

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Τ.Ε.

ΣΑΪΤΗ ΕΙΡΗΝΗ 6533
ΓΕΝΝΙΤΣΑΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ 6596

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΛΑΓΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΑΤΡΑ, ΜΑΪΟΣ 2014

[ART CENTER]

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ (ΦΥΛΑΚΕΣ)
ΣΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ ΣΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

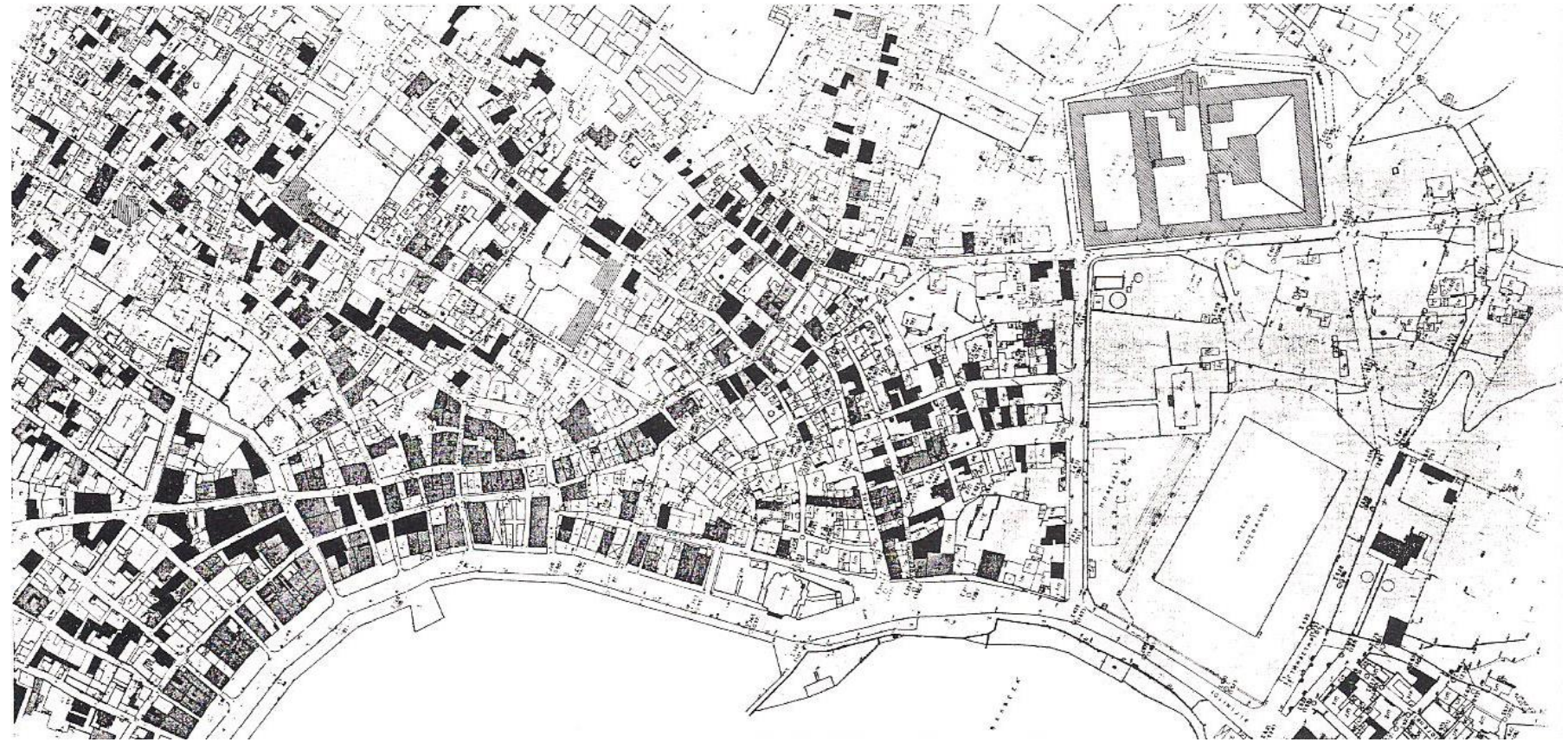
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2	Γ2. Γενική Περιγραφή.....	33	Γ6.1.2 Τοιχοποιία.....	56
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	3	Γ3. Κτιριολογική περιγραφή.....	38	Γ6.1.3 Μεσοπατώματα.....	57
Α. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	4	Γ3.1 Το Καποδιστριακό κτήριο.....	38	Γ6.1.4 Το πατάρι.....	57
Α1. Η Αίγινα.....	4	Γ3.2 Το κτήριο της προσθήκης.....	46	Γ6.1.5 Μεταλλική κατασκευή ισογείου.....	57
Α1.1 Η Αίγινα στην αρχαιότητα.....	5	Γ4. Μορφολογική περιγραφή.....	47	Γ6.2 Στοιχεία επικάλυψης.....	58
Α1.1.1 Η γλυπτική στην αρχαία Αίγινα.....	6	Γ4.1 Το Καποδιστριακό κτήριο.....	47	Γ6.2.1 Επιχρίσματα.....	58
Α1.2 Μεσαιωνικοί και νεώτεροι χρόνοι.....	7	Γ4.2 Το κτήριο της προσθήκης.....	48	Γ6.2.2 Δάπεδα.....	58
Α1.3 Καποδιστριακή Εποχή.....	7	Γ5. Κατασκευαστική περιγραφή (Καποδιστριακό κτήριο).....	50	Γ6.2.3 Οροφές.....	58
Α1.4 Η Αίγινα σήμερα.....	9	Γ5.0 Καθαιρέσεις.....	50	Γ6.2.4 Κλιμακοστάσια.....	58
Α2. Ιστορία του κτηρίου.....	10	Γ5.1 Φέρων οργανισμός.....	51	Γ6.2.5 Κουφώματα.....	59
Α3. Θεόδωρος Βαλλιάνος.....	18	Γ5.1.1 Τοιχοποιία.....	51	Δ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	60
Α4. Η πρόταση του γραφείου Δοξιάδη.....	20	Γ5.1.2 Μεσοπατώματα.....	51	Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ «Φαντάσου την πόλη: Αίγινα 2013».....	60
Β. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	21	Γ5.1.3 Πατάρια.....	51	ΣΤ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	60
Β1. Γενική Περιγραφή.....	21	Γ5.2 Στοιχεία επικάλυψης.....	52	Ζ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΗΓΩΝ.....	60
Β2. Κτιριολογική περιγραφή.....	22	Γ5.2.1 Επιχρίσματα.....	52	Η. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ.....	60
Β3. Μορφολογική περιγραφή.....	23	Γ5.2.2 Δάπεδα.....	52	Θ. ΤΕΧΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ.....	60
Β4. Κατασκευαστική Περιγραφή.....	24	Γ5.2.3 Οροφές.....	52		
Β4.1 Φέρων Οργανισμός.....	24	Γ5.2.4 Κλιμακοστάσια.....	52		
Β4.1.1 Τοιχοποιία.....	24	Γ5.2.5 Χρωματισμοί.....	52		
Β4.1.2 Μεσοπατώματα.....	26	Γ5.2.6 Η/Μ εγκαταστάσεις.....	52		
Β4.2 Στοιχεία Επικάλυψης.....	29	Γ5.3 Κουφώματα.....	53		
Β4.2.1 Επιχρίσματα.....	29	Γ5.3.1 Εξώθυρες.....	53		
Β4.2.2 Δάπεδα.....	30	Γ5.3.2 Εξώθυρες εσωτερικών όψεων (όψεων αυλής).....	53		
Β4.2.3 Οροφές.....	30	Γ5.3.3 Εσωτερικές θύρες.....	53		
Β4.2.4 Επικεράμωση.....	30	Γ5.3.4 Εσωτερικές θύρες χώρων υγιεινής.....	53		
Β5. Περιβάλλον χώρος.....	31	Γ5.3.5 Παράθυρα.....	54		
Β5.1 Εσωτερική αυλή.....	31	Γ5.4 Περιμετρική Στοά.....	55		
Β5.2 Περιβάλλον χώρος περιμετρικά του κτηρίου.....	32	Γ6. Κατασκευαστική περιγραφή στο κτήριο της προσθήκης.....	56		
Γ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ.....	33	Γ6.0 Προεργασίες - Χωματοουργικά.....	56		
Γ1. Στόχοι, σκοπιμότητα και αρχές της επέμβασης.....	33	Γ6.1 Ο Φέρων Οργανισμός.....	56		
		Γ6.1.1 Θεμέλια.....	56		

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η επανάχρηση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου (Φυλακές) στο νησί της Αίγινας. Πρόκειται για το πρώτο δημόσιο κτήριο της νεότερης Ελλάδος, που ανεγέρθηκε κατά το χρονικό διάστημα 1828-1829 από τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια για να στεγάσει τα ορφανά του Αγώνα της ανεξαρτησίας. Το μνημειακό μέγεθος του κτηρίου, η τυπολογία του και η λιτή, κλασική μορφή του το καθιστούν ένα από τα πιο σημαντικά κτήρια της Καποδιστριακής περιόδου. Το κτήριο λειτούργησε ως ορφανοτροφείο για μικρό διάστημα έως το 1834, αποτελώντας ταυτόχρονα πνευματικό κέντρο καθώς στέγαζε αλληλοδιδασκτικό σχολείο, βιβλιοθήκη, αρχαιολογικό μουσείο και εργαστήρια τεχνών για τη μαθητεία των τροφίμων. Στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε διαδοχικά για διάφορες χρήσεις με κυριότερη τη χρήση του ως φυλακή (1880-1985)

Το 1995 το Υπουργείου Πολιτισμού ξεκίνησε την αποκατάσταση και μετατροπή του σε Διαχρονικό Μουσείο της Αίγινας, οι εργασίες όμως διακόπηκαν το 2003 και έκτοτε το κτήριο παραμένει κενό, ημιτελές και αναξιοποίητο.

Η παρούσα πρόταση επιχειρεί να αναβιώσει την αρχική σύλληψη του Καποδίστρια για τη δημιουργία ενός πνευματικού κέντρου εκπαίδευσης και τεχνών. Στο κτήριο προτείνουμε να λειτουργήσει Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών με ξενώνες για τη φιλοξενία σπουδαστών από διάφορες χώρες και εργαστήρια ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικής, υφαντουργίας κ.α. Ταυτόχρονα το κτήριο θα είναι ανοιχτό για το κοινό με εκθετήρια και πωλητήρια έργων, αίθουσα εκδηλώσεων και Μουσείο Εκμαγείων. Έτσι πιστεύουμε ότι θα αποτελεί πόλο έλξης για τους επισκέπτες του νησιού.

Εικόνα 1 Τοπογραφικό διάγραμμα της πόλης της Αίγινας. Πηγή: Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία Μνημείων και Συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, Τεχνική Περιοδική έκδοση, Τόμος Γ', Αθήνα 1993

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το χρονικό αυτής της πτυχιακής εργασίας ξεκινά τον Αύγουστο του 2012, όταν σε μια επίσκεψή μας στην Αίγινα (τόπο καταγωγής της Παν. Γενίτσαρη) φωτογραφίσαμε διάφορα κτήρια αναζητώντας ένα ενδιαφέρον θέμα.

Στη συνέχεια παρουσιάσαμε αυτό το υλικό στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μας Δέσποινα Λαγογιάννη, η οποία μας προσανατόλισε με ενθουσιασμό στην επιλογή του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου. Εκείνη τη χρονική στιγμή δεν μπορούσαμε να συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος του εγχειρήματος, ούτε το εύρος ή το βάθος της έρευνας που απαιτούσε.

Τα βήματα που ακολουθήσαμε είναι τα εξής:

- **Επισκέψεις στο κτήριο και ενημέρωση των σχεδίων αποτύπωσης με την υφιστάμενη σήμερα κατάσταση.**

Ας σημειωθεί ότι απαιτήθηκε άδεια από τη ΚΣΤ' Εφορεία Αρχαιοτήτων και σε κάθε επίσκεψή μας ήταν παρών φύλακας αρχαιοτήτων (Διονύσιος Μπήτρος).

- **Συλλογή στοιχείων και ιστορική έρευνα**

Για το σκοπό αυτό επισκεφθήκαμε το Δημαρχείο Αίγινας, τη βιβλιοθήκη Αίγινας, την Πολεοδομία Πειραιά, τη Διεύθυνση Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού, την Ελληνική Αρχαιολογική Εταιρεία, το τμήμα χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, τη βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ε. στην Αθήνα, τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πατρών, το αρχείο χαρτών του ΥΠΕΚΑ και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους.

- **Καθορισμός νέας χρήσης του κτηρίου και κατάρτιση κτιριολογικού προγράμματος.**

Εξετάσαμε παλαιότερες προτάσεις που είχαν υποβληθεί στο Δήμο Αίγινας. Για την τεκμηρίωση της πρότασής μας επισκεφθήκαμε τη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα και συζητήσαμε με τον ομότιμο καθηγητή της ΑΣΚΤ ζωγράφο και χαράκτη Ζαχαρία Αρβανίτη, ο οποίος υπήρξε υπεύθυνος του ξενώνα της Σχολής στην Ύδρα. Αποκλείσαμε το

ενδεχόμενο μετατροπής του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου σε παράρτημα και ξενώνα της ΑΣΚΤ.

Συζητήσαμε επίσης με το γλύπτη και καθηγητή της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Αντώνη Μιχαηλίδη την ιδέα της πρόσκλησης και φιλοξενίας διεθνών καλλιτεχνών, πρακτική που εφαρμόζεται στο εξωτερικό. Σιγά-σιγά μορφοποιήθηκε η πρότασή μας σε μια ιδιόμορφη Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, η οποία θα λειτουργεί μέσα σε ένα Μουσείο Εκμαγείων αρχαίων γλυπτών και θα είναι ανοιχτή για το ευρύ κοινό συνδυάζοντας πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και εμπορικές λειτουργίες.

- **Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός**

Οι επεμβάσεις που προτείνουμε είναι λιτές, διακριτές ως προς το αυθεντικό κτήριο και αναστρέψιμες. Χρησιμοποιούμε μεταλλικά φέροντα στοιχεία, γυψοσανίδα, γυαλί και κουφώματα αλουμινίου. Υιοθετούμε σύγχρονα υλικά που σηματοδοτούν τη μοντέρνα αρχιτεκτονική ενταγμένα όμως στο πνεύμα του κλασικισμού.

Αρχικά η προσέγγισή μας ήταν περισσότερο απλή και ήπια. Στην πορεία μας ζητήθηκε να σχεδιάσουμε την προσθήκη ενός αμφιθεάτρου σαν ακαδημαϊκή άσκηση. Επιλέξαμε να το εντάξουμε στο χώρο της εσωτερικής αυλής σε υπόγεια στάθμη με ορατό στο επίπεδο του εδάφους μόνο το χώρο του lobby, σαν ένα διαφανές ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο.

Σημαντική υπήρξε η συμβολή της Διεύθυνσης Μουσείων του ΥΠ.ΠΟ που μας διέθεσε τη μελέτη του Γραφείου Δοξιάδη για τη μετατροπή του κτηρίου σε Διαχρονικό Μουσείο. Ο αρχιτέκτων Θανάσης Κουκούβελος, ο οποίος υπήρξε εκ των επιβλεπόντων μηχανικών του έργου, συναντήθηκε μαζί μας δύο φορές δίνοντάς μας πληροφορίες για τεχνικά ζητήματα που αντιμετώπισαν.

Η αρχιτέκτων Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, ομότιμη καθηγήτρια της Αρχιτεκτονικής Σχολής Ε.Μ.Π., έχει ασχοληθεί με την έρευνα της Καποδιστριακής Αρχιτεκτονικής και ειδικότερα με την ιστορία του

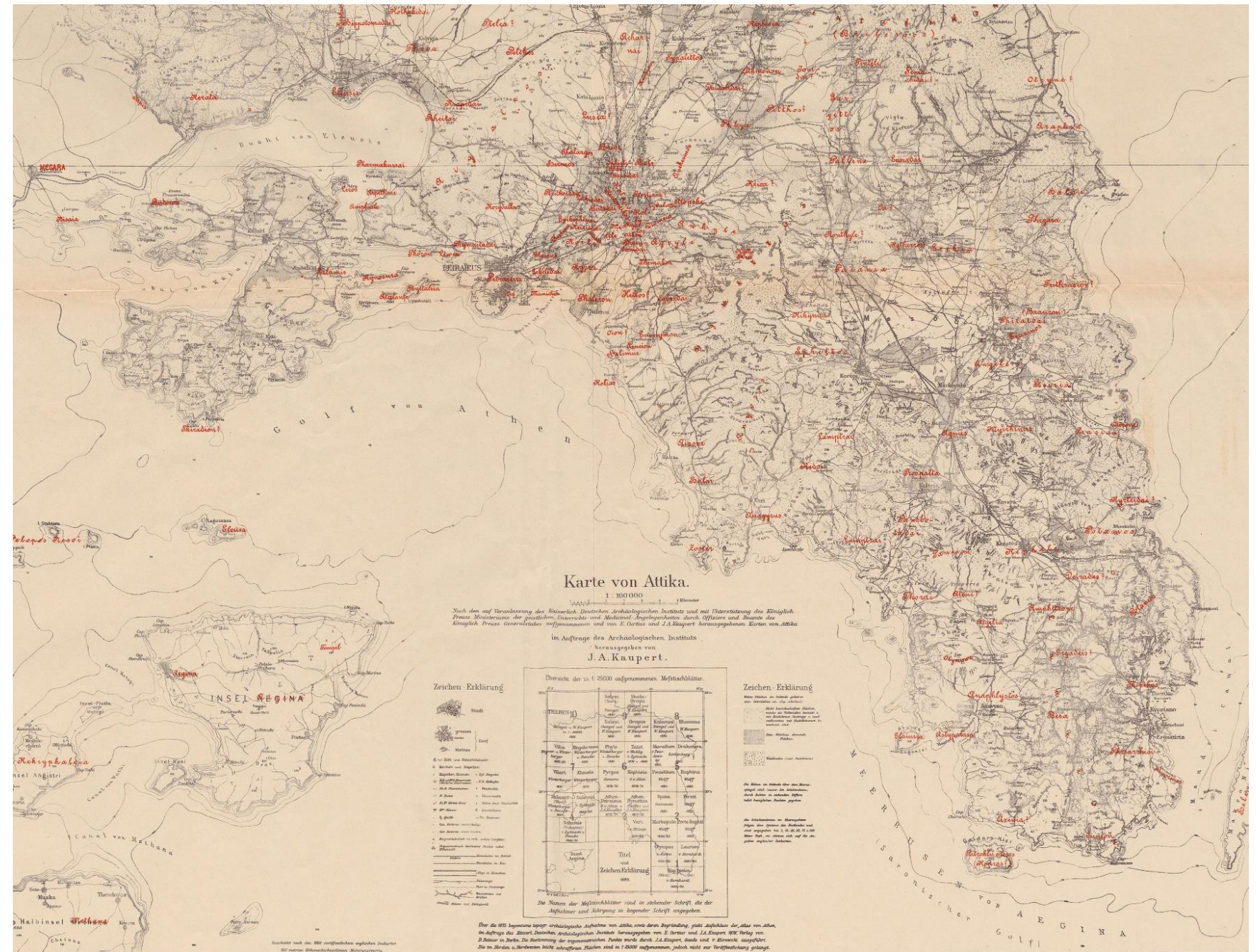
Ορφανοτροφείου της Αίγινας, έχοντας κάνει πλήθος δημοσιεύσεων και ανακοινώσεων. Τη συναντήσαμε δύο φορές στο Μουσείο Μπενάκη, όπου μάλιστα είδε τα σχέδιά μας και έκανε εύστοχες παρατηρήσεις.

Τέλος πρέπει να σημειώσουμε πως τον Ιούλιο του 2013 η ομάδα μας έλαβε μέρος στην έκθεση «Φαντάσου την πόλη: Αίγινα» με προτάσεις αρχιτεκτονικών και εικαστικών επεμβάσεων για την πόλη της Αίγινας. Αν και η μελέτη μας βρισκόταν ακόμα σε πρώιμο στάδιο, οι βασικές αρχές είχαν ήδη αποκρυσταλλωθεί και υπήρξε θετική ανταπόκριση από το κοινό κατά την παρουσίασή της.

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α1. Η Αίγινα

Το νησί της Αίγινας βρίσκεται στο κέντρο του Σαρωνικού κόλπου σε μικρή απόσταση από το λιμάνι του Πειραιά, μόλις 15 μίλια (διαδρομή μίας περίπου ώρας). Διαθέτει φυσική ομορφιά και μακρόχρονη ιστορία που την κάνουν να αποτελεί ένα δημοφιλή τουριστικό προορισμό.

Εικόνα 2 Χάρτης της Αίγινας των E. Curtius και J.A. Kaupert

Εικόνα 3 Χάρτης της Αττικής που δείχνει τη γεωγραφική θέση της Αίγινας σε σχέση με την Αθήνα. Κατασκευάστηκε από τους E. Curtius και J.A. Kaupert το 1895

A1.1 Η Αίγινα στην αρχαιότητα

Σύμφωνα με τη μυθολογία το νησί πήρε το όνομά του από τη νύμφη Αίγινα, κόρη του ποτάμιου θεού Ασωπού, την οποία έκλεψε ο Δίας μεταμορφωμένος σε αετό και εγκατέστησε στο έρημο τότε νησί. Εκεί ο Δίας μεταμόρφωσε τα μυρμήγκια σε ανθρώπους δημιουργώντας τους πρώτους κατοίκους του νησιού, τους αυτόχθονες Μυρμιδόνες.

Από την ένωση του Δία και της νύμφης Αίγινας γεννήθηκε ο Αιακός, ο μυθικός βασιλιάς του νησιού και περιώνυμος γενάρχης των Αιακιδών. Απόγονοί του μεταξύ άλλων είναι οι ήρωες του Τρωικού Πολέμου Αχιλλέας, Αίας ο Τελαμώνιος, Τεύκρος κ.α. Με θαυμασμό ο ποιητής Πίνδαρος ονομάζει την Αίγινα «Τροφόν Ηρώων».

Ο Αιακός καθιέρωσε την πανελλήνια λατρεία του Δία Ελλαίου στην ψηλότερη κορυφή της Αίγινας. Οι Αιγινήτες για να τιμήσουν τη μνήμη του είχαν θεσπίσει γυμνικούς και μουσικούς αγώνες, τα «Αιάκεια»¹.

Αρχαιολογικά ευρήματα από διάφορες θέσεις του νησιού φανερώνουν κατοίκηση της Αίγινας από τα μέσα της τρίτης π.Χ. χιλιετίας.

Η αρχαία πόλη-κράτος της Αίγινας των ιστορικών χρόνων είχε κτιστεί δίπλα στο λιμάνι στη θέση όπου βρίσκεται και η σύγχρονη πρωτεύουσα του νησιού. Ο λόφος της Κολώνας (όπου υπήρχαν οι προϊστορικοί οικισμοί) μετατράπηκε σε τόπο ιερό και εκεί κτίστηκαν οι ναοί. Εκεί βρισκόταν και ο ναός του Απόλλωνα του οποίου διατηρείται μέχρι σήμερα ένας κίονας όρθιος από τον οποίο και ονομάστηκε ο λόφος «Κολώνα».

Στο λόφο της Κολώνας έχουν ανασκαφεί σε επάλληλα στρώματα δέκα διαδοχικοί οικισμοί από τους ύστερους νεολιθικούς χρόνους μέχρι τους μυκηναϊκούς.

Σύμφωνα με τον Ησίοδο οι Αιγινήτες υπήρξαν πρωτοπόροι στην ναυπηγική και ικανότατοι θαλασσοπόροι. Κατά τον 8^ο αιώνα π.Χ. η Αίγινα ακμάζει εμπορικά και εξελίσσεται σε θαλασσοκράτειρα. Ο Ηρόδοτος μιλάει με θαυμασμό για τον αιγινήτη έμπορο Σώστρατο ο οποίος ταξίδεψε στη νότια Ισπανία γύρω στο 750 π.Χ. και απέκτησε μυθώδη πλούτο από την εξόρυξη αργύρου. Οι αρχαίες πηγές αναφέρουν ότι στην Αίγινα κόπηκε το πρώτο ασημένιο νόμισμα με έμβλημα την θαλάσσια χελώνα.

Η μεγαλύτερη αντίζηλος της Αίγινας υπήρξε η Αθήνα και λόγω ακριβώς του ανταγωνισμού τους στο εμπόριο και στη ναυτιλία υπήρξαν μακροχρόνιες συγκρούσεις μεταξύ τους². Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Περικλής ονόμασε την Αίγινα «τσίμπλα του Πειραιά».

Οι δύο πόλεις ναυμάχησαν το 457 π.Χ. και οι αιγινήτικες δυνάμεις ηττήθηκαν. Αυτή η ήττα στάθηκε μοιραία για την τύχη του νησιού και έφερε την παρακμή από την οποία δεν ανέκαμψε ποτέ.

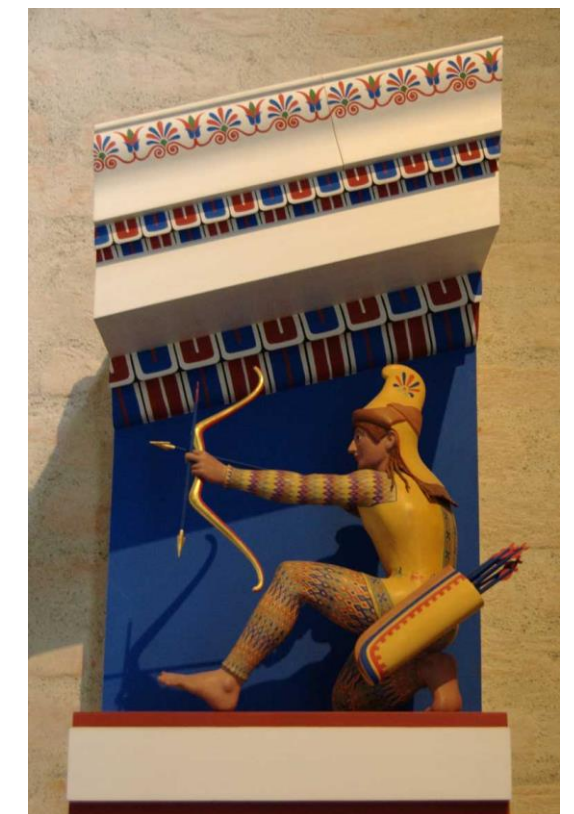
Τον 2^ο αιώνα μ.Χ. επισκέφτηκε την Αίγινα ο περιηγητής Πausανίας ο οποίος περιγράφει τα εναπομείναντα μνημεία της, μάρτυρες της παλιάς της δόξας. Μάλιστα εκτός από τους ναούς και τα ιερά, ο Pausanias αναφέρει ότι υπήρχε αξιόλογο θέατρο ανάλογο στο μέγεθος και την κατασκευή με εκείνο της Επιδαύρου³.

Σημαντικό μνημείο της Αίγινας είναι ο ναός της Αφαίας που βρίσκεται στο πευκόφυτο βορειοανατολικό άκρο του νησιού. Κτίστηκε γύρω στο 500 π.Χ. από τοπικό πωρόλιθο σε δωρικό ρυθμό. Τα γλυπτά των αετωμάτων εκτίθενται στην Γλυπτοθήκη του Μονάχου και εντυπωσιάζουν με την κομψότητά τους.

Εικόνα 4 Αναπαράσταση της πρόσοψης του ναού της Αφαίας.

Εικόνα 5 Αναπαράσταση τμήματος του αετώματος του ναού της Αφαίας. Πηγή: <https://maccunion.files.wordpress.com/>

¹Πηγή: Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, σελ. 465

²Πηγή: Ένθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.9

³Πηγή: Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, σελ. 467

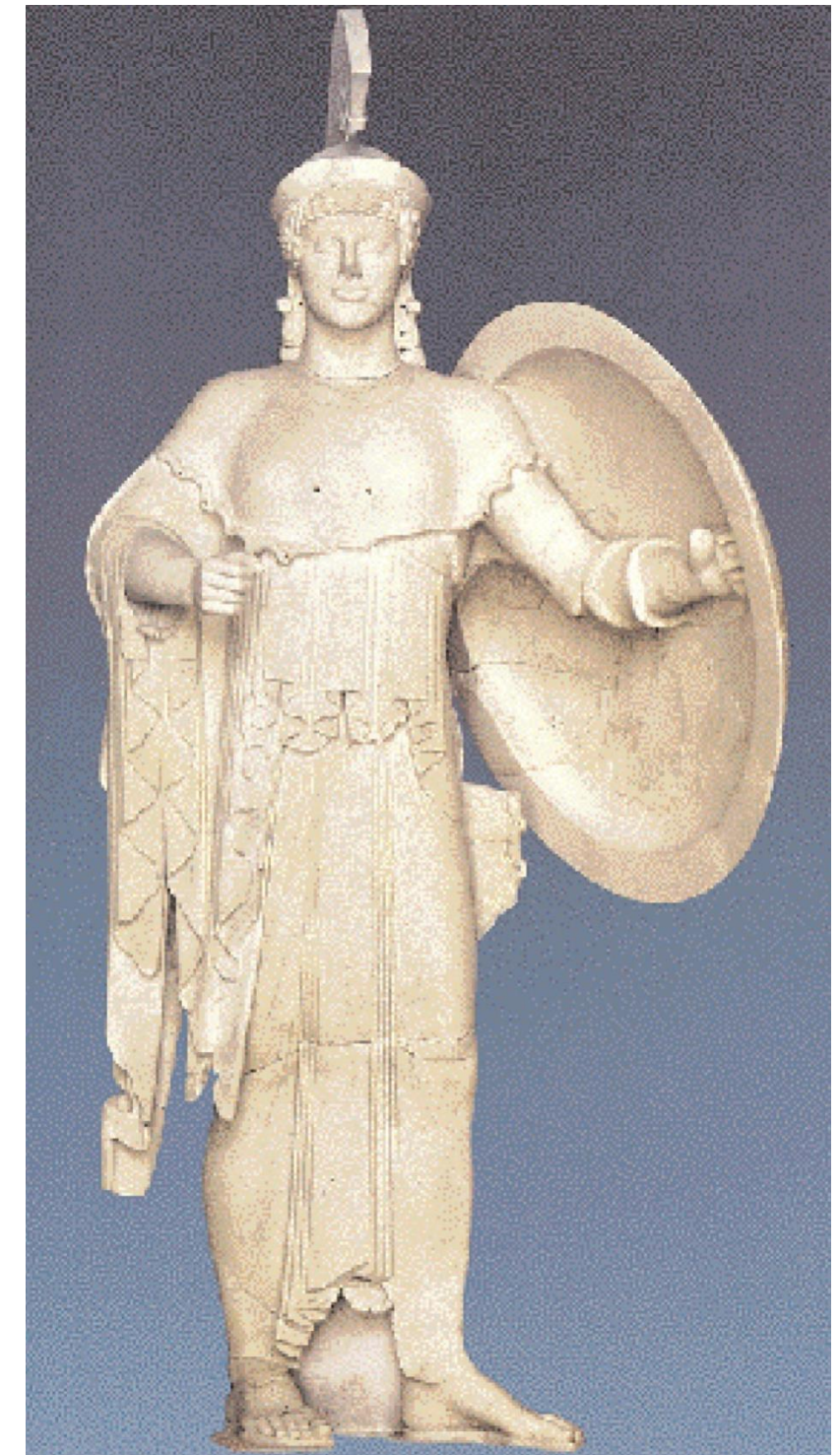
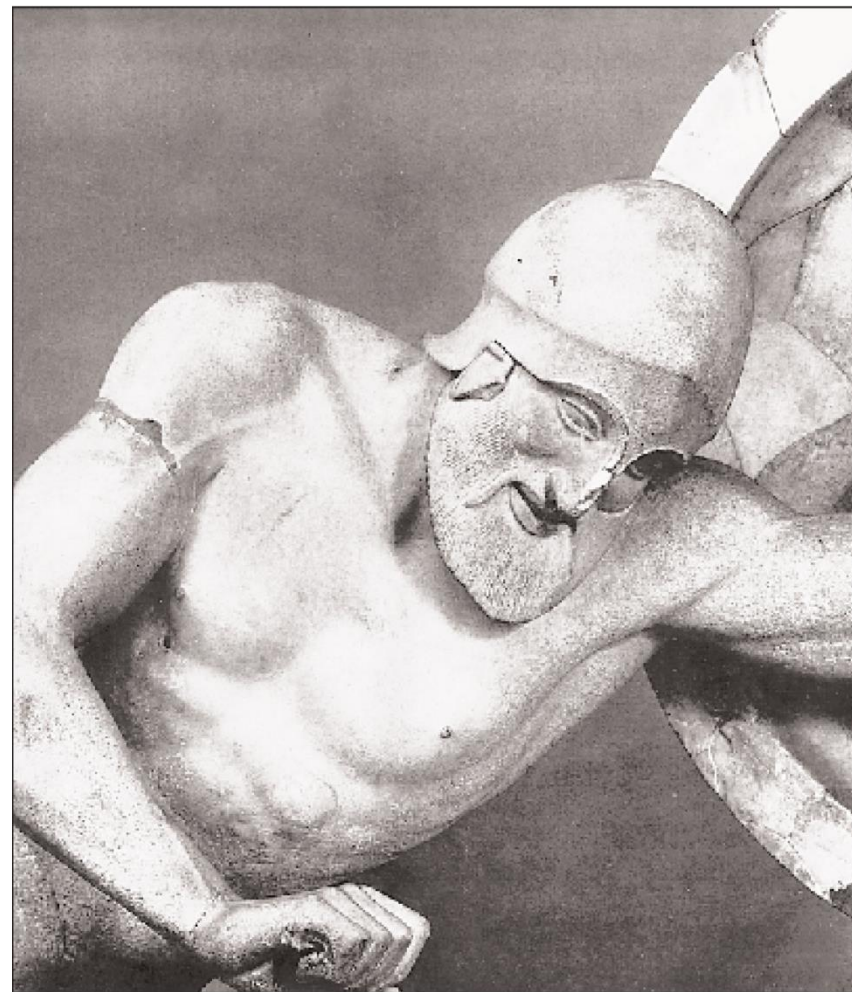
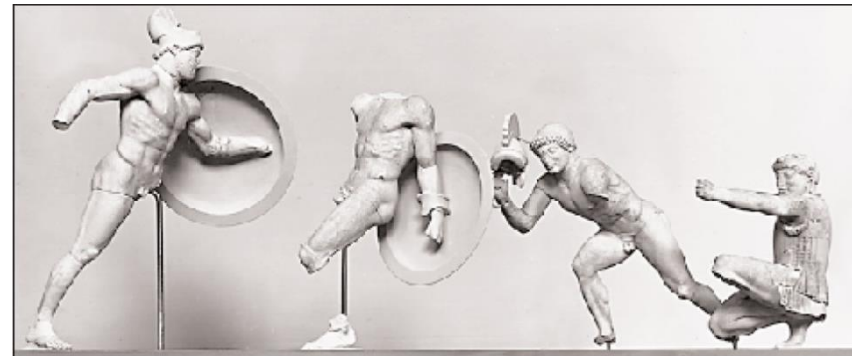
A1.1.1 Η γλυπτική στην αρχαία Αίγινα

Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι η Αίγινα κατά την αρχαιότητα δεν διακρίθηκε μόνο στη ναυτιλία και στο εμπόριο αλλά και στην τέχνη και μάλιστα στη γλυπτική⁴.

Ο μυθικός γλύπτης Σμίλις, σύγχρονος του αθηναίου Δαίδαλου, θεωρείται ο ιδρυτής της αιγιναίας γλυπτικής.

Κατά τον 6^ο αιώνα π.Χ. αναπτύσσεται η χαλκούργια και διακρίνονται οι γλύπτες Γλαυκιάς, Αναξαγόρας, Σίμων, Πτόλιχος κ.α. Ο πιο φημισμένος από τους Αιγινήτες γλύπτες θεωρείται ο Ονάτας, ο οποίος ήταν μία γενιά παλαιότερος του Φειδία. Ο Ονάτας εργάστηκε σε διάφορες πόλεις του ελληνικού κόσμου καθώς και σε απομακρυσμένες αποικίες κυρίως κάνοντας χάλκινα έργα. Σ' αυτόν αποδίδονται τα γλυπτά των αετωμάτων της Αφαίας⁵.

Τα γλυπτά της Αφαίας αποτυπώνουν μία μεταβατική στιγμή της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Από τις άκαμπτες, στερεότυπες στάσεις των αρχαϊκών γλυπτών με το χαρακτηριστικό μειδίαμα⁶, αποδίδεται με πλαστικότητα και χάρη η κίνηση και η έκφραση των σωμάτων με απόλυτη φυσικότητα. Τα αρχαία γλυπτά ήταν πολύχρωμα και μάλιστα συνδυάζουν διάφορα υλικά όπως μάρμαρο στα άκρα και το πρόσωπο και ένθετα χάλκινα στοιχεία στα ενδύματα και τα όπλα.

Εικόνα 6 Τέσσερις μορφές από την κερκίδα του ανατολικού αετώματος. Στο άκρο δεξιά ο Ηρακλής. Γλυπτοθήκη Μονάχου. Πηγή: Ένθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.12

Εικόνα 7 «Θνήσκων πολεμιστής». Από το ανατολικό αέτωμα του ναού της Αφαίας στην Αίγινα, περί 490-480 π.Χ., μάρμαρο. Γλυπτοθήκη Μονάχου. Πηγή: Ένθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.15

Εικόνα 8 Άγαλμα της Αθηνάς από το μέσο του δυτικού αετώματος του ναού της Αφαίας στην Αίγινα, περί 500 π.Χ., Γλυπτοθήκη του Μονάχου. Πηγή: Ένθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.11

⁴«Οι καλές τέχνες και ιδιαίτερα η γλυπτική αναπτύχθηκαν στο νησί και ονομαστό υπήρξε το Αιγινήτιο Εργαστήριο που άνθισε τον 6^ο και τον 5^ο αι. π.Χ.» Πηγή: Νησιά Σαρωνικού, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, σελ. 4

⁵Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, σελ. 466

⁶«...το αιγιναίον επικληθέν μειδίαμα.» Πηγή: Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, σελ. 467

A1.2 Μεσαιωνικοί και νεώτεροι χρόνοι

Στα Βυζαντινά χρόνια λόγω της έξαρσης της πειρατείας, οι κάτοικοι εγκατέλειψαν την πόλη της Αίγινας και εγκαταστάθηκαν σε μια οχυρή θέση στο εσωτερικό του νησιού, στην Παλαιοχώρα. Το 1205 η Αίγινα περιέρχεται σε φράγκικη κυριαρχία και στη συνέχεια εναλλάσσονται περίοδοι Ενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας.

Από όλες τις πειρατικές επιδρομές η πιο καταστροφική ήταν εκείνη του Χ. Βαρβαρόσσα του 1537 που παρέδωσε την Παλαιοχώρα στη φωτιά και έσυρε 6000 αιχμαλώτους στη δουλεία⁷.

Γύρω στα τέλη του 18ου αιώνα οι κάτοικοι επιστρέφουν στο παλιό λιμάνι, όπου πάνω στα ερείπια της αρχαίας πόλης της Αίγινας ξανακτίζουν τα σπίτια τους και στήνουν τα ναυπηγεία τους.

Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης οι Αιγινήτες συμμετέχουν ενεργά στον Αγώνα μετατρέποντας τα εμπορικά πλοία τους σε πολεμικά και στο νησί βρίσκουν καταφύγιο οι εκπατρισμένοι και καταδιωκόμενοι Έλληνες. Το 1826 έγινε έδρα της Κυβέρνησης και το 1828 προσωρινή πρωτεύουσα της Ελλάδας έως τα τέλη του 1829, οπότε μεταφέρθηκε η πρωτεύουσα στο Ναύπλιο αρχικά και στη συνέχεια στην Αθήνα⁸.

A1.3 Καποδιστριακή Εποχή

Στις 11 Ιανουαρίου του 1828 έφθασε στην Αίγινα ο εκλεγμένος από την Εθνοσυνέλευση πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας.

Η κατάσταση στη χώρα ήταν δραματική και χαοτική. Διανύοντας τον όγδοο χρόνο της επανάστασης το αποτέλεσμα εμφανιζόταν αμφίρροπο και αβέβαιο. Ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός είχε ανακαταλάβει το μεγαλύτερο τμήμα της Στερεάς Ελλάδας και της δυτικής Πελοποννήσου προχωρώντας σε αφανισμό του πληθυσμού και καταστροφή της γεωργικής γης. Είναι χαρακτηριστική η τακτική του Ιμπραήμ, ο οποίος έκανε επιδρομή στα χωριά καίγοντας τα σπίτια και σφάζοντας τον αξιόμαχο πληθυσμό. Στη συνέχεια έστειλε τα γυναικόπαιδα στα σκλαβοπάζαρα της Αιγύπτου και έκοβε από τη ρίζα ελιές, συκιές και καρποφόρα δένδρα ώστε να οδηγήσει σε λιμοκτονία τους εναπομείναντες κατοίκους. Και ενώ συνέβαιναν αυτά η ελληνική πλευρά ταλανιζόταν από εμφύλιες διαμάχες⁹.

Μέσα σε τέτοιο χάος αναλαμβάνει ο Καποδίστριας το δύσκολο έργο να δημιουργήσει κράτος. Η περίοδος της διακυβέρνησής του αν και σύντομη (μόλις τρεισήμισι χρόνια ως τη δολοφονία του) υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική για την ιστορία του νεοελληνικού κράτους. Πρωταρχικός στόχος του ήταν και η ανοικοδόμηση της Ελλάδας. Μαζί του ήλθε ένα επιτελείο από πολεοδόμους, γεωδαίτες, μηχανικούς, αρχιτέκτονες, στρατιωτικούς και πολιτικούς, έλληνες και ξένους. Στη διάρκεια της διακυβέρνησής του ολοκληρώθηκαν τα πολεοδομικά σχέδια για εννιά ελληνικές πόλεις, μεταξύ των οποίων και η Πάτρα, ενώ προχωρούσε η πολεοδομική ανασυγκρότηση για συνολικά 22 πόλεις. Τότε εκδόθηκαν και οι πρώτοι οικοδομικοί κανονισμοί καθορίζοντας το ύψος των οικοδομών, τα δομικά υλικά, θέματα στερεότητας και υγιεινής των κατασκευών αλλά και ζητήματα μορφολογίας των όψεων και διάρθρωσης των

⁷Ένθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.18

⁸Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα, σελ. 466

⁹Καρλ Μέντελσον-Μπαρτόλντι, Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Αθήνα 2011, σελ. 189

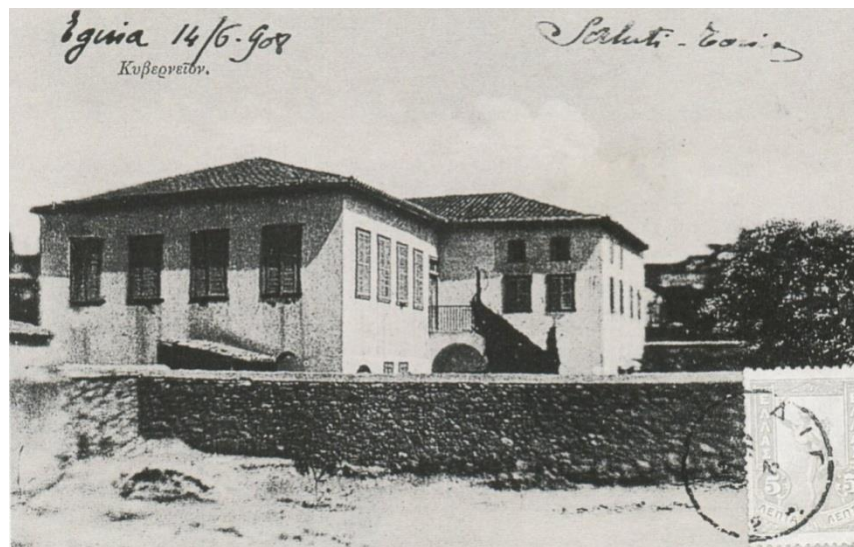
Εικόνα 9 Ιωάννης Καποδίστριας. Λιθογραφία του 1829. Σχέδιο εκ του φυσικού του Louis Letronne, Βιέννη. Πηγή: Η Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τόμος 3ος, 20ο τεύχος, ΤΑ ΝΕΑ, σελ.300

όγκων. Η αρχιτεκτονική της καποδιστριακής περιόδου διέπεται από πνεύμα λιτότητας και αυστηρότητας διαφορετικό από αυτό που επικράτησε μετά την άφιξη του Όθωνα και των Βαυαρών.

Η Αίγινα είχε γίνει έδρα της κυβέρνησης το 1826 και το 1828 προσωρινή πρωτεύουσα της Ελλάδας καθώς παρείχε μια σχετική ασφάλεια και βρισκόταν κεντροβαρικά στα πεδία των μαχών. Εδώ είχαν συρρεύσει εξαθλιωμένοι πρόσφυγες απ' όλη την Ελλάδα οι οποίοι κατοικούσαν σε πρόχειρες καλύβες, σε σπηλιές ακόμα και σε αρχαίους θαλαμοειδείς λαξευτούς τάφους (θρακιές)¹⁰.

Εκείνη την εποχή υπήρχαν στην Αίγινα εμπορικά μαγαζιά κατά μήκος της παραλίας (Ν. Λογοθέτη, Μιχ. Μοίρα, Λυμπερόπουλου κ.α.) και αρχοντικά όπως η κατοικία Λογοθέτη, η «σπιτάρα» όπου αργότερα στεγάστηκε το εθνικό τυπογραφείο (κατεδαφισμένη σήμερα), οι κατοικίες Λυμπερόπουλου, Μαλακαή, Κων. Κανάρη, Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, Μαυροκορδάτου, Φίνλεϋ κ.α¹¹. Ο πύργος του Μαρκέλλου ήταν ένα από τα πρώτα κτήρια που κτίστηκαν κοντά στην παραλία το 1802¹² την περίοδο που άρχισε εκ νέου η ανάπτυξη του οικισμού μετά την εγκατάλειψη της Παλαιοχώρας. Πρόκειται για ένα τριώροφο κτίσμα πυργοειδούς μορφής με ημικυκλικές εξοχές στις τέσσερις γωνίες του και πολεμίστρες. Στον πύργο του Μαρκέλλου εγκαταστάθηκε το 1826 η Αντικυβερνητική επιτροπή (προσωρινή κυβέρνηση).

Εικόνα 10 Το Εύνάρδειο, κτήριο κατασκευασμένο κατά την Καποδιστριακή περίοδο. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 12 Το Κυβερνείο. Ανακαινισμένο προϋφιστάμενο κτήριο από τον Θ. Βαλλιάνο. Πηγή: Η Νεοκλασική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, Μάνος Μπίρης, Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2001, σελ. 59

Εικόνα 11 Ο πύργος του Μάρκελλου. Το 1826 εγκαταστάθηκε στο κτήριο η Αντικυβερνητική επιτροπή. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2013

¹⁰Ενθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.21

¹¹Ενθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.21

¹²Ενθετο στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997, σελ.21

A1.4 Η Αίγινα σήμερα

Η Αίγινα είναι ένα πανέμορφο γραφικό νησί γεμάτο με φυσικές ομορφιές και αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό.

Λόγω της μικρής απόστασης από το λιμάνι του Πειραιά πολλοί επιλέγουν την Αίγινα για μια μονοήμερη επίσκεψη και μάλιστα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Το γυναικείο μοναστήρι του Αγίου Νεκταρίου δέχεται συνεχώς προσκυνητές απ' όλη την Ελλάδα.

Η μεγάλη αρχαιολογική αξία του ναού της Αφαίας έχει καταστήσει αναγκαία την επίσκεψη στο μνημείο για πολλά ταξιδιωτικά πρακτορεία.

Επιπλέον πολλοί διανοούμενοι, καλλιτέχνες και επιχειρηματίες έχουν επιλέξει το νησί για να κτίσουν το εξοχικό σπίτι τους δημιουργώντας έτσι ένα κοσμοπολίτικο περιβάλλον.

Η Αίγινα είναι φημισμένη για τα αγροτικά προϊόντα της και ιδιαίτερα για το φιστίκι, καθώς επίσης και για τα περίφημα κεραμικά της. Τα παραδοσιακά αιγινίτικα εργαστήρια κεραμικής συντηρούν μια τέχνη αιώνων.

Η πόλη της Αίγινας σφύζει από ζωντάνια. Αναπτύσσεται γύρω από το λιμάνι με καλοδιατηρημένα τα νεοκλασικά κτήρια του 19ου αιώνα και γραφικά, ακανόνιστα σοκάκια. Παραδοσιακές άμαξες με άλογα προσθέτουν στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πόλης νοσταλγική αίσθηση.

Η σύγχρονη Αίγινα συνδυάζει όλα αυτά τα στοιχεία που θα την έκαναν ιδανική για τη δημιουργία μιας Σχολής Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, όπως άλλωστε θα αναπτύξουμε και στη συνέχεια.

Εικόνα 13 Γενική άποψη του θαλάσσιου μετώπου της Αίγινας. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 14 Ιερός Ναός του Αγίου Νεκταρίου στην Παλαιοχώρα. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 15 Ο ναός της Αφαίας. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2013

A2. Ιστορία του κτηρίου

Έντονο υπήρξε το ενδιαφέρον του Ιωάννη Καποδίστρια για την περίθαλψη και την εκπαίδευση των ορφανών της Επανάστασης. Λίγες μόνο μέρες μετά την εγκατάστασή του στην Αίγινα αποφασίζει την ίδρυση του πρώτου οργανωμένου Ορφανοτροφείου στην Ελλάδα και αναθέτει τη μελέτη και την κατασκευή στο Θεόδωρο Βαλλιάνο.

Όσα ορφανά είχαν επιβιώσει από τις κακουχίες, την πείνα και την αιχμαλωσία, ακολούθησαν σαν ψυχοπαίδια τους στρατιώτες και τους υπηρετούσαν.

Η τύχη των ορφανών των αγωνιστών της Επανάστασης συγκίνησε τους ευρωπαίους φιλέλληνες, οι οποίοι προσέφεραν σχεδόν στο σύνολο του ποσού για την ανέγερση του ορφανοτροφείου.

Η ομότιμη καθηγήτρια ΕΜΠ αρχιτέκτων Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη έχει ερευνήσει διεξοδικά το θέμα της ανέγερσης του Ορφανοτροφείου της Αίγινας μέσα από αρχαιολογικά υλικά των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Δυστυχώς, δεν διασώζονται σχέδια, όμως χρήσιμες πληροφορίες για την οργάνωση του εργοταξίου και τις συνθήκες της εποχής δίνουν οι χειρόγραφες σημειώσεις με λογαριασμούς εξόδων που περιέχονται σε ένα τετράδιο του Θ. Βαλλιάνου¹³ στον οποίο μαζί με έναν επίτροπο είχε ανατεθεί η επιλογή της θέσης για την ανέγερση του Ορφανοτροφείου. Τελικά κατέληξαν σε μια τοποθεσία στο τέλος του μεγάλου δρόμου που διασχίζει την αγορά ανατολικά του οικισμού.

Εν τω μεταξύ, ήδη από τα μέσα Φεβρουαρίου του 1828 ο Βαλλιάνος, σύμφωνα με τις σημειώσεις του, είχε αρχίσει να συγκεντρώνει τα υλικά για να κατασκευάσει τα απαραίτητα εργαλεία. Αγόρασε σίδηρο για να κατασκευάσει οικοδομικά εργαλεία, σχοινί για να κουβαλούν πέτρες, μεγάλα ξύλα για να τις κυλούν, ξύλα για αραμπάδες, καρφιά, βαρέλια, κάδους για νερό, σακίδια για να κουβαλούν χώμα.

¹³ «Μαρτίου 17 αγώνι μουλαριού, το οποίον επήρα δια να περιέλθω τας διαφόρους τοποθεσίας, δια προσταγής του εξοχότατου Κυβερνήτου γρ. 8.10». Πηγή: Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 98 (βλ. παράρτημα σελ. 70)

Οργάνωσε το εργοτάξιο, τα συνεργεία και τον εξοπλισμό του εκ του μηδενός. Στα τέλη Απριλίου οι «φουρνελατζήδες» πραγματοποιούν τις εκσκαφές (με δυναμίτη) και τις πρώτες μέρες του Μαΐου μπαίνουν τα θεμέλια του κτηρίου. Βοηθός του Θ. Βαλλιάνου είναι ο νεαρός μηχανικός Δημήτριος Σταυρίδης, απόφοιτος της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βιέννης.

Στο εργοτάξιο δουλεύουν καθημερινά περισσότερα από χίλια άτομα μεταφέροντας υλικά. Η αμοιβή των ανειδίκευτων εργατών γίνεται σε «ταΐνια», δηλαδή στην καθημερινή τους διατροφή¹⁴. Μόνο οι ειδικευμένοι τεχνίτες (μάστορες, κτίστες, μαραγκοί, φουρνελατζήδες, πετροκόποι, μαρμαρατζήδες, πηλοποιοί, πελεκάνοι, πριονιστάδες) αμείβονται χρηματικά.

Πρέπει να τονιστεί, ότι υπήρχε αξιόλογη οικοδομική παράδοση ήδη πριν την Επανάσταση. Οργανωμένα συνεργεία οικοδόμων έφευγαν κάθε άνοιξη από ορεινά χωριά, όπως τα Λαγκάδια της Πελοποννήσου ή από την Ήπειρο και ταξίδευαν στις Βαλκανικές χώρες κατασκευάζοντας εξ αρχής ολοκληρωμένα κτήρια.

Το φθινόπωρο η οικοδομή είχε προχωρήσει αρκετά και θεμελιώνεται και ο ναΐσκος του Ορφανοτροφείου τον οποίο ονειρευόταν να κτίσει ο Καποδίστριας πριν ακόμα φθάσει στην Ελλάδα. Στη θεμέλιο λίθο είναι χαραγμένη η επιγραφή:

«ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΘΕΟΝ»

¹⁴ Από τα παραλείπόμενα του έργου η Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη αναφέρει ένα επεισόδιο όπου οι εργάτριες της οικοδομής παραπονέθηκαν ότι το ψωμί που τους παρείχαν ήταν κακής ποιότητας και περιείχε άμμο. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να παραιτηθεί ο Βαλλιάνος από τα γενικά καθήκοντα επιστάσιας και να περιοριστεί στις αρμοδιότητες του αρχιτέκτονα. Πηγή: Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 98 (βλ. παράρτημα σελ. 70)

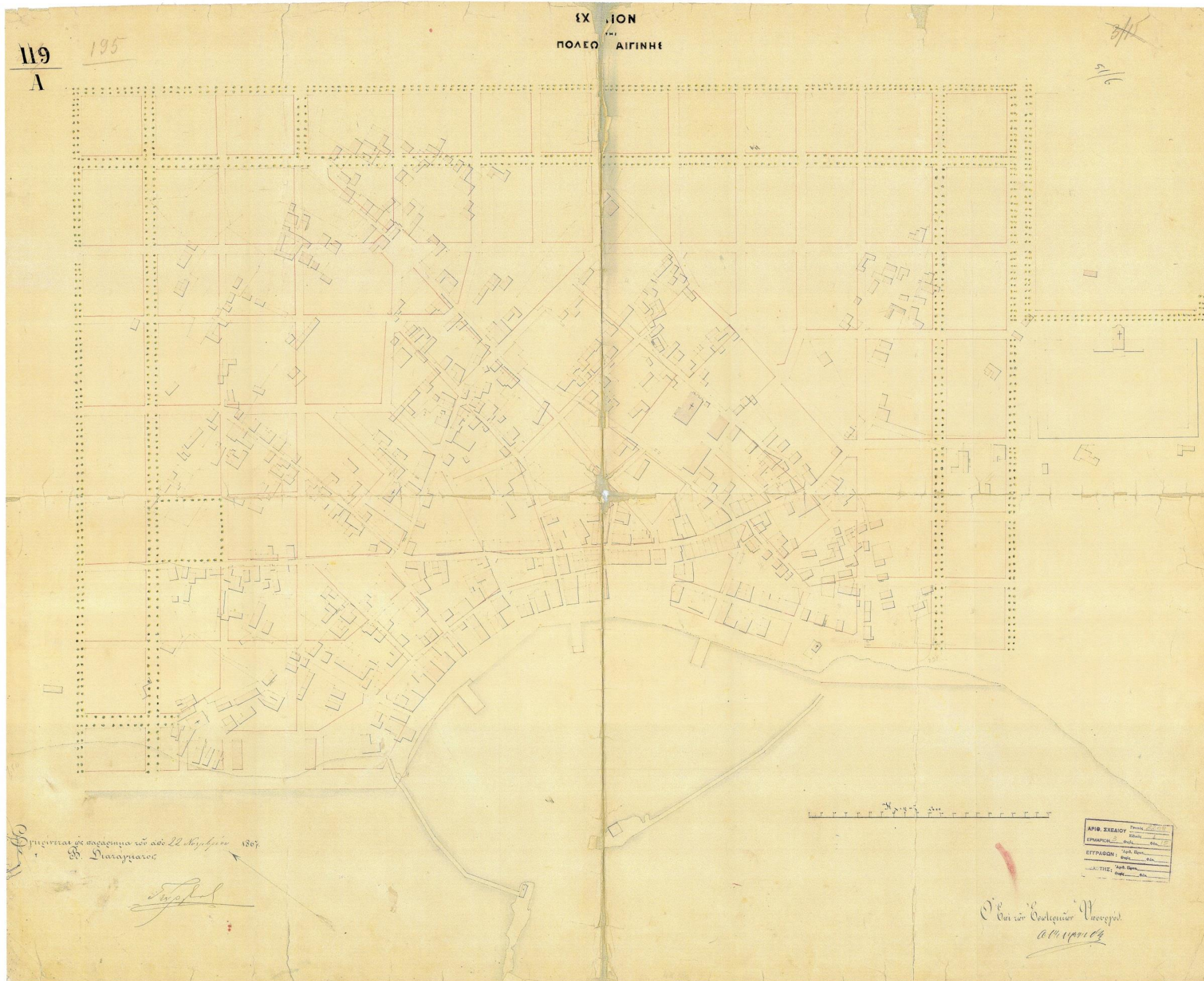
Στα τέλη Μαρτίου του 1829, σε ένα μόλις χρόνο, το κτήριο του Ορφανοτροφείου παραδίδεται έτοιμο και εξοπλισμένο.

Τότε, πολίτες της Αίγινας προσέφεραν στην Κυβέρνηση μια μεγάλη έκταση 55 στρεμμάτων μπροστά ακριβώς από το Ορφανοτροφείο έως τη θάλασσα για να χρησιμεύσει σαν κήπος του ιδρύματος.

Τα επίσημα εγκαίνια έγιναν στις 6 Απριλίου του 1829 ενώ στο κτήριο είχαν ήδη εγκατασταθεί τα πρώτα 66 παιδιά, τα οποία εξαγοράστηκαν από τα σκλαβοπάζαρα της Αλεξάνδρειας.

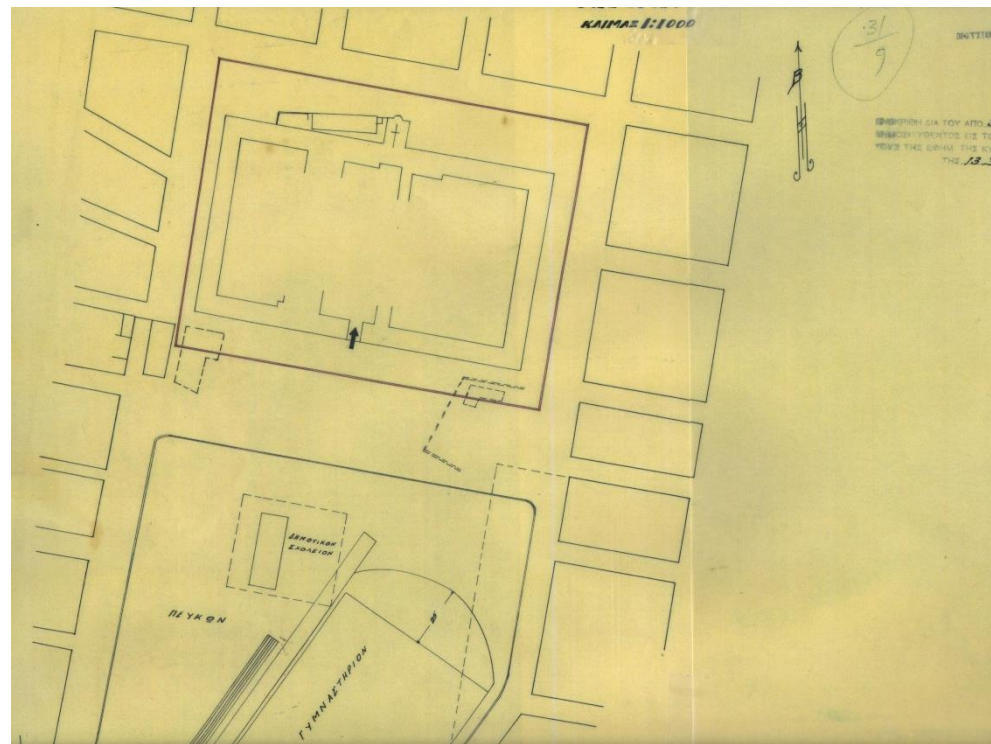
Το φθινόπωρο του 1829 ήρθε στην Ελλάδα από την Ιταλία ο κερκυραίος λόγιος και προσωπικός φίλος του Καποδίστρια Ανδρέας Μουστοξύδης και ανέλαβε πρόεδρος της Επιτροπής του Ορφανοτροφείου παράλληλα με άλλα καθήκοντά του. Κύριο μέλημά του υπήρξε η οργάνωση της παιδείας και γι' αυτό το σκοπό φρόντισε για την ίδρυση στην Αίγινα του Κεντρικού Σχολείου¹⁵, το οποίο ήταν μια Παιδαγωγική Ακαδημία, ένα φυτώριο δασκάλων. Για τη στοιχειώδη εκπαίδευση υιοθετήθηκε η μέθοδος της αλληλοδιδασκτικής, όπου οι μεγαλύτεροι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση των μικρότερων.

¹⁵ Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 102 (βλ. παράρτημα σελ. 70)

Εικόνα 16 Σχέδιο της πόλης της Αίγινας σε πάπυρο το Νοέμβριο του 1867. Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Αρχείο Χαρτών

Εικόνα 20 Τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της Αίγινας με αριθμό Γ 98084 / 92 στην περιοχή μεταξύ των οδών Φανερωμένης-Καποδιστρίου και Αφάιας. ΦΕΚ 1375 Δ / 92. Πνήη: Πολεοδομία Πειραιά

Εικόνα 18 Τροποποίηση Ρυμοτομικού Σχεδίου του 1956. Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Αρχείο Χαρτών

Εικόνα 19 Τροποποίηση Ρυμοτομικού Σχεδίου της Αίγινας. Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Αρχείο Χαρτών

A2.1 Κτιριολογική Περιγραφή - Ορφανοτροφείο

Το Ορφανοτροφείο αποτελούσε μια μικρή οργανωμένη κοινωνία. Οι 500 περίπου υπότροφοι ήταν διαιρεμένοι σε λόχους ανά 70. Ανά 35 μοιράζονταν τον ίδιο κοιτώνα¹⁶. Ακολουθούσαν στρατιωτική ιεραρχία. Κάθε λόχος είχε τον υπολοχαγό του και δύο δεκανείς, αξιώματα που αναλάμβαναν οι μεγαλύτεροι και ικανότεροι των μαθητών.

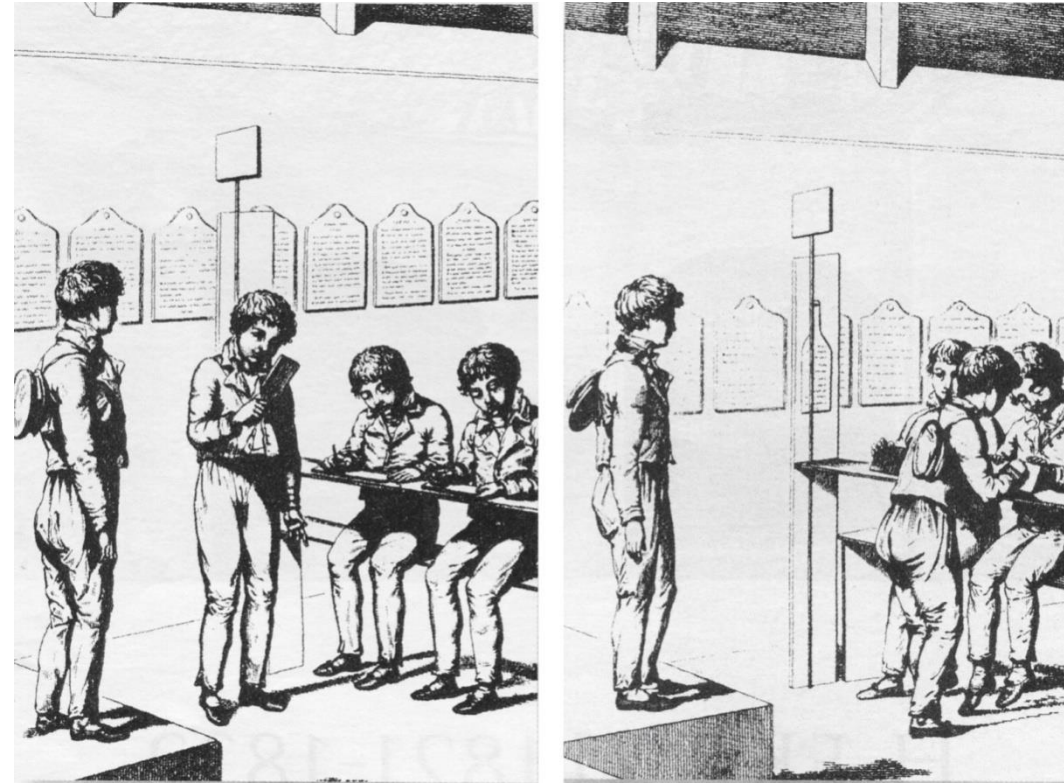
Ένας γενικός επιστάτης με 2-4 βοηθούς είχαν την ευθύνη των παιδιών. Το εκπαιδευτικό προσωπικό αποτελούσαν ένας αλληλοδιδασκτικός δάσκαλος, δύο της ελληνικής γλώσσας και από ένας της αριθμητικής, της γυμναστικής, της ιεράς κατήχησης, της ευρωπαϊκής μουσικής και της ζωγραφικής. Στο προσωπικό του ιδρύματος ανήκαν επίσης ένας εφημέριος και ένας γιατρός. Υπήρχε νοσοκομείο και φαρμακαποθήκη με δύο νοσοκόμους και οκτώ υπηρέτες. Το διοικητικό προσωπικό του ιδρύματος αποτελούνταν από έναν οικονόμο, ένα γραμματέα και ένα φροντιστή που είχε χρέος να κάνει τις αγορές των τροφίμων. Το βοηθητικό προσωπικό αποτελούνταν από αποθηκάριους, αρτοποιούς, μαγείρους, τραπεζοκόμους, κηπουρό, θυρωρό, ιματιοφύλακα, πλύστρες και λοιπούς.

Στο χώρο του Ορφανοτροφείου υπήρχαν εργαστήρια βιβλιοδετικής, ραπτικής, ξυλουργικής που χρησίμευαν αφ' ενός για να καλύπτονται οι ανάλογες ανάγκες του ιδρύματος, αφ' ετέρου για να μαθητεύουν στις αντίστοιχες τέχνες οι υπότροφοι.

Λειτουργούσε επίσης και τυπογραφείο, όπου εκτυπώνονταν τα εκπαιδευτικά βιβλία για όλα τα σχολεία της χώρας, η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος», η «Αιγιναία» κ.α. Αργότερα το τυπογραφείο μεταφέρθηκε σε ανεξάρτητο κτήριο.

Όσα παιδιά επιθυμούσαν μπορούσαν να διδαχθούν άλλες τέχνες όπως χρυσοχοΐα, φαρμακοποιία, σιδηρουργική κ.α. κοντά σε τεχνίτες έξω από το Ορφανοτροφείο. Το κτήριο αυτό στέγαζε το 1829 περίπου 500 παιδιά, 50 υπαλλήλους

¹⁶Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 102(βλ. παράρτημα σελ. 72)

Εικόνα 21 Αλληλοδιδασκτική μέθοδος στο κτήριο του Ορφανοτροφείου. Πηγή: Η Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τόμος 3ος, 20ο τεύχος, ΤΑ ΝΕΑ, σελ.290

και βοηθητικό προσωπικό, αποτελώντας έτσι ένα τεράστιο για την εποχή του συγκρότημα.

Σε ειδική αίθουσα στεγαζόταν η βιβλιοθήκη που είχε δημιουργηθεί από δωρεές ομογενών, από την Αυλή της Ρωσίας, από τη Βιβλιογραφική Εταιρεία της Γενεύης κλπ. Στη βιβλιοθήκη φυλάσσονταν επίσης αγγεία, ειδώλια, λυχνάρια και πήλινα σκεύη που είχαν βρεθεί στις ανασκαφές της Αίγινας και μια μικρή συλλογή αρχαίων νομισμάτων.

Οι δύο μεγάλες στοές δεξιά και αριστερά της εκκλησίας χρησίμευαν σαν προσωρινό Μουσείο¹⁷. Εκεί τοποθετήθηκαν διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα όπως επιγραφές, αγάλματα, ανάγλυφα, αγγεία κ.α. Τα περισσότερα είχαν βρεθεί στις ανασκαφές των θεμελίων του Ορφανοτροφείου και του λοιμοκαθαρητηρίου της Κολώνας, έργο επίσης του Θ.

¹⁷Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 103 (βλ. παράρτημα σελ. 73)

Βαλλιάνου, το οποίο έχει θεμελιωθεί στα ερείπια του αρχαίου θεάτρου της πόλης (εικ. 28).

Κατά τις εργασίες αποκατάστασης του κτηρίου από το Υπουργείο Πολιτισμού για τη διαμόρφωσή του σε διαχρονικό Μουσείο της Αίγινας, βρέθηκαν ορισμένοι απλοί λακοειδείς τάφοι στο ανατολικό τμήμα της αυλής.

Ο επιβλέπων μηχανικός του ΥΠ.ΠΟ αρχιτέκτων Θανάσης Κουκούβελος σε προφορική συνέντευξη μας είπε ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών κατεδάφισης των κτισμάτων της φυλακής το έδαφος υποχώρησε κάτω από το βάρος ενός μικρού ερπυστριοφόρου εκσκαφέα. Σε μικρό βάθος είδαν ένα λίθινο σκέπασμα οπής. Τότε θεώρησαν ότι ήταν ένα φρεάτιο ή υπόγειο κελί απομόνωσης. Καθώς όμως στην Αίγινα υπάρχουν πολλοί υπόγειοι λαξευτοί θαλαμοειδείς τάφοι, πιστεύουμε ότι ίσως πρόκειται για έναν τέτοιο τάφο¹⁸.

¹⁸«Προχτές άνοιξα έναν αρχαίο τάφο. Σηκώνοντας το μάρμαρο που έκλεινε την είσοδο, μια σκάλα με 15 σκαλοπάτια οδηγούσε σ' ένα ορθογώνιο χώρο

Δεδομένου μάλιστα ότι και σε όμορα οικόπεδα έχουν βρεθεί κατά την εκσκαφή τάφοι, θεωρούμε πιθανό να βρεθεί κάποιος ασύλητος τάφος στην αυλή του Ορφανοτροφείου, ο οποίος θα αποτελέσει τουριστικό αξιοθέατο.

Ας σημειωθεί ότι ο Μουστοξύδης προέτρεπε τους Αιγινήτες να αναπτύξουν την κεραμική, προμηθεύοντάς τους αρχαία αγγεία ώστε να αναβιώσουν αρχαία πρότυπα¹⁹.

Ο Puillon Boblaye της Expédition scientifique de Morée αναφέρει το 1835 ότι συνάντησε στην Παλιοχώρα μια «νεογέννητη» βιοτεχνία κεραμικής²⁰.

Στο Ορφανοτροφείο στεγαζόταν επίσης μια μικρή ορυκτολογική συλλογή δωρεά του γεωλόγου Virlet²¹.

στολισμένο με γύψο και χρώματα και με τα ονόματα των νεκρών ζωγραφισμένα με μαύρο χρώμα. Στις τρεις πλευρές τρία πέτρινα τόξα και κάτω από αυτά αγγεία πήλινα θαυμάσια ζωγραφισμένα, λυχνάρια, μικρά ειδώλια, περιστέρια και πετεινοί και κούπες με αυγά και αστράγαλοι και γυναικεία κοσμήματα...», αντίστοιχη περιγραφή του Ανδρέα Μουστοξύδη από μια επιστολή του.

¹⁹ «...Το πάθος του για τα αρχαία προσπαθεί να το εμφυτεύσει σε όλους. Έτσι σε γράμμα του προτρέπει τον Κανάρη να ψάχνει στα ταξίδια του για επιγραφές, αγάλματα και οτιδήποτε άλλο και να τα μεταφέρει με την κορβέτα του στην Αίγινα. Το ίδιο κάνουν ο ίδιος στις καλοκαιρινές διακοπές του, οι αρχιτέκτονες της Κυβέρνησης Κλεάνθης και Schaubert και πολλοί άλλοι. Η καταγραφή των αναγλύφων και μαρμάρων που εισέρχονται «εις το Μουσείον επί εφορίας Α. Μουστοξύδη» αριθμεί 53 κομμάτια.». Πηγή: Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταιρών της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 104(βλ. παράρτημα σελ. 73)

²⁰ Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταιρών της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 104(βλ. παράρτημα σελ. 73)

²¹ Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταιρών της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 104(βλ. παράρτημα σελ. 73)

A2.2 Χρήσεις του κτηρίου

Τον Ιούνιο του 1834 το Ορφανοτροφείο κλείνει οριστικά. Έχουν απομείνει λίγοι τρόφιμοι οι οποίοι μεταφέρονται στο Ορφανοτροφείο του Ναυπλίου.

Στο κτήριο εγκαθίσταται για τρία χρόνια η Σχολή Ευελπίδων, αφού προηγουμένως γίνονται ορισμένες επιδιορθώσεις και μετατροπές. Μεταφέρονται επίσης το Μουσείο και η Βιβλιοθήκη. Λίγο αργότερα η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων μεταφέρεται εκ νέου στον Πειραιά.

Το κτήριο του Ορφανοτροφείου παραμένει κενό και τότε προτείνεται για πρώτη φορά να μετατραπεί σε φυλακή²².

Το 1841 και για μικρό διάστημα εγκαθίσταται στο κτήριο το λοιμοκαθακτήριο.

Το 1848 συζητείται να εγκατασταθεί εκεί η ναυτική Βαρβάκειος Σχολή αλλά δεν γίνεται αποδεκτό.

Το κτήριο του Ορφανοτροφείου εγκαταλείπεται και οι Δανοί περιηγητές που επισκέφθηκαν την Αίγινα το 1850 βρήκαν το κτήριο άδειο. Μόνο κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών έπαιρνε ζωή, όταν οι χώροι του νοικιάζονταν σε παραθεριστές.

Το 1854 βρίσκει το κτήριο ερειπωμένο και προτείνεται τότε η επαναφορά της Στρατιωτικής Σχολής στην Αίγινα, πρόταση που δεν έγινε αποδεκτή.

Έξι χρόνια αργότερα, το 1860, το κτήριο χρησίμευσε σαν φρενοκομείο και στο διάστημα 1866-1869 στέγασε πρόσφυγες από την Κρήτη.

Το 1879 επανέρχεται η πρόταση της μετατροπής του κτηρίου σε φυλακή ώστε να σωθεί από την καταστροφή και να προσφέρει οικονομικά στον τόπο.

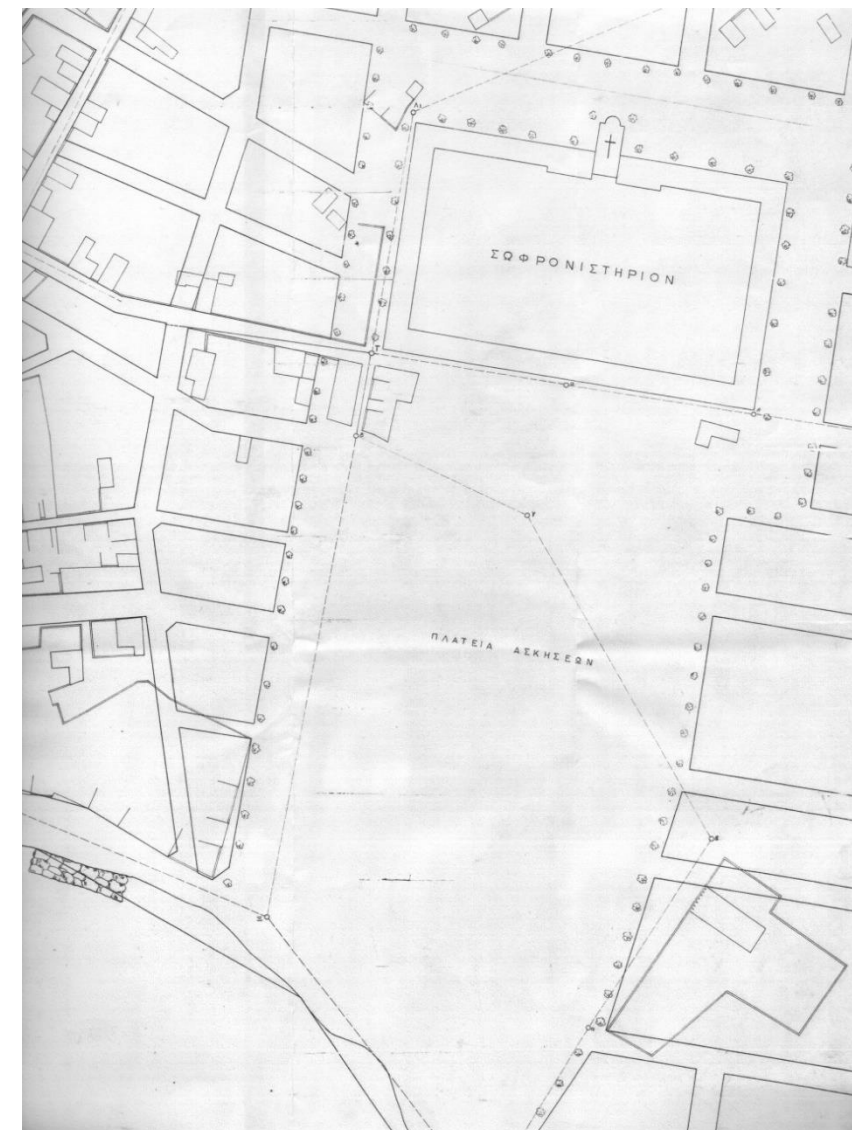
Το 1880 φθάνουν οι 12 πρώτοι κρατούμενοι και από τότε ως το 1984 λειτούργησε για περισσότερα από 105 χρόνια ως φυλακή υψηλής ασφαλείας. Από τους χώρους της πέρασαν εκτός από τους ποινικούς κρατούμενους και σημαντικά πρόσωπα της πολιτικής ζωής της χώρας.

Το 1985 το Υπουργείο Πολιτισμού κηρύσσει το κτήριο διατηρητέο μνημείο κατά το τμήμα του μεγάλου ορθογωνικού κτηρίου και του ναού του Ορφανοτροφείου.

Το 1995 εγκρίνεται από το ΚΑΣ το κτιριολογικό πρόγραμμα για τη δημιουργία στο κτήριο Διαχρονικού Μουσείου της Αίγινας συμπεριλαμβάνοντας στα διατηρούμενα τμήματα και ένα μεταγενέστερο εγκάρσιο τμήμα των φυλακών.

Εκείνη την εποχή είχε εγκατασταθεί στο κτήριο το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων.

Η αρχιτεκτονική μελέτη της επανάχρησης σε Διαχρονικό Μουσείο εκπονήθηκε από το Γραφείο Δοξιάδη (Δεκέμβριος 1995-Μάιος 1998) και η επίβλεψη των εργασιών αποκατάστασης έγινε από το Υπουργείο Πολιτισμού/ Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων. Σήμερα το κτήριο είναι κενό, οι εργασίες αποκατάστασης έχουν διακοπεί και το έργο παραμένει ημιτελές.

Εικόνα 22 Τοπογραφικό διάγραμμα του 1856 με χρήση του κτηρίου ως Φυλακές.
Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Αρχείο Χαρτών

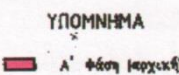
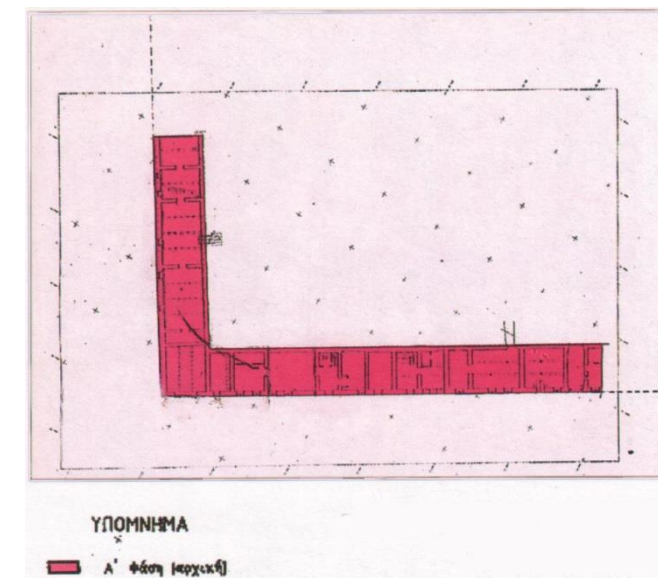
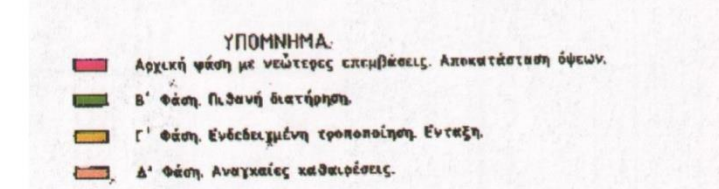
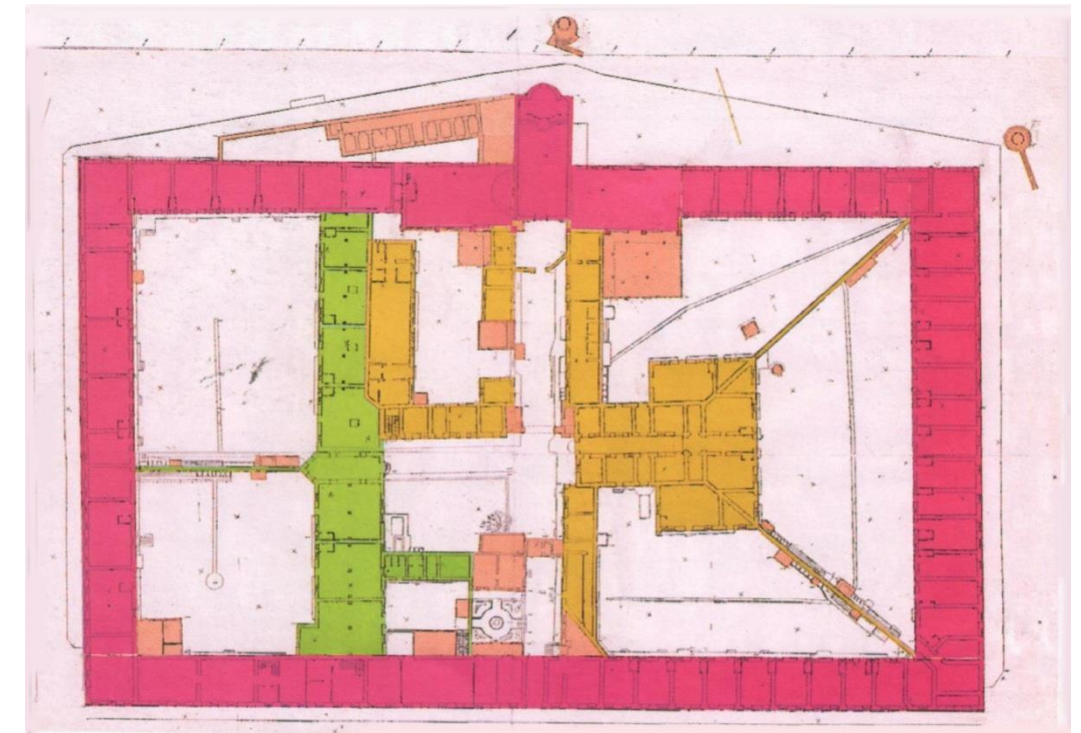
²²«Πρόκειται για μία κακή πρόταση να μετατρέψει κανείς το ίδρυμα της Αίγινας σε φυλακές. Ένα κτήριο που έγινε για να χρησιμεύσει ως άσυλο σε παιδιά δεν είναι το πιο κατάλληλο για να στεγάσει κακοποιούς... Επιστρέφοντας στο Ορφανοτροφείο τον παλαιό προορισμό του εκπληρώνουμε Κύριε, τολμών να το επαναλάβω, τις φιλανθρωπικές προσδοκίες των ιδρυτών του.» γράφει ο Αναστάσιος Πολυζωίδης σε αναφορά του προς τον Όθωνα το 1837.

A2.3 Οικοδομικές φάσεις

Η μετατροπή του κτηρίου σε φυλακές επέφερε ριζικές αλλαγές με προσθήκες και τροποποιήσεις σε τρεις τουλάχιστον οικοδομικές φάσεις όπως έχουν αναλυτικά διερευνηθεί από τον Αναστάσιο Πορτελάνο²³. Οι προσθήκες είχαν γίνει με λιθοδομή χρησιμοποιώντας όμως κυρίως ασβεστολιθικές πέτρες. Ανάλογα με την εποχή είχαν χρησιμοποιηθεί ξύλινες δοκοί, σιδηροδοκοί και οπλισμένο σκυρόδεμα. Είχε επίσης μπαζωθεί η τάφος και τμήμα του υπογείου. Είχαν διαμορφωθεί με τοίχους από λιθοδομή κελιά και λοιποί χώροι στο εσωτερικό του κτηρίου, καθώς επίσης και νέες πτέρυγες στον ελεύθερο χώρο της εσωτερικής αυλής. Διαγώνιοι ψηλοί πέτρινοι τοίχοι ακτινωτά κατακερμάτιζαν τον εναπομείναντα υπαίθριο χώρο της αυλής σε μικρότερα τμήματα ώστε να ελέγχονται πιο αποτελεσματικά οι κρατούμενοι.

Στην τελευταία οικοδομική φάση ανήκει ο λεγόμενος «Γολγοθάς», ο χώρος κράτησης των μελλοθανάτων πριν την εκτέλεση και το πειθαρχείο που αποτελείται από μικρά κελιά μόλις 2x1 μ. Ο «Γολγοθάς» κτίστηκε εκτός της περιμέτρου του αρχικού κτηρίου στην Β.Α. πλευρά σε επαφή με το βόρειο τμήμα του ναού.

Εικόνα 23 Σχέδιο κατασκευαστικών φάσεων στο ισόγειο. Πηγή: Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία μνημείων και συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, σελ.389
Εικόνα 24 Σχέδιο κατασκευαστικών φάσεων στο υπόγειο. Πηγή: Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία μνημείων και συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, σελ.389

²³Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία μνημείων και συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, σελ.389 (βλ. παράρτημα σελ. 89)

A3. Θεόδωρος Βαλλιάνος

Ο Θεόδωρος Βαλλιάνος (1796-1857) με καταγωγή από την Κεφαλονιά, σπούδασε στην Στρατιωτική Ακαδημία της Αγίας Πετρούπολης και κατετάγη στο σώμα μηχανικών του Ρωσικού Στρατού, όπου υπηρέτησε μέχρι το 1821 με το βαθμό του λοχαγού²⁴.

Μετά την κήρυξη της Επανάστασης παραιτήθηκε και τον Απρίλιο του 1822 ήλθε στην Ελλάδα για να λάβει μέρος στον Αγώνα. Επικεφαλής Σώματος Κεφαλληνίων το οποίο εξόπλισε και συντηρούσε με δικά του έξοδα, έλαβε μέρος στις πολιορκίες Πατρών και Μεσολογγίου. Με δικές του δαπάνες και με χρήματα ομογενών από τη Ρωσία ανέλαβε την επιδιόρθωση των τειχών στο Παλαμίδι, Ιτς-Καλέ (Ακροναυπλία), Βαρούσι (θαλάσσια τείχη) και Μπούρτζι του Ναυπλίου²⁵. Επίσης ανέλαβε την επισκευή και μετατροπή του τζαμιού του Αγά Πασά στο Ναύπλιο σε Βουλευτήριο. Έκτισε στρατώνες, αποθήκες, δεξαμενές, υδραγωγεία, εργαστήρια και χυτήρια σφαιρών και κανονιών²⁶.

Λίγο πριν από την άφιξη του Καποδίστρια έφθασε στην Αίγινα συνοδεύοντας την αντικυβερνητική επιτροπή²⁷. Αναλαμβάνει την επισκευή και μετατροπή της οικίας του αρχιμανδρίτη Αιγινήτου σε «Παλάτιον της Α.Ε. του Κυβερνήτου». Πρόκειται για το γνωστό Κυβερνείο, ένα διώροφο κτήριο σχήματος «Γ» με νεοκλασικά στοιχεία.

Στη συνέχεια ο Καποδίστριας του ανέθεσε μία σειρά έργων, όπως είναι η κατασκευή και η επιστάση της μεγάλης αμαξωτής επιστρωμένης οδού Χώρας Αίγινας-Περιβόλας, το πρώτο έργο οδοποιίας στη νεώτερη Ελλάδα που εξασφάλιζε την εύκολη επικοινωνία της Χώρας της Αίγινας

με τις πατατοφυτείες της Περιβόλας και την αποβάθρα του Μαραθώνα.

Στο Θεόδωρο Βαλλιάνο ανατέθηκε το σημαντικό έργο του σχεδιασμού και της κατασκευής του Ορφανοτροφείου της Αίγινας, του πρώτου δημόσιου κτηρίου επί Καποδίστρια, το οποίο θα εξετάσουμε αναλυτικά στη συνέχεια.

Επίσης του ανατέθηκε ο σχεδιασμός και η κατασκευή του Λοιμοκαθατηρίου της Αίγινας, το οποίο δεν σώζεται πλέον. Είχε θεμελιωθεί στα ερείπια του αρχαίου θεάτρου²⁸.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Αριστέας Παπανικολάου-Κρίστενσεν και Ιφιγένειας Δεκαλαίου, το Λοιμοκαθατήριο ήταν κτισμένο πάνω στα ερείπια του αρχαίου θεάτρου του νησιού (εικ. 28). Για το λόγο αυτό η κάτοψη του είχε σχήμα ημικυκλικό και διαιρούνταν εσωτερικά σε δέκα επιμήκεις διαδρόμους με ακτινοειδή διάταξη γύρω από μία ημικυκλική κεντρική αυλή. Οι διάδρομοι αυτοί κατέληγαν σε ένα μικρό οικίσκο στο βάθος, όπου βρίσκονταν τα διαμερίσματα όσων κρατούνταν σε καραντίνα.

Ο Βαλλιάνος υπήρξε πολύπλευρο πνεύμα, καθώς επίσης συνέγραψε λογοτεχνικά έργα και θεολογικές μελέτες.

Εικόνα 25 Θεόδωρος Βαλλιάνος. Πηγή: <http://www.imma.edu.gr>

²⁴Πάυλος Κυριαζής, Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες περιόδου Απελευθέρωσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Αθήνα 1976, σελ. 115

²⁵Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιόνιου Συνεδρίου, τόμος 2 ΙΣΤΟΡΙΑ 1810-1955, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι 1989, σελ. 336

²⁶Πάυλος Κυριαζής, Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες περιόδου Απελευθέρωσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Αθήνα 1976, σελ. 115

²⁷Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιόνιου Συνεδρίου, τόμος 2 ΙΣΤΟΡΙΑ 1810-1955, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι 1989, σελ. 337

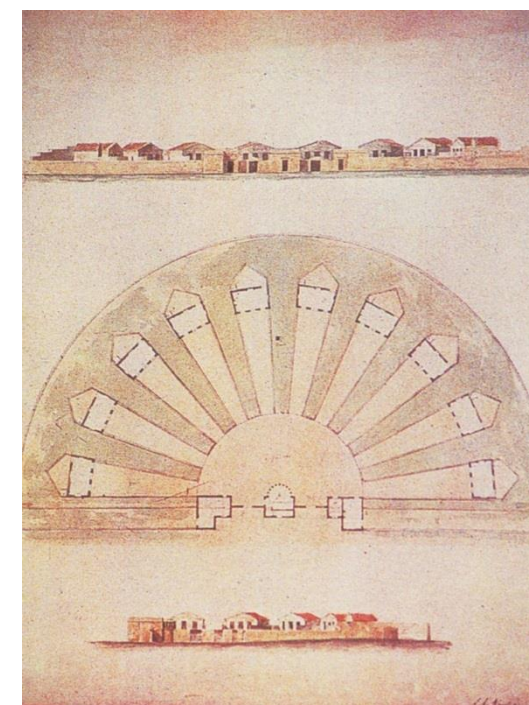
²⁸«...Ειδικότερα, για το λοιμοκαθατήριο ο Βαλλιάνος χρησιμοποίησε το χώρο του αρχαίου θεάτρου του νησιού, γεγονός που τον οδήγησε στο σχεδιασμό της κάτοψης σε σχήμα ημικυκλικό και σε ακτινοειδή διάταξη των κτισμάτων.» Πηγή: Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 111

Εικόνα 26 Το πρώτο Υπουργείο των Στρατιωτικών στο Ναύπλιο, κατασκευασμένο από τον Θ. Βαλλιάνο. Πηγή: Πάυλος Κυριαζής, Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες περιόδου Απελευθέρωσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Αθήνα 1976, σελ. 117

Εικόνα 27 Το πρώτο γυμνάσιο της απελευθερωμένης Ελλάδας. Πηγή: Πάυλος Κυριαζής, Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες περιόδου Απελευθέρωσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Αθήνα 1976, σελ. 119

Εικόνα 28 Συγκρότημα του Λοιμοκαθαρητηρίου, κατασκευασμένο από τον Θ. Βαλλιάνο στα θεμέλια του αρχαίου θεάτρου. Πηγή: Η Νεοκλασική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, Μάνος Μπίρης, Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2001, σελ. 67

A4. Η πρόταση του γραφείου Δοξιάδη

Πολλές προτάσεις επανάχρησης και αξιοποίησης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς ήδη από τη δεκαετία του 1980, όταν αποφασίστηκε η μεταφορά των φυλακών.

Το κτήριο παρά τις επεμβάσεις και τις τροποποιήσεις που έχει υποστεί διατηρεί αναλλοίωτη την αρχική αρχιτεκτονική του δομή. Η μνημειώδης κλίμακά του και η κανονική συμμετρική μορφή του προσδίδουν αναγνωρισιμότητα και σηματοδοτούν δημόσιο κτήριο.

Ο σχεδιασμός του το διαφοροποιεί τόσο από τον πυκνοδομημένο οικιστικό ιστό της Αίγινας με τους στενούς ακανόνιστους δρόμους, όσο και από τη σύγχρονη διάσπαρτη, άναρχη επέκταση της πόλης.

Διαθέτει μεγάλες, ευρύχωρες και φωτεινές αίθουσες διατεταγμένες γύρω από ένα κεντρικό αίθριο, πράγμα που από λειτουργική άποψη το καθιστά ιδανικό για πολλές χρήσεις.

Θα μπορούσε να στεγάζει το Δημαρχείο, τις δημόσιες και δημοτικές υπηρεσίες του νησιού, οι οποίες σήμερα βρίσκονται διασκορπισμένες σε ακατάλληλα κτήρια. Το Ειρηνοδικείο στεγάζεται σε ένα ημιυπόγειο κατάστημα, ενώ άλλες υπηρεσίες σε διαμερίσματα κατοικιών με δαιδαλώδεις διαδρόμους και μικρά δωμάτια. Μια πιθανή χρήση θα ήταν να στεγάσει χώρους εκπαίδευσης όπως γυμνάσιο, λύκειο και τεχνικές σχολές. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν μια κλειστή αγορά παραδοσιακών τροφίμων και προϊόντων δίνοντας μια εναλλακτική λύση στην τυπολογία των σύγχρονων super market και παραπέμποντας στις κλειστές αγορές του 19^{ου} αιώνα. Μια εναλλακτική λύση θα ήταν να μετατραπεί σε ξενοδοχείο αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του και την ιστορία του. Θα μπορούσε να γίνει ένα κτήριο κοινωνικής προσφοράς όπως για παράδειγμα γηροκομείο.

Η λύση που τελικά επιλέχθηκε τη δεκαετία του 1990 ήταν να διαμορφωθεί σε Διαχρονικό Μουσείο της Αίγινας. Το κτήριο προσφέρεται για τη χρήση αυτή και αναδεικνύεται σε ένα τοπόσημο κύρους. Σε ένα τέτοιο Διαχρονικό Μουσείο θα μπορούσαν να παρουσιάζονται διαδοχικά αρχαιολογικά ευρήματα από τους προϊστορικούς, τους αρχαίους, τους κλασικούς χρόνους έως τη Βυζαντινή εποχή, λαογραφικά και ιστορικά αντικείμενα της νεώτερης Ελλάδας, καθώς και έργα σύγχρονων ζωγράφων και γλυπτών που έχουν επιλέξει την Αίγινα ως τόπο διαμονής τους.

Εκτός από τα προβλήματα χρηματοδότησης που διέκοψαν και ανέστειλαν τελικά επί δεκαετίες τις εργασίες αποκατάστασης, ανέκυψαν και προβλήματα λειτουργίας ενός τέτοιου σύνθετου μουσείου. Θα ήταν ίσως προτιμότερο να αξιοποιηθούν περισσότερα σημαντικά κτήρια του νησιού, που παραμένουν κενά, και να δημιουργηθούν ενδιαφέρουσες διαδρομές στον ιστό της πόλης.

Στην Αίγινα λειτουργούν δύο μικρά αρχαιολογικά μουσεία στο χώρο της Κολώνας και στο ναό της Αφαίας.

Λόγω της μεγάλης αρχιτεκτονικής αξίας και σημασίας του ναού της Αφαίας θεωρούμε ότι είναι σκόπιμο να κατασκευαστεί εκεί ένα νέο αρχαιολογικό μουσείο που να αναδεικνύει τα ευρήματα και να προσφέρει στον επισκέπτη μια ολοκληρωμένη εικόνα της αρχαίας αιγινήτικης γλυπτικής και αρχιτεκτονικής.

Ένα Βυζαντινό Μουσείο της Αίγινας θα μπορούσε να διαμορφωθεί στην Παλαιοχώρα και να στεγαστεί σε αναστηλωμένες εκκλησίες και σε όμορα κτήριά τους.

Β. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Β1. Γενική Περιγραφή

Η οργάνωση του Ορφανοτροφείου (αρχικό κτίσμα) ακολουθεί τις βασικές αρχές και την τυπολογία των μεγάλων σχολικών συγκροτημάτων του 18ου αιώνα στην Ευρώπη.

Πρόκειται για ένα μνημειώδες περικλειστο κτήριο οργανωμένο γύρω από μια εσωτερική αυλή σχήματος ορθογωνίου παραλληλογράμμου. Οι εξωτερικές διαστάσεις του είναι περίπου 135x82 μ. ενώ οι διαστάσεις της αυλής είναι 115x68 μ.

Η κάτοψη και οι όψεις του χαρακτηρίζονται από αυστηρή συμμετρία, λιτότητα και τυποποίηση.

Η κεντρική είσοδος του κτηρίου βρίσκεται στο μέσο της Ν.Δ. πλευράς. Αξονικά απέναντι από την είσοδο, στο μέσο της Β.Α. πτέρυγας βρίσκεται ένας μικρός ναός αφιερωμένος στον Σωτήρα της Ελλάδος Θεό, μία μονόκλιτη βασιλική (διαστάσεων περίπου 20x9 μ.) με ημικυκλική αψίδα στο Ιερό. Δεξιά και αριστερά του ναού διατάσσονται δύο μεγάλες στοές, οι εξωνάρθηκες. Ο ναός του Σωτήρα προεξέχει από το αυστηρό περίγραμμα του κτηρίου και έχει πρόσβαση από μια δεύτερη είσοδο στα πλάγια.

Ο άξονας συμμετρίας που ορίζεται από την κεντρική είσοδο και το ναό χωρίζει το κτήριο σε δυο λειτουργικές ενότητες. Δεξιά της εισόδου βρίσκεται η Ν.Α. πτέρυγα, η οποία έχει μεγαλύτερο πλάτος. Στο κεντρικό της τμήμα με διαστάσεις 8,50x36 μ. συναντάμε τον ψηλότερο χώρο στο κτήριο, με 5 μ. ύψος²⁹. Το μεγαλύτερο ύψος δικαιολογείται τόσο για συμβολικούς λόγους όσο και για καθαρά λειτουργικούς. Λόγω της κλίσης του εδάφους η Β.Δ. πτέρυγα και η μισή Ν.Δ. έχουν και ημιυπόγειο³⁰, στο οποίο η πρόσβαση γίνεται με ανεξάρτητη βοηθητική είσοδο. Ο χώρος αυτός φωτίζεται

Εικόνα 29 Αεροφωτογραφία υπάρχουσας κατάστασης. Πηγή: Google Earth

με παράθυρα στις όψεις και από την πλευρά της εσωτερικής αυλής μέσω μιας τάφρου (court anglaise) πλάτους 2,30 μ. και σχήματος Γ³¹.

Το ημιυπόγειο τονίζεται στις όψεις σαν μια βάση του κτηρίου. Είναι μάλιστα σοβατισμένο σε αντίθεση με την ανωδομή που είναι κατασκευασμένη με εμφανή λαξευτή λιθοδομή. Έχει χρησιμοποιηθεί τοπικός πωρόλιθος που περιβάλλεται με κεραμικά στοιχεία.

Για να αμβλυνθεί η μονότονη επανάληψη των παραθύρων, έχουν χρησιμοποιηθεί δύο τύποι πλαισίων, ένας με αέτωμα και ένας με λαξευτούς σφηνόλιθους, οι οποίοι εναλλάσσονται μεταξύ τους. Για να διαρθρωθούν οι μεγάλοι

μήκους πλευρές, οι κάθετες σ' αυτές πτέρυγες τονίζονται στα άκρα τους με γωνιόλιθους.

Το κτήριο καλύπτει ξύλινη στέγη με επικάλυψη κεραμιδιών.

Λόγω των χαρακτηριστικών μορφολογικών στοιχείων του κτηρίου (συμμετρία, κανονικότητα, τυποποίηση του σχεδιασμού) έγινε εφικτή η αποκατάστασή του στην αρχική μορφή παρά τις διαδοχικές προσθήκες και τροποποιήσεις που είχε υποστεί όταν λειτουργούσε ως φυλακή.

Η τοιχοποιία του Ορφανοτροφείου είναι κατασκευασμένη από λαξευτό πωρόλιθο. Η πρόσοψη είναι ιδιαίτερα επιμελημένη σε σχέση με τις υπόλοιπες όψεις. Αυτό όμως ίσως οφείλεται στην ταχύτητα της κατασκευής, καθώς το κτήριο ολοκληρώθηκε σε ένα μόλις χρόνο, αλλά και στα διαφορετικά συνεργεία που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίησή του. Η εκτενής χρήση του λαξευμένου

²⁹ Κατά τη χρήση ως Ορφανοτροφείο εκεί βρισκόταν η αλληλοδιδασκτική αίθουσα. Ήταν διαμορφωμένη σαν αμφιθέατρο με κλιμακωτές βαθμίδες.

³⁰ Στο ημιυπόγειο βρίσκονται αποθηκευτικοί χώροι, ξυλαποθήκη, μαγειρεία και αίθουσα εστιατορίου, θάλαμος του υπηρετικού προσωπικού, πλυσταριό και χώροι υγιεινής.

³¹ Κατά τη χρήση ως Ορφανοτροφείο η τάφρος αυτή δημιουργούσε βεβαίως πρόβλημα πρόσβασης στους κοιτώνες των παιδιών. Για το σκοπό υπήρχαν συνολικά 13 πέτρινα γεφύρια που οδηγούσαν από την αυλή στις πόρτες των αιθουσών του ισογείου και 4 εξωτερικές σκάλες που οδηγούσαν στο ημιυπόγειο.

πωρόλιθου υποδηλώνει ότι χρησιμοποιήθηκε υλικό από αρχαία κτήρια³², όπως άλλωστε συνέβη και σε διάφορες άλλες κατασκευές στην Αίγινα. Ενδέχεται μάλιστα, όπως συνέβη και στην περίπτωση του λοιμοκαθαρητηρίου, να χρησιμοποίησε ο Βαλλιάνος σε ένα τμήμα της οικοδομής υφιστάμενα θεμέλια από παλαιότερο κτίσμα. Αν συνέβη κάτι τέτοιο, το πιθανότερο είναι να πρόκειται για την διώροφη Β.Δ. πτέρυγα. Μπορούν να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα εξετάζοντας το τοίχιο αντιστήριξης της τάφρου.

Σήμερα, μετά τις ημιτελείς εργασίες διαμόρφωσης του κτηρίου σε Διαχρονικό Μουσείο, έχει αποκατασταθεί μεγάλο τμήμα της αρχικής μορφής του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου, διατηρώντας όμως κάποια τμήματα των φυλακών όπως τον «Γολγοθά» και κατασκευές στην κεντρική αυλή.

B2. Κτιριολογική περιγραφή

Οι εργασίες αποκατάστασης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου και η διαμόρφωσή του σε Διαχρονικό Μουσείο της Αίγινας από το Υπουργείο Πολιτισμού έχουν διακοπεί ήδη από το 2003 και έκτοτε το κτήριο παραμένει ημιτελές και κλειστό.

Κατά την επίσκεψή μας διαπιστώσαμε ότι δεν έχουν υλοποιηθεί εσωτερικές διαρρυθμίσεις. Οι χώροι του ισογείου είναι ενιαίοι, καθώς έχουν κατεδαφιστεί οι εγκάρσιοι πέτρινοι τοίχοι. Έχουν διατηρηθεί μικρά τμήματα μήκους 1 μ. των εσωτερικών εγκάρσιων τοιχοποιιών, τα οποία λειτουργούν ως αντηρίδες δίνοντας ακαμψία στις ιδιαίτερα μακριές εξωτερικές πλευρές του κτηρίου. Έχει υλοποιηθεί μόνο το συγκρότημα των τουαλετών, το οποίο είναι στατικά ανεξάρτητο στο κέντρο του χώρου και σε απόσταση από τους εξωτερικούς τοίχους. Στο υπόγειο έχουν επίσης διαμορφωθεί χώροι τουαλετών και έχουν διατηρηθεί για λόγους στατικούς οι εγκάρσιοι πέτρινοι τοίχοι που το διαιρούν σε επιμέρους χώρους.

Εικόνα 30 Αδιαμόρφωτοι ενιαίοι χώροι. ΝΔ πτέρυγα .Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

³² Σε προφορική συνέντευξη η ομότιμη καθηγήτρια Ε.Μ.Π. Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη μας επισήμανε την ύπαρξη μαρμάρινου ανωφλίου σε άνοιγμα της Β.Δ. πτέρυγας (Κ1110) το οποίο αποξηλώθηκε κατά τις εργασίες αποκατάστασης. Πιθανότατα πρόκειται για σπόλια του αρχαίου θεάτρου της Αίγινας

Β3. Μορφολογική περιγραφή

Το κτήριο του Ορφανοτροφείου (αρχικό κτίσμα) ακολουθεί την τυπολογία των μεγάλων σχολικών συγκροτημάτων του 18^{ου} αιώνα. Χαρακτηρίζεται από τις έννοιες της συμμετρίας, της κανονικότητας, της τυποποίησης του σχεδιασμού, της λιτότητας και της αυστηρότητας σε συνδυασμό με το μνημειακό του ύφος.

Κυρίαρχο στοιχείο των όψεων αποτελούν τα ανοίγματα που επαναλαμβάνονται σε όλο το μήκος τους τακτικά, σε απόσταση περίπου 1,80 μ. μεταξύ τους με δύο τύπους που εναλλάσσονται. Η είσοδος τονίζεται στον άξονα του κτηρίου

με πλαίσιο από λαξευμένο πωρόλιθο.

Στο ανώφλι της υπάρχει επιγραφή και ελλειπτικής μορφής φεγγίτης. Στην πρόσοψη παρατηρείται η κλασική διάρθρωση του κτηρίου (τριμερής διάρθρωση) με επιχρισμένη βάση, κορμό και στέψη με δίρριχτη στέγη. Οι εξωτερικές όψεις διαμορφώνονται με εμφανή λαξευμένο πωρόλιθο, ο οποίος δίνει μια πλούσια υφή καθώς και αίσθηση της κλίμακας του κτηρίου.

Εικόνα 31 Άποψη της εισόδου του Ορφανοτροφείου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 32 Άποψη της πρόσοψης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B4. Κατασκευαστική Περιγραφή

B4.1 Φέρων Οργανισμός

B4.1.1 Τοιχοποιία

Η τοιχοποιία του αρχικού κτηρίου

Το αρχικό κτήριο είναι κατασκευασμένο από λιθοδομή μεγάλου πάχους, γύρω στα 70 εκ. Η λιθοδομή του μορφώνεται με πωρόλιθους περιβαλλόμενους από κεραμικά στοιχεία σε όλους τους αρμούς οριζόντιους και κατακόρυφους. Στους οριζόντιους αρμούς έχουμε παρεμβολή μίας σειράς κεραμικών, ενώ στους κατακόρυφους αρμούς, τοποθετούνται πολλά οριζόντια κεραμίδια μικρού πλάτους, τα οποία πληρώνουν όλο το πλάτος και ύψος του αρμού, που κυμαίνεται από 3 έως 12 εκ. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα κεραμίδια αντικαθίστανται με αντίστοιχης μορφής τεμάχια πωρόλιθου.

Στα νεώτερα τμήματα που έχουν γίνει ανακατασκευές της λιθοδομής δεν υπάρχει η παρεμβολή των κεραμικών και σε πολλές περιπτώσεις δεν χρησιμοποιείται πωρόλιθος αλλά ασβεστόλιθος.

Τα ανοίγματα μορφώνονται με λαμπάδες κατασκευασμένους από μεγάλους λαξευτούς λίθους. Με την λάξευση αυτή δίνεται:

α. Μορφή των παραστάδων

β. Μορφή των γωνιόλιθων ενός και μισού πλάτους εναλλάξ. Στα νεώτερης κατασκευής επισκευασμένα τμήματα η διακόσμηση αυτή των παραθύρων ή γίνεται με αντίστοιχη διαμόρφωση του σοβά ή παραλείπεται.

Τα υπέρθυρα των αρχικών παραθύρων μορφώνονται στην πρώτη περίπτωση με επίπεδο μονολιθικό πρέκι και την προσθήκη αετώματος και στην δεύτερη με την λάξευση των σφηνόλιθων με κλιμακωτή διάταξη συμμετρική ως προς το κεντρικό κλειδί σε μονολιθικό πρέκι. Τα ανοίγματα των δύο αυτών μορφών εναλλάσσονται με κάποιο ρυθμό ανάλογα με το είδος του ανοίγματος και την θέση του.

Εικόνα 33 Εμφανής τοιχοποιία των εσωτερικών όψεων της ΝΔ πτέρυγας πριν την επέμβαση του ΥΠ.ΠΟ. Πηγή: ΥΠ.ΠΟ, Διεύθυνση Μουσείων, 2004

Εικόνα 34 Πρώτος τύπος υπέρθυρων παραθύρων με λάξευση με μορφή ενός και μισού πλάτους εναλλάξ των σφηνόλιθων με κλιμακωτή διάταξη συμμετρική ως προς το κεντρικό κλειδί σε μονολιθικό πρέκι. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 35 Δεύτερος τύπος υπέρθυρων παραθύρων με επίπεδο μονολιθικό πρέκι και την προσθήκη αετώματος. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Αντίστοιχης κατασκευής με την δεύτερη περίπτωση είναι και η δημιουργία γωνιόλιθων λαξευμένων με μεγαλύτερους λίθους σχετικά ακανόνιστου σχήματος.

Τα ανοίγματα εσωτερικά φέρουν τοξωτά υπέρθυρα που παρουσιάζουν διεύρυνση προς το εσωτερικό.

Τα ανοίγματα των παραθύρων έχουν μεγάλο ύψος περίπου 2,10μ., το οποίο έχει περιορισθεί στα εξωτερικά ανοίγματα των παραθύρων με κτίσιμο του κάτω τμήματος με λιθοδομή και κατασκευή έντονα κεκλιμένου πρεκτιού. Τα ανοίγματα που ανήκουν σε νεώτερες επανακατασκευές ή έχουν ανοιχθεί μεταγενέστερα έχουν διάφορες κατασκευές με πρέκια από ξύλο ή σκυρόδεμα ή χαλύβδινες διατομές ή με κατασκευή λίθινων χαμηλών τόξων. Τα ανοίγματα αυτά δεν φέρουν ιδιαίτερη διακόσμηση.

Μεγάλος αριθμός ανοιγμάτων έχει φραχθεί με λιθοδομή κυρίως στο υπόγειο³³, στις όψεις της εσωτερικής αυλής και κοντά στις γωνιές εξωτερικά.

Τα παράθυρα των θαλάμων της απομόνωσης έχουν μεταλλικά κάγκελα.

Γεγονός που συνηγορεί στο ότι η πρόθεση των κατασκευαστών του κτηρίου ήταν να μείνει αυτό ανεπίχριστο είναι αφ' ενός μεν, η επιμελημένη κατασκευή της λιθοδομής με την παρεμβολή των κεραμικών στοιχείων στην με ισοδύναμο περίπου σύστημα δόμηση των τοίχων, αφ' ετέρου δε το μικρό ύψος της εξοχής των λαξεύσεων στα πλαίσια των ανοιγμάτων, το οποίο είναι συνήθως της τάξεως των 2 εκ. Υπάρχει όμως και η εκδοχή ότι το κτήριο παρέμεινε έτσι λόγω ανάγκης να κατασκευασθεί σύντομα για να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό για τον οποίο προοριζόταν να εξυπηρετήσει.

³³Τα ανοίγματα αυτά είχαν φραχθεί για να μπαζωθεί η τάφος κατά τη χρήση ως φυλακή.

Εικόνα 36 Λαξευμένοι γωνιόλιθοι με μορφή ενός και μισού πλάτους εναλλάξ στην απόληξη των όψεων. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 37 Άνοιγμα φραγμένο με λιθοδομή. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Υπέρ της εκδοχής αυτής συνηγορούν αφενός μεν η ανομοιογένεια στην κατασκευή της τοιχοποιίας όπως στην περίπτωση αντικατάστασης των κεραμικών στοιχείων με λίθινα ενσφηνώματα, αφετέρου δε η χρησιμοποίηση στα πλαίσια των ανοιγμάτων των γωνιολίθων μεγάλων λίθων ορισμένες φορές έντονα ακανόνιστων.

Στο υπόγειο, σε όλους τους εσωτερικούς τοίχους και κυρίως στην Β.Δ. πτέρυγα που είναι ανεπίχριστο, φαίνεται η συνεχής διαδοχή πεσσών και ανοιγμάτων. Από την έρευνα που έγινε κατά τις εργασίες αποκατάστασης με απόφραξη ενός ανοίγματος, έγινε φανερή η πλήρης μόρφωση των λαμπάδων και υπερθύρων από μεγάλους λαξευμένους πωρόλιθους στους οποίους λαξεύονται τα πλαίσια των ανοιγμάτων.

Από τις διερευνητικές τομές που έγιναν από το γραφείο Δοξιάδη για την εξακρίβωση συνέχισης του υπογείου, έγινε φανερό ότι οι τοίχοι του στο μπαζωμένο τμήμα ήταν επιχρισμένοι. Στο υπόγειο τμήμα της πτέρυγας της πρόσοψης, μπορούμε να δούμε τον τρόπο κατασκευής των υπέρθυρων των εξωτερικών παραθύρων. Τα υπέρθυρα αυτά είναι ξύλινα. Στην γωνιακή μεγάλη αίθουσα του υπογείου, η οποία είχε χρησιμοποιηθεί ως χώρος στάθμευσης, το υπέρθυρο αποτελείται από μεταλλικές διατομές.

Οι διαχωριστικοί τοίχοι είναι από λιθοδομή μεγάλου πάχους και είναι όλοι επιχρισμένοι πλην αυτών της υπόγειας Β.Δ. πτέρυγας. Από την διερεύνηση που έγινε, φάνηκε ότι οι διαχωριστικοί τοίχοι της πτέρυγας αυτής είναι ασύνδετοι με τους περιμετρικούς. Στο τμήμα που σήμερα δεν υπάρχει υπόγειο, οι τοίχοι αυτοί είναι θεμελιωμένοι πάνω σε μπάζα.

Τα υπέρθυρα των ανοιγμάτων του υπογείου της Β.Δ. πτέρυγας μορφώνονται με μεταλλικές σιδηροδοκούς που στηρίζονται πάνω στην τοιχοποιία. Στους διαχωριστικούς τοίχους του υπογείου της Ν.Δ. πτέρυγας υπάρχουν ανοίγματα με τοξωτά υπέρθυρα από πωρόλιθο και ξύλινα υπέρθυρα, τα οποία έχουν φραχθεί.

Η τοιχοποιία των νεώτερων προσθηκών

Οι νεώτερες προσθήκες που έχουν κατασκευασθεί είναι από λιθοδομή, (αργολιθοδομή), οπλισμένο σκυρόδεμα, τούβλα συμπαγή και διάτρητα.

Στην ενδιάμεση πτέρυγα που είναι παράλληλη προς την Βορειοδυτική και συνδέει την Νοτιοδυτική πτέρυγα με την Βορειοανατολική, η τοιχοποιία είναι κατασκευασμένη από αργολιθοδομή με ασβεστολιθικές πέτρες από κοινού με πωρόλιθο με συνδετική κονία (πηλοκονίαμα), ενώ τα φέροντα υποστυλώματα από συμπαγή τούβλα με κονίαμα στο οποίο γίνεται χρήση τσιμέντου και άμμου θαλάσσης. Τα υπέρθυρα των ανοιγμάτων είναι ξύλινα. Όλοι οι τοίχοι είναι σοβατισμένοι.

Η διπλανή πτέρυγα (αναρρωτήριο φυλακών) είναι κατασκευασμένη από αργολιθοδομή με ασβεστολιθικές πέτρες από κοινού με πωρόλιθο με συνδετική ύλη (πηλοκονίαμα). Τα υπέρθυρα των ανοιγμάτων είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Στην στέψη των τοίχων όλων των κτηρίων, περιμετρικών και ενδιάμεσων, έχουν κατασκευασθεί διαζώματα οπλισμένου σκυροδέματος για την συνεργασία των τοίχων μεταξύ τους καθώς και για την έδραση των ζευκτών ή των πλακών.

Το πάχος του διαζώματος για το περιμετρικό κτήριο είναι 20εκ. μικρότερο από το πάχος του τοίχου και το ύψος 30εκ. Στην ενδιάμεση πτέρυγα το πάχος του διαζώματος είναι όσο το πάχος του τοίχου και το ύψος 50εκ.

Η τοιχοποιία του κτίσματος της απομόνωσης έχει αποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό.

B4.1.2 Μεσοπατώματα

Τα μεσοπατώματα διαμορφώνονται από πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 20εκ. που κατασκευάστηκαν κατά την περίοδο που το κτήριο λειτουργούσε ως φυλακές. Οι πλάκες εδράζονται σε δοκούς και αυτές με τη σειρά τους στους περιμετρικούς (εξωτερικούς) τοίχους. Στη Ν.Δ. πτέρυγα δεν έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή της πλάκας που καλύπτει τους χώρους των WC του υπογείου.

B4. Στέγη

Το αρχικό κτήριο καλύπτεται στο σύνολό του με ξύλινες δίρριχτες στέγες με ορατά ξύλινα ζευκτά.

Τα ξύλινα ζευκτά των στεγών είναι τεσσάρων τύπων:

- 1ος τύπος: Τρίγωνο ζευκτό ανοίγματος ~ 7.80μ. στο Καποδιστριακό κτήριο
- 2ος τύπος: Τρίγωνο ζευκτό ανοίγματος ~ 9.40μ. στο Αλληλοδιδακτήριο (ψηλότερο τμήμα στο μέσο της Ν.Α. πτέρυγας.)
- 3ος τύπος: Αιωρούμενο ζευκτό ανοίγματος ~ 7.80μ. στο νοτιότερο τμήμα της Ν.Δ. πτέρυγας.
- 4ος τύπος: Αιωρούμενο ζευκτό ημιυπαίθριων χώρων ανοίγματος ~ 9.80μ.
- 5ος τύπος: Αιωρούμενο ζευκτό ανοίγματος ~ 4.5μ. στο επισκεπτήριο.

Οι κύριοι φορείς που μορφώνουν την στέγη είναι αιωρούμενα ζευκτά κατασκευασμένα από δομική ξυλεία. Οι αιωρούμενοι ορθοστάτες (όπου υπάρχουν) συνδέονται με τον οριζόντιο ελκυστήρα μέσω μεταλλικού συνδετήρα, ενώ οι αμείβοντες συνδέονται με τον αιωρούμενο ορθοστάτη με μεταλλικές λάμες. Οι δευτερεύοντες φορείς που μορφώνουν την στέγη αποτελούνται από ξύλινες τεγίδες και σανίδωμα από ξύλινες σανίδες. Πάνω στο πέτσωμα που δημιουργείται είναι τοποθετημένη η επικάλυψη, κοίλα κεραμίδια βυζαντινού τύπου, χειροποίητα (κολυμβητά). Τα ζευκτά που μορφώνουν την στέγη στηρίζονται πάνω στους περιμετρικούς τοίχους.

Και οι δύο μεγάλοι ορθογώνιοι χώροι που βρίσκονται εκατέρωθεν του ιερού ναού καλύπτονταν με στέγη ξύλινης κατασκευής όμοιας με αυτή που περιγράφεται παραπάνω. Τα ζευκτά προς το εξωτερικό στηρίζονται πάνω στην φέρουσα τοιχοποιία, ενώ προς το εσωτερικό στηρίζονται σε σιδηροδοκούς, οι οποίες με την σειρά τους εδράζονται αμφιέριστα πάνω στους πεσσούς. Τα ζευκτά αυτά είναι υπερυψωμένα λόγω του ότι το άνοιγμα των ζευκτών των χώρων αυτών είναι μεγαλύτερου πλάτους από τα γειτονικά κτήρια και η εξωτερική πλευρά της δίρριχτης στέγης

Εικόνα 38 Οριζόντια δικτυώματα.
Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την εξωτερική πλευρά της γειτονικής στέγης.

Στο κεντρικό τμήμα της ΝΑ πτέρυγας η στέγη παρουσιάζει μια υπερύψωση περίπου 0,80μ. σε σχέση με τις στέγες των γειτονικών τμημάτων.

Η τετράρριχτη στέγη του Ιερού Ναού αποτελεί το ψηλότερο σημείο του συγκροτήματος. Όλες οι υπόλοιπες στέγες του συγκροτήματος, πλην του κεντρικού χώρου της Ν.Α. πτέρυγας (Αλληλοδιδακτήριο), βρίσκονται στο ίδιο ύψος. Το εγκάρσιο τμήμα στη ΒΑ πλευρά του κτηρίου καλύπτεται από πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος και μονόρριχτη ξύλινη στέγη.

Σε όλα τα κτήρια οι στέγες έχουν καθαιρεθεί και ανακατασκευασθεί από σύνθετη ξυλεία πλην των στεγών των δύο ημιυπαίθριων αιθουσών αριστερά και δεξιά από την εκκλησία που έχουν ανακατασκευασθεί από πελεκητή ξυλεία κωνοφόρο ευρωπαϊκή κατηγορίας I³⁴.

³⁴Γραφείο Δοξιάδη, ΚΑΠΑ Ε.Π.Ε., Τεύχος Τεχνικής Περιγραφής Στατικής Μελέτης, παρ. 7.1

Όλα τα ζευκτά εδράζονται στο περιμετρικό σενάζ το οποίο έχει κατασκευαστεί στη στέψη του τοίχου.

Οι αμείβοντες, ορθοστάτες και ελκυστήρες καθώς και οι τεγίδες των τύπων 1,2,3 είναι από σύνθετο ξύλο (Laminated wood) από ευρωπαϊκή ξυλεία κωνοφόρο συγκολλημένη κατηγορίας I.

Τα ζευκτά τύπου 4 των ημιυπαίθριων χώρων καθώς και οι τεγίδες των ζευκτών αυτού του τύπου είναι από πελεκητή ξυλεία κατηγορίας I.

Τα ζευκτά μεταξύ τους γεφυρώνονται με τεγίδες οι οποίες καρφώνονται πάνω στους αμείβοντες και πάνω σε αυτές καρφώνεται το πέτσωμα. Πάνω στο πέτσωμα εδράζονται κολυμβητά τα βυζαντινά κεραμίδια.

Τα ζευκτά τύπου 3 έχουν τοποθετηθεί στη Ν.Δ. πλευρά και είναι εμφανή.

Για την καλύτερη αντισεισμική συμπεριφορά του κτηρίου και λόγω του ότι το κτήριο δεν έχει ικανοποιητική ακαμψία κατά την εγκάρσια διεύθυνση κατασκευάζεται οριζόντιο δικτύωμα. Ανά δεύτερο ζευκτό στον ελκυστήρα τοποθετούνται αριστερά και δεξιά δύο μεταλλικές διατομές, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με κοχλίες.

Εικόνα 39 Τρίγωνο ζευκτό με δικτύωματα στο Καποδιστριακό κτήριο. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 40 Μονόρριχτη στέγη στο αναρρωτήριο. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 41 Αιωρούμενο ζευκτό ημιυπαίθριων χώρων. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 42 Αιωρούμενο ζευκτό στο επισκεπτήριο. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B4.2 Στοιχεία Επικάλυψης

B4.2.1 Επιχρίσματα

Κατά τις εργασίες αποκατάστασης από το γραφείο Δοξιάδη επιλέχθηκε να καλυφθούν όλες οι εσωτερικές τοιχοποιίες.

Εσωτερικά, στο Β.Α. και Β.Δ. τμήμα του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου και στο εγκάρσιο κτίσμα εφαρμόστηκε επίχρισμα, ενώ στους υπόλοιπους χώρους προηγήθηκε μανδύας εκτοξευόμενου σκυροδέματος (gunite). Οι εσωτερικές όψεις (όψεις της αυλής) καλύφθηκαν επίσης με ενισχυμένα επιχρίσματα.

Το αρχικό κτήριο δεν είναι εξωτερικά σοβαντισμένο παρά μόνο στις όψεις του υπογείου, που είναι επιχρισμένο με ισχυρή τσιμεντοκονία. Στη θέση όπου αρχίζει το επίχρισμα είναι τοποθετημένος λαξευμένος πωρόλιθος, που βρίσκεται σε εξοχή περίπου 3-4 εκ.

Εικόνα 43. Μανδύας εκτοξευόμενου σκυροδέματος (gunite) στην τοιχοποιία του εγκάρσιου τμήματος. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 44. Επιχρισμένες επιφάνειες της στο εσωτερικό της Β.Α. πτέρυγας του Ορφανοτροφείου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 45. Επιχρισμένες επιφάνειες της στο εσωτερικό της Ν.Δ. πτέρυγας του Ορφανοτροφείου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B4.2.2 Δάπεδα

Στο κτήριο δεν έχουν τοποθετηθεί δάπεδα. Σε όλους τους χώρους στο επίπεδο του ισογείου και του υπογείου είναι εμφανής η πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Εικόνα 46 Τμήμα του δαπέδου στο Ν.Α. τμήμα του κτηρίου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B4.2.3 Οροφές

Στο εγκάρσιο κτίσμα και στην απομόνωση στο επίπεδο του ισογείου υπάρχουν τμήματα που στεγάζονται με επίπεδη οροφή. Η οροφή αυτή διαμορφώνεται από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 20εκ.

Εικόνα 47 Οροφή από οπλισμένου σκυροδέματος τμήματος του εγκάρσιου κτίσματος (αναρρωτήριο). Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B4.2.4 Επικεράμωση

Κατά τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης του κτηρίου από το γραφείο Δοξιάδη έγινε επιλογή των υγιών κεραμικών στοιχείων τα οποία και επαναχρησιμοποιήθηκαν σε συνδυασμό με νέα, ίδιου τύπου. Τα κεραμίδια είναι κοίλα βυζαντινά, χειροποίητα και έχουν τοποθετηθεί σε όλες τις στέγες του αρχικού κτηρίου και στο χώρο του επισκεπτηρίου. Η επικεράμωση έχει γίνει κολυμβητή επί στρώσεως τσιμεντοκονίας με πλέγμα.

Εικόνα 48 Τμήμα της Νοτιοανατολικής όψης. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B5. Περιβάλλον χώρος

B5.1 Εσωτερική αυλή

Στο χώρο της αυλής διατηρούνται τρία κτίσματα «ενθύμια» των φυλακών: αυτό του επισκεπτηρίου δεξιά της εισόδου, το εγκάρσιο τμήμα της Β.Α. πλευράς που λειτουργούσε ως αναρρωτήριο και χωρίζει την αυλή σε δύο μέρη και τα ερείπια του ημιυπαίθριου διαδρόμου με κλωβό.

Στη βόρεια αυλή έχει διατηρηθεί ένας τοίχος κάθετος στο κτήριο του αναρρωτηρίου που χωρίζει την αυλή σε δύο μέρη.

Στο ένα έχει γίνει διαμόρφωση ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εκθεσιακός χώρος. Έχει κατασκευαστεί πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος (εικ. 51) και περιμετρικό πεζοδρόμιο.

Στις εσωτερικές όψεις των Β.Δ. και Ν.Δ. πλευρών στη βόρεια αυλή έχει γίνει διάνοιξη και επέκταση της τάφρου που είχε καλυφθεί κατά τη χρήση των φυλακών. Ένας προϋπάρχων παχύς αναλημματικός τοίχος οριοθετεί την τάφρο που έχει πλάτος 2,30μ.

Στη νότια αυλή έχει κατασκευαστεί ράμπα η οποία οδηγεί από την είσοδο στο επίπεδο της αυλής. Η ράμπα αυτή έχει τοποθετηθεί στον άξονα εισόδου-εκκλησίας. Εκατέρωθεν της υπάρχουν δύο κλιμακοστάσια, όπως επίσης και ένα που οδηγεί στο περιμετρικό πεζοδρόμιο.

Εικόνα 49. Το κτήριο του επισκεπτηρίου, δεξιά της εισόδου. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 50. Ερείπια του ημιυπαίθριου διαδρόμου με κλωβό. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 51 Διαμόρφωση εκθεσιακής αυλής στη Βορειοανατολική πτέρυγα. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 52 Άποψη της τάφρου στη Νοτιοδυτική πτέρυγα. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

B5.2 Περιβάλλον χώρος περιμετρικά του κτηρίου

Στη Β.Α. όψη έχει γίνει διαμόρφωση στον περιβάλλοντα χώρο του Ι.Ν. του Σωτήρος. Έχει γίνει περίφραξη με χαμηλό στηθαίο από λιθοδομή και η πρόσβαση γίνεται από το επίπεδο του δρόμου με τέσσερα λιθόστρωτα σκαλοπάτια με ορθογωνισμένες πλάκες. Τα σκαλοπάτια αυτά οδηγούν στον επίσης λιθόστρωτο αύλειο χώρο της εκκλησίας όπου βρίσκεται και η δεύτερη είσοδός της. Ο χώρος αυτός λειτουργεί για τους κατοίκους της Αίγινας και χρησιμοποιείται τόσο σε σχέση με την εκκλησία όσο και για λοιπές εκδηλώσεις.

Ο χώρος μπροστά από το κτίσμα της απομόνωσης είναι αδιαμόρφωτος και χρησιμοποιείται από τους κατοίκους σαν χώρος στάθμευσης.

Το Καποδιστριακό κτήριο περιβάλλεται από πεζοδρόμιο.

Εικόνα 53. Ο λιθόστρωτος αύλιος χώρος της εκκλησίας. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 54. Λιθόστρωτα σκαλοπάτια που οδηγούν στον αύλιο χώρο της εκκλησίας. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 55 Αδιαμόρφωτος χώρος μπροστά από το κτίσμα της απομόνωσης που χρησιμοποιείται από τους κατοίκους ως χώρος στάθμευσης. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Εικόνα 56 Ηρώο στον αδιαμόρφωτο χώρο απέναντι από την ΝΔ πτέρυγα (πρόσοψη) που χρησιμοποιείται από τους κατοίκους ως χώρος στάθμευσης. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Γ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Γ1. Στόχοι, σκοπιμότητα και αρχές της επέμβασης

Η αναζήτησή μας για μια νέα ευρηματική πρόταση επανάχρησης του Ορφανοτροφείου της Αίγινας κινήθηκε σε δύο άξονες:

- Συνέπεια με την αρχική βούληση του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια για ένα χώρο παιδείας και πολιτισμού.
- Έμπνευση από την ιστορία του νησιού και μάλιστα των αρχαϊκών χρόνων, όταν ήταν φημισμένο κέντρο γλυπτικής και κεραμικής.

Η κεντρική ιδέα μας είναι να δημιουργηθεί μία διεθνής Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών όπου θα διδάσκονται ζωγραφική, γλυπτική, κεραμική, καθώς και παραδοσιακές τέχνες όπως μαρμαρογλυπτική, υφαντουργία κ.α. Στη σχολή θα υπάρχουν επίσης ξενώνες φοιτητών.

Γ2. Γενική Περιγραφή

Για να κατανοήσουμε τη λειτουργία μιας Σχολής Καλών Τεχνών επισκεφθήκαμε την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα. Επίσης συνομιλήσαμε με τον ομότιμο καθηγητή της Σχολής, χαράκτη Ζαχαρία Αρβανίτη και τον γλύπτη Αντώνη Μιχαηλίδη, καθηγητή της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών διατηρεί παραρτήματα με τη μορφή ξενώνων φοιτητών της σε διάφορες περιοχές της χώρας όπως στην Ύδρα, τους Δελφούς, το Μόλυβο της Λέσβου, τη Ρόδο κ.α. Οι ξενώνες αυτοί λειτουργούν εποχιακά τους καλοκαιρινούς μήνες και μια μικρή ομάδα φοιτητών με έναν επιβλέποντα καθηγητή τους επισκέπτεται και διαμένει για λίγες βδομάδες παράγοντας καλλιτεχνικό έργο με έμπνευση το πνεύμα του τόπου, το τοπίο, τα παραδοσιακά κτήρια, το φως. Στεγάζονται σε μικρές κλίμακας ανακαινισμένα παραδοσιακά κτήρια κατοικίας. Έτσι κατ' αρχάς αποκλείστηκε η διαμόρφωση του

Ορφανοτροφείου σε ένα τέτοιο παράρτημα της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών.

Θα μπορούσε όμως να αποτελεί παράρτημα μιας διεθνούς Σχολής Καλών Τεχνών. Για παράδειγμα ένα Πανεπιστήμιο θα μπορούσε να έχει ένα παράρτημά του στην Αίγινα, προσφέροντας ένα ταχύρρυθμο ολιγόμηνο κύκλο ελευθέρων σπουδών σε φοιτητές από διάφορες χώρες, όλων των ηλικιών και επιστημονικού υποβάθρου. Αυτό θα μπορούσε να τονώσει τον τουρισμό του νησιού στη χαμηλή, νεκρή περίοδο, συνδυάζοντας διακοπές με μαθήματα.

Γιατί θα είναι ιδιαίτερη αυτή η σχολή;

Την ιδέα μας την έδωσε μια δημοσίευση στο περιοδικό της Ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας «MENTΩΡ»³⁵. Πρόκειται για μια πρόταση του Β.Χ.Π. για τη διαμόρφωση του Ορφανοτροφείου της Αίγινας σε Μουσείο Εκμαγείων³⁶³⁷.

Τα εκμαγεία έχουν μεγάλη παιδευτική αξία και συχνά βρίσκουν τη θέση τους στα Αρχαιολογικά Μουσεία. Στο Μουσείο της Ακρόπολης, στη ζωφόρο του Παρθενώνα εναλλάσσονται γνήσια μαρμάρινα μέλη με εκμαγεία των γλυπτών που βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου. Οι Καρυάτιδες στο Ερεχθείο είναι εκμαγεία των αυθεντικών που βρίσκονται στο Μουσείο της Ακρόπολης.

Τα εκμαγεία προσφέρουν ποικίλες δυνατότητες για πειραματισμούς πάνω στην αρχαία γλυπτική. Μπορούν να γίνουν συμπληρώσεις των μελών που λείπουν καθώς και επιχρωματισμοί των αγαλμάτων σύμφωνα με την αρχαία πρακτική, όπως εξάλλου έχει γίνει με τα γλυπτά της Αφαίας που βρίσκονται στο Βερολίνο.

³⁵ Ο ΜΕΝΤΩΡ (ενημερωτικό δελτίο των εταίρων της εν Αθήναις αρχαιολογικής εταιρείας), τεύχος 26, Ιούνιος 1993, σελ. 116 (βλ. παράρτημα σελ. 77)

³⁶ Τα εκμαγεία είναι πιστά αντίγραφα των αρχαίων αγαλμάτων που δημιουργούνται με χύτευση σε καλούπι γύψου, τσιμέντου, ρητίνης κλπ.

³⁷ Μουσείο Εκμαγείων λειτουργεί στο παλιό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Μακρυγιάννη, στο κτήριο Weiler επί της Διονυσίου Αεροπαγίτου δίπλα στο Μουσείο της Ακρόπολης. Εκμαγεία από γύψο κατασκευάζει και διαθέτει στα πωλητήρια των Αρχαιολογικών Μουσείων το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠ).

Η συστέγαση ενός Μουσείου Εκμαγείων και μιας Σχολής Καλών Τεχνών δημιουργεί μοναδικά καλλιτεχνικά ερεθίσματα στους φοιτητές και μια ξεχωριστή ποιότητα χώρου. Ξεφεύγουμε από τη σύγχρονη αντίληψη της Σχολής Καλών Τεχνών σαν ένα «εργοστάσιο τέχνης» και ακολουθούμε την κλασική και αλεξανδρινή αντίληψη της Σχολής-«Μουσείον», δηλαδή μιας σχολής με την έμπνευση των Μουσών.

Η École des beaux-arts στο Παρίσι στέγαζε στους χώρους της κατά τον 19^ο αιώνα μια εκτενή συλλογή εκμαγείων αρχαίων αγαλμάτων και αρχιτεκτονικών μελών.

Στο κτήριο του Ορφανοτροφείου θα συγκεντρώνονται εκμαγεία αρχαίων ελληνικών αγαλμάτων που βρίσκονται διασκορπισμένα σε διάφορα μουσεία και συλλογές του κόσμου. Επίσης θα υπάρχει εργαστήριο που θα συντηρεί και θα κατασκευάζει εκμαγεία προς πώληση σε ιδιώτες αλλά και για τη διάθεσή τους σε δημόσια κτήρια σε όλη τη χώρα.

Φανταζόμαστε μια άμεση αλληλεπίδραση του μουσείου εκμαγείων και των εργαστηρίων της σχολής. Δηλαδή το μουσείο εκμαγείων δεν θα αποτελεί ένα ξεχωριστό τμήμα της σχολής, αλλά στους χώρους των εργαστηρίων θα υπάρχουν αγάλματα δίπλα στα γυμνά μοντέλα δίνοντας στους σπουδαστές άμεσα πρότυπα της κλασικής αισθητικής.

Η Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών και το Μουσείο Εκμαγείων θα είναι ανοικτά στο κοινό και μάλιστα θα αποτελούν τουριστικό αξιοθέατο. Θα είναι δηλαδή ένα Κέντρο Τεχνών όπου ο επισκέπτης θα μπορεί να επισκεφθεί τα εργαστήρια, να γνωρίσει τις μεθόδους κατασκευής, να περιηγηθεί στους υπαίθριους χώρους με τα εκμαγεία, να δει εκθέσεις με έργα σπουδαστών, να αγοράσει έργα από το πωλητήριο, να γνωρίσει την ιστορία του κτηρίου στο χώρο του μουσείου και να χαλαρώσει στο café ή στο εστιατόριο του κέντρου. Περιοδικά θα γίνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως προβολές, διαλέξεις κ.α. Στη βιβλιοθήκη του κτηρίου θα λειτουργεί και κέντρο τεκμηρίωσης που θα προβάλλει διεθνώς μέσω διαδικτύου την ιστορία του τόπου, του

Εικόνα 57 Ernest Coquart, 1872. Πηγή: 'l'architecture d'aujourd'hui', τεύχος 310, Απρίλιος 1997, σελ.59

κτηρίου καθώς και δραστηριότητες και έργα των σπουδαστών. Στο κτήριο θα υπάρχουν επίσης ξενώνες οι οποίοι είτε θα φιλοξενούν ομάδες φοιτητών, είτε προσκεκλημένους διεθνείς καλλιτέχνες που θα διαμένουν εκεί δημιουργώντας έργα τέχνης και δίνοντας διαλέξεις. Δηλαδή οι ξενώνες θα λειτουργούν και σαν studio καλλιτεχνών.

Η βιωσιμότητα αυτού του Κέντρου Τεχνών δεν θα βασίζεται μόνο στα «συμβολικά» δίδακτρα αλλά κυρίως στις πωλήσεις έργων τέχνης που θα παράγονται στα εργαστήριά του και θα απευθύνονται σε μια διεθνή αγορά. Συμπληρωματική χρηματοδότηση μπορεί να προέλθει από χορηγίες και επιδοτήσεις.

Έξω από την περίμετρο του αρχικού Καποδιστριακού κτηρίου θα διατηρηθεί ένα τμήμα των Φυλακών, ο λεγόμενος «Γολγοθάς» και τα κελιά της απομόνωσης που θα αποτελούν χώρο μνήμης των φυλακών.

Εικόνα 58 Φωτορεαλιστικό προοπτικό. Γενική άποψη της πρότασης διαμόρφωσης του Ορφανοτροφείου σε Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Εικόνα 59 Φωτορεαλιστικό προοπτικό από την περιμετρική στοά στη ΝΔ πτέρυγα. Διακρίνεται το κτήριο της προσθήκης, τμήμα της ΒΔ και της ΒΑ πτέρυγας με τον Ναό του Σωτήρος.

Εικόνα 60 Φωτορεαλιστικό προοπτικό της ΒΑ, της ΒΔ πτέρυγας και του κτηρίου της προσθήκης.

Εικόνα 61 Φωτορεαλιστικό προοπτικό της ΒΑ, της ΝΑ πτέρυγας και του ερειπίου του ημιυπαίθριου διαδρόμου των φυλακών.

Γ3. Κτιριολογική περιγραφή

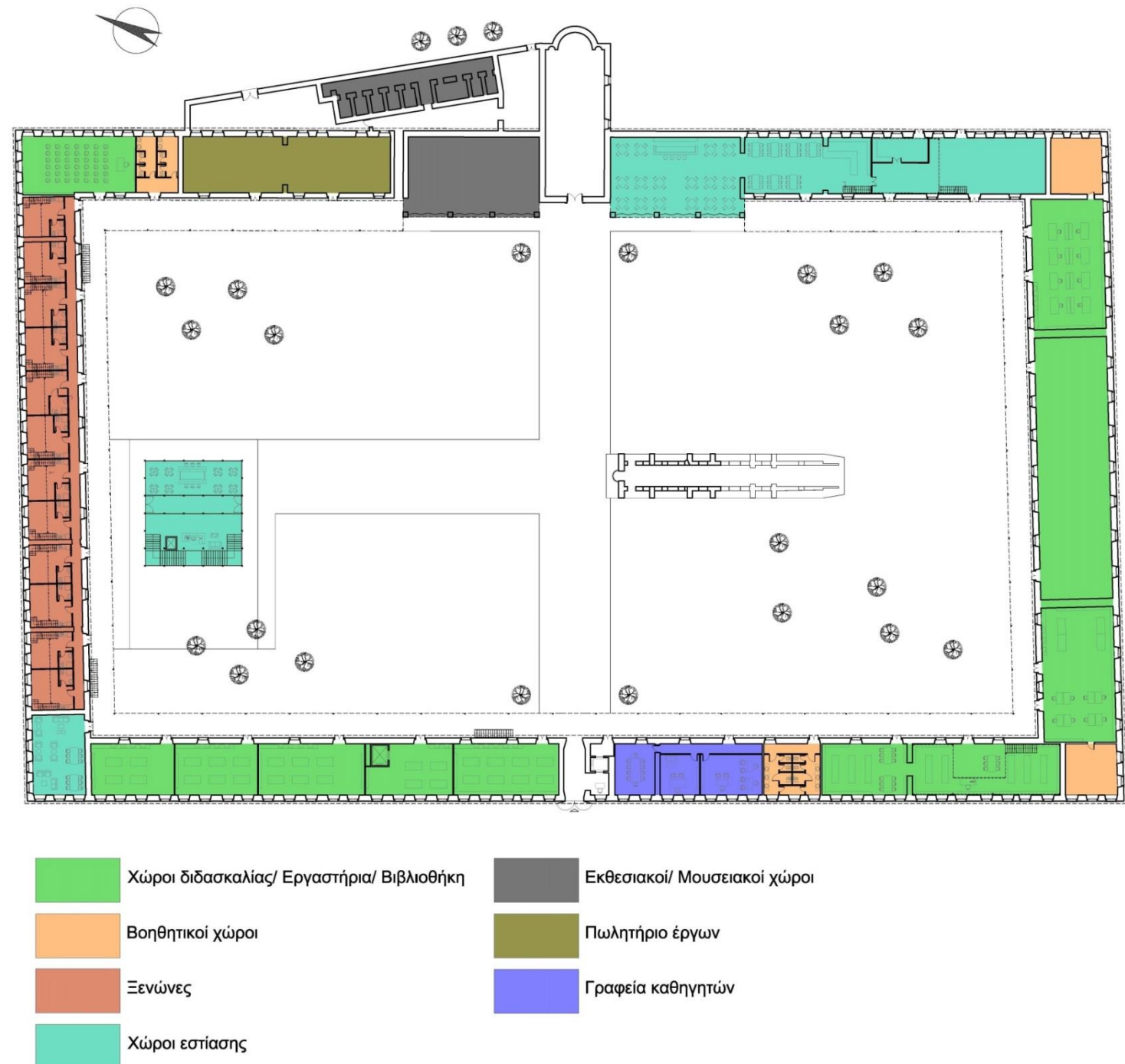
Γ3.1 Το Καποδιστριακό κτήριο

Στο κτήριο συνδυάζονται πολλαπλές λειτουργίες όπως εκπαιδευτικό ίδρυμα, χώροι έκθεσης και μνήμης, μουσείο, ξενώνες και χώροι εστίασης. Στο επίπεδο του ισογείου χωροθετούνται τα εργαστήρια της σχολής, η βιβλιοθήκη, η ζώνη ύπνου και φαγητού, χώροι έκθεσης και πώλησης έργων και μνήμη των φυλακών. Στο υπόγειο τοποθετούνται εργαστήρια ειδικών προδιαγραφών και βοηθητικοί χώροι.

Η χωροθέτηση των λειτουργιών αυτών έγινε κυρίως με βάση την διαρρύθμιση που είχε ως Ορφανοτροφείο. Διατηρήθηκαν, όσο ήταν εφικτό, οι αρχικές ζώνες (ύπνου, εκπαίδευσης), ωστόσο έγιναν οι απαραίτητες τροποποιήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες της νέας χρήσης.

Αναλυτικότερα, οι ξενώνες τοποθετούνται στην ίδια θέση με αυτή του Ορφανοτροφείου (ΒΔ πτέρυγα) και οι χώροι των βασικότερων εργαστηρίων στη ΝΑ. Επιπλέον εργαστηριακοί χώροι τοποθετούνται στο άνω τμήμα της ΒΔ πτέρυγας, αριστερά της εισόδου, αλλά και στο ημιυπόγειο. Στα άκρα της ΝΑ πτέρυγας χωροθετούνται επίσης βοηθητικοί/αποθηκευτικοί χώροι των εργαστηρίων. Στο ισόγειο υπάρχει βιβλιοθήκη με χώρους μελέτης και αίθουσα θεωρίας.

Το εστιατόριο που βρίσκεται δεξιά της εκκλησίας θα εξυπηρετεί τόσο τους φοιτητές όσο και το κοινό. Διαθέτει δύο αίθουσες και χώρο παρασκευής τροφίμων. Μετά από μελέτη των προδιαγραφών των παρασκευαστηρίων φαγητού διαπιστώσαμε την ανάγκη δημιουργίας χώρου υγιεινής και αποδυτηρίων των εργαζομένων. Οι χώροι αυτοί όπως και το WC των θαμώνων του εστιατορίου τοποθετούνται στο νέο πατάρι. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται από δύο ανεξάρτητα κλιμακοστάσια. Το κλιμακοστάσιο για το κοινό βρίσκεται στο χώρο του σερβιρίσματος και του προσωπικού στο παρασκευαστήριο.

Εικόνα 62 Ανάπτυξη κτιριολογικού προγράμματος στο επίπεδο του ισογείου

Αριστερά της εκκλησίας τοποθετείται χώρος έκθεσης των έργων των φοιτητών, τα οποία θα είναι διαθέσιμα προς πώληση στο χώρο του πωλητηρίου.

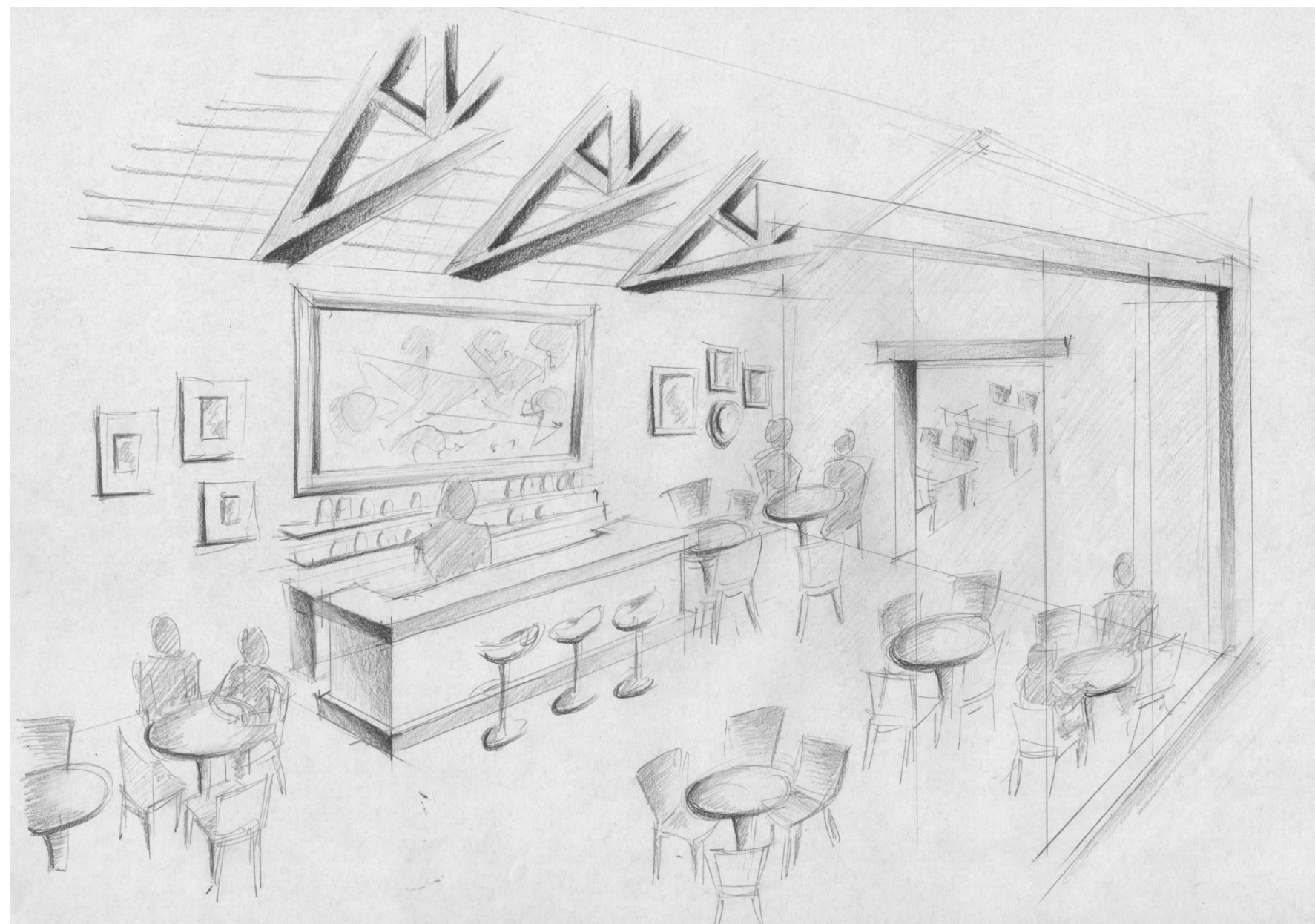
Στο άνω τμήμα της ΝΔ πτέρυγας δημιουργήθηκε ένα καθιστικό για τους φοιτητές, σαν ένας χώρος ξεκούρασης και αναψυχής.

Στο κτήριο θα λειτουργούν δύο χώροι μουσείου-μνήμης. Ο ένας τοποθετείται στον υπόγειο χώρο του νέου κτηρίου και θα περιλαμβάνει την ιστορία του κτηρίου.

Ο δεύτερος είναι ένας χώρος μνήμης της μακροβιότερης χρήσης του κτηρίου, των φυλακών, στο χώρο του «Γολγοθά». Πρόκειται για ένα κτίσμα εκτός του περιγράμματος του Ορφανοτροφείου και δυτικά του ναού του Σωτήρα. Αποτελεί το πιο φορτισμένο σημειολογικά τμήμα των φυλακών, καθώς εκεί υπήρχαν τα κελιά της απομόνωσης και ο μεταβατικός χώρος για τους θανατοποινίτες απ' όπου έφευγαν για τον τόπο των εκτελέσεων.

Η πρόσβαση στο κτήριο γίνεται από την κεντρική είσοδο στο επίπεδο του πεζοδρομίου και μέσω μικρού κλιμακοστασίου ή ανελκυστήρα στο επίπεδο της αυλής. Από εκεί, όλες οι αίθουσες συνδέονται μεταξύ τους με την περιμετρική στοά. Η βασική διαφοροποίηση της πρότασής μας σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση είναι η προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα επίπεδο κίνησης, ενώ σήμερα υπάρχουν σημαντικές υψομετρικές διαφορές που καλύπτονται με κλιμακοστάσια ή ράμπες. Με τον τρόπο αυτό η αυλή αποκτά ύψος λιτό και καθαρό και όλοι οι χώροι είναι εύκολα προσβάσιμοι. Ο άξονας εισόδου-εκκλησίας τονίζεται με πλακόστρωση και κάθετα σε αυτόν δημιουργείται με αντίστοιχο τρόπο ο άξονας του νέου κτηρίου με το ερείπιο του ημιυπαίθριου διαδρόμου.

Τρεις ακόμη εισοδοί υπάρχουν στο κτήριο, δύο στο υπόγειο και μια στη ΒΑ πτέρυγα. Οι δύο πρώτες εξυπηρετούν τις ανάγκες των εργαστηρίων. Από τις εισόδους αυτές θα γίνεται η παραλαβή των υλικών που θα τοποθετούνται

Εικόνα 63 Προοπτικό σκίτσο της πρότασης διαμόρφωσης του εστιατορίου με μολύβι.

στους αποθηκευτικούς χώρους του υπογείου. Το μέγεθός τους θα είναι κατάλληλο ώστε να μπορεί να εξυπηρετήσει τη λειτουργία αυτή. Η τρίτη είσοδος εξυπηρετεί την τροφοδοσία. Η πόρτα αυτή οδηγεί στο χώρο της παρασκευής και αποθήκευσης τροφίμων.

Έχουν διαμορφωθεί δύο χώροι στάθμευσης, ένας απέναντι από την πρόσοψη του κτηρίου και ένας μπροστά από την απομόνωση. Ο πρώτος εξυπηρετεί τους επισκέπτες της σχολής ενώ ο δεύτερος του Ναού. Έχουν προβλεφθεί θέσεις για ΑΜΕΑ σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές.

Τα εργαστήρια

Μετά από εκτενή έρευνα σχετικά με τις παραδοσιακές τέχνες της Αίγινας αλλά και τις πιο διαδεδομένες καλές τέχνες καταλήξαμε σε ένα πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται σε μεγάλο φάσμα καλλιτεχνών και θα μπορούσε να καταστήσει τη σχολή πόλο έλξης.

Για την καλύτερη κατανόηση των αναγκών λειτουργίας των εργαστηρίων αυτών επισκεφθήκαμε τις εγκαταστάσεις της Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας.

Στο ισόγειο χωροθετούνται τα εργαστήρια ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικής, χαρακτικής, υφαντουργίας κ.α. ενώ στο υπόγειο, εργαστήρια ειδικών προδιαγραφών όπως η μαρμαρογλυπτική.

Το εργαστήριο της ζωγραφικής έχει επιλεγεί να τοποθετηθεί στην αίθουσα του αλληλοδιδακτικού σχολείου τόσο για συμβολικούς λόγους, όσο και για να μπορεί να στεγάσει παράλληλα το μουσείο εκμαγείων. Το αλληλοδιδακτικό αποτελούσε τον πυρήνα της γνώσης για το Ορφανοτροφείο και κάτι αντίστοιχο αποτελεί και το εργαστήριο της ζωγραφικής στη νέα χρήση. Τα εκμαγεία θα μελετώνται και θα αντιγράφονται από τους φοιτητές όλων των εργαστηρίων όπως συνέβαινε στα εργαστήρια της Beaux-Arts στο Παρίσι.

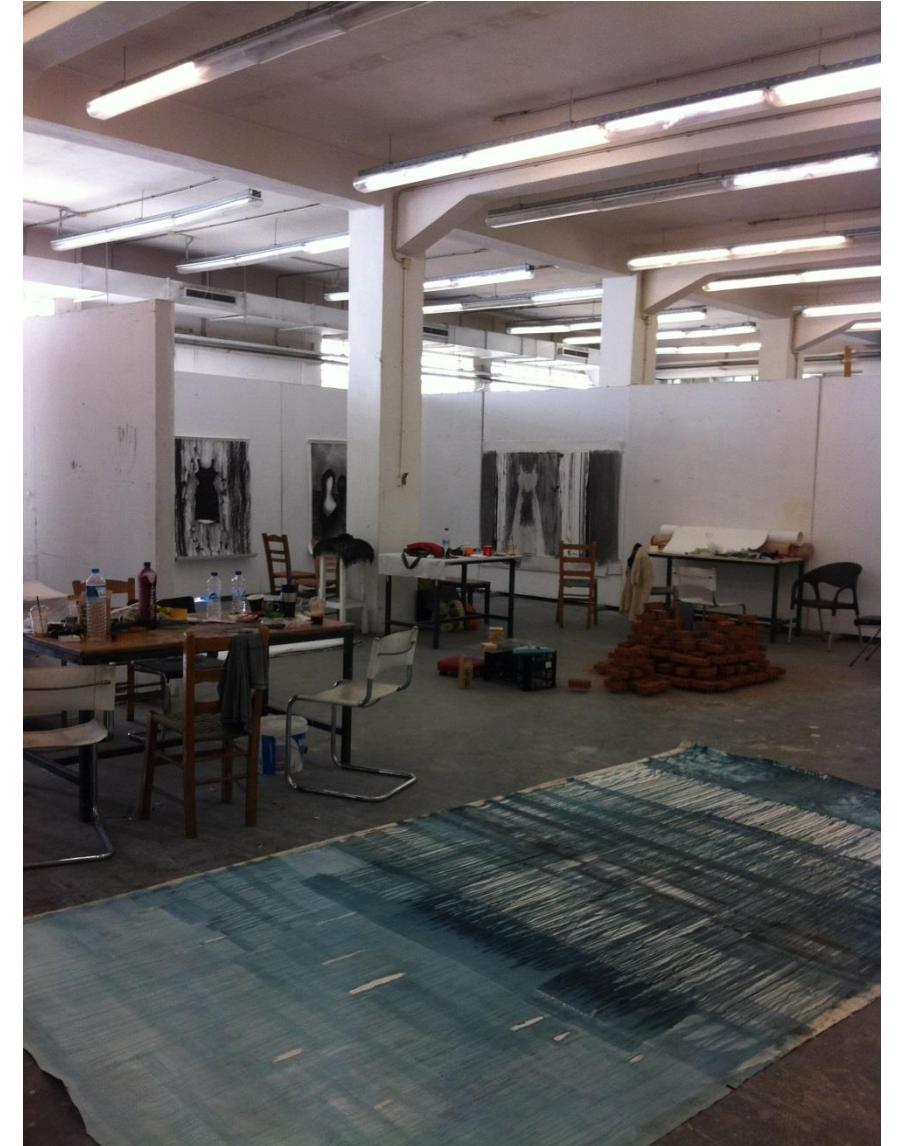
Στις αίθουσες που βρίσκονται αριστερά της εισόδου έχουν τοποθετηθεί εργαστήρια τα οποία είναι χαμηλής όχλησης, όπως η χαρακτική και η υφαντουργία ώστε να μην ενοχλούν τους ξενώνες.

Προβλέπεται επίσης η δημιουργία βιομηχανικού τύπου ανελκυστήρα για τη μεταφορά έργων και υλικών από και προς το υπόγειο.

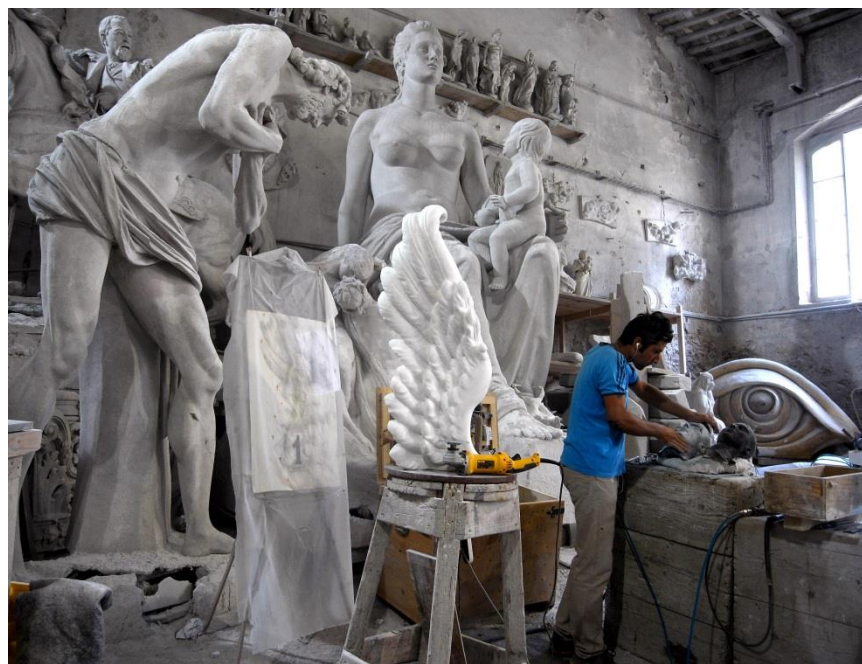
Εικόνα 64 Άποψη του εργαστηρίου ζωγραφικής στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Πηγή: προσωπικό αρχείο

Εικόνα 65 Άποψη από την αίθουσα ζωγραφικής της Σχολής Καλών Τεχνών (École des beaux-arts) στο Παρίσι, περίπου το 1936 Πηγή: 'l' architecture d' aujourd'hui, τεύχος 310, Απρίλιος 1997, σελ.86

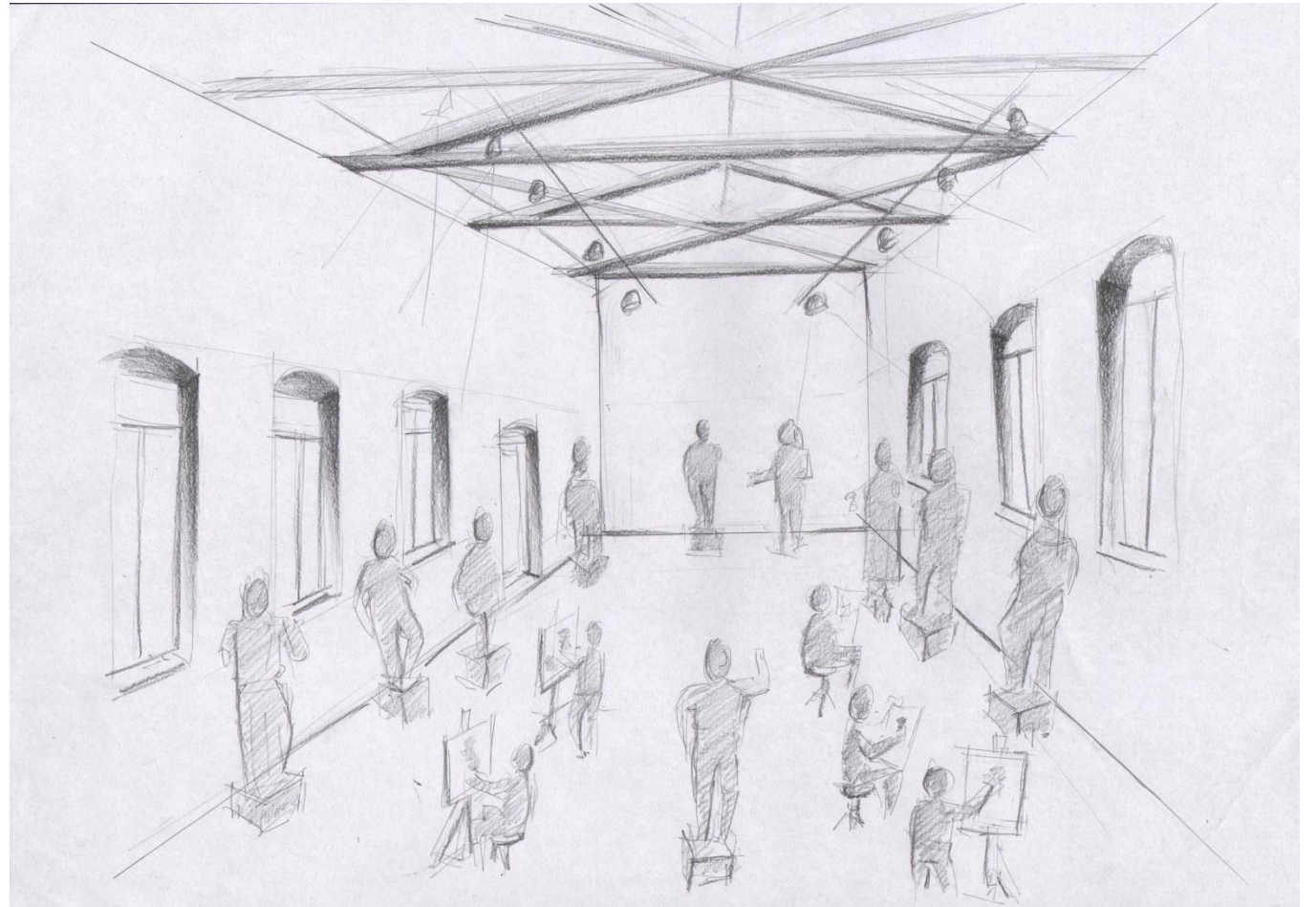
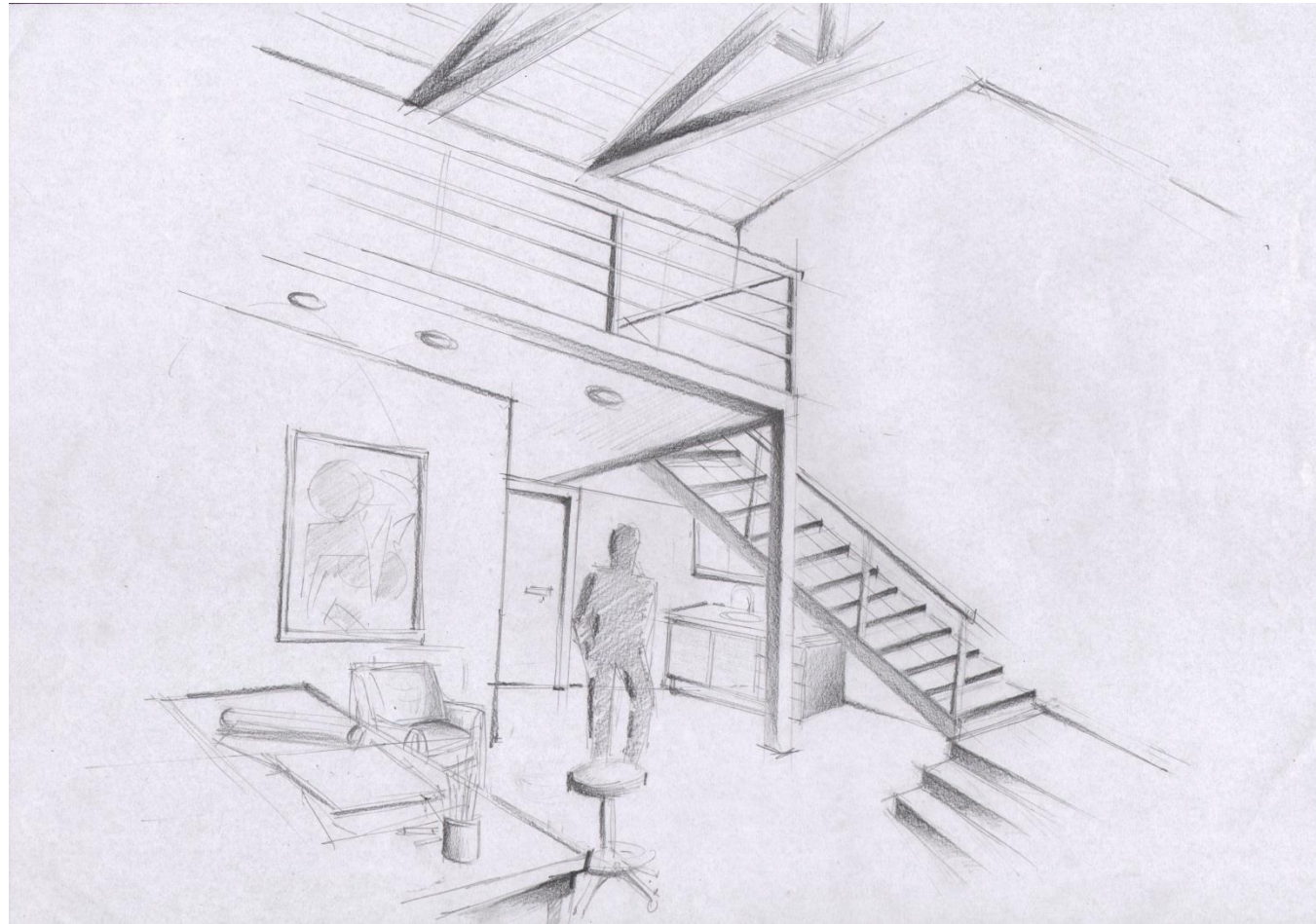

Εικόνα 66 Φωτογραφίες από τα εργαστήρια γλυπτικής και χαρακτικής της Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας. Πηγή: προσωπικό αρχείο

Εικόνα 67 Παραδείγματα εργαστηρίων γλυπτικής, ζωγραφικής και κεραμικής. Πηγή: διαδικτυο, προσωπικό αρχείο

Εικόνα 68 Σκίτσα διαμόρφωσης των ξενώνων και του Μουσείου εκμαγείων με μολύβι

Οι ξενώνες

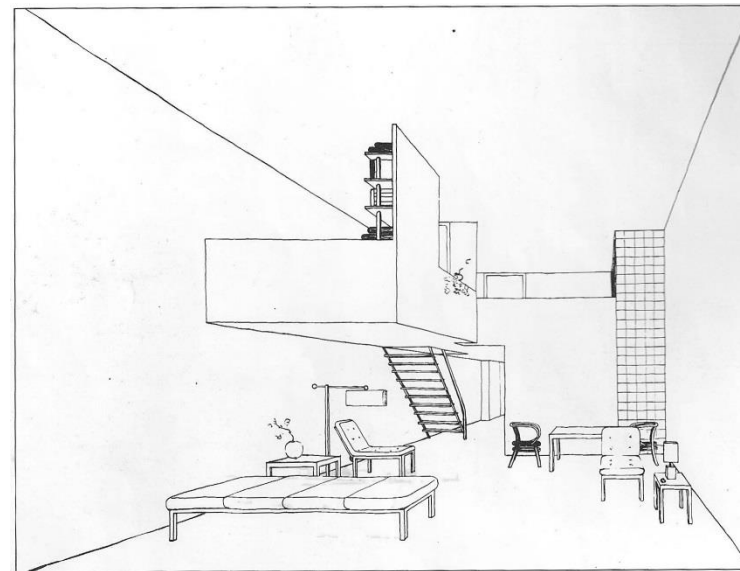
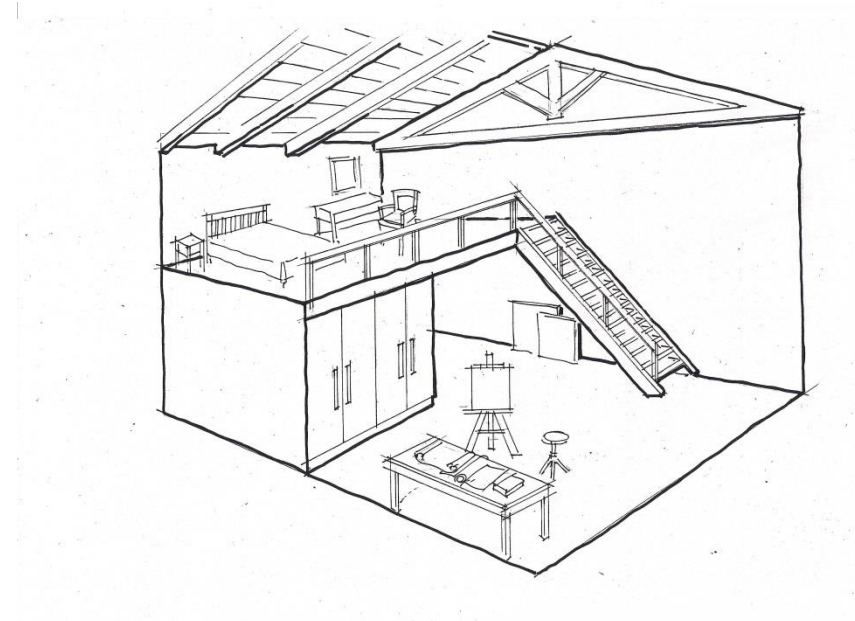
Οι ξενώνες-studio διαμορφώνονται σε δυο επίπεδα. Επιλέγουμε τον τύπο loft αφενός μεν για να αξιοποιήσουμε το διαθέσιμο ύψος των χώρων και αφετέρου για να σηματοδοτήσουμε τον αντισυμβατικό, καλλιτεχνικό χαρακτήρα αυτών των ξενώνων. Το κάθε διαμέρισμα (που αντιστοιχεί σε δύο φοιτητές) χωρίζεται σε δύο ζώνες, αυτή του χώρου φαγητού-wc-καθιστικό/ studio του καλλιτέχνη και αυτή του ύπνου.

Μετά από μελέτη αντίστοιχων χώρων καλλιτεχνών διαπιστώσαμε την ανάγκη να υπάρχει ένας χώρος έκθεσης και αποθήκευσης των έργων τους και ένα καθιστικό για χαλάρωση.

Η πρόβλεψη για χώρο φαγητού αφορά την παρασκευή πρόχειρων γευμάτων με εξοπλισμό μόνο ψυγείο, νεροχύτη και φούρνο μικροκυμάτων. Το κυρίως γεύμα των φοιτητών θα παρασκευάζεται και θα σερβίρεται στο εστιατόριο της σχολής.

Στο πατάρι τοποθετείται ο χώρος ύπνου.

Έχει γίνει επίσης πρόβλεψη για φιλοξενία ΑΜΕΑ. Ένας εκ των 12 ξενώνων έχει ειδικά διαμορφωμένο λουτρό σύμφωνα με τις προδιαγραφές³⁸ και ο χώρος ύπνου μπορεί να διαμορφωθεί στο ισόγειο.

Εικόνα 69 Προοπτικό σκίτσο διαμόρφωσης ξενώνων.

Εικόνα 70 Πολυκατοικία με loft του Le Corbusier

Εικόνα 71 Υπόδειγμα παταριού. Πηγή: houzz.com

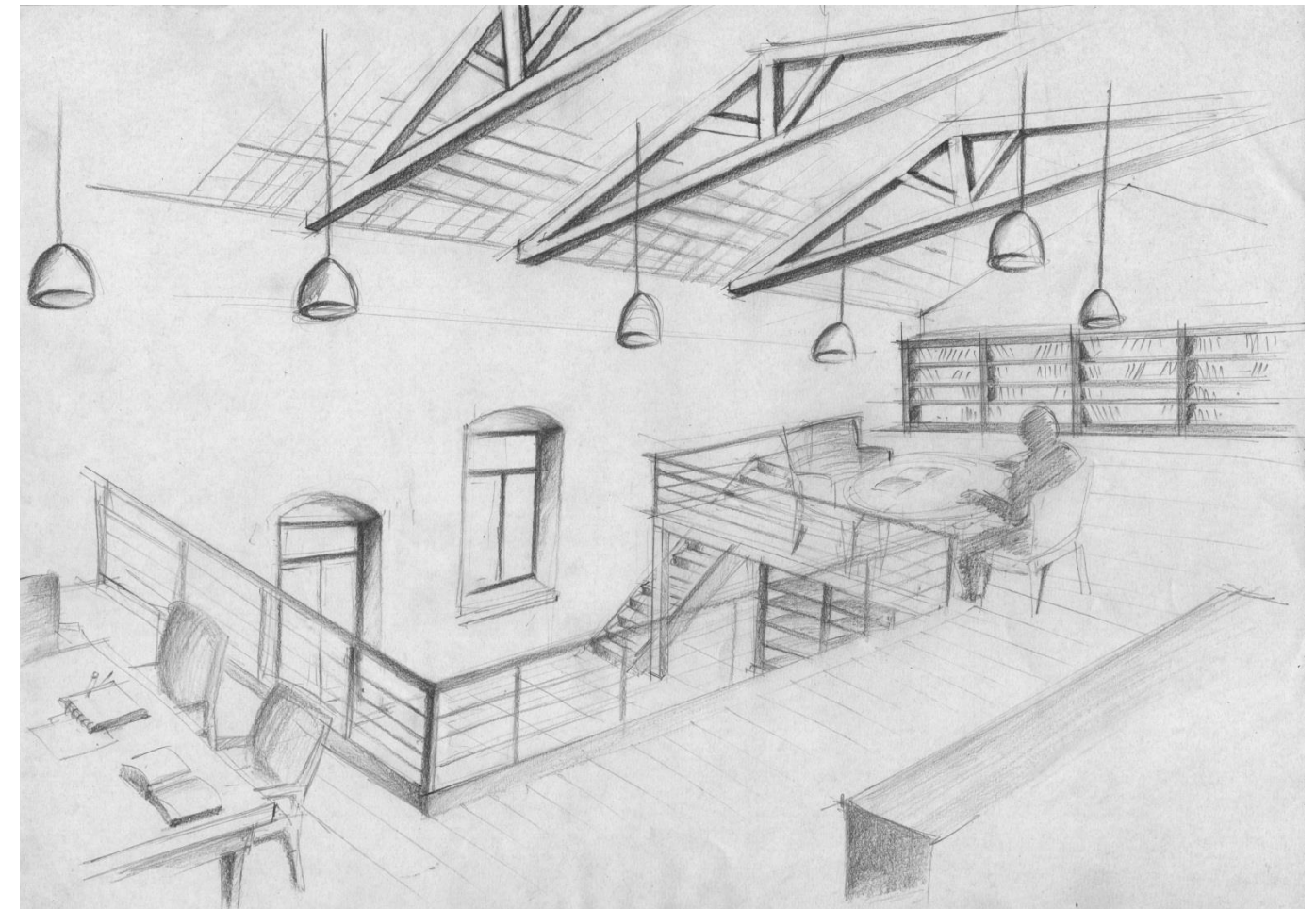
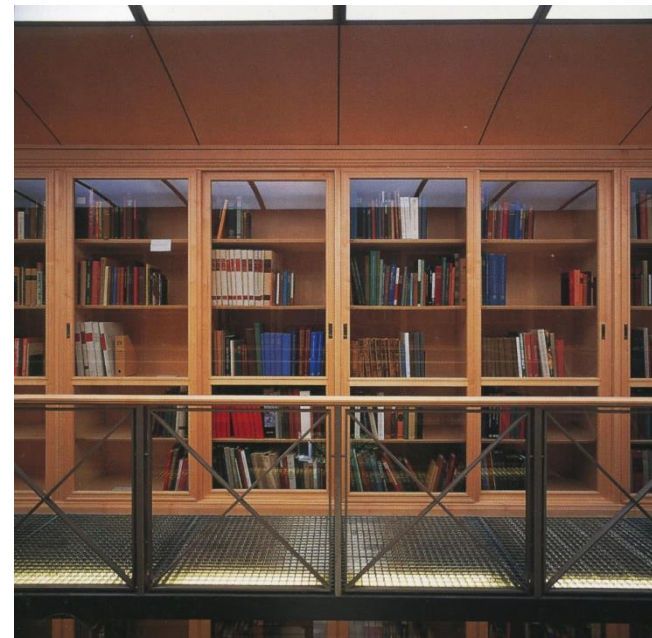
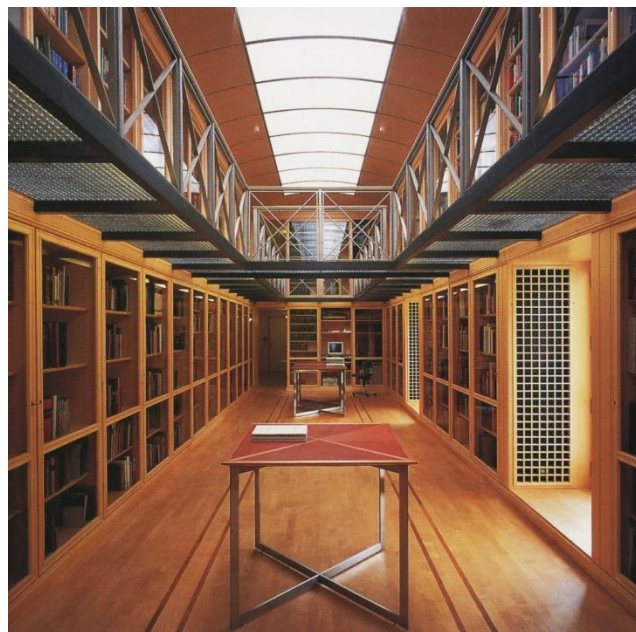
³⁸Σχεδιάζοντας για όλους, ΥΠΕΚΑ

Η βιβλιοθήκη

Ο χώρος της βιβλιοθήκης αναπτύσσεται σε τρεις αίθουσες και δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο (ισόγειο) τοποθετούνται βιβλιοστάσια, γραφεία μελέτης και το γραφείο του βιβλιοθηκάρου.

Για λόγους ασφαλείας θα λειτουργεί μόνο μία είσοδος στη βιβλιοθήκη, ενώ η άλλη θα παραμένει κλειστή για την καλύτερη επιτήρηση του χώρου.

Μέσω ενός ευθύγραμμου μεταλλικού κλιμακοστασίου θα γίνεται η πρόσβαση στο δεύτερο επίπεδο (πατάρι) που θα διαμορφώνεται σε σχήμα «Π» με δυνατότητα οπτικής επαφής με το ισόγειο. Στο χώρο αυτό τοποθετούνται χαμηλά σε ύψος βιβλιοστάσια, καθιστικά και γραφεία μελέτης.

Εικόνα 72 Προοπτικό σκίτσο της πρότασης διαμόρφωσης της βιβλιοθήκης με μολύβι.

Εικόνα 73 Άποψη βιβλιοθήκης με πατάρι. Πηγή: Living Architecture, τεύχος 15, Δανία 1997, σελ. 94

Εικόνα 74 Άποψη παταριού βιβλιοθήκης. Πηγή: Living Architecture, τεύχος 15, Δανία 1997, σελ. 94

Γ3.2 Το κτήριο της προσθήκης

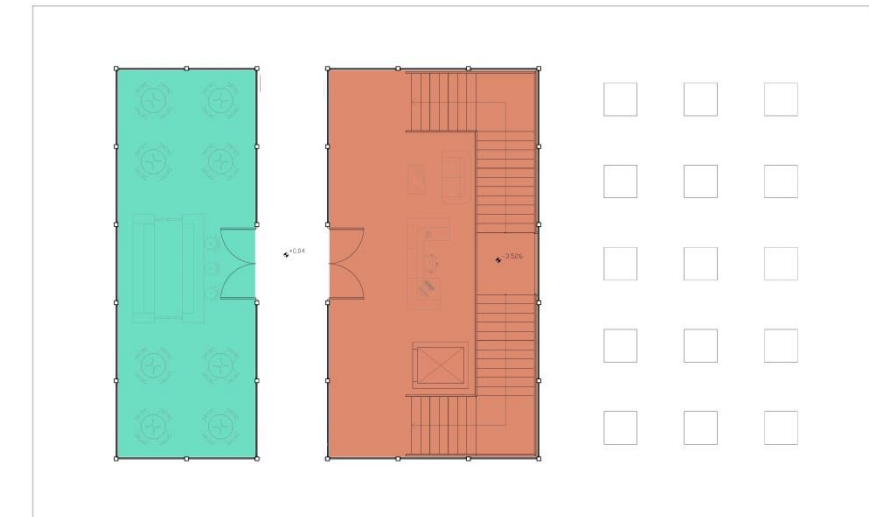
Στον ισόγειο χώρο του νέου κτηρίου τοποθετείται ο χώρος υποδοχής με εκδοτήρια εισιτηρίων, φουαγιέ και καφέ. Οι δύο αυτές αίθουσες διαχωρίζονται από ένα διάδρομο κίνησης που τοποθετείται στο σημείο αυτό για σημειολογικούς λόγους. Με το διάδρομο αυτό επιτυγχάνεται η συνέχεια της κίνησης από την αυλή στη στοά.

Η πρόσβαση στον υπόγειο χώρο γίνεται με δύο σκέλη κλιμακοστασίου και ανελκυστήρα. Διαμορφώνονται δύο αίθουσες, μια ελεύθερης διάταξης και μια σε μορφή αμφιθεάτρου.

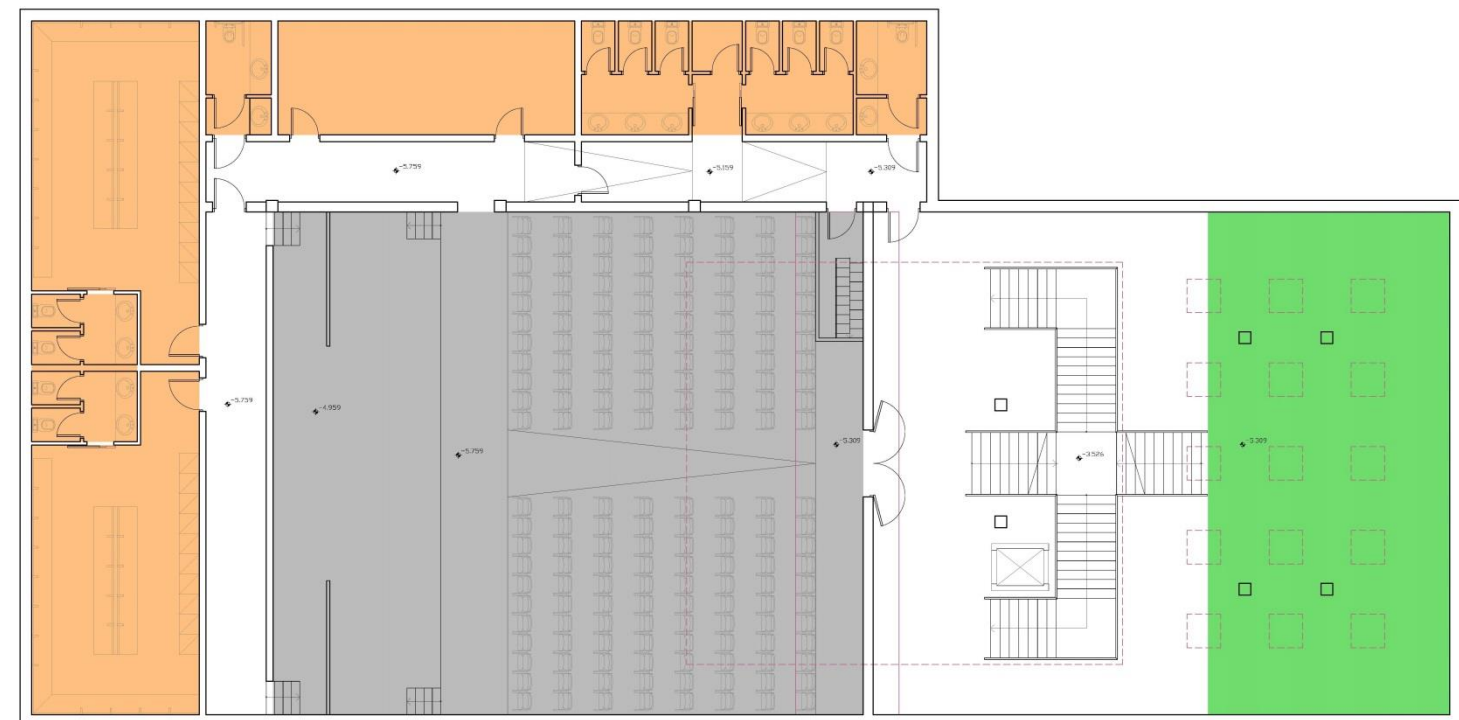
Η πρώτη αίθουσα λειτουργεί ως εκθεσιακός χώρος, αναπτύσσοντας με διαδρομές την πολύχρονη ιστορία του κτηρίου.

Το αμφιθέατρο μπορεί να φιλοξενήσει διάφορες χρήσεις όπως σεμινάρια, διαλέξεις, προβολές ταινιών και διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Υπάρχει επίσης wc για το κοινό και το προσωπικό και ειδικά διαμορφωμένο wc για ΑΜΕΑ.

- Χώρος εστίασης
- Χώρος υποδοχής

- Μουσειακός χώρος
- Αμφιθέατρο
- Βοηθητικοί χώροι

Εικόνα 75 Ανάπτυξη κτιριολογικού προγράμματος στο επίπεδο του ισόγειου στο κτήριο της προσθήκης

Εικόνα 76 Ανάπτυξη κτιριολογικού προγράμματος στο επίπεδο του υπογείου στο κτήριο της προσθήκης

Γ4. Μορφολογική περιγραφή

Γ4.1 Το Καποδιστριακό κτήριο

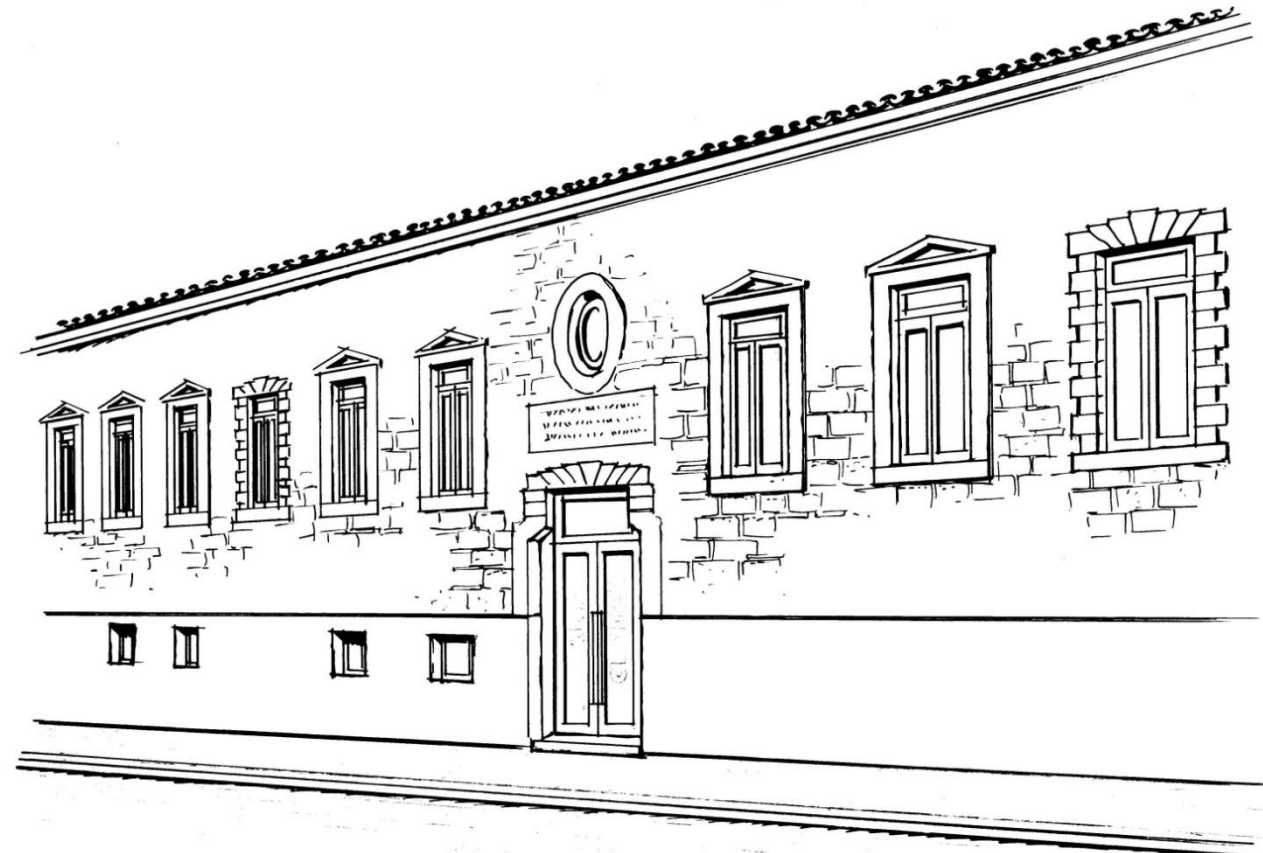
Μια σημαντική αρχιτεκτονική επέμβαση αποτελεί η διαμόρφωση ενός περιστυλίου, δηλαδή μιας ημιυπαίθριας στοάς περιμετρικά στο εσωτερικό της αυλής. Το περιστύλιο αυτό κάνει αναφορά σε τυπολογίες της αρχαιότητας, σε μοναστήρια, σε περίστυλες αυλές ναών (του Αγίου Βιταλίου της Ραβέννας) ή ακόμα και τζαμιών (το Μπλε Τζαμί της Κωνσταντινούπολης).

Το περιστύλιο αυτό έχει ένα σημαντικό λειτουργικό ρόλο. Δημιουργεί περιμετρικά έναν ημιυπαίθριο διάδρομο για τις διάφορες αίθουσες, εργαστήρια, ξενώνες και λοιπούς χώρους του κτηρίου, προστατεύοντας τόσο από τη βροχή, όσο και από τον έντονο ήλιο. Επιπλέον αυξάνει τους ζωτικούς χώρους του κτηρίου, καθώς προσφέρει έναν ευχάριστο χώρο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους φοιτητές ως καθιστικό ή ακόμη και ως χώρος εργασίας.

Κατασκευάζονται 3 κλίμακες που συνδέουν τη στοά με τους υπόγειους χώρους σε μικρές αποστάσεις μεταξύ τους για την ευκολότερη πρόσβαση των φοιτητών. Η τάφος καλύπτεται για πρακτικούς λόγους ώστε να υπάρχει η συνέχεια των στεγασμένων διαδρόμων, ωστόσο προβλέπεται η χρήση διάτρητων υλικών στο δάπεδο για τον φυσικό φωτισμό του υπογείου.

Η αυλή διαμορφώνεται κατάλληλα ώστε να αναδεικνύονται όσα αξιολογικά αρχαιολογικά ευρήματα αποκαλυφθούν κατά την ανασκαφή της (π.χ. θαλαμοειδείς λαξευτοί τάφοι). Η πλακόστρωση και η φύτευση θα διαμορφωθούν έτσι ώστε να τονίσουν στοιχεία συμμετρίας του κτηρίου.

Δύο κυπαρίσσια θα φυτευτούν εκατέρωθεν της εισόδου του ναού του Σωτήρα (όπως προέβλεπε και η μελέτη του γραφείου Δοξιάδη) για λόγους συμβολισμού. Στον υπόλοιπο χώρο θα φυτευθούν λιγοστά δένδρα όπως ελιές, φιστικιές, μανόλιες, εσπεριδοειδή, θάμνοι (δάφνες του Απόλλωνα) και

Εικόνα 77 Προοπτικό σκίτσο πρόσοψης.

αρωματικά φυτά της ελληνικής φύσης (θυμάρι, δυόσμος, δενδρολίβανο, λεβάντα, ρίγανη, βασιλικός κ.α.). Σκοπός της φύτευσης είναι να βελτιώσει το μικροκλίμα στο εσωτερικό του κτηρίου, να δημιουργήσει ένα ελκυστικό περιβάλλον, να προβάλλει τα γλυπτά εκμαγεία, αλλά ταυτόχρονα να μην εμποδίζει οπτικά το σύνολο του κτηρίου.

Οι ημιυπαίθριες στοές δεξιά και αριστερά του ναού, διαμορφώνονται σε κλειστές αίθουσες περιοδικών εκθέσεων και εστιατορίου. Κλείνουν με γυάλινες πτυσσόμενες πόρτες με λιτό, διακριτικό ανοξείδωτο πλαίσιο.

Στην απόληξη των στεγών τοποθετείται μεταλλική λάμα 20x1εκ. που καλύπτει τα ξύλα του γείσου.

Ένα ζήτημα που προκύπτει σε ανάλογες μελέτες είναι η δυνατότητα αναστρέψιμων επεμβάσεων και μελλοντικών ευέλικτων τροποποιήσεων. Για το λόγο αυτό προβλέπεται

τα εσωτερικά χωρίσματα που θα χρησιμοποιηθούν να μπορούν να τροποποιηθούν εύκολα όποτε απαιτηθεί. Τέτοια δυνατότητα προσφέρουν τα ελαφρά χωρίσματα γυψοσανίδας.

Στις αίθουσες των εργαστηρίων τα χωρίσματα μπορούν να είναι κινητά ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία, όπως συμβαίνει σήμερα στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Τα διαχωριστικά των αιθουσών τοποθετούνται σε θέσεις που υπάρχουν αντηρίδες-στοιχεία ακαμψίας και επίσης λαμβάνοντας υπόψη την αρχική διάταξη των ανοιγμάτων.

Γ4.2 Το κτήριο της προσθήκης

Το θέμα της προσθήκης τέθηκε σαν μια ακαδημαϊκή άσκηση: Πώς σχεδιάζουμε μια προσθήκη σε ένα ιστορικό κτήριο τόσο απόλυτης και καθαρής γεωμετρικής μορφής;

Στα πρώτα μας σχέδια δημιουργήσαμε ένα ισόγειο κτίσμα μέσα στην αυλή, το οποίο όμως διασπούσε την ενότητα και εσωτερική ηρεμία αυτού του περικλειστού αιθρίου.

Αναζητήσαμε παραδείγματα ανάλογων συνθέσεων από την ιστορία της αρχιτεκτονικής. Τα ορθόδοξα μοναστήρια παρουσιάζουν κάποιες ομοιότητες. Τα κελιά των μοναχών διατάσσονται σε ένα περίκεντρο φρουριακού χαρακτήρα κτήριο και στην εσωτερική αυλή τους δεσπόζει περίοπτος ο ναός. Βεβαίως στην περίπτωση των μοναστηριών υπάρχει και ένας ισχυρός συμβολισμός.

Η επιβλέπουσα καθηγήτρια μας επισήμανε την περίπτωση της γυάλινης πυραμίδας του I.M. Pei, που σηματοδοτεί την είσοδο στον υπόγειο χώρο υποδοχής του Λούβρου στο Παρίσι.

Κινηθήκαμε με αυτό το σκεπτικό, δηλαδή τη διαμόρφωση του αμφιθεάτρου σε υπόγεια στάθμη κάτω από την εσωτερική αυλή. Στη στάθμη του ισογείου κατασκευάζεται μόνο το lobby της εισόδου, το οποίο σχεδιάζεται με εμφανή μεταλλικό σκελετό και γυάλινους τοίχους ώστε με τη διαφάνειά του να μη διακόπτει την επαφή του περιμετρικού κτηρίου. Ένας διάδρομος χωρίζει το κτίσμα σε δύο αίθουσες. Συμβολικά τοποθετείται στο σημείο που προϋπήρχε ο τοίχος που χώριζε τη βόρεια αυλή, για να τονισθεί η προσπάθεια ενοποίησής της.

Η έμπνευση για το σχεδιασμό του lobby της εισόδου του αμφιθεάτρου, όπως είναι φανερό άλλωστε, προήλθε από τις γυάλινες κατοικίες των Mies Van der Rohe και Philip Johnson.

Εξετάσαμε και το ενδεχόμενο η προσθήκη να τοποθετηθεί εκτός του Ορφανοτροφείου σαν ένα ανεξάρτητο κτήριο με

υπόγεια σύνδεση που να οδηγεί στην αυλή. Όμως στην περίπτωση αυτή η προσθήκη θα αποτελούσε στην ουσία ένα ξεχωριστό κτήριο.

Στην πραγματικότητα η υλοποίηση αυτής της πρότασης με το αμφιθέατρο σε υπόγεια στάθμη θα αντιμετώπιζε προβλήματα σχετικά με την αρχαιολογία.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί κατά τη διάρκεια των εργασιών του ΥΠ.ΠΟ και των καθαιρέσεων των κτισμάτων των φυλακών αποκαλύφθηκαν δύο λακοειδείς τάφοι. Αν στο χώρο του Ορφανοτροφείου υπήρχε στην αρχαιότητα νεκροταφείο, τότε η εσωτερική αυλή θα μπορούσε να γίνει ένα ανοιχτό μουσείο αρχαιολογικών ευρημάτων.

Εικόνα 78 The Glass House, Philip Johnson, New Canaan, 1949

Εικόνα 80 Κατοικία Farnsworth, Mies Van der Rohe, Illinois, 1945-50

Εικόνα 79 Προοπτικό τρισδιάστατο μοντέλο του κτηρίου της προσθήκης

Η περιμετρική στοά

Στην αρχική μας μελέτη οι κολώνες της περιμετρικής στοάς σχεδιάστηκαν σε αντιστοιχία με τους υφιστάμενους πεσσούς του εξωνάρθηκα, όμως περισσότερο αφαιρετικά και απλουστευμένα χωρίς επίκρανο. Οι κολώνες κατασκευασμένες από τούβλο και σοβά είχαν διατομή 30x30εκ.

Στη συνέχεια υιοθετήσαμε τη λύση του μεταλλικού φέροντα οργανισμού με επικάλυψη από αμμοβολισμένο γυαλί. Σχεδιάσαμε ραδινά μεταλλικά υποστυλώματα διατομής 120x120χιλ. ώστε η περιμετρική στοά να αποκτήσει μια ανάλαφρη, αέρινη μορφή, σηματοδοτώντας ταυτόχρονα ότι πρόκειται για μια σύγχρονη, μοντέρνα επέμβαση.

Η μεταλλική κατασκευή της στοάς εντάσσεται στη γενικότερη προσέγγισή μας στον τρόπο ένταξης προσθηκών και επεμβάσεων στο ιστορικό κέλυφος του κτηρίου. Όλες οι προσθήκες και επεμβάσεις μας είναι αναστρέψιμες (μπορούν να αποξηλωθούν) και διαφοροποιούνται με τη χρήση ελαφρών μεταλλικών κατασκευών, γυψοσανίδας και γυαλιού.

Εικόνα 81 Στοά με δάπεδο από plexiglass για το φωτισμό του υπογείου. Πηγή: google

Εικόνα 82 Στοά με μεταλλικό σκελετό στην Πεντέλη. Δημήτρης Ησαΐας και Τάσης Παπαϊωάννου. Πηγή: Θέματα χώρου + τεχνών, 41/2010

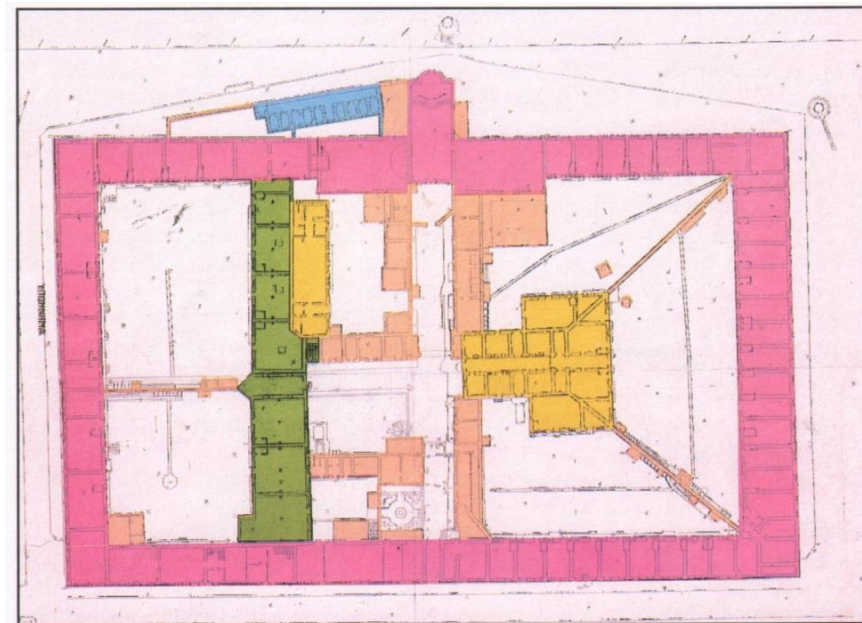
Εικόνα 83 Άποψη του εσωτερικού της στοάς στο παλάτι Τορκαρί στην Κωνσταντινούπολη. Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2010

Γ5. Κατασκευαστική περιγραφή (Καποδιστριακό κτήριο)

Γ5.0 Καθαιρέσεις

Προτείνεται η καθαίρεση των κτισμάτων της εσωτερικής αυλής του κτηρίου με σκοπό την ενοποίηση του χώρου και την ανάδειξη των εσωτερικών όψεων του αρχικού κτίσματος. Η εργασία αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί, αφού τα κτίσματα αυτά δεν προστατεύονται.

Τα κτήρια που θα καθαιρεθούν είναι αυτά του επισκεπτηρίου και του αναρρωτηρίου. Δεν διαθέτουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, καθώς κατασκευάστηκαν για τις ανάγκες της φυλακής και εμποδίζουν την οπτική επαφή με το Καποδιστριακό κτήριο. Θα καθαιρεθούν επίσης οι διαμορφώσεις με πεζοδρόμιο και ράμπτα στο χώρο της αυλής.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Α. Διατήρηση κτηρίου. Αποκατάσταση όψεων. Επιτρέπονται επεμβάσεις στο εσωτερικό και σε τμήματα τοίχων μεταγενέστερων φάσεων.
- Β. Επιτρέπεται η κατεδάφιση. Διατήρηση εφόσον κριθεί αναγκαία από τη μελέτη. Επιτρέπονται ερασιμαχίες.
- Γ. Διατήρηση σε περίπτωση ανάγκης. Επιτρέπονται επεμβάσεις και κατεδάφιση.
- Δ. Ενδεδειγμένη η απομάκρυνση.
- Ε. Δυνατή η διατήρηση για λόγους ιστορικής μνήμης.

- Στοιχεία που καθαιρούνται
- Στοιχεία που διατηρούνται

Εικόνα 84 Βαθμοί προστασίας κτισμάτων στο Ορφανοτροφείο. Πηγή: Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία Μνημείων και Συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, Τεχνική Περιοδική έκδοση, Τόμος Γ', Αθήνα 1993

Εικόνα 85 Σχέδιο των κτισμάτων που θα καθαιρεθούν

Γ5.1 Φέρων οργανισμός

Γ5.1.1 Τοιχοποιία

Στη φέρουσα τοιχοποιία δεν θα γίνουν αλλαγές ή καθαιρέσεις. Θα γίνουν συμπληρώσεις των αντηρίδων, όπου απαιτείται.

Οι διαχωριστικοί τοίχοι που κατασκευάζονται είναι μη φέροντες, με διπλή γυψοσανίδα και ηχομόνωση σε μεταλλικό σκελετό (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

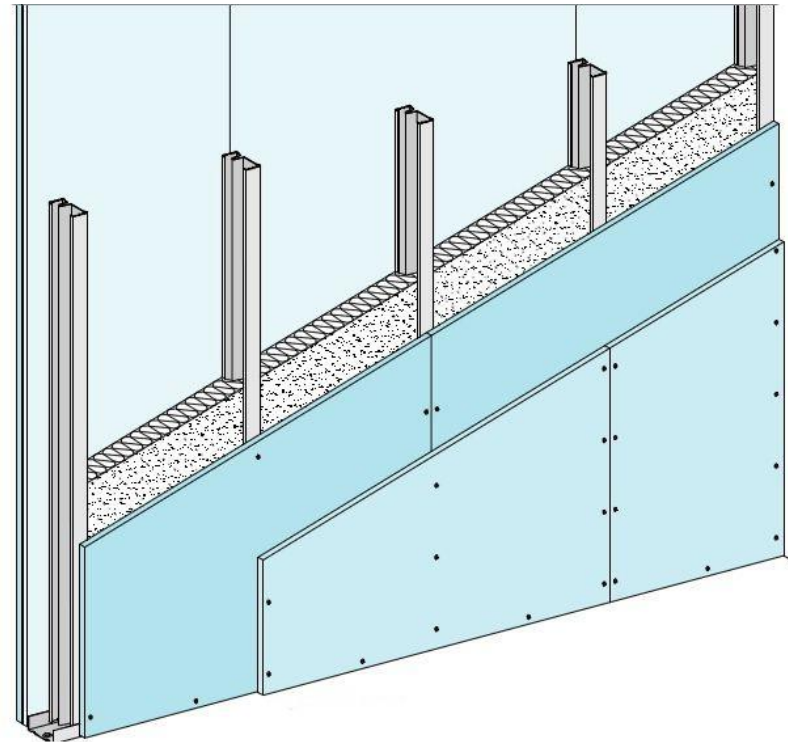
Γ5.1.2 Μεσοπατώματα

Στο σύνολο του κτηρίου τα μεσοπατώματα είναι κατασκευασμένα από πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 20 εκ., οι οποίες θα παραμείνουν ως έχουν.

Γ5.1.3 Πατάρια

Στους χώρους των ξενώνων, της βιβλιοθήκης και του εστιατορίου κατασκευάζονται ανοικτά πατάρια σε μορφή προβόλου σε μεταλλικό σκελετό.

Το σύστημα διαμορφώνεται από μεταλλικά υποστυλώματα διαστάσεων 100x100mm (κοιλοδοκοί) και μεταλλικά δοκάρια 100x120mm (κοιλοδοκοί). Το πατάρι της βιβλιοθήκης, λόγω του μεγάλου μήκους του, στηρίζεται επίσης στους δύο εγκάρσιους φέροντες τοίχους του χώρου.

Εικόνα 86 Τομή διπλής γυψοσανίδας με μόνωση (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Εικόνα 87 Αντηρίδα ανεπίχριστη με εμφάνη τον Φ.Ο. από λιθοδομή.
Πηγή: προσωπικό αρχείο, 2012

Γ5.2 Στοιχεία επικάλυψης

Γ5.2.1 Επιχρίσματα

Όλοι οι χώροι του Καποδιστριακού κτηρίου θα επιχρισθούν. Στην παρούσα φάση έχει πραγματοποιηθεί η πρώτη στρώση (πεταχτό) με τσιμεντοκονίαμα. Θα ακολουθήσει δημιουργία οδηγών και η δεύτερη στρώση (λάσπωμα) με ασβεστοτσιμεντοκονία και η τρίτη με μαρμαροκονία «τριβιδίου». Με αντίστοιχο τρόπο θα επιχρισθούν και όλοι οι χώροι του κτίσματος της απομόνωσης.

Γ5.2.2 Δάπεδα

Στους χώρους των εργαστηρίων θα τοποθετηθεί βιομηχανικό δάπεδο πάνω στην υπάρχουσα πλάκα από Ο.Σ. Θα διαστρωθεί με πρέσα μια στρώση τσιμεντοκονιάματος ενισχυμένο με σκληρυντές και θα λειανθεί με ελικόπτερο. Τέλος θα βαφτεί με επωξειδική/ πολυουρεθανική βαφή ή πατητή τσιμεντοκονία.

Το δάπεδο στους ξενώνες και στη βιβλιοθήκη θα είναι ξύλινο ραμποτέ κολλητό.

Στους χώρους υγιεινής θα τοποθετηθούν κεραμικά πλακίδια.

Γ5.2.3 Οροφές

Συνολικά στο κτήριο προτείνεται να παραμείνει εμφανής η στέγη στις οροφές, με εξαίρεση το διάδρομο της βορειοδυτικής πτέρυγας και τους χώρους των WC, που θα καλυφθούν με γυψοσανίδα.

Γ5.2.4 Κλιμακοστάσια

Στους χώρους των ξενώνων και της βιβλιοθήκης κατασκευάζονται νέα κλιμακοστάσια που συνδέουν το επίπεδο του ισόγειου με τα πατάρια. Προτείνεται να είναι μεταλλικού/ βιομηχανικού τύπου με ξύλινα πατήματα (εικ. 88).

Τρία νέα κλιμακοστάσια κατασκευάζονται επίσης στο χώρο της τάφρου που οδηγούν από το επίπεδο του ισόγειου στο υπόγειο. Εφάπτονται στο τοίχο του Καποδιστριακού κτηρίου, αντί στον αναλημματικό τοίχο. Τα κλιμακοστάσια

αυτά είναι μεταλλικά, βιομηχανικού τύπου με πατήματα από στραντζαριστή λαμαρίνα.

Γ5.2.5 Χρωματισμοί

Τα χρώματα που θα χρησιμοποιηθούν είναι οικολογικά. Οι εσωτερικές επιφάνειες των τοίχων θα χρωματιστούν σε όλο τους το ύψος. Οι χρωματισμοί γενικά θα γίνουν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η πλήρης κάλυψη της επιφάνειας με χρώμα χωρίς φεγγίσματα ή πικνώματα και αραιώματα στο χρώμα.

Στους χώρους των εργαστηρίων και των εκθεσιακών χώρων προτείνονται υπόλευκες αποχρώσεις ώστε να είναι φωτεινές οι αίθουσες και να δημιουργείται ουδέτερο φόντο για την έκθεση των έργων τέχνης.

Γ5.2.6 Η/Μ εγκαταστάσεις

Οι εγκαταστάσεις τοποθετούνται στο χώρο δίπλα στα κελιά της απομόνωσης στην προσθήκη της Β.Α. πτέρυγας και σε τμήμα του υπογείου της Β.Δ. πτέρυγας.

Οι εγκαταστάσεις αφορούν το χώρο της αντλίας θερμότητας, το σύστημα πυρόσβεσης και τις εγκαταστάσεις ύδρευσης.

Εικόνα 88 Κλίμακα με μεταλλικό σκελετό και ξύλινα πατήματα. Προτείνεται να τοποθετηθεί στους χώρους των ξενώνων και της βιβλιοθήκης. Πηγή: www.houzz.com

Εικόνα 89 Βιομηχανικό δάπεδο που τοποθετείται στους χώρους των εργαστηρίων. Πηγή: <http://aquarock.gr>

Γ5.3 Κουφώματα

Γ5.3.1 Εξώθυρες

Κατασκευάζουμε νέο κούφωμα με κάσα και προφίλ από σατινέ ανοξείδωτο χάλυβα βουρτσιστό και κρύσταλλα securit αλεξίσφαιρα αναλόγου χρωματισμού με τα κουφώματα των παραθύρων.

Στο σταθερό φεγγίτη του ανοίγματος μπορεί να υπάρχει επιγραφή (π.χ. Art Center) με αμβροβλή και διακοσμητικά γεωμετρικά σχήματα.

Αντίστοιχο κούφωμα θα τοποθετηθεί στην είσοδο του υπογείου στη Β.Δ. όψη. Το κούφωμα αυτό θα είναι τετράφυλλο, με λακαριστά/ αμβροβλισμένα κρύσταλλα.

Γ5.3.2 Εξώθυρες εσωτερικών όψεων (όψεων αυλής)

Τα κουφώματα που έχουν επιλεγεί είναι δίφυλλα, διαθέτουν κάσα αλουμινίου ανάλογη με αυτή των παραθύρων και ξύλινο φύλλο πρεσσαριστό επιχρωματισμένο σε λευκές ή γκρι αποχρώσεις.

Στους δύο ημιυπαίθριους χώρους εκατέρωθεν του Ναού τοποθετούνται πτυσσόμενα κουφώματα σε λευκές ή γκρι αποχρώσεις (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Γ5.3.3 Εσωτερικές θύρες

Στο εσωτερικό του κτηρίου θα τοποθετηθούν τα κουφώματα με κάσα αλουμινίου Minimal για τοιχοποιία πάχους από 100 έως 130mm με κουμπωτό αρμοκάλυπτρο. Το φύλλο είναι ξύλινο πρεσσαριστό με κρυφό μεντεσέ (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Για τους χώρους των ξενώνων έχει επιλεγεί η απόχρωση RALGLOSS ενώ για τα γραφεία των καθηγητών και τις αποθήκες των εργαστηρίων η Oak Light.

Γ5.3.4 Εσωτερικές θύρες χώρων υγιεινής

Στους χώρους υγιεινής θα τοποθετηθούν αντίστοιχα κουφώματα, στο εστιατόριο στην απόχρωση Oak Light και στους ξενώνες RALGLOSS.

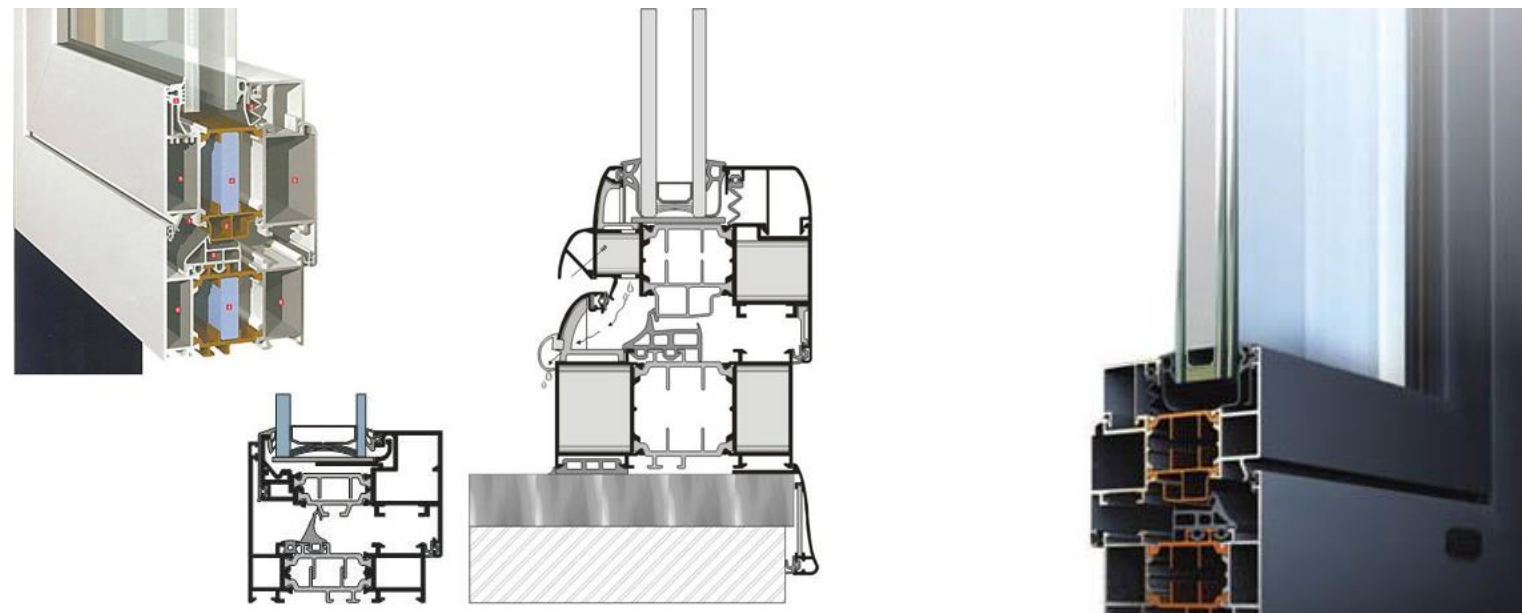
Εικόνα 90 Όψη κουφώματος. Το κούφωμα αυτό θα τοποθετηθεί στους εσωτερικούς χώρους (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Εικόνα 91 Λεπτομέρεια προφίλ και φύλλου κουφώματος (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

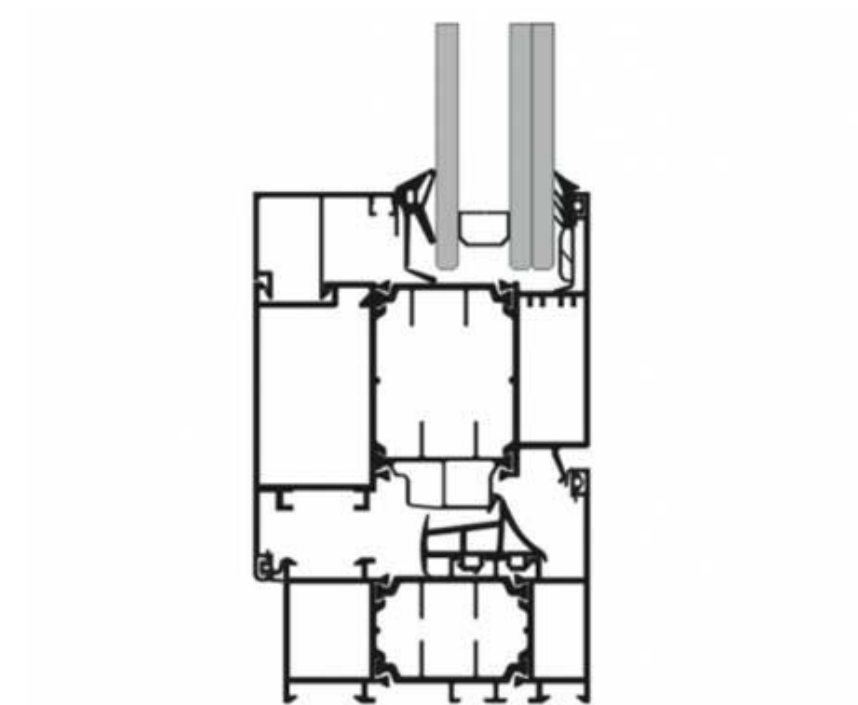
Γ5.3.5 Παράθυρα

Τα κουφώματα που επιλέχθηκαν για τα παράθυρα του Καποδιστριακού κτηρίου είναι σύγχρονα με πλαίσιο αλουμινίου, θερμοδιακοπή και διπλούς ενεργειακούς υαλοπίνακες. Οι γραμμές του προφίλ είναι ορθογωνικές, χωρίς καμπύλες ώστε να ακολουθούν το ύψος του κτηρίου. Το χρώμα δημιουργείται με ανοδίωση και όχι με ηλεκτροστατική βαφή καθώς η μέθοδος αυτή προσδίδει φυσική υφή.

Τα κουφώματα αυτά είναι ελληνικής κατασκευής (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Εικόνα 92 Λεπτομέρειες προφίλ κουφώματος (βλ. τεχνικά φυλλάδια)

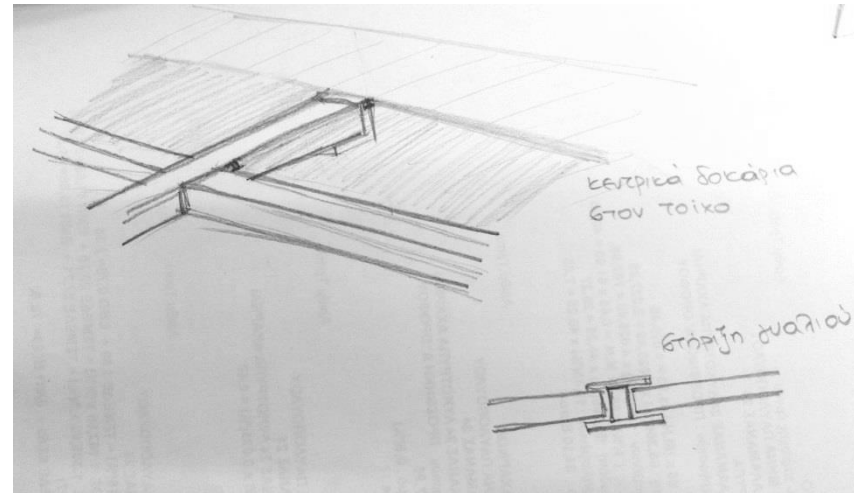

Γ5.4 Περιμετρική Στοά

Η εσωτερική περιμετρική στοά έχει μεταλλικό φέροντα οργανισμό και επικάλυψη από ημιδιαφανές αμμοβολισμένο ή λακαρισμένο γυαλί. Κολώνες από κοιλοδοκό διατομής 120x120 χιλ. και ύψος 4,00 μ. διατάσσονται σε αξονικές αποστάσεις περίπου 5,30 μ. και συνδέονται στο άνω τμήμα τους με οριζόντια κοιλοδοκό διατομής 120x120 χιλ. Κάθετα ως προς αυτή τοποθετούνται εγκάρσιοι δοκοί διατομής 120x120 χιλ. και κλίσης 2% (βλ. ΛΠ20). Στον άξονα της άνω πλευράς τους οξυγονοκολλείται στραντζαριστό προφίλ 20x20 χιλ. πάνω στο οποίο βιδώνεται λάμα 10x60 χιλ. Η κατασκευή αυτή χρησιμεύει για τη στερέωση των υαλοπινάκων τύπου securit. Στο σημείο στήριξης τοποθετούνται ειδικά λάστιχα στεγάνωσης που σταθεροποιούν το κρύσταλλο. Τα κρύσταλλα στερεώνονται μόνο στις δύο πλευρές τους πάνω στις εγκάρσιες δοκούς. Για λόγους μορφολογικούς και συμβολικούς φαινομενικά δεν εφάπτονται στον τοίχο του Καποδιστριακού κτηρίου, καθώς δημιουργείται μια ζώνη 10εκ. από διαφανές γυαλί που δεν έχει υποστεί επεξεργασία αμμοβολής.

Η υφιστάμενη τάφρος επικαλύπτεται με πάτωμα από σχάρα βιομηχανικού τύπου, το οποίο στηρίζεται σε μεταλλικό σκελετό από κοιλοδοκούς διατομής 120x120 χιλ. σε αντίστοιχες θέσεις με τον μεταλλικό σκελετό της στοάς.

Τα νέα κλιμακοστάσια που κατασκευάζονται για την πρόσβαση στο ημιυπόγειο είναι μεταλλικά ευθύγραμμα. Οι βαθμιδοφόροι είναι από στραντζαριστή λαμαρίνα διατομής 200x50χιλ. και τα πατήματα από γραμμωτή ή κτυπητή λαμαρίνα συγκολλημένα μεταξύ των βαθμιδοφόρων.

Εικόνα 93 Σκίτσο στήριξης δοκών στη φέρουσα τοιχοποιία του Καποδιστριακού κτηρίου.

Γ6. Κατασκευαστική περιγραφή στο κτήριο της προσθήκης

Γ6.0 Προεργασίες - Χωματοουργικά

Οι προεργασίες αφορούν την προετοιμασία για τη δημιουργία του σκάμματος. Αρχικά θα γίνει ο προσδιορισμός του περιγράμματος του κτηρίου, μέσω συντεταγμένων που λαμβάνονται από δορυφόρους. Ακολουθεί το σημάδεμα του σκάμματος της εκσκαφής με ράμμα. Θα υπολογιστεί χώρος εργασίας πλάτους περίπου 1,5 μ. γύρω από τα όρια του κτίσματος, ενώ το βάθος της εκσκαφής θα είναι περίπου 6,70 μ. κάτω από τη στάθμη του εδάφους. Αφού γίνει η απομάκρυνση των γαιών και ολοκληρωθούν οι εργασίες αντιστήριξης, το σκάμμα θα διαστρωθεί με μπετόν καθαριότητας C12-15 πάχους 0,10 μ.. Στη συνέχεια θα σημαδευτούν οι προβολές των πεδίων, των υποστυλωμάτων και των πεδιλοδοκών, προκειμένου να ξεκινήσει το καλούπωμα της θεμελίωσης. Το τμήμα μεταξύ του μπετόν καθαριότητας και του πατώματος του υπογείου, περίπου 1,00 μ., θα μπαζωθεί (βλ. ΛΠ07). Οι γαίες, θα απομακρυνθούν και θα χρησιμοποιηθούν στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου.

Γ6.1 Ο Φέρων Οργανισμός

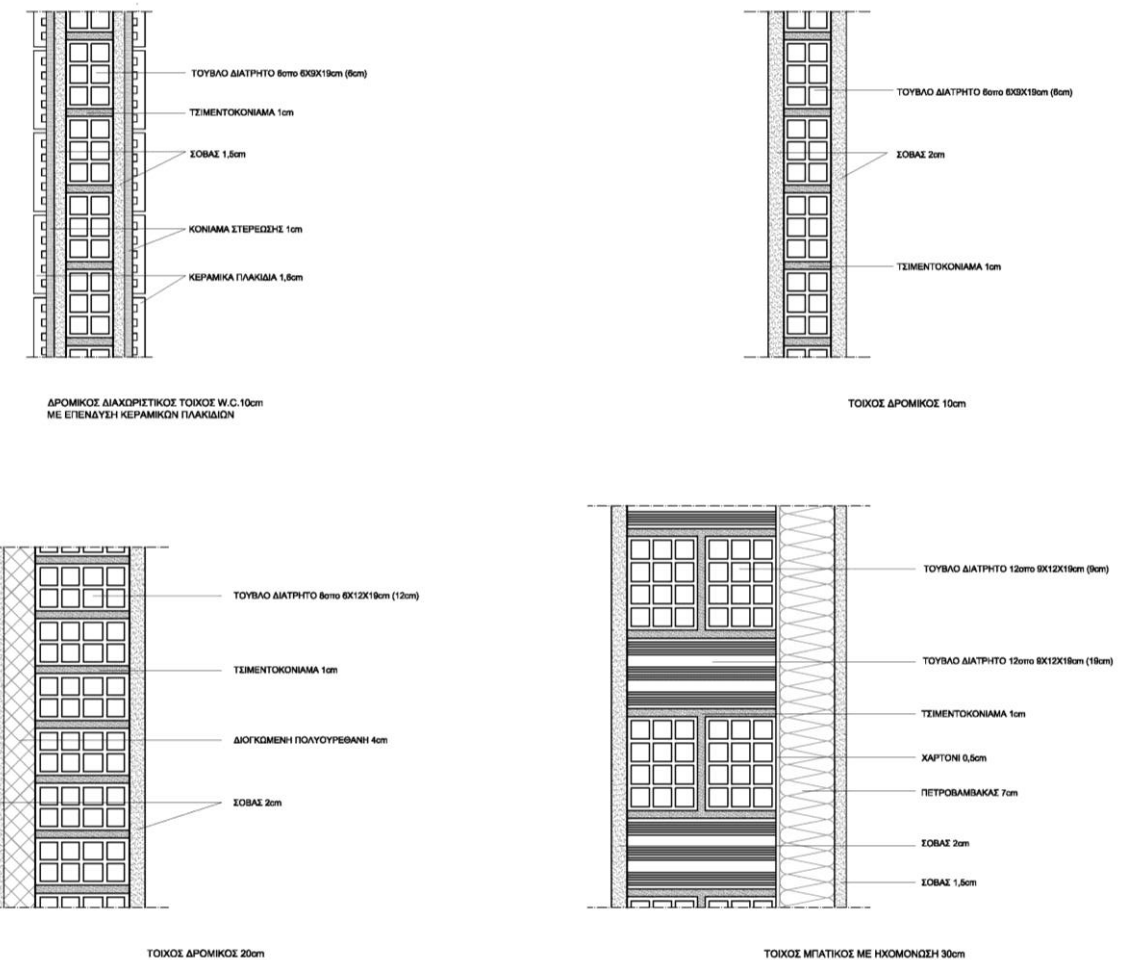
Γ6.1.1 Θεμέλια

Η θεμελίωση της προσθήκης θα αποτελείται από περιμετρική πεδιλοειδή θεμελίωση για τη μεταφορά του φορτίου των τοιχίων και μεμονωμένα πυραμιδοειδή πέδιλα για τη θεμελίωση των υποστυλωμάτων, τα οποία θα συνδέονται μεταξύ τους και με την περιμετρική θεμελίωση με συνδετήριες δοκούς για μεγαλύτερη αντισεισμική προστασία (βλ. ΛΠ07). Για την κατασκευή της θεμελίωσης καθώς και των τοιχίων του υπογείου θα χρησιμοποιηθεί οπλισμένο σκυρόδεμα, η απαραίτητη αντοχή του οποίου θα προκύψει μετά από στατική μελέτη.

Γ6.1.2 Τοιχοποιία

Στο υπόγειο τμήμα της προσθήκης συναντώνται τέσσερις τύποι τοιχοποιίας. Περιμετρικά, υπάρχει ενιαίο τοίχο πάχους 0,35 μ. από οπλισμένο σκυρόδεμα. Εσωτερικά

Εικόνα 94 Κατασκευαστική λεπτομέρεια των τεσσάρων τύπων τοιχοποιίας του κτηρίου της προσθήκης (ΛΠ19)

υπάρχουν δύο τύποι δρομικής τοιχοποιίας, πάχους 0,10 μ. και 0,20 μ. αντίστοιχα, και ένας μπατικής πάχους 0,30μ.. Οι δρομικές τοιχοποιίες 0,10μ. κατασκευάζονται για το διαχωρισμό κυρίως των βοηθητικών χώρων όμοιας χρήσης μεταξύ τους (π.χ. διαχωρισμός W.C.) και αποτελούνται από διάτρητα, εξάοπα τούβλα διαστάσεων 6Χ9Χ19 εκ. τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με τσιμεντοκονίαμα. Στις δύο παρειές εφαρμόζεται επίχρισμα (σοβάς) πάχους περίπου 2 εκ. Μπορεί να θεωρηθεί ότι στην παραπάνω κατηγορία ανήκουν και οι διαχωριστικοί τοίχοι των W.C., με την διαφορά ότι το επίχρισμα έχει πάχος περίπου 1,6 εκ., ενώ επιπλέον υπάρχει μία στρώση κονιάματος στήριξης και επένδυση κεραμικών πλακιδίων, όπου απαιτείται. Οι δρομικές τοιχοποιίες 0,20 μ. κατασκευάζονται από διάτρητα, οκτάοπα τούβλα διαστάσεων 6Χ12Χ19 εκ. Η σύνδεσή τους επιτυγχάνεται όπως και πριν με τσιμεντοκονίαμα. Στη μία παρειά (ανάλογα τις ανάγκες) τοποθετείται πετροβάμβακας

σε πάχος 4εκ. για την εξασφάλιση μεγαλύτερης ηχοπροστασίας, καθώς αυτός ο τύπος τοιχοποιίας χρησιμοποιείται για το διαχωρισμό των βοηθητικών χώρων διαφορετικής όμως χρήσης (π.χ. την απομόνωση των W.C. από τον διάδρομο κίνησης). Τέλος, ο τρίτος τύπος, δηλαδή η μπατική τοιχοποιία 0,30 μ. χρησιμοποιείται για την απομόνωση των χώρων κύριας χρήσης από τους βοηθητικούς (π.χ. της αίθουσας πολλαπλών χρήσεων από τον διάδρομο κίνησης). Για την κατασκευή της χρησιμοποιούνται διάτρητα, δωδεκάοπα τούβλα διαστάσεων 9Χ12Χ19 εκ. συνδεδεμένα με τσιμεντοκονίαμα πάχους 1εκ.. Στην παρειά με τη μεγαλύτερη όχληση (π.χ. χώροι κίνησης) τοποθετείται χαρτόνι 0,6 εκ., στη συνέχεια πετροβάμβακας σε πάχος 7 εκ. για ηχομόνωση και τέλος επίχρισμα πάχους περίπου 1,6 εκ. Η άλλη παρειά επιχρίεται σε πάχος 2 εκ. (βλ. ΛΠ19).

Γ6.1.3 Μεσοπατώματα

Το πάτωμα του υπογείου διαμορφώνεται από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 0,25 μ. Το μεσοπάτωμα μεταξύ υπογείου και ισογείου, στο τμήμα που στεγάζονται η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, τα καμαρίνια των ανδρών και ένα τμήμα των γυναικείων, διαμορφώνεται από τέσσερις διαδοχικές διέριστες³⁹ δοκιδωτές πλάκες Zoellner. Το συνολικό τους πάχος είναι 0,30 μ. Οι διαμήκεις νευρώσεις έχουν διαστάσεις 0,20X0,20 μ. και είναι τοποθετημένες ανά 0,50 μ., ενώ στο μέσο κάθε πλάκας υπάρχει επίσης μία εγκάρσια νεύρωση ίδιων διαστάσεων, για την ομοιόμορφη κατανομή του φορτίου. Στις στηρίξεις της κάθε πλάκας διαμορφώνεται μία συμπαγής ζώνη οπλισμένου σκυροδέματος πλάτους 1,30 μ. Οι πλάκες στηρίζονται σε δοκούς πλάτους 0,35 μ. με κρέμαση 0,20 μ. Οι δοκοί έχουν αρκετά μεγάλο άνοιγμα, καθώς για προφανείς λόγους, δεν μπορούσαν να παρεμβάλλονται υποστυλώματα κατά πλάτος της αίθουσας πολλαπλών χρήσεων. Για το λόγο αυτό, προτιμήθηκε αυτός ο τύπος πλάκας, αφού έχει σημαντικά μικρότερο ίδιο βάρος και ταυτόχρονα αυξημένη φέρουσα ικανότητα. Επιπλέον, οι πλάκες Zoellner δεν καταπονούνται ιδιαίτερα σε σεισμικές δράσεις, καθώς, λόγω διαφραγματικής λειτουργίας, γίνεται καλύτερη κατανομή του φορτίου.

Η υπόλοιπη επιφάνεια του μεσοπατώματος διαμορφώνεται από απλές πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 0,25 μ.

Οι πλάκες και οι δοκοί θα κατασκευαστούν από οπλισμένο σκυρόδεμα. Όπως προαναφέρθηκε, το άνοιγμα των δοκών είναι αρκετά μεγάλο. Για το λόγο αυτό, εξετάστηκε το ενδεχόμενο χρήσης προεντεταμμένου σκυροδέματος για την κατασκευή τους, προκειμένου να αποφευχθεί ενδεχόμενη αναδιαστασιολόγηση, η οποία ίσως οδηγήσει σε υπερφόρτιση της κατασκευής και, κατά συνέπεια, σε μη οικονομικά συμφέρουσα λύση.

³⁹ Πρακτικά είναι τετράριστες, αλλά ή μία τους πλευρά είναι αρκετά μεγαλύτερη από την άλλη, επομένως στατικά θεωρούνται διέριστες.

Γ6.1.4 Το πατάρι

Το πατάρι στο υπόγειο τμήμα της προσθήκης διαμορφώνεται από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 0,20 μ., η οποία στηρίζεται σε μία δοκό πλάτους 0,30 μ. με κρέμαση επίσης 0,30 μ.

Γ6.1.5 Μεταλλική κατασκευή ισογείου

Το ισόγειο της προσθήκης αποτελείται από μεταλλικό σκελετό και στοιχεία πλήρωσης από υαλοπίνακες, με εξαίρεση την οροφή στην οποία γίνεται χρήση plexiglass. Η μεταλλική κατασκευή διαμορφώνεται από κοιλοδοκούς τετράγωνης διατομής διαστάσεων 120X120 χιλ. ως υποστυλώματα, ενώ ως δοκοί χρησιμοποιούνται κοιλοδοκοί ορθογωνικής διατομής και διαστάσεων 120X150 χιλ. Τα σταθερά υαλοστάσια που πληρώνουν τα κενά της κατασκευής, αποτελούνται από υαλοπίνακες triplex (laminated), οι οποίοι εκτός από καλή μόνωση προσφέρουν μεγαλύτερη ασφάλεια λόγω της μεγάλης αντοχής τους σε θραύση. Δημιουργούνται από τέσσερα τζάμια πάχους 3 χιλ. συγκολλημένα μεταξύ τους σε δύο ζεύγη με ειδικό συγκολλητικό φιλμ. Ανάμεσα στα ζεύγη υπάρχει ένα διάκενο 12 χιλ. Τα υαλοστάσια αυτά συγκολλούνται με σιλικόνη σε μία μεταλλική διατομή σχήματος Γ διαστάσεων 5X3,5 εκ. και πάχους 1,3 εκ., η οποία στερεώνεται με λαμαρινόβιδες στις παρειές των μεταλλικών μελών. Στη συνέχεια, στην εσωτερική πλευρά της κατασκευής, τοποθετείται μεταλλική διατομή (πηχάκι) 2X1,3 εκ. για τη σταθεροποίηση των υαλοστασίων. Το πηχάκι δεν συγκολλείται με σιλικόνη, αλλά βιδώνεται στη Γ διατομή, ώστε να είναι ευκολότερη η αφαίρεση των υαλοστασίων σε περίπτωση ανάγκης συντήρησης ή αντικατάστασής τους. Η ίδια κατασκευαστική μέθοδος θα χρησιμοποιηθεί και για τα ανοιγόμενα υαλοστάσια (είσοδοι "Υποδοχής" και "Café") (βλ. ΛΠ 10). Όσον αφορά την οροφή της προσθήκης, ως υλικό πλήρωσης επιλέχθηκαν φύλλα plexiglass πάχους 1 εκ. Προτιμήθηκε το plexiglass στην οροφή ως υλικό άθραυστο, επομένως ασφαλές, ταυτόχρονα όμως και πολύ ελαφρύ (περίπου το 1/2 του βάρους του γυαλιού) (βλ. ΛΠ12).

Γ6.2 Στοιχεία επικάλυψης

Γ6.2.1 Επιχρίσματα

Όλοι οι χώροι του υπογείου της προσθήκης θα επιχρισθούν. Αρχικά, θα πραγματοποιηθεί η πρώτη στρώση (πεταχτό) με τσιμεντοκονία. Θα ακολουθήσει δημιουργία οδών και η δεύτερη στρώση (λάσπωμα) με ασβεστοτσιμεντοκονία και τέλος η τρίτη με μαρμαροκονία «τριβιδίου».

Γ6.2.2 Δάπεδα

Στο υπόγειο και ισόγειο της προσθήκης, αλλά και στο πατάρι, θα τοποθετηθεί ξύλινο δάπεδο ως εξής: Αρχικά, θα τοποθετηθούν λωρίδες υαλοβάμβακα πλάτους περίπου 6 εκ. και πάχους 1,5 εκ. ανά περίπου 19 εκ.. Στη συνέχεια, θα καρφωθούν ξύλινες δοκοί διατομής 3Χ4 εκ., πάνω στις λωρίδες υαλοβάμβακα. Το κενό ανάμεσά τους θα πληρωθεί επίσης με υαλοβάμβακα. Πάνω στις δοκούς θα τοποθετηθεί ξύλινο δάπεδο πάχους 2 εκ. (βλ. ΛΠ06). Το βατό δώμα που δημιουργείται γύρω από το στεγασμένο τμήμα του ισόγειου, καθώς και ο ημιυπαίθριος διάδρομος, θα διαστρωθούν αρχικά με ελαφρομπετόν κλίσεων σε πάχος 7 εκ., προκειμένου η τελική στάθμη να είναι ίδια με το εσωτερικό τμήμα του ισόγειου, και στη συνέχεια θα τοποθετηθεί πατητή τσιμεντοκονία πάχους περίπου 1 εκ. .Για να αποφευχθούν ρωγμές λόγω συστολοδιαστολών, θα δημιουργηθούν αρμοί διαστολής πλάτους περίπου 0,5 εκ. ανά 2,5 μ. Οι αρμοί στη συνέχεια θα καλυφθούν με ειδικό ελαστομερές (βλ. ΛΠ02).

Γ6.2.3 Οροφές

Σε όλους τους χώρους του υπογείου θα κατασκευαστεί ψευδοροφή. Θα αποτελείται από επίχρισμα (σοβά) πάχους 2 εκ. πάνω σε πλέγμα. Αυτή η κατασκευή θα στηρίζεται στην πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος με ειδικές ελαστικές αναρτήσεις. Ενδιάμεσα στην πλάκα και την ψευδοροφή θα τοποθετηθούν πλάκες πετροβάμβακα πάχους 10 εκ. για βελτίωση της ηχομόνωσης (βλ. ΛΠ02 και ΛΠ12).

Γ6.2.4 Κλιμακοστάσια

Στο κτίσμα της προσθήκης θα κατασκευαστούν δύο κλιμακοστάσια: το κεντρικό κλιμακοστάσιο που θα συνδέει το ισόγειο με το υπόγειο, και μία μικρή, βοηθητική κλίμακα με την οποία θα γίνεται η πρόσβαση από τη στάθμη του υπογείου στο πατάρι. Το κεντρικό κλιμακοστάσιο αποτελείται από 36 βαθμίδες διαστάσεων 1,8Χ0,28Χ0,05 μ., 18 βαθμίδες διαστάσεων 1,90Χ0,28Χ0,05 μ., 2 βαθμίδες διαστάσεων 1,80Χ1,80Χ0,05 μ. (πλατύσκαλα) και 1 βαθμίδα διαστάσεων 1,80Χ1,90Χ0,05 μ. (πλατύσκαλο). Όλες οι βαθμίδες είναι ξύλινες και βιδωμένες σε μεταλλική βαθμιδοφόρο. Το κλιμακοστάσιο φέρει επίσης σιδηρά προστατευτικά κιγκλιδώματα σε κάθε παρειά. Αυτά αποτελούνται από έναν χειρολισθήρα κυκλικής διατομής Φ 5 εκ. και δύο λωρίδες μετάλλου πλάτους 11 εκ. τοποθετημένες σε απόσταση 11 εκ. μεταξύ τους, αλλά και από το χειρολισθήρα. Τέλος, η κατασκευή στηρίζεται στο πάτωμα του υπογείου με μεταλλικές βέργες Φ 1 εκ. ανά περίπου 1 μ. (βλ. ΛΠ08).

Η μικρή κλίμακα που συνδέει το υπόγειο με το πατάρι είναι τύπου "σάμπα" προκειμένου να επιτευχθεί εξοικονόμηση χώρου, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, πρόκειται για βοηθητική σκάλα. Αποτελείται από 16 ξύλινες βαθμίδες διαστάσεων 0,40Χ0,28Χ0,05 μ.. Οι 8 από αυτές βιδώνονται σε μεταλλικές διατομές L διαστάσεων 25Χ9Χ0,10 εκ. Οι διατομές με τη σειρά τους βιδώνονται στον τοίχο. Οι υπόλοιπες 8 βαθμίδες είναι ομοίως βιδωμένες σε μεταλλικές διατομές. Η διαφορά είναι ότι οι διατομές βιδώνονται σε μεταλλική βαθμιδοφόρο, στην οποία είναι συγκολλημένες ντίζες Φ 0,10 εκ. ανά 27 εκ.. Οι ντίζες αυτές στηρίζονται στο πάτωμα με τη βοήθεια βάσεων (βλ. ΛΠ15).

Εικόνα 95 Υπόδειγμα κλιμακοστασίου τύπου "σάμπα". Πηγή: www.houzz.com

Γ6.2.5 Κουφώματα

Στο υπόγειο θα τοποθετηθούν κουφώματα με κάσα αλουμινίου Minimal για τοιχοποιία πάχους από 100 mm έως 130 mm με κουμπωτό αρμοκάλυπτρο. Το φύλλο είναι ξύλινο πρεσσαριστό με κρυφό μεντεσέ (εικ. 96) (βλ. τεχνικό φυλλάδιο).

Στην πόρτα που οδηγεί στο διάδρομο κίνησης, στις πόρτες των αποθηκευτικών χώρων καθώς και στις δύο εισόδους στα καμαρίνια, θα χρησιμοποιηθεί η απόχρωση OakGrey. Όλες οι συρόμενες πόρτες καθώς και εκείνη που χωρίζει το χώρο των W.C. από τους υπόλοιπους βοηθητικούς χώρους, θα γίνουν με αμμοβολημένο γυαλί. Σε όλες τις υπόλοιπες πόρτες θα χρησιμοποιηθεί η απόχρωση RaiGloss (εικ. 96) (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Στην πόρτα που οδηγεί στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων τοποθετείται δίφυλλο κούφωμα με κάσα του είναι αλουμινίου Minimal και τα φύλλα περιστρέφονται σε κάθετο άξονα (εικ. 97) (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Στους φωταγωγούς θα χρησιμοποιηθούν ανοιγόμενα κουφώματα αλουμινίου με διπλούς υαλοπίνακες για το φυσικό φωτισμό και αερισμό του υπογείου.

Εικόνα 96 Όψη κουφώματος. Το κούφωμα αυτό θα τοποθετηθεί στους εσωτερικούς χώρους (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Εικόνα 97 Όψη κουφώματος. Το κούφωμα αυτό θα τοποθετηθεί στην είσοδο της αίθουσας προβολών στον υπόγειο χώρο της προσθήκης (βλ. τεχνικά φυλλάδια).

Δ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Καρλ Μέντελσον-Μπαρτόλντι, Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Αθήνα 2011

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΒ, εκδ. εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1975

Παναγιώτης Πασπαλιάρης, Ιωάννης Καποδίστριας, ΣΚΑΪ ΒΙΒΛΙΟ 2009

Χρήστος Λούκος, Ιωάννης Καποδίστριας, ΤΑ ΝΕΑ Ιστορική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007

Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία Μνημείων και Συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, Τεχνική Περιοδική έκδοση, Τόμος Γ', Αθήνα 1993

Μάνος Μπίρης, Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, Νεοκλασική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2001

Πάυλος Κυριαζής, Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Επιστήμονες περιόδου Απελευθέρωσης, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Αθήνα 1976

J. Guadet, Elements et theorie de l' Architecture, Tome 2, Paris, di Edizioni Artistiche, Torino

ING. ANGELO GUAZZARONI, PROGETTI DI EDIFICI SCOLASTICI, C. CRUDO&C. Societa Italiana

Αναστάσιος Κ. Ορλάνδος, Μοναστηριακή Αρχιτεκτονική, τυπογραφείο «ΕΣΤΙΑ», 1927

Henry-Russell Hitchcock, Architecture Nineteenth and Twentieth Centuries, Penguin Books

Ο ΜΕΝΤΩΡ, τεύχος 26, Αρχαιολογική Εταιρεία, Ιούνιος 1993

Robert Klanten, Lukas Feireiss, Build-On, Gestalten, Βερολίνο 2009

Claire Zimmerman, Mies van der Rohe, Taschen, 2006

Ελευθερουδάκη Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τόμος πρώτος, εκδ. Ν. ΝΙΚΑΣ&ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα

Ν. Ταμβάκης-Ν. Κουτέπας, Κηποτεχνία, Γ' τάξη Τ.Ε.Λ., Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων, Αθήνα

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Γραφείο Δοξιάδη, ΚΑΠΑ Ε.Π.Ε., Τεχνική Περιγραφή Αρχιτεκτονικής Μελέτης

Γραφείο Δοξιάδη, ΚΑΠΑ Ε.Π.Ε., Τεύχος Τεχνικής Περιγραφής Στατικής Μελέτης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Θεοδώρα Ηρειώτη, Τα κτήρια της Καποδιστριακής εποχής, Πτυχιακή Εργασία, Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών, Τμήμα Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτηρίων

Ιωάννης Βλαχάκης, Η δημιουργία πόλου κεντρικών λειτουργιών και κοινοτικής ζωής στο κτίριο και τον κήπο του παλαιού Ορφανοτροφείου της Αίγινας, Αρχιτεκτονική Σχολή Νο 2, ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΙΙΙ ΚΥΚΛΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: J. M. MILLIEX, Παρίσι Ιούλιος 1985

ΤΥΠΟΣ

L' architecture d' aujourd' hui, τεύχος 301, Απρίλιος 1997

Living Architecture, τεύχος 15, Δανία 1997

The Architectural Review, Απρίλιος 1988

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ Περιοδικό του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, τεύχος 23 - περίοδος Β, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2000

Η Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τόμος 3ος, 20ο τεύχος, ΤΑ ΝΕΑ,

Η Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τόμος 3ος, 21ο τεύχος, ΤΑ ΝΕΑ,

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Η αγαπημένη του Σαρωνικού, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ, 7 Σεπτεμβρίου 1997

Έβη Τουλούπα, Εισαγωγική Έκκληση, Η ΑΙΓΙΝΑΙΑ, τεύχος 13

Γεώργιος Σταϊνχάουερ, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου 1997

Τεχνικά Χρονικά Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε., τόμος 8, τεύχος 4, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1988

Νησιά Σαρωνικού, εκδ. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

ΦΕΚ

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 4, τεύχος πρώτο, Αθήνα 16 Ιανουαρίου 1868

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 15, τεύχος πρώτο, Αθήνα 25 Μαρτίου 1868

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 340, τεύχος πρώτο, Αθήνα 25 Αυγούστου 1884

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 119, τεύχος πρώτο, Αθήνα 4 Ιουλίου 1898

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 202, τεύχος πρώτο, 1956

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 103, τεύχος τέταρτο, 1972

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 467, τεύχος δεύτερο, Αθήνα 25 Ιουλίου 1985

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 1375,
τεύχος τέταρτο, Αθήνα 25 Ιουλίου 1992

<http://www.houzz.com>

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, αριθμός φύλλου 974,
τεύχος τέταρτο, Αθήνα 20 Σεπτεμβρίου 1994

<http://www.asfa.gr/greek/Annexes/>

ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιόνιου Συνεδρίου, τόμος 2
ΙΣΤΟΡΙΑ 1810-1955, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών
Ερευνών, Αργοστόλι 1989

Δήμητρα Καύκα, Δημήτριος Σάκκης, Οι πρώτες
προσπάθειες για την περίθαλψη των ορφανών της
ελεύθερης Ελλάδας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη, Αρχιτέκτων Μηχανικός, ομότιμη
καθηγήτρια της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Εθνικού
Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Θανάσης Κουκούβελος, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μηχανικός
ΥΠ.ΠΟ. της Διεύθυνση εκτέλεσης έργων Μουσείων

Ζαχαρίας Αρβανίτης, ομότιμος καθηγητής της Σχολής
Καλών Τεχνών της Αθήνας

Αντώνης Μιχαηλίδης, Γλύπτης, καθηγητής της
Αρχιτεκτονικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου
Θράκης

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Βικιπαίδεια – Η Αίγινα

http://aeginahistory.blogspot.gr/p/blog-page_26.html

<http://www.imma.edu.gr>

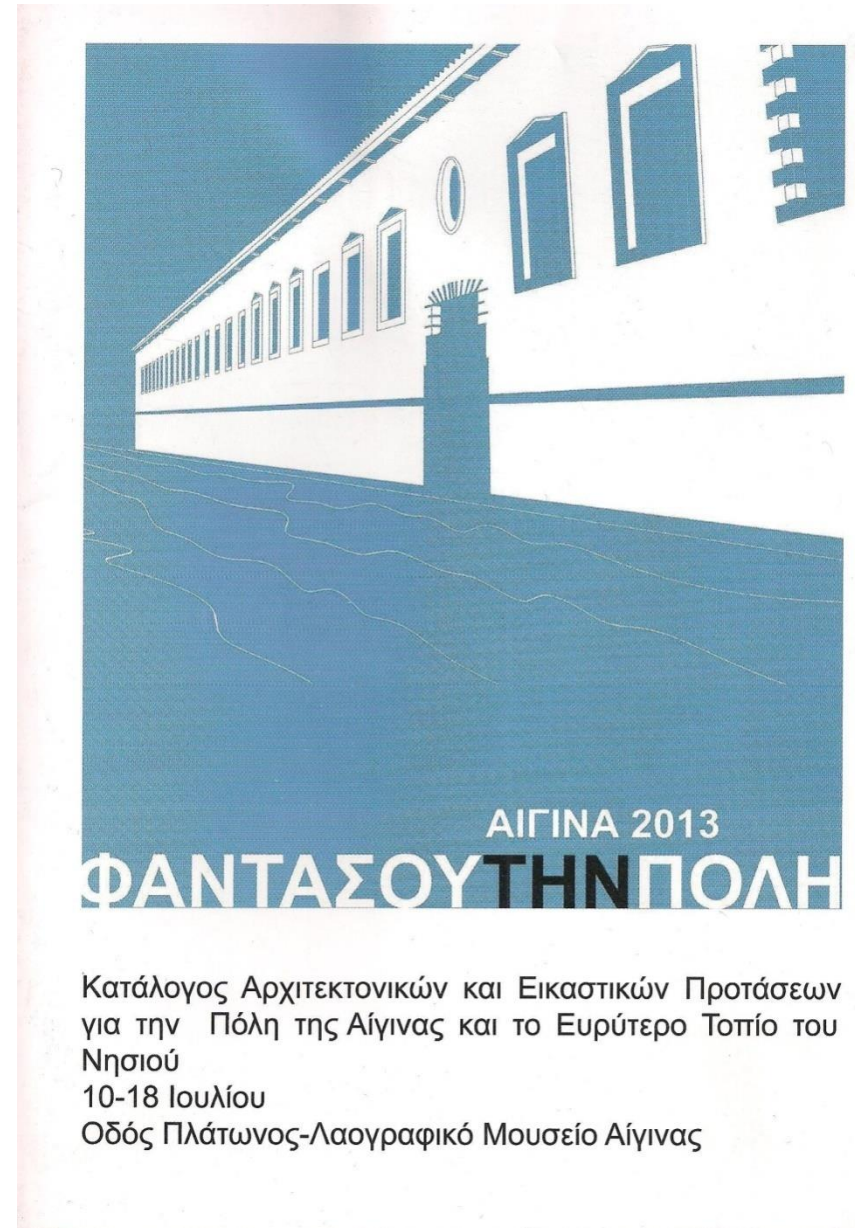
Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ «Φαντάσου την πόλη: Αίγινα 2013»

Η ομάδα συμμετείχε στην έκθεση αυτή που πραγματοποιήθηκε στην Αίγινα τον Ιούλιο του 2013.

Η μελέτη βρισκόταν σε πρώιμο στάδιο, ωστόσο έγινε παρουσίαση της πρότασης σε κοινό, το οποίο φάνηκε να ανταποκρίνεται θετικά.

Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε ήταν μια πινακίδα Α0 σε Kmount, που περιλάμβανε συνοπτικό κείμενο με στοιχεία της πρότασής μας, φωτορεαλιστικές προοπτικές εικόνες και σκίτσα. Οι πινακίδες παρέμειναν αναρτημένες καθ' όλη τη διάρκεια της έκθεσης.

Η παρουσίαση έγινε στο Λαογραφικό Μουσείο του νησιού σε power point. Ακολούθησε συζήτηση με κατοίκους του νησιού και αρχιτέκτονες, οι οποίοι έθεσαν το θέμα της ανάγκης αξιοποίησης του κτηρίου. Ας σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη πρόταση ήταν η μόνη που αφορούσε το κτήριο του Ορφανοτροφείου.

Γεννίτσαρη Παναγιώτα, Σαΐτη Ειρήνη
Τελειόφοιτοι της σχολής Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτηρίων
του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών

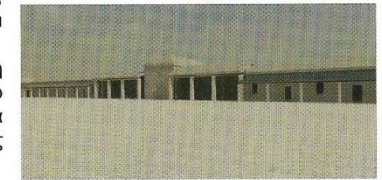
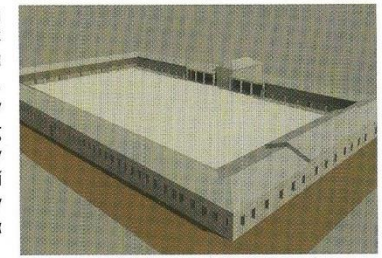
2

Μελέτη επανάχρησης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου(Φυλακές) ως Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Η κεντρική ιδέα της μελέτης είναι η αναβίωση της αρχικής λειτουργίας του κτηρίου με σύγχρονες μεθόδους και οπτική ως ένα κέντρο μάθησης, δημιουργίας και πολιτισμού. Στο κτήριο προτείνεται να λειτουργήσουν εργαστήρια ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικής κ.α, όπως επίσης και παραδοσιακών τεχνών του νησιού. Παράλληλα θα λειτουργεί ξενώνας φιλοξενίας φοιτητών και καλλιτεχνών απ' όλο τον κόσμο που θα συμμετέχουν στα εργαστήρια αυτά.

Προβλέπεται επίσης η δημιουργία εκθεσιακού χώρου-πωλητηρίου, πολυχώρου διαλέξεων, προβολών, εκδηλώσεων, καθώς και αναψυκτήριο.

Με αυτό τον τρόπο θα επιτευχθεί η ανάδειξη της Αίγινας σε διεθνές επίπεδο ως ένα κέντρο τεχνών και το παλιό Ορφανοτροφείο θα αποτελεί ζωντανή μνήμη της καλλιτεχνικής ιστορίας του νησιού.

Παναγιώτα Γεννίτσαρη γεννήθηκε στις 02/07/1991 στην Αθήνα. Το 2009 αποφοίτησε από το Ενιαίο Λύκειο Αίγινας. Το ίδιο έτος εισήχθη στο Τμήμα Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτηρίων του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών. Βραβεύτηκε με υποτροφία επίδοσης από το Ι.Κ.Υ. για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011. Σήμερα, και ενώ έχει εξεταστεί επιτυχώς σε όλα τα μαθήματα της σχολής της, παρακολουθεί την εξάμηνη πρακτική της άσκηση στο Τεχνικό Γραφείο Εύας Αθανασοπούλου-Van Allen στην Πάτρα. Τα αντικείμενα στα οποία ασκείται είναι α) ενεργειακές επιθεωρήσεις-έκδοση πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης, β) χωροταξικές μελέτες, γ) πολεοδομικές μελέτες, δ) περιβαλλοντικές μελέτες, ε) μελέτες δημοσίου. Ταυτόχρονα εκπαιδεύει την πινακίδα της εργασίας με θέμα: «Μελέτη Αποκατάστασης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου (πρώην Φυλακές) Αίγινας και Επανάχρησής του ως Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών». Στα άμεσα σχέδιά της είναι να λάβει μέρος στις κατατακτήριες εξετάσεις του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών.

Η Ειρήνη Σαΐτη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1990. Υπήρξε μαθήτρια της Ελληνογαλλικής Σχολής Ουρουλινών. Το 2008 εισήχθη στο τμήμα Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτηρίων του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών. Το 2012, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus συμμετείχε επιτυχώς σε κύκλο μαθημάτων με θέμα «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για χώρους κατοικίας και εργασίας» στο Παρίσι(Université Paris13). Αυτό το διάστημα κάνει την εξάμηνη πρακτική της άσκηση στο γραφείο του αρχιτέκτονα Γ. Αντωνίου. Η παρούσα μελέτη αποτελεί αντικείμενο της υπό εξέλιξη διπλωματικής της εργασίας.

Εικόνα 98 Κατάλογος συμμετοχών στην έκθεση «Φαντάσου την πόλη: Αίγινα 2013».

Η πινακίδα σχεδιάστηκε με λιτό, άμεσο και κατανοητό τρόπο.

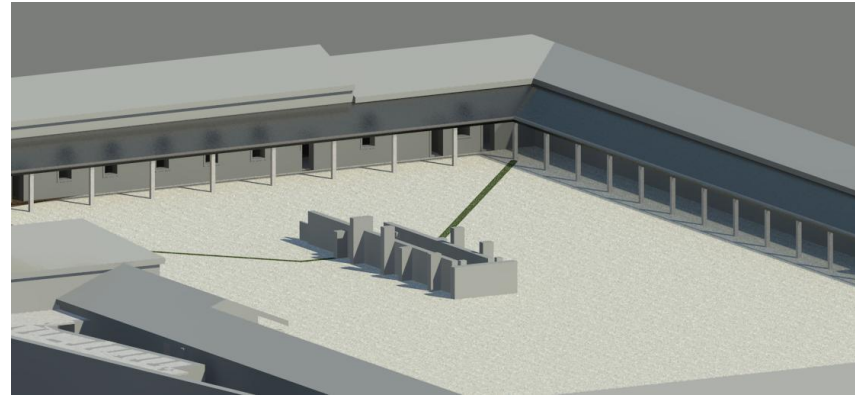
Το κείμενο διαρθρώθηκε σε τρεις ενότητες, «Η ΙΣΤΟΡΙΑ», «Η ΠΡΟΤΑΣΗ», «ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ», με ευδιάκριτα γράμματα και επισήμανση των βασικών στοιχείων.

Το τρισδιάστατο μοντέλο επιλέχθηκε να αποδοθεί ως μονόχρωμος όγκος, χωρίς τα υλικά του.

Εικόνα 99 Τρισδιάστατη απεικόνιση Ν.Δ. και Ν.Α. πτέρυγας.

Εικόνα 100 Τρισδιάστατη απεικόνιση της Β.Α. πτέρυγας με την εκκλησία και τους εξωνάρθηκες.

Εικόνα 101 Πινακίδα παρουσίασης της πρότασης στην έκθεση «Φαντάσου την πόλη: Αίγινα 2013». Διάσταση Α0.

ART CENTER

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Το Ορφανοτροφείο της Αίγινας ανεγέρθηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια το 1828-29 για να στεγάζει τα ορφανά των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης.

Ταυτόχρονα αποτέλεσε πνευματικό κέντρο καθώς εκεί λειτουργούσε αλληλοδιδασκτικό σχολείο, το πρώτο αρχαιολογικό μουσείο, ορυκτολογικό μουσείο, Εθνική Βιβλιοθήκη, Εθνικό Τυπογραφείο και εργαστήρια τεχνών μαθητείας για τα ορφανά.

Μετά το 1834 στέγαζε διάφορες χρήσεις μεταξύ των οποίων Σχολή Ευελπίδων, λαιμοκαθάρτήριο, φρενοκομείο. Το 1880 μετατράπηκε σε φυλακή και παρέμεινε φυλακή για 105 χρόνια.

Το 1995 ξεκίνησε η μετατροπή του σε Διαχρονικό Μουσείο της Αίγινας, οι εργασίες όμως διακόπηκαν και το κτήριο παραμένει κενό και αναξιοποίητο.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Προτείνεται η μετατροπή του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου σε Κέντρο-Σχολή Καλών και Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Στο κτήριο θα λειτουργούν εργαστήρια ζωγραφικής, γλυπτικής, λιθοδομής, κεραμοπλαστικής, υφαντουργίας, χαρακτικής, αγιογραφίας κ.α.

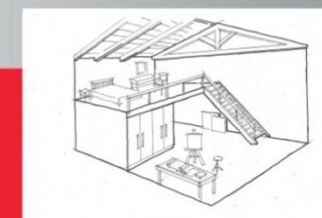
Θα προσφέρονται ταχύρρυθμοι κύκλοι μαθημάτων σε ένα διεθνές κοινό όλων των ηλικιών και εκπαιδευτικού υπόβαθρου.

Θα υπάρχουν 15 ξενώνες-studio για τη φιλοξενία μέρους των φοιτητών. Ταυτόχρονα στο κτήριο θα στεγάζονται μία μεγάλη συλλογή εκμαγείων και πιστών αντιγράφων αρχαίων Ελληνικών γλυπτών και κεραμικών τα πρωτότυπα των οποίων βρίσκονται διασκορπισμένα σε διάφορα μουσεία του κόσμου. Τα εκμαγεία αυτά θα αποτελούν πηγή έμπνευσης και δημιουργίας για τους σπουδαστές.

Το κτήριο θα είναι ανοικτό για το κοινό και αξιοθέατο για τους επισκέπτες καθώς εκεί θα λειτουργούν περιοδικές εκθέσεις, πωλητήριο έργων τέχνης, εστιατόριο, café και βιβλιοθήκη.

ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Κατεδαφίζονται τα κτίσματα των φυλακών στο εσωτερικό του κτηρίου.
- Αναδεικνύεται η εσωτερική αυλή-αίθριο.
- Διαμορφώνεται περιμετρικά του αιθρίου ημιαίθριο στοό.
- Αποκαλύπτονται τα αρχαιολογικά ευρήματα στο χώρο της αυλής-αιθρίου.

ΣΤ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Εικόνα 102 Λεπτομέρεια της κεντρικής εισόδου

Εικόνα 103 Εξωτερική είσοδος της εκκλησίας

Εικόνα 104 Εξωτερική είσοδος της εκκλησίας

Εικόνα 110 Νοτιοανατολική όψη. Υπάρχει προσωρινό άνοιγμα για την πρόσβαση μηχανημάτων και υλικών

Εικόνα 109 Άποψη ΝΑ και ΝΔ πλευράς

Εικόνα 108 Εξωτερική είσοδος της απομόνωσης

Εικόνα 105 ΒΔ όψη. Διακρίνεται η βοηθητική είσοδος του ημιυπογείου

Εικόνα 106 Λεπτομέρεια της ΝΑ όψης. Διακρίνεται φραγμένο άνοιγμα

Εικόνα 107 Εξωτερική όψη της εκκλησίας

Εικόνα 113 Εσωτερικές όψεις από την αυλή της ΝΑ και ΒΑ πτέρυγας

Εικόνα 112 Άποψη του εγκάρσιου κτίσματος από την εκθεσιακή αυλή

Εικόνα 116 Εσωτερική όψη της ΒΔ πτέρυγας από την εκθεσιακή αυλή

Εικόνα 114 Όψη της εκκλησίας και των ημιυπαίθριων στοών από την αυλή

Εικόνα 111 Τμήμα της ΒΔ πτέρυγας και του εγκάρσιου τμήματος από την υπηρεσιακή αυλή

Εικόνα 115 Γενική άποψη της αυλής από την ΝΔ πτέρυγα. Διακρίνεται το ερείπιο του ημιυπαίθριου διαδρόμου των φυλακών, η εκκλησία και μέρος του εγκάρσιου τμήματος

Εικόνα 123 Υπαιθριο κλιμακοστάσιο που οδηγεί από την είσοδο στην αυλή

Εικόνα 122 Άποψη της τάφρου στη ΝΔ πτέρυγα. Διακρίνεται ο πέτρινος αναλημματικός τοίχος της τάφρου

Εικόνα 121 Λεπτομέρεια της εισόδου από την αυλή

Εικόνα 120 Λεπτομέρεια της εισόδου του Ι.Ν. Σωτήρος από την αυλή με την επιγραφή του Καποδίστρια στο ανώφλι του

Εικόνα 119 Αδιαμόρφωτος χώρος υπογείου. Έχει αφαιρεθεί το ξύλινο πάτωμα και δεν έχει κατασκευαστεί πλάκα από Ο.Σ. όπως στο υπόλοιπο κτήριο

Εικόνα 118 Εσωτερική άποψη του επισκεπτηρίου των φυλακών

Εικόνα 117 Άποψη της αυλής από τον ημιυπαίθριο χώρο (εξωνάρθηκα του Ι.Ν. Σωτήρος)

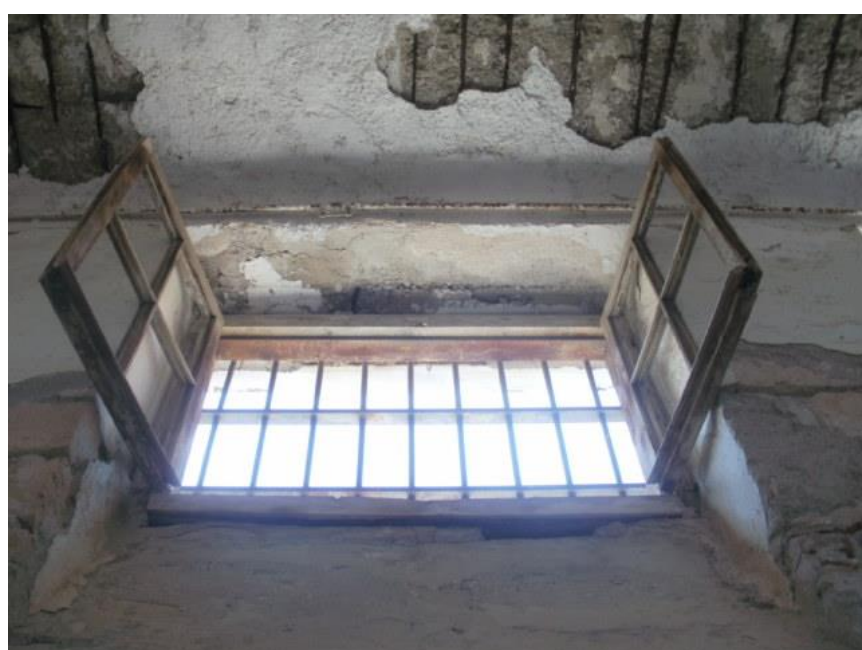
Εικόνα 129 Άποψη του κτίσματος της απομόνωσης από τον υπαίθριο μηχανολογικό χώρο

Εικόνα 128 Στενός διάδρομος που οδηγεί στα κελιά απομόνωσης

Εικόνα 127 Φωτογραφίες και graffiti των κρατουμένων στα κελιά απομόνωσης

Εικόνα 125 Κούφωμα στα κελιά απομόνωσης. Παρατηρείται εκτενής οξείδωση του σιδήρου της πλάκας της οροφής

Εικόνα 126 Εσωτερική άποψη της εισόδου της απομόνωσης από το κτήριο

Εικόνα 124 Είσοδος της απομόνωσης από στενό υπαίθριο διάδρομο

Z. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΗΓΩΝ

- Ο Μέντωρ, τεύχος 26, Ιούνιος 1993
- Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία Μνημείων και Συνόλων, Υπουργείο Πολιτισμού, Τεχνική Περιοδική έκδοση, Τόμος Γ', Αθήνα 1993
- ΦΕΚ 467-Β-1985

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ

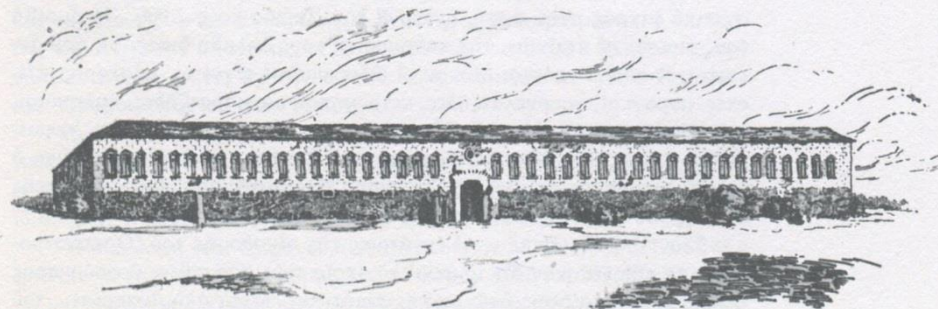
«Τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο κατάστημα ἐσυστήθη παρὰ τοῦ μακαρίτου Κυβερνήτου κατὰ τὸ 1828, Σωτήριον καὶ πρῶτον ἔτος τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφίξεώς του. Πρώτη ζύμη τῶν ὑποτρόφων ἦσαν τὰ λεγόμενα ψυχοπαῖδια τῶν στρατιωτῶν, μειράκια δηλαδὴ ἀκολουθοῦντα ἕκαστον ἐκάστῳ στρατιώτῃ, ὑπηρετοῦντα αὐτοῖς καὶ συμπράττοντα εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀταξίαν, μᾶλλον δὲ αὐτὰ πράττοντα τὰς μεγαλυτέρας ἀταξίας».

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια περιγράφουν οἱ Νεόφυτος Δούκας, Γρηγόριος Κωνσταντᾶς καὶ Κυρίτζης Μαργαρίτης τὴν ἴδρυση τοῦ Ὁρφανοτροφείου, σὲ ἔκθεσή τους μὲ ἡμερομηνία 1 Φεβρουαρίου 1832¹.

Εἶναι γνωστὸ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Καποδίστρια γιὰ τὰ παιδιὰ καὶ τὴν παιδεία. Ἡ φροντίδα του γιὰ τὰ ὄρφανὰ Ἑλληνόπουλα εἶχε ἀρχίσει πολὺ πρὶν ἔλθει στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴ διακυβέρνηση τοῦ νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Δὲν εἶναι λοιπὸν περίεργο ὅτι λίγες μόνον ἡμέρες μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὴν Αἴγινα προβαίνει στὶς πρῶτες ἐπίσημες ἐνέργειες γιὰ τὴν περίθαλψη καὶ τὴν ἐκπαίδευση τῶν ὀρφανῶν Ἑλληνόπουλων. Ταυτόχρονα ἀποφασίζει τὴν ἴδρυση τοῦ πρώτου οργανωμένου Ὁρφανοτροφείου τῆς Ἑλλάδας. Τὴ μελέτη καὶ κατασκευὴ τοῦ κτιρίου ἀναθέτει στὸν Θεόδωρο Βαλλιάνο.

Μεγαλωμένος στὴ Ρωσία, ἀπόφοιτος τῆς Στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρούπολης καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ Σώματος τῶν Ἰνζενιέρων (μηχανικῶν), τῶν Σωματοφυλάκων τοῦ τσάρου Ἀλεξάνδρου, ὁ Θεόδωρος Βαλλιάνος φθάνει στὴν Ἑλλάδα τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1822 γιὰ νὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του στὸν Ἀγῶνα². Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἀφιξη τοῦ Καποδίστρια ὁ Βαλλιάνος βρίσκεται στὴν Αἴγινα, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἔργων³ τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ ἡ ἐπισκευὴ τῆς οἰκίας τοῦ

Τὸ Ὁρφανοτροφεῖο τῆς Αἰγίνας ὡς Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων. Σχέδιο τοῦ ζωγράφου Γ. Διομήδη, βασισμένο σὲ εἰκόνες τοῦ Μουσείου τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν παραθύρων εἶναι λανθασμένος. Σημειώνονται 42 παράθυρα, ὅλα μὲ ἀέτωμα. Στὴν πραγματικότητα τὰ παράθυρα τῆς ΝΔ ὄψης εἶναι 50 (38 μὲ ἀέτωμα καὶ 12 χωρὶς).

Εἰς τὴν Αἰγίαν
(1834—1837)

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας κατὰ παλαιὰ χαλκογραφία.

ἀρχιμανδρίτη Αἰγινήτη καὶ ἡ μετασκευὴ τῆς σὲ «Παλάτιον τῆς Α.Ε. τοῦ Κυβερνήτου». Μαζὶ μὲ τὸν ἑκτακτὸ Ἐπίτροπο Ράμφο ἀναλαμβάνει νὰ ἐπιλέξει τὴν κατάλληλη τοποθεσία γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Στὸ τετράδιο τῶν ἐξόδων τοῦ Ὁρφανοτροφείου «κατὰ τὸν λογαριασμὸν τοῦ Κυρίου Θεοδώρου Βαλλιάνου» διαβάζουμε: «Μαρτίου 17 ἀγῶγι μουλαριοῦ, τὸ ὅποιον ἐπῆρα διὰ νὰ περιέλθω τὰς διαφόρους τοποθεσίας, διὰ προσταγῆς τοῦ ἐξοχ. Κυβερνήτου γρ. 8.10»⁴. Ἡ τοποθεσία ποῦ τελικὰ ἐπιλέγεται βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ μεγάλου δρόμου ποῦ διασχίζει τὴν ἀγορὰ ἀνατολικά τοῦ οἰκισμού. Ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ τὰ μέσα Φεβρουαρίου ὁ Βαλλιάνος ἔχει ἀρχίσει νὰ συγκεντρώνει τὰ ὕλικα γιὰ νὰ κατασκευάσει τὰ κατάλληλα ἔργα—«ἐπλήρωσα 33 1/2 καντάρια σίδηρον διὰ κατασκευὴν ἐργαλείων» γράφει στὸ τετράδιο— καὶ νὰ ἀγοράσει «σχινὶ διὰ νὰ κουβαλοῦν πέτρας», «μεγάλα ξύλα διὰ νὰ τὰς κυλοῦν», «ξύλα δι' ἀραμπάδες», καρφιά, βαρέλια, «γάδους» γιὰ νερό, «τριχιαῖες», σακίδια γιὰ νὰ κουβαλοῦν τὸ χῶμα⁵. Στὰ τέλη Ἀπριλίου οἱ «φουρνελατζίδες» πραγματοποιοῦν τὶς ἐκσκαφές καὶ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Μαῖου καταβάλλονται τὰ θεμέλια τοῦ κτιρίου. Τὸν ἀρχιτεκτονικὸ σχεδιασμὸ καὶ τὴν ἐπιστάσια τοῦ ἔργου ἀναλαμβάνει ὁ Βαλλιάνος.

Ὁ Καποδίστριας ἐπισκέπτεται συχνὰ τὸ ἐργοτάξιο καὶ ἐνημερώνει τοὺς Eynard καὶ Μουστοξύδη γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔργου. «Ἐχω ἤδη καὶ μερικὰς ἑκατοστίας παιδιῶν ἕως χθὲς ἀφημένων εἰς τὴν διαφορὰν τῶν στρατοπέδων καὶ τὴν κακοήθειαν τῆς ἐπαιτείας τὰ ὅποια συνάξας καθαρῶς, ἐνδύω καὶ κατατάσσω, μέλλω νὰ τὰ κατασκευάσω εἰς τὸ ἐδῶ ἐτοιμαζόμενον εὐρύχωρον καλυβοποίημα ὅπου συσταθήσεται σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν...», γράφει στὸν Ἑλβετὸ φιλέλληνα⁶.

Στὶς 2 Μαῖου, ἡ «Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος» ἀναγγέλλει τὴν κατασκευὴ «λαμπρᾶς οἰκοδομῆς» στὴν Αἴγινα, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ στεγάσει τὰ ὄρφανὰ καὶ φτωχὰ παιδιὰ⁷.

Ἡ ἀνέγερση τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἐξασφάλισε τροφή στοὺς πρόσφυγες ποῦ εἶχαν συγκεντρωθεῖ στὴν Αἴγινα ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἀγῶνα⁸. Περισσότερα ἀπὸ χίλια ἄτομα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, δουλεύουν καθημερινὰ μεταφέροντας ὕλικα. Στὸ τετράδιο ἐξόδων τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἀναγράφεται ἡ μισθοδοσία τῶν ἀνειδίκευτων ἐργατῶν. Ὁ ἀριθμὸς τους, σχετικὰ μικρὸς στὴν ἀρχή, ξεπερνᾷ τὸν Ἰούλιο τοὺς 2.000. Ἡ ἀμοιβὴ τους γίνεται σὲ «ταῖνια», τὴν καθημερινή τους δηλαδὴ διατροφή ποῦ ἀντιστοιχεῖ σὲ 2.2 γρόσια. Μόνον οἱ εἰδικευμένοι τεχνίτες, μάστορες, κτίστες, μαραγκοὶ, φουρνελατζήδες, πετροκόποι, μαρμαρατζήδες, πηλοποιοὶ, πελεκάνοι, πριονιστάδες, ἀμείβονται χρηματικά. Οἱ ἀμοιβές τους κυμαίνονται ἀπὸ 0.5 ἕως 20 γρόσια ἡμερησίως. Βοηθὸς τοῦ Βαλλιάνου εἶναι ὁ νεαρὸς μηχανικὸς Δημήτριος Σταυρίδης, ἀπόφοιτος τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Βιέννης⁹.

Στὰ τέλη τῆς ἀνοιξῆς οἱ ἐργάτες τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ὁρφανοτροφείου παραπονέθηκαν ὅτι τὸ ψωμὶ τὸ ὅποιο τοὺς προμήθευε ὁ φούρναρης Σπυρίδων Κυπαρίσσης ἦταν κακῆς ποιότητος. Μετὰ ἀπὸ ἀνακρίσεις τοῦ προσωρινοῦ Διοικητῆ τῆς Αἰγίνας Γιαννίτση καὶ μετὰ ἀπὸ πραγματογνωμοσύνη τριῶν ἐδικῶν «μαστόρων ψωμάδων» ἀποδεικνύεται ὅτι πράγματι

τὸ ψωμί περιείχε ἄμμο. Ὁ Κυπαρίσσης ὑφίσταται τὶς ἀνάλογες κυρώσεις. Ὁ Βαλλιάνος, ὁ ὁποῖος εἶχε διορίσει τὸν Κυπαρίσση, μετὰ τὸ παραπάνω ἐπεισόδιο ζητᾶ νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ «τὶς διορισμένες ἐργασίες» (τὴν ἐπιστάσια δηλαδή) καὶ νὰ περιοριστεῖ εἰς «τὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος χρέη». Ἡ αἴτησή του γίνεται δεκτὴ μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ Γραμματέα τῆς ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπῆς Σηπλιᾶδη. Ἔτσι, ἀπὸ τὰ τέλη Ἰουνίου καὶ μετὰ τὴν ἐπιστάσια ἀναλαμβάνει ὁ μαστρο-Χρῆστος Λόξας, «ἄνθρωπος μὲ κατάστασιν», ποὺ «δὲν ἔχει χρεῖαν», μόνο γιατί τὸ ζητᾶ ὁ Καποδίστριας. Εἶναι πραγματικὰ ἐνδιαφέρουσα ἡ περιγραφή τοῦ Βαλλιάνου ἀπὸ τὸν Σηπλιᾶδη σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Κυβερνήτη. «Ὁ κύριος Βαλλιάνος», γράφει, «εἶναι τίμιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ μαλακῆς ψυχῆς, ὥστε ἀπατᾶται ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτας, εἶναι καὶ τὸ ἔργον μεγάλον καὶ ἡ ἐπιστάσια πολὺπλοκος ὥστε δὲν δύναται καθ' ὅλα νὰ προσέξῃ»¹⁰.

Τὸ φθινόπωρο ἡ οἰκοδομὴ ἔχει προχωρήσει ἀρκετά. Τότε θεμελιώνεται καὶ ὁ ναῖσκος τοῦ Ὁρφανοτροφείου. Τὸ παρεκκλήσιο αὐτὸ ὀνειρευόταν νὰ κτίσει ὁ Καποδίστριας πρὶν ἀκόμη φθάσει στὴν Ἑλλάδα. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1827 (6/18 Νοεμβρίου) ἔγραφε στὸ φίλο του Ἄνδρᾶ Μουστοξύδη: «Ἐλπίζω νὰ ἔχω στὴν Ἑλλάδα ὡς ἀρχηγὸς τῆς διοίκησης μία στέγη καὶ νομίζω ὅτι εἶναι καλὰ νὰ περιλαμβάνει καὶ μικρὸ παρεκκλήσιο. Ἀναθέσατε σὲ ἕναν ἐμπειρο ἀρχιτέκτονα νὰ κάνει τὰ σχέδια, φωτίζοντάς το ἀπὸ ψηλὰ καὶ μόνο στὸ χῶρο ποὺ περικλείει τὴν ἀγία τράπεζα καὶ τὸ ἀρτοφόριο. Θὰ σᾶς ἐξηγήσω τὴν ἰδέα μου. Ἐν καιρῷ θὰ σᾶς στείλω τὶς διαστάσεις γιὰ τὴν πραγματοποίησή του. Ἐφ' ὅσον γίνεи τὸ σχέδιο θὰ εἶναι εὐκόλο στὸς ἐργάτες νὰ τὸ προσαρμόσουν».

Στις 8/20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1828 ὁ ἀρχιερέας Αἰγίνης Γεράσιμος καταθέτει ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνήτη τὸν θεμέλιο λίθον¹¹, ἐπάνω στὸν ὁποῖο ἦταν χαραγμένη ἡ ἐπιγραφή:

ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΘΕΟΝ

Παρόντες στὴν τελετὴ οἱ Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος τῶν Δυτικῶν Σποράδων Βιάρος Καποδίστριας, ὁ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Πρόβουλος τοῦ Πανελληνίου Σηπλιᾶδης, ὁ Στρατηγὸς Κολοκοτρώνης, ὁ Διοικητὴς τῆς Αἰγίνης Γιαννίτσας, οἱ Δημογέροντες καὶ ὄλος ὁ πληθυσμὸς τοῦ νησιοῦ. Λίγους μῆνες ἀργότερα, σὲ τέλη Μαρτίου τοῦ 1829, τὸ κτίριο τοῦ Ὁρφανοτροφείου εἶναι ἔτοιμο.

Τὰ τελευταῖα ἔξοδα ποὺ ἀναγράφονται στὸ τετράδιο τοῦ Ὁρφανοτροφείου στίς 20 Μαρτίου εἶναι 76 κρεβάτια γιὰ τὰ παιδιὰ πρὸς 190 γρόσια καὶ 2 φανάρια μὲ τὰ γυαλιά τους πρὸς 50.20 γρόσια καὶ στίς 23 τοῦ ἴδιου μήνα 5 καντήλια τῆς ἐκκλησίας πρὸς 30 γρόσια.

Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ὁρφανοτροφείου στοίχισε 55.371 γρόσια (206.148,4 φοίνικες). Τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὸ ποσὸν αὐτὸ (οἱ 205.431,59 φοίνικες) προερχόταν ἀπὸ συνεισφορὰς φιλελλήνων καὶ Ἑλλήνων τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τὸ ὑπόλοιπο ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο. Ἐν τῷ μεταξύ, στίς ἀρχὲς τοῦ 1829, πολῖτες τῆς Αἰγίνης προσέφεραν στὴν Κυβέρνηση μία μεγάλη

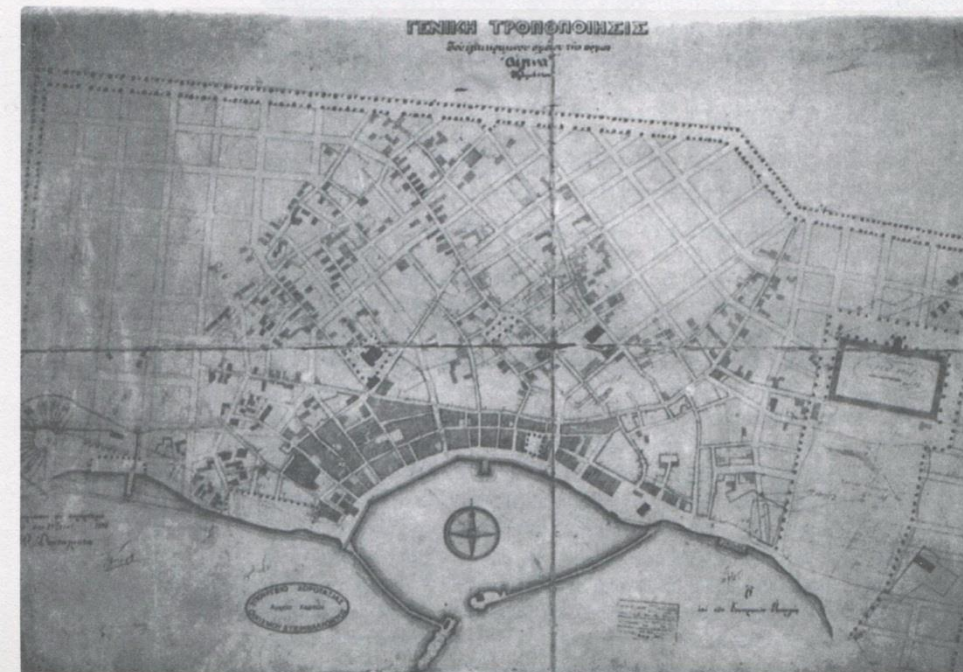
Προσωπογραφία τοῦ Θεοδώρου Βαλλιάνου μὲ τὴ στολή τοῦ συνταγματάρχη τῶν Γενικῶν Ἐπιτελῶν. Ἡ ἔλαιογραφία εἶναι ἔργο τοῦ ζακύνθιου ζωγράφου Διονυσίου Τσόκου ἢ Τζόκου (1805 - μετὰ τὸ 1860). Ἀθήνα, Ἐθνικὴ Πινακοθήκη.

Χάρτης τοῦ ἐγκεκριμένου σχεδίου τῆς πόλεως τῆς Αἰγίνης τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰ., ὅπου σημειώνονται τροποποιήσεις τοῦ 1898 (ΒΔ 22 Ἰουνίου 1898). Διακρίνονται στὴ δεξιὰ πλευρὰ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο χωρὶς τὶς μεταγενέστερες προσθήκες καὶ κάτω ἀριστερὰ τὸ λοιμοκαθατήριον. Ὁ χάρτης ἀπόκειται στὸ Ἀρχεῖο Χαρτῶν τοῦ Ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καὶ Περιβάλλοντος (Διεύθυνση Παραδοσιακῶν Οἰκισμῶν).

ἔκταση 55 περίπου στρεμμάτων¹², μπροστὰ ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο καὶ ἕως τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ χρησιμεύσει ὡς κήπος τοῦ ἰδρύματος, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ δύο χρόνια ἀργότερα ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἄνδρᾶ Μουστοξύδη¹³: «...τὰ ἐκτὸς τοῦ οἰκοδομήματος ἐσκιάσθησαν μὲ δένδρα ὀχετὸς διὰ τοὺς ἀποπάτους ὑπεσκάφη ἕως τὴν θάλασσαν ἀπὸ δὲ τοῦ οἰκοδομήματος ἕως εἰς τὴν θάλασσαν ἐπεριτεχνίσθη καὶ ἐπεριταφρεύθη τὸ ἤδη γεωργηθὲν χωράφιον, διωρισμένον εἰς κήπον, διὰ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς αὐτὸν καὶ νὰ διασκεδάζωσι σωφρόνως οἱ ὑπότροφοι».

Στις 6 Ἀπριλίου τοῦ 1829 γίνονται τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τοῦ Ὁρφανοτροφείου «...ὅπου παρευρέθησαν, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ Πανελλήνιον καὶ ὄλοι αἱ λοιπαὶ ἀρχαί. Μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας ὁ Ἐπιτηρητὴς τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἀρχιμανδρίτης Κύριος Λεόντιος Καμπάνης ἐξεφώνησε λόγον κατάλληλον τῶν ἐγκαινίων, τῶν παρευρεθέντων, τοῦ Συνδρόμοι τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ἐξοχωτάτου ἡμῶν Κυβερνήτου, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Α.Ε. Προστάτου τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ἐξοχωτάτου Κόμητος Β.Α. Καποδίστρια, προσέτι καὶ τῶν ὀρφανῶν παιδιῶν»¹⁴.

Πράγματι, λίγες ἡμέρες νωρίτερα (9 Μαρτίου) εἶχαν φθάσει καὶ ἐγκατασταθεῖ στὸ κτίριο τὰ πρῶτα ὀρφανά¹⁵. Ἐπρόκειτο γιὰ 66 νεαρὰ παιδιὰ, «λείψανα τῆς σκληρᾶς αἰχμαλωσίας» στὴν Ἀλεξάνδρεια, ποὺ ἐξαγοράστηκαν μὲ φροντίδα τοῦ Καποδίστρια ἀπὸ τὸν Κάρολο Α' τῆς Γαλλίας

καί είχαν βρει προσωρινή στέγη στο μετόχι της Μονής Αιγίνης. Την επομένη έφθασαν στο Όρφανοτροφείο 160 παιδιά που είχαν συγκεντρωθεί στο μοναστήρι του Πόρου και στις 30 Μαρτίου άλλα 250 παιδιά από το Ναύπλιο, κάτω από την έπισταση του ιεροδιακόνου Νεοφύτου Νικητόπουλου.

Μετά το λόγο του Καμπάνη τα παιδιά οδήγησαν τους επίσημους προσκεκλημένους στο χώρο του Άλληλοδιδασκτικού σχολείου, όπου ένας μικρός μαθητής έξεφώνησε εύχαριστήρια προσευχή. Στη συνέχεια δέ, ο Προστάτης του Όρφανοτροφείου Βιάρος Καποδίστριας δεξιώθηκε τις άρχες στο οικία όπου στεγαζόταν το «Πανελλήνιον».

Το Μάιο συντάσσεται και ο διοργανισμός του ιδρύματος¹⁶. Την έπισταση άναλαμβάνει τριμελής Έπιτροπή που άποτελείται από τον Βιάρο Καποδίστρια, τον ιεροδιάκονο Γρηγόριο Κωνσταντά και τον άρχιμανδρίτη Λεόντιο Καμπάνη: «*Έπιθυμούμε να δώσωμεν εις το κατάστημα τουτο διοργανισμὸν ικανὸν να καταστήση τους μαθητάς μετόχους τῶν αγαθῶν τῆς ήθικῆς και χριστιανικῆς άγωγῆς και τῆς ύγιους στοιχειώδους παιδείας*». Ο Νεόφυτος Νικητόπουλος συγχρόνως, μαζί με τον Ίωάννη Βενθύλο και τον Γρηγόριο Κωνσταντά, άναλαμβάνει και την άγωγή ὄσων μαθητῶν άνήκουν σε πιὸ προχωρημένη βαθμίδα.

Άξιζει να άναφέρουμε ένδεικτικά μερικές από τις βασικές άρχές λειτουργίας του ιδρύματος, ὄπως αυτές περιγράφονται σε άναφορά του Γρηγορίου Κωνσταντά προς τον Κυβερνήτη το Μάιο του 1829¹⁷. Σκοπὸς τῆς παιδείας, γράφει, είναι «...ή άρμονία του άυτεξουσίου με τον λόγον ὄθεν διαλάμπει ὁ ήθικὸς χαρακτήρ του θαυμαστοῦ τουτου ὄντος, του ανθρώπου», και τουτο έπιτυγχάνεται ὄχι με τιμωρίες και βαρβαρότητες αλλά με την άρμονική συνύπαρξη τῆς φύσης, του κλίματος, του είδους τῆς πολιτείας του κοινωνικοῦ περιβάλλοντος και φυσικά τῶν δασκάλων. «*Οί παίδες*», γράφει, «*πρέπει να κρίνωνται άναμεταξύ των, οί φρονιμώτεροι και οί πρεσβύτεροι να είναι κριταί των νεωτέρων*», και άλλου: «*Άποφευκτέα τὰ ἔχη των τουρκικῶν ήθῶν, αλλά και οί έξωτερικοί των εύρωπαϊῶν πιθηκισμοί*».

Οί προτάσεις αυτές του Κωνσταντά θα περάσουν στο μεγαλύτερο τους μέρος στο Σχέδιο του οργανισμοῦ του Όρφανοτροφείου, που συντάσσει τον Αύγουστο του 1829 ὁ Ίωάννης Βενθύλος. Στο τέλος του διοργανισμοῦ ὁ Βενθύλος προσθέτει την παρατήρηση: «*Δέν ἔχομε να ελπίσωμε παλιγγενεσίαν ενόσφ τὰ σχολεία μας είναι καθὸς είναι και ενόσφ εξακολουθοῦσι να καταδικάζωσι το ήμισυ του γένους, τὰς νεάνιδας, τὰς μελλούσας μητέρας, εις παχυλήν άμάθειαν*». Τὸν ἴδιο μήνα, στην Δ' Έθνοσυνέλευση του Άργους, άποφασίζεται (ΙΑ' Ψήφισμα/2 Αύγούστου 1829) μετά από πρόταση του Καποδίστρια να προικιστεί το Όρφανοτροφείο με είσοδήματα άνάλογα με το σκοπό τῆς καθιδρύσεώς του¹⁸.

Το φθινόπωρο του 1829 έρχεται στην Ελλάδα από την Ίταλία ὁ γνωστός Κερκυραῖος λόγιος και προσωπικός φίλος του Καποδίστρια Άνδρέας Μουστοξύδης. Στις 21 Ὀκτωβρίου του ἴδιου έτους ὁ Μουστοξύδης διορίζεται αντικαταστάτης του Βιάρου Καποδίστρια, Πρόεδρος τῆς έπι του Όρφανοτροφείου Έπιτροπῆς, Διευθυντῆς και Έφορος του Έθνικοῦ

Μουσείου και Διευθυντῆς του Έθνικοῦ Τυπογραφείου. Τα αντίστοιχα ψηφίσματα δημοσιεύονται λίγες ήμέρες άργότερα στη «Γενική Έφημερίδα τῆς Ελλάδος».

Ο μισθὸς του ὀρίζεται σε 500 γρόσια κατά μήνα¹⁹, ὁ ἴδιος ὄμως ὁ Καποδίστριας του γράφει: «*Δέν αξιω βέβαια να σῆς άρκέσωσι εκ παντός 500 γρόσια κατά μήνα. Ὅσον αν χρήσετε μικρὰς τινας προσθήκης μη συνέχεσθε, αλλά λαλήσατε ελευθέρως*»²⁰. Ο Μουστοξύδης ὄμως οὐδέποτε ζήτησε μεγαλύτερη άμοιβή. Άναλαμβάνει άμέσως με ζήλο την άναδιοργάνωση του Όρφανοτροφείου και φροντίζει για την ίδρυση του Κεντρικοῦ Σχολείου Αιγίνης του ὁποίου διορίζεται Έφορος. Το Κεντρικό Σχολείο είχε ὄς βασικό στόχο την εκπαίδευση τῶν δασκάλων που έπρόκειτο να διευθύνουν τα τυπικά σχολεία άποτελοῦσε δηλαδή μία πρώτη μορφή παιδαγωγικῆς άκαδημίας. Τις πρώτες έέργειες του Μουστοξύδη για την ὄργάνωση τῆς παιδείας άκολουθεῖ ένα εύχαριστήριο έγγραφο του Καποδίστρια και του έπι τῆς Παιδείας Γραμματέως Νικολάου Χρυσόγελου, ὄπου άναφέρεται: «*Έμπιστευθέντες εις τὰ φῶτα και την άρετήν σου την διεύθυναν των σπουδαιοτέρων πραγμάτων, δέν άμφεβάλλαμεν παντελῶς, ὄτι θέλεις δικαιοσύνη την εκλογήν μας, εκκληρῶν με τον ὄποιον χαρακτηρίζεσαι ζήλον τὰ καθήκοντά σου*»²¹. Στο γράμμα αυτό ὁ Μουστοξύδης άπαντά: «*Η Έξοχότης σας εὐδόκησε να μου δείξει την ικανοποίησή της για τις έργασίες μου κι αυτό είναι ή ὄραιότερη άνταμοιβή για έναν άνθρωπο, που δέν έχει άλλο σκοπό από το να είναι ὄφέλιμος στην πατρίδα του*».

Ημέρα και νύκτα ὁ Μουστοξύδης έργάζεται άδιάκοπα προσπαθώντας να άνταπεξέλθει στα πολλαπλά καθήκοντά του. Ὡς Πρόεδρος του Όρφανοτροφείου έχει να άσχοληθεῖ με ένα μικρόκοσμο 600 περίπου ατόμων, ὄπως γράφει ὁ ἴδιος στις άρχες του 1830 στο Άντώνιο Παπαδόπουλο στη Βενετία²².

Πραγματικά, το Όρφανοτροφείο άποτελοῦσε μία μικρή ὄργανωμένη κοινωνία²³. Οί 500 περίπου ὑπότροφοι ήταν διαιρεμένοι σε λόχους ανά 70 (ανά 35 μοιράζονταν τον ἴδιο κοιτώνα). Κάθε λόχος είχε τον ὑπολοχαγό του και δύο δεκανεῖς· τα αξιώματα αυτά άναλάμβαναν οί μεγαλύτεροι και ικανότεροι τῶν μαθητῶν. Ένας Γενικός Έπιστάτης και δύο ἔως τέσσερις έπιστάτες είχαν την εὐθύνη τῶν παιδιῶν. Το εκπαιδευτικό προσωπικό άποτελοῦσε ένας άλληλοδιδασκτικὸς δάσκαλος, δύο τῆς ελληνικῆς γλώσσας και από ένας τῆς αριθμητικῆς, τῆς γυμναστικῆς, τῆς ἱερᾶς κατηχήσεως, τῆς εύρωπαϊκῆς μουσικῆς και τῆς ζωγραφικῆς. Στο προσωπικό του ιδρύματος ήθεκ επίσης ένας έφημέριος που ἱερουργοῦσε τις Κυριακές και τις γιορτῆς στο ναὸ του Σωτήρος και έξομολογοῦσε τα παιδιά και ένας γιατρός. Κοντά στο νοσοκομεῖο ὑπήρχε και φαρμακαποθήκη με δύο νοσοκόμους και ὄκτώ ὑπηρέτες στη διάθεση τῶν νοσοκόμων.

Τὸ διοικητικό προσωπικό του ιδρύματος άποτελοῦνταν από έναν οἰκονόμο, ένα γραμματέα και ένα φροντιστή, που είχε χρέος να ψωνίζει «έκ τῆς άγορᾶς τὰ προς τροφήν τῶν παιδιῶν, να παραλαμβάνη ὄσα ἔρχονται έξωθεν εις το κατάστημα οἶον σῖτον, ὄσπρια, ξύλα κλπ. και να τὰ παραδίδη εις τοὺς άποθηκαρίους». Τὸ βοηθητικό προσωπικό άποτελοῦνταν από δύο άποθηκαρίους, έναν «χειρομύλην ὄστις ήτο εν ταῦτῶ και κοσκινητῆς», τρεῖς άρτοποιους και έναν «βαστάζον του άρτοποιείου», δύο μαγει-

ρους, που έπρεπε εκτός από καθαροί να είναι και έμπειροι τής μαγειρικής για να γίνονται νόστιμα τὰ φαγητά, έναν ύδροφόρο και τρεις τραπεζαρίου (δύο για τὴν τραπεζαρία τῶν παιδιῶν και ἕναν γι' αὐτὴν τῶν δασκάλων), ἕναν «φρεάντλην, ὅστις ἦταν ἐν ταυτῷ και σαρωτής. Τὸ δὲ ἔργον του εἶναι νὰ ἐξάγη ὕδωρ ἀπὸ τὸ φρέαρ εἰς ἀγγεῖα διὰ νὰ πίνωσι και νίπτωνται οἱ παῖδες, νὰ σαροῖ τὴν αὐλὴν και νὰ καθαρίζῃ τὰς χρεῖας», ἕναν κηπουρό, ἕνα θυρωρό, ἕναν ἱματιοφύλακα και ὀκτὼ πλύστρες.

Στὸ χῶρο, τέλος, τοῦ Ὁρφανοτροφείου ἦταν ἰδρυμένα ἐργαστήρια βιβλιοδετικής, ραπτικής και ξυλουργικής, ποὺ χρησίμευαν ἀφ' ἑνὸς γιὰ νὰ καλύπτονται οἱ ἀνάλογες ἀνάγκες τοῦ ἰδρύματος και ἀφ' ἑτέρου γιὰ νὰ μαθητεύουν στὶς ἀντίστοιχες τέχνες οἱ ὑπότροφοι ποὺ εἶχαν κλίση. Κάποιο μικρὸ διάστημα λειτουργοῦσαν και ἐργαστήρια τορνευτικής και πλεκτικής, καθὼς και τυπογραφεῖο με δύο πιεστήρια, ὅπου ἐκτυπώνονταν τὰ ἐκπαιδευτικὰ βιβλία γιὰ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς χώρας, ἢ «Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Ἑλλάδος», ἢ «Αἰγυναία» κλπ. Ἀργότερα τὸ τυπογραφεῖο μεταφέρθηκε σὲ ἀνεξάρτητο κτίριο (ἔξω ἀπὸ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο). Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μαθητεία στὰ ἐργαστήρια ποὺ λειτουργοῦσαν μέσα στὸ ἴδρυμα, ὅσα παιδιὰ ἐπιθυμοῦσαν μποροῦσαν νὰ διδαχθοῦν ἄλλες τέχνες, ὅπως χρυσοχοικὴ, φαρμακοποιία, σιδηρουργικὴ κλπ., κοντὰ σὲ τεχνίτες ἔξω ἀπὸ τὸ Ὁρφανοτροφεῖο. Στέγαζε λοιπὸν τὸ κτίριο τοῦ Ὁρφανοτροφείου τὸ 1829 περίπου 500 παιδιὰ και 50 ὑπαλλήλους και βοηθητικὸ προσωπικὸ. Δίκαια λοιπὸν θεωροῦνταν γιὰ τὴν ἐποχὴ του τεράστιο συγκρότημα. Σὲ ἐιδικὴ αἴθουσα στεγαζόταν ἐπίσης Βιβλιοθήκη ποὺ εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπὸ δωρεὰς ὁμογενῶν, ἀπὸ τὴν Αὐλὴ τῆς Ρωσίας, ἀπὸ τὴν ἐν Γενεύῃ Βιβλιογραφικὴ Ἐταιρεία κλπ. Στὴ Βιβλιοθήκη φυλάσσονταν ἐπίσης ἀγγεῖα, εἰδῶλια, λυχνάρια και πῆλινα σκευὴ ποὺ εἶχαν βρεθεῖ στὶς ἀνασκαφὲς τῆς Αἰγυνας, καθὼς και μίᾳ μικρῇ συλλογῇ νομισμάτων. Σὲ χωριστὴ ἀποθήκη φυλάσσονταν τὰ πολλαπλὰ ἀντίτυπα τῶν ἐκδόσεων τοῦ τυπογραφείου και ἄλλων βιβλίων.

Ὡς προσωρινὸ Μουσεῖο χρησιμοποιήθηκαν δύο μεγάλες στοῦες δεξιὰ και ἀριστερὰ τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ τοποθετήθηκαν διάφορα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, ὅπως ἐπιγραφές, ἀγάλματα και μέλη ἀγαλμάτων, ἀνάγλυφα, ἀγγεῖα κ.ἄ. Τὰ περισσότερα εἶχαν βρεθεῖ στὶς ἐκσκαφὲς τῶν θεμελίων τοῦ Ὁρφανοτροφείου και τοῦ λοιμοκαθαρηρίου τῆς Κολώνας. Μερικὰ ἄλλα ἐκθέματα εἶτε εἶχαν ἀγοραστῆ με μικρὴ δαπάνη ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση²⁴, εἶτε εἶχαν προέλθει ἀπὸ δωρεὰς²⁵. Τὸ Μουσεῖο, ποὺ εἶχε ἰδρυθεῖ ἕνα χρόνον πρὶν φθάσει ὁ Μουστοξύδης στὴν Αἰγυνα, κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνσή του μεγαλώνει καθημερινά. «*Ἡ μόνη μου διαφυγὴ εἶναι οἱ ἀνασκαφές*», γράφει ὁ Μουστοξύδης, και ἄλλοῦ πάλι: «*...οἱ διασκεδάσεις μου εἶναι οἱ ἀνασκαφές και οἱ ἀρχαιότητες ἀπὸ τὶς ὁποῖες αὐτὴ ἢ ἄγια γῆ εἶναι γεμάτη. Προχτὲς ἀνοιξα ἕναν ἀρχαῖο τάφο. Σηκώνοντας τὸ μάρμαρο ποὺ ἔκλεινε τὴν εἴσοδο μῖα σκάλα με 15 σκαλοπάτια ὀδηγοῦσε σ' ἕναν ὀρθογώνιο χῶρο στολισμένο με γύψο και χρώματα και με τὰ ὀνόματα τῶν νεκρῶν ζωγραφισμένα με μαῦρο χρωμα. Στὶς τρεῖς πλευρὲς τρία πέτρινα τόξα και κάτω ἀπὸ αὐτὰ ἀγγεῖα πῆλινα θαυμάσια ζωγραφισμένα, λυχνάρια και μικρὰ εἰδῶλια, περιστέρια και πετεινοὶ και κοῦπες με αὐτὰ (ἀληθινὰ αὐτὰ) και ἀστράγαλοι και γυναικεῖα κοσμήματα ποὺ και στὸν ἄλλο κόσμον*

ἀκόμη στόλιζαν τὴ γοητεία τους. Ἀνοίγοντας τὶς σαρκοφάγους κρῆνια, ἀκόμη ἀκέραια, και ὁστά. Νᾶμαι λοιπὸν ἐδῶ νὰ παρακολουθῶ τοὺς Ἑλληνας ποὺ ἐζησαν πρὶν 1200 χρόνια...»²⁶. Μέλος τοῦ Istituto di Corrispondenza Archeologica, τοῦ πρώτου ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ποὺ ἰδρύθηκε τότε στὴ Ρώμη, ὁ Μουστοξύδης ἦταν τὸ πιὸ κατάλληλο πρόσωπο γιὰ νὰ ἀναλάβει τὸ Μουσεῖο.

Τὸ πάθος του γιὰ τὰ ἀρχαῖα προσπαθεῖ νὰ τὸ μεταφυτεύσει σὲ ὅλους. Ἐτσι, σὲ γράμμα του προτρέπει τὸν Κανάρη νὰ ψάχνει στὰ ταξίδια του γιὰ ἐπιγραφές, ἀγάλματα και ὁτιδήποτε ἄλλο και νὰ τὰ μεταφέρει με τὴν κορβέτα του στὴν Αἰγυνα. Τὸ ἴδιο κάνουν ὁ ἴδιος στὶς καλοκαιρινὲς διακοπές του, οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς Κυβέρνησης Κλεάνθης και Schaubert και πολλοὶ ἄλλοι. Ἡ καταγραφή τῶν ἀναγλύφων και μαρμάρων ποὺ εἰσέρχονται «εἰς τὸ Μουσεῖον ἐπὶ ἐφορίας Ἁ. Μουστοξύδης» ἀριθμεῖ 53 κομμάτια²⁷. Τὰ περισσότερα προέρχονται ἀπὸ τὴν Αἰγυνα, ὑπάρχουν ὅμως και ἀρκετὰ ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα, τὰ Θερμιά και τὰ Μέγαρα. Στὴ «Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος», τὸ ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Κράτους, ἀναφέρονται εἰδήσεις γιὰ τὸ Μουσεῖο μαζί με τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν. Ὁ Μουστοξύδης δημοσιεύει συχνὰ μελέτες του σχετικὲς με τὰ εὐρήματα, τόσο στὴν «Αἰγυναία» ὅσο και στὸν «Ταχυδρόμο τῆς Αἰγυνας», φιλολογικὴ, ἐπιστημονικὴ και καλλιτεχνικὴ ἐφημερίδα ποὺ διευθύνει ὁ ἴδιος, με συνεργάτες τοὺς Ἀποστολίδη, Κοκκῶνη και Γεννάδιο. Παράλληλα, δὲν παύει νὰ προτρέπει τοὺς Αἰγυνητὲς νὰ ἀναπτύξουν τὴν κεραμικὴ, προμηθεύοντάς τους ἀρχαῖα ἀγγεῖα ποὺ ἢ μορφή και ἢ ὄψη τους ἦταν οἰκεία. Ὁ Puillon Balaye τῆς Expédition scientifique de Morée ἀναφέρει ὅτι συνάντησε στὴν Παλιοχώρα μίᾳ παρόμοια νεογέννητη βιοτεχνία κεραμικῆς²⁸.

Ἐνα ἄλλο μέλος τῆς ἀποστολῆς, ὁ γεωλόγος Virlet, δώρισε στὸ Ὁρφανοτροφεῖο μίᾳ μικρῇ γεωλογικὴ και ὀρυκτολογικὴ συλλογῇ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὴν περίοδο ποὺ διηύθυνε τὸ Ὁρφανοτροφεῖο ὁ Μουστοξύδης τὸ ἴδρυμα γνώρισε μεγάλη ἀνάπτυξη. Ταυτόχρονα ὅμως ὁ αὐστηρὸς και ἀπόλυτος χαρακτήρας του τὸν ἐμπόδισε νὰ καταλάβει τὴ διαφορά ποὺ ὑπῆρχε ἀνάμεσα στοὺς μαθητὲς του τῆς Ἰταλίας και στὰ ὀρφανὰ τῆς Αἰγυνας. Τὰ παιδιὰ αὐτὰ εἶχαν ζήσει ἀπὸ κοντὰ τὴ φρίκη τοῦ πολέμου, τὰ σκλαβοπάζαρα τῆς Αἰγύπτου, τὴν ἀνθρώπινη ἐξαθλίωση. Πρῶτα μεγαλωμένα, ἀπαιτοῦσαν ἰδιαίτερη μεταχείριση. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Μουστοξύδης σὲ μίᾳ αὐστηρῇ ὑπακοῇ στοὺς τύπους και τοὺς κανονισμοὺς δημιούργησε στὸ τέλος προβλήματα στὴ λειτουργία τοῦ ἰδρύματος. Τὰ προβλήματα μεγάλωσαν μέσα στὸ γενικότερο κλίμα τῆς ἐποχῆς, με τὶς ἔντονες κομματικὲς διαμάχες και τὰ πολιτικὰ πάθη. Τὸ Ὁρφανοτροφεῖο δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μείνει ἔξω ἀπὸ αὐτὰ, τὴ στιγμή μάλιστα ποὺ ὁ Μουστοξύδης ἐξ αἰτίας τῆς στενῆς φιλίας και συνεργασίας του με τὸν Κυβερνήτη, ἀλλὰ και ἐξ αἰτίας τοῦ ἴδιου τοῦ χαρακτήρα του, εἶχε δημιουργήσει πολλὰς προσωπικὲς ἐχθρότητες και ἀντιπάθειες. Ἐτσι, λίγες ἡμέρες μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ὑποβάλλει τὴν παραίτησή του, ποὺ δὲν γίνεται ὅμως ἀποδεκτὴ. Ἡ ἀπόφασή του αὐτὴ δὲν εἶναι βιαστικὴ. Ἦδη ἀπὸ τὸ Μάιο τοῦ 1830 γράφει στὸν Ἀντόνιο Παπαδόπουλο στὴ Βενετία ὅτι ἔχει κουραστῆ πολὺ και ὅτι νοιώθει ἀπογοητευμένος και ξεγελασμένος²⁹. «*Θὰ θελα νὰ ἔχω ἕναν τόπον νὰ τελειώσω τὶς μέ-*

ρες μου πετώντας πέρα διπλώματα, δόξες και έγωισμούς, ευχαριστημένους να τιμώ μερικώς άπλές σπιτικές αξίες». Στο τελευταίο του άλλωστε γράμμα προς τον Κυβερνήτη, λίγες ημέρες πριν από τη δολοφονία του, στις 23 Σεπτεμβρίου 1831, γράφει: «Είχα μεγάλη έμπιστοσύνη στην προνοητικότητα και στη μεγαλοφυχία σας για να μη μαντέψω την εξέλιξη του χάους αυτών των σκευωριών, τής κατωτερότητας, τής κακίας. Για τρίτη φορά σώσατε την Ελλάδα. Άλλά ποιά θάνατο μέλλον αυτού του δύστυχου Έθνους, του όποιου ή ύπαρξη εξαρτάται από την ύπαρξη ενός ανθρώπου; Οί ευχές μας και ή θεία εύσπλαγχνία θα μακρύνουν τις μέρες σας, πούναί τόσο πολύτιμες! Άλλά εΐσαστε θνητός!...»³⁰.

Τόν Άπρίλιο του 1832 παραιτείται και πάλι, όριστικά αυτή τη φορά, και φεύγει για την Κέρκυρα. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα τη διεύθυνση του Όρφανοτροφείου αναλαμβάνει ο Α. Δεσύλλας, ενώ επιστάτης του Μουσείου διορίζεται ο ζωγράφος Άθανάσιος Ιατρίδης, παλαιότερος συνεργάτης του Μουστοξύδη.

Στις 23 Όκτωβρίου του 1833 εκδίδεται νέο διάταγμα περί διοργανισμού του έν Αίγινη Όρφανοτροφείου. Ό αριθμός των όρφανών μειώνεται σε 100. Έκείνο όμως πού αλλάζει σημαντικά είναι ο «Σκοπός του καταστήματος»³¹, πού παίρνει μορφή φιλανθρωπικού καταστήματος τής Δύσης. «Σκοπόν έχει το κατάστημα την διδαχην έπωφελοϋς τινος τέχνης. Θέλουν δε διδάσκεσθαι προς τούτοις οί όρφανοί να αναγιγνώσκουν, να γράφουν, να αριθμοϋν και να ίχνογραφοϋν». Ό Δεσύλλας παραιτείται και τη διεύθυνση του Όρφανοτροφείου αναλαμβάνει ο Γεώργιος Καραμάνος.

Τόν Ιούλιο του 1834 τó Όρφανοτροφείο κλείνει όριστικά. Οί λίγοι τρόφιμοί του μεταφέρονται στο Όρφανοτροφείο Ναυπλίου. Στο κτίριο εγκαθίσταται για τρία χρόνια ή Σχολή των Ευελπίδων. Έπιτροπή αποτελούμενη από τόν Rheineck, τόν Ράλλη και έναν άξιωματικό του μηχανικού επισκέπτεται την Αίγινα για να επιθεωρήσει τó κτίριο και να αποφασίσει για τις πιθανές μετατροπές³². Τη θέση του άξιωματικού του μηχανικού παίρνει ο Δημήτριος Σταυρίδης, ο παλαιός βοηθός του Βαλλιάνου πού είναι πλέον και καθηγητής τής Σχολής Ευελπίδων από τó 1831.

Η επιδιόρθωση του κτιρίου γίνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομία και με πολιτικούς τεχνίτες. Για τó σκοπό αυτό ανοίχτηκε πίστωση 45.000 δρχ. Τó 1835 τó κτίριο είναι καθ' όλα έτοιμο. Τόν ίδιο χρόνο δίνεται διαταγή να μεταφερθεί τó Μουσείο και ή Βιβλιοθήκη στο Νομισματοκοπείο και στο «οίκημα τó όποιον κατόκει ο Κόμης Καποδίστριας». Η μεταφορά του Μουσείου γίνεται τελικά τó Σεπτέμβριο του 1837³³. Λίγο πριν έχει μεταφερθεί και ή Βιβλιοθήκη. Τα σημαντικότερα αρχαία μεταφέρθηκαν στην Άθήνα' όσα παρέμειναν στην Αίγινα τοποθετήθηκαν στο Κυβερνείο. Τó 1926 γίνεται ή μεταφορά τους σε ένα άλλο σημαντικό κτίριο τής καποδιστριακής περιόδου, στο Έυνάρδειο ή Κεντρικό Σχολείο, δίπλα στη Μητρόπολη. Τó κτίριο αυτό, πού κτίστηκε με χρήματα του Eynard, είναι τó πρώτο έργο των Κλεάνθη και Schaubert στην Ελλάδα και αποτελεί αξιόλογο δείγμα του νεοκλασικού ρυθμού.

Τó 1835 ή Στρατιωτική Σχολή των 23 Ευελπίδων μεταφέρεται στον Πειραιά και εγκαθίσταται στην οίκία Feraldi. Προτείνεται τότε για πρώτη φορά να μετατραπεί τó κτίριο σε φυλακή. «Πρόκειται για μιá κακή πρό-

ταση τó να μετατρέψει κανείς τó ίδρυμα τής Αίγινας σε φυλακές», γράφει ο Άναστάσιος Πολυζωίδης σε αναφορά του προς τόν Όθωνα³⁴. «Χωρίς να είμαι είδικός στην πολιτική αρχιτεκτονική μπορώ έκ των προτέρων να σάς βεβαιώσω ότι ένα κτίριο πού έγινε για να χρησιμεύσει ως άσυλο σε παιδιά 14-16 χρόνων δεν είναι τó πιο κατάλληλο για να στεγάσει κακοποιούς. Όποσδήποτε ή έρευνα από μία έπιτροπή είδικών πού συνεκλήθη ad hoc και άποτελείται από τόν κύριο Schaubert έκ μέρους του αρχιτεκτονικού γραφείου του Έσωτερικών και τόν κύριο Προβελέγιο, Σύμβουλο του Έπουργείου Δικαιοσύνης, άρει κάθε άμφισβήτηση πάνω σ' αυτό τó θέμα. Με βάση την αναφορά τους προκύπτει ότι τά έξοδα μετατροπής του κτιρίου σε φυλακές είναι σχεδόν τά ίδια με την κατασκευή νέου. Έπιστρέφοντας στο Όρφανοτροφείο, τόν παλιό προορισμό έκπληρώνουμε. Κύριε, τολμώ να τó επαναλάβω, τις φιλανθρωπικές προσδοκίες των ίδρυτών του. Είναι στην πλειονότητά τους ξένες προσωπικότητες ύψηλης τάξης πού θα έβλεπαν με ευχαρίστηση ότι οί προσφορές τους δεν έστράφηκαν για πάντα από τόν φιλανθρωπικό τους σκοπό και θα ένδιαφερόντουσαν ίσως να μās είναι άκόμα χρήσιμοι με παρόμοιες προσφορές». Όμως ή πρόταση του Πολυζωίδη δεν εισακούεται.

Τó 1841, και για μικρό χρονικό διάστημα, εγκαθίσταται στο κτίριο τó λοιμοκαθαρήριο. Τó 1848 συζητείται να εγκατασταθεί εκεί ή ναυτική Βαρβάκειος Σχολή, άλλα «οί μαθητευόμενοι καθώς και οί διδάσκαλοι δεν διαμένονσι ευχαρίστως επί ταύτης τής νήσου όπως άπεδείχθη προηγουμένως έκ τής έρημώσεως του εκεί οικοδομηθέντος Όρφανοτροφείου και τής εις μάτην μεταβιβαθείσης και μετ' όλίγον επανελθούσης στρατιωτικής των Ευελπίδων Σχολής»³⁵. Για μερικά χρόνια τó κτίριο του Όρφανοτροφείου εγκαταλείπεται. Δανοί περιηγητές πού επισκέφθηκαν την Αίγινα βρήκαν τó κτίριο άδειο³⁶. Μόνο κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών έπαιρνε ζωή, όταν οί εύρύχωροι χώροι του νοικιάζονταν σε παραθεριστές.

Τó Όρφανοτροφείο ως φυλακή. Έπιστολικό δελτάριο των άρχων του 20ού αί.

Υπήρχαν ακόμη εκεί μερικά αρχαία, λίγα όμως αφού τα περισσότερα είχαν σταλεί στην Αθήνα. Τò 1854 βρίσκεται τò κτίριο έρειπωμένο. Προτείνεται τότε ή έπιαναφορά τής Στρατιωτικής Σχολής στην Αίγινα. Ο άνθυπολοχαγός Βλασσόπουλος συντάσσει κατά διαταγή του Τριγγέτα προϋπολογισμό «Διά τήν έπισκευήν του Βασιλικού Καταστήματος έν Αιγίνη», προκειμένου «τò λαμπρόν τούτο του δημοσίου οίκοδόμημα» νά έπισκευαστεί πρην φθάσει ό χειμώνας. Τελικά όμως ή έπισκευή δέν φαίνεται νά πραγματοποιήθηκε. Έξι χρόνια αργότερα, τò 1860, τò κτίριο χρησιμοποιήθηκε σαν φρενοκομείο και στò διάστημα 1866-1869 στέγασε πρόσφυγες από τήν Κρήτη. Τò 1879 ό Παντελής Λογιοτατίδης προτείνει νά γίνει τò κτίριο φυλακή, ώστε νά σωθει από τήν καταστροφή και νά προσφέρει οικονομικά στòν τόπο. Έτσι, τò 1880 φτάνουν οι 12 πρώτοι κρατούμενοι³⁷. Από τότε και για έκατò περίπου χρόνια, έως τò 1984, λειτουργήσε ως φυλακή ύψηλης ασφαλείας. Από τούς χώρους της πέρασαν έκτòς από τούς ποινικούς κρατούμενους και σημαντικά πρόσωπα τής πολιτικής μας ζωής.

Σήμερα, δέκα σχεδόν χρόνια από τήν απομάκρυνση τών φυλακών, τò κτίριο του Όρφανοτροφείου, ή «λαμπρά» αυτή οίκοδομή που κτίστηκε «κατά διαταγήν τής Κυβερνήσεως, κατά τò μεσημβρινόν μέρος τής πόλεως διά νά χρησιμεύσει είς άντροφήν όρφανών και φτωχών παιδων», παραμένει για μία φορά ακόμη έγκαταλελειμμένο. Έπάνω από τήν κεντρική είσοδό του μένει πάντα ή έπιγραφή για νά θυμίζει ότι:

Ο ΚΤΒΕΡΝΗΤΗΣ
ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΤΟΔΕ
ΑΝΗΓΕΙΡΕΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΧΗΗΗΗΑΔΠΠΙ

Η κεντρική πύλη του Όρφανοτροφείου με τήν κτητορική έπιγραφή. Έπάνω από τήν έπιγραφή τò χαρακτηριστικό *ceil de base*, παράθυρο που ένισχύει τò φωτισμό τής είσοδου.

Οί βασικές αρχές τής όργάνωσής του θυμίζουν τά μεγάλα σχολικά συγκροτήματα του 18ου αί. Αποτελείται από ένα όρθογώνιο παραλληλόγραμμο κτίριο, όργανωμένο γύρω από μία μεγάλη έσωτερική αύλή. Οί έξωτερικές διαστάσεις του είναι περίπου 140 × 80 μ. και ή έσωτερική του αύλή 58 × 33 μ. Τόσο στις όψεις όσο και στην κάτωψη χαρακτηρίζεται από αυστηρή συμμετρία. Στο κέντρο τής ΝΔ μακρῶς πλευρῶς βρίσκεται ή κεντρική είσοδος του συγκροτήματος. Άξονικά άπέναντί της ό μικρός ναός του Σωτήρος τής Ελλάδος Θεού.

Λόγω τής κλίσης του έδάφους τής περιοχής ή ΝΔ και ή ΒΔ πτέρυγα έχουν όροφο και ήμιπόγειο. Στο ήμιπόγειο ύπήρχαν, σύμφωνα με μεταγενέστερη περιγραφή, οι άποθηκευτικοί χώροι, ξυλαποθήκη, τά μαγειρεία και τρεις χώροι έστιατορίου, οι θάλαμοι του ύπηρετικού προσωπικού, τò πλυσταριό, άπόπατοι και χώροι ύγιεινής. Στο ισόγειο έκτòς από τò ναό, μία μικρή μονόκλιτη βασιλική (10 × 8 μ.) με ήμικυκλική άψίδα στò ιερό και δύο στοές δεξιά και άριστερά του —τούς δύο εξωνάρθηκες, όπου στεγάστηκε τò πρώτο Μουσείο—, ύπήρχαν οι θάλαμοι τών ύποτρόφων, ή Βιβλιοθήκη, τά εργαστήρια και άρκετοί βοηθητικοί χώροι. Σημαντική θέση στò κέντρο τής ΝΑ πτέρυγας του Όρφανοτροφείου κατείχε ή «παστάδα» του Άλληλοδιδασκτικού σχολείου. Πρόκειται για μία αίθουσα 8.5 × 36 μ., που προοριζόταν για αίθουσα διδασκαλίας 500 παιδιών. Τò ύψος της, μεγαλύτερο από τού υπόλοιπου κτιρίου, δικαιολογείται εάν ύποθέσουμε ότι τò δάπεδο τής αίθουσας ήταν κεκλιμένο σύμφωνα με τις άπαιτήσεις τής άλληλοδιδασκτικής μεθόδου. Τά αρχικά σχέδια του κτιρίου δέν έχουν δυστυχώς βρεθεί, έτσι είναι δύσκολο νά προσδιορίσει κανείς με άκρίβεια τήν αρχική χρήση του κάθε χώρου. Οί μεταγενέστερες μετατροπές, και κυρίως ή χρήση του ως φυλακής, έχουν άλλιώσει σημαντικά τήν αρχική μορφή του οίκοδομήματος. Όπωςδήποτε, ακόμη και σήμερα διακρίνει

Η κόγχη του ιερού του παρεκκλησίου του Σωτήρος.

κάνεις την απλότητα και τη σαφήνεια στην οργάνωση της κάτοψης, που επιβεβαιώνει το σχεδιασμό της από στρατιωτικό μηχανικό.

Οι όψεις του συγκροτήματος είναι λιτές και αυστηρές. Χαρακτηρίζονται από τους νόμους της συμμετρίας ως προς κατακόρυφο κεντρικό άξονα, που διασκεδάζεται με τη μετρήσιμη χρήση μορφολογικών στοιχείων. Καθ' ύψος ή ΝΔ κύρια όψη και ή πλάγια διαιρούνται σε δύο ζώνες. Η πρώτη, που αντιστοιχεί στους ήμιυπόγειους χώρους, αποτελεί τη βάση του κτιρίου και χωρίζεται από την άνω ζώνη με μία διακοσμητική ταϊνία που περιτρέπει το κτίριο. Στις δύο άλλες πλευρές ή φυσική κλίση του εδάφους καταργεί τους υπόγειους χώρους και το οικοδόμημα γίνεται ισόγειο. Δύο τύποι πλαισίων στα παράθυρα, ο ένας με άέτωμα και ο άλλος χωρίς αυτό, διασκεδάζουν την αυστηρότητα των όψεων, εναλλασσόμενοι με διαφορετικό ρυθμό σε κάθε όψη, χωρίς να καταστρατηγούν το ρυθμό εναλλαγής πλήρων και κενών. Μία παρόμοια αντιμετώπιση θα πρέπει να υπήρχε και στις εσωτερικές όψεις, προς την εσωτερική αυλή. Οι πολλές όμως μετατροπές που έχει υποστεί το κτίριο και κυρίως ή διαίρεσή του σε πτέρυγες κατά τη λειτουργία του ως φυλακής έχουν αλλοιώσει σημαντικά τη μορφή τους.

Στη ΝΔ όψη βρίσκεται ή κεντρική είσοδος με την κτητορική επιγραφή. Στη ΒΑ ό κεντρικός άξονας τονίζεται από την άψίδα του ιερού του ναού.

Για την ανέγερση του κτιρίου χρησιμοποιήθηκαν κατεργασμένοι και πολύ καλά λαξευμένοι κυβόλιθοι. Ανάμεσά τους παρεμβάλλονται ζώνες κεραμεικών στοιχείων. Στα πλαίσια των παραθύρων και των θυρών χρησιμοποιήθηκε πωρόλιθος από την Καπαριά. Η όλη κατασκευή είναι ιδιαίτερα επιμελημένη και μαρτυρά επιδέξιους μαστόρους. Αθηναίοι, Τήνιοι και Καρπάθιοι κτίστες, Αιβαλιώτες σοβατζήδες, γύφτοι πριονάδες,

Το άριστερο προεξέχον τμήμα της κύριας όψης του Όρφανοτροφείου. Διακρίνονται οι δύο μορφολογικοί τύποι των παραθύρων.

μία ολόκληρη ομάδα από ειδικευμένους και άνειδίκευτους εργάτες εργάστηκαν όλοι μαζί για την οικοδόμηση του Όρφανοτροφείου. Το κτίριο, μέσα στην απλότητά του, φέρει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κλασικισμού που επικρατούσε στην Ευρώπη ήδη από τον 18ο αιώνα. Δείγματά του είχε γνωρίσει ο Βαλλιάνος στην τσαρική Ρωσία ως ύλοποίηση των ιδανικών της απόλυτης μοναρχίας, διαμορφωμένα όμως από το προσωπικό γούστο μιας σειράς από τσάρους και τσαρίνες. Η τυπολογία του Όρφανοτροφείου ακολουθεί την αντίστοιχη τυπολογία κτιρίων με παρόμοιες λειτουργίες τόσο στον ευρωπαϊκό χώρο, όσο και στην Ανατολή.

Το Όρφανοτροφείο της Αίγινας —ένα από τα μεγαλύτερα, αν όχι το μεγαλύτερο αρχιτεκτονικό έργο της καποδιστριακής περιόδου— αποτελεί ένα λαμπρό δείγμα συνάντησης της ελληνικής αρχιτεκτονικής παράδοσης και ενός πρώιμου ρομαντικού κλασικισμού.

Με το ΠΔ 50/1985 (ΦΕΚ 19, τ. Α', 19 Φεβρουαρίου 1985) το κτίριο του Όρφανοτροφείου έπαψε να χρησιμοποιείται ως φυλακή. Μετά την απομάκρυνση του τελευταίου φυλακισμένου παραχωρήθηκε στο Δήμο της Αίγινας. Από τότε και έως σήμερα έχουν διατυπωθεί αρκετές προτάσεις για τη διατήρηση, αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση του κτιρίου. Έν τούτοις, αν και έχουν ήδη περάσει οκτώ χρόνια από την εκκένωσή του, παραμένει ακόμη εγκαταλελειμμένο, ανεκμετάλλετο και ερημώνεται ήμερα με την ήμερα. Είναι χρέος της Πολιτείας, αλλά και καθενός από μας ξεχωριστά, να φροντίσει για τη διάσωση αυτού του πραγματικά ιστορικού μνημείου.

Κλείνοντας, θα ήθελα να μεταφέρω εδώ τα λόγια μιας νεαρής κοπέλας, της Ειρήνης Χατζηδημητρίου, σπουδάστριας του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ, που μελέτησε το κτίριο κατά το τελευταίο έτος των σπουδών της³⁸. «Τώρα ξέρω τί είναι αυτή ή δύναμη που αισθάνεσαι όταν μπαίνεις στους άδειους χώρους του. Τώρα ξέρω ότι δεν είναι απλός συναισθηματισμός. Τώρα βλέπω, αισθάνομαι ότι το κτίριο αυτό αποτελεί μία ζωντανή μαρτυρία μιας εποχής τόσο σημαντικής, της καποδιστριακής. Μαρτυρία ολόκληρης της νεώτερης ιστορίας του τόπου... Τώρα καταλαβαίνω ότι ή δύναμη που αισθάνεσαι όταν μπαίνεις στο χώρο αυτό είναι γιατί αυτά που είναι καταγραμμένα στους τοίχους του, στις αυλές του, στην πιο μικρή γωνιά του, σου μιλούν, έχουν να σου πουν κάτι, γιατί μέσα σου αναγνωρίζεις και ψηλαφίζεις τα ίχνη τους, τα σημάδια τους. Και πρέπει να απαντήσεις σ' όλα αυτά. Πρέπει να απαντήσεις στο κτίριο αυτό που κτίστηκε μέσα από τη λαχτάρα κάποιων ανθρώπων να μάθουν, και που όμως έγινε φορέας πειθαρχικής καταστολής για να γίνει στο τέλος σύμβολο ελευθερίας. Πρέπει να απαντήσεις στο λόγο του κτιρίου αν θες ή δύναμη, ο παλμός, ή ζωή του να συνεχίζουν να υπάρχουν...».

ΜΑΡΩ ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΗ ΑΔΑΜΗ

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ

Παλιό και άπραγματοποίητο, έως τώρα, όνειρο των Έλλήνων αρχαιολόγων ήταν ή δημιουργία στην Αθήνα Μουσείου εκμαγείων των αρχαίων ελληνικών γλυπτών που έχουν άρπαγή από ξένους «φιλοτέχνους» ή πωληθή από Έλληνες αρχαιοκαπήλους.

Τα πρώτα εκμαγεία που αποκτήσαμε ήταν των γλυπτών του Παρθενώνος που μᾶς χάρισαν οί Άγγλοι τὸ 1846 (*Ίστ. Α. Έτ.* 32) και ἀκολούθησαν ἀργότερα τῆς ζωφόρου τοῦ ναοῦ τῆς Φιγᾶλειας. Τὰ πρώτα βρίσκονται τώρα στὸ παλαιὸ στρατιωτικὸ νοσοκομείο (κτίριο Weiler) καὶ τὰ δεύτερα στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσείο.

Ἡ Ὑπηρεσία δὲν ἀσχολήθηκε ποτὲ μετὰ τὴ συγκέντρωση ἐκμαγείων στὴν Ελλάδα, ἀναγκαίων γιὰ τὴ σπουδὴ τῆς ἀρχαίας τέχνης, οὔτε καὶ τὸ Πανεπιστήμιο. Ἀντίθετα, ἔκαμε γενναία δωρεὰ ἐκμαγείων στὴν Ἰταλία τὸ 1911 (*Μέντωρ* 20, 1992, 93-96). Πρώτη φορά ἐμφανίζεται μία τέτοια σκέψη σὲ τροποποίηση τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας (ΒΔ τῆς 5 Φεβρουαρίου 1918, ΦΕΚ 35, τ. Α', 13 Φεβρουαρίου 1918). Σ' αὐτὴν μεταξὺ τῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας προστίθεται καὶ ἡ ἴδρυση Μουσείου ἐκμαγείων, πού περιέχεται καὶ στὸν Ὄργανισμό πού ἰσχύει. Ἡ διάταξη αὐτὴ δὲν ἀπέκτησε ποτὲ περιεχόμενο· ἔργα αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι μακρόχρονα καὶ χρειάζονται μεγαλεπήβολους ἀνθρώπους γιὰ νὰ τὰ δημιουργήσουν. Ἀντίθετα ἡ Ἐταιρεία τὰ δύο μοναδικὰ ἐκμαγεία πού κατεῖχε, τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τῶν Βερσαλλιών, τὰ χάρισε στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ὡς μαγιά ἐνὸς μελλοντικοῦ μουσείου πού δὲν ἐγίνε. Τὰ λίγα ἐκμαγεία πού ἔχει σήμερα ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ εἶναι τὸ πολλοστὸν τῶν ἐκμαγείων πού ἔπρεπε νὰ ἔχει.

Τὸ 1928 ὁ Γεώργιος Οἰκονόμος, Γραμματεὺς τῆς Ἐταιρείας, κατὰ τὸ ἐναρκτήριο μάθημά του στὸ Πανεπιστήμιο ἔκαμε μακρὸ λόγο γιὰ τὴν ἀνάγκη ἴδρυσης Μουσείου ἐκμαγείων γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν φοιτητῶν. Τοῦτο προκάλεσε τὴν ἀντίδραση τοῦ Ἀπόστολου Ἀρβανιτόπουλου ὁ ὁποῖος δημοσίευσε στὴν «Πρωτῆ» τῆς Δευτέρας, 3 Δεκεμβρίου 1928, κριτικὴ τῆς πρότασης Οἰκονόμου ἐπιστολή, τὴν ὁποία παραθέτω.

Τέλος, μεταξὺ τῶν χρήσεων πού πρότεινα, τοῦ κτιρίου τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Αἴγινας (*ΕΔΑΕ* 16, 1991, 98), ἦταν καὶ ἡ στέγαση Μουσείου ἐκμαγείων. Θὰ συνέχιζε ἔτσι τὸ κτίριο νὰ ἐκπληρώνει τὸν σκοπὸ πού ἔθεσε ὁ Καποδίστριας, τὴ μὀρφωση τῶν Ἑλλήνων.

Β.Χ.Π.

Εικόνα 131 Ἀποψη τοῦ στεγασμένου αἰθρίου στη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Παρισιοῦ. Τὸ 1860 τὸ Μουσείο τοῦ Λούβρου ἔδωσε σαν δωρεὰ στὴν Ecole des beaux-arts μὴ συλλογὴ γύψινων ἐκμαγείων ἀπὸ ἀρχαία ἀγάλματα. Πηγή: *l'architecture d'aujourd'hui*, τεύχος 301, Ἀπρίλιος 1997

Εικόνα 130 Μία πρόταση ἐπανάχρησης τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Αἴγινας σε Μουσείο Ἐκμαγείων ὅπως δημοσιεύτηκε στὸ δελτίο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας «Ὁ Μέντωρ», τεύχος 26, Ἰούνιος 1993, σελ. 116

Αναστάσιος Πορτελάνος

Κτήριο Ορφανοτροφείου (παλιών φυλακών) στην Αίγινα

Προσπικτό Παλαιού Ορφανοτροφείου Αίγινας.

A. Το νησί της Αίγινας

Το νησί της Αίγινας είναι ένα από τα νησιά του Σαρωνικού, το οποίο διακρίνεται για τις φυσικές του ομορφιές και την μακρά ιστορία του, η οποία είναι παρούσα μέσα από το πλήθος των μνημείων κάθε εποχής, που βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την έκταση του νησιού.

Το νησί βρίσκεται στο κέντρο του Σαρωνικού κόλπου. Η πρωτεύουσά του Αίγινα απέχει 16 μίλια από τον Πειραιά. Το ανατολικό ακρωτήριο (Τούρλος) απέχει 12,5 μίλια από τον Πειραιά.

Η δυτική ακτή (ακρ. Πλακάκια) απέχει 12 μίλια από το ακρωτήριο Τραχήλι της Επιδαυρίας, στην παραλία της Πελοποννήσου και οι νότιες ακτές απέχουν 9 μίλια από το λιμάνι του Πόρου.

Η Αίγινα διαθέτει φυσικές καλονές εγκατεσπαρμένες σε όλη την έκτασή της. Οι παραλίες της, τα γραφικά νησάκια της, το πράσινο, οι τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλους, συμπληρώνονται αρμονικά από τα έργα της ανθρώπινης επέμβασης δια μέσου των αιώνων, που αφήσαν ανεξίτηλα τα ίχνη της ιστορικής εξέλιξης του νησιού.

Το βορειοδυτικό άκρο αποτελούν τα ακρωτήρια Πλακάκια και Λειβάδια. Στο βόρειο μέρος είναι ο όρμος της Σουβάλας και η χερσόνησος Θέρμα, όπου υπάρχουν θερμότητες. Εκεί κοντά είναι και το σπήλι όπου κατά τη διάρκεια της Γερμανοιταλικής κατοχής ο Ν. Καζατζάκης έγραψε το μυθιστόρημα "Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά". Στις ανατολικές ακτές υπάρχει ο όρμος της Πέρδικας με το ομώνυμο χωριό, ανάμεσα στα ακρωτήρια Αγ. Σώζων και Πέρδικα και απέναντι το νησί Αγκίστρι και το νησί Μετώπη. Ανάμεσα στην Αίγινα και τη Σαλαμίνα υπάρχει συστάδα από νησάκια, οι Διαπύριες νησίδες.

Το έδαφος του νησιού είναι πεδινό και ημιορεινό. Αποτελείται από κρητιδικούς και τριτογενείς ασβεστόλιθους στο βόρειο τμήμα, ενώ στο μεσαίο και νότιο τμήμα υπάρχουν υφαιστειογενή πετρώματα. Παράγει σιτάρι, κρasi, σύκα και τα πασίγνωστα αιγινητικά φυτικά. Κυριότερη πρόσδος του νησιού είναι ο τουρισμός. Οι

κάτοικοι ασχολούνται και με την αλιεία και της γεωργία. Το κλίμα είναι ξηρό.

Η Αίγινα, το Αγκίστρι και τα άλλα νησάκια που την περιβάλλουν αποτελούν ιδιαίτερη επαρχία του νομού Πειραιά, την επαρχία Αίγινας, με πληθυσμό 10.188 κατοίκους το 1971. Έχει διοικητική διάρθρωση ενός δήμου (Δήμος Αίγινας), πέντε κοινοτήτων και είκοσι ενός οικισμών. Ο πίνακας που ακολουθεί δίνει μία εικόνα της διοικητικής διάρθρωσης του νησιού.

Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Αίγινα. Ο Δήμος Αίγινας έχει έκταση συνολικά 39 τ. χλμ. αποτελείται από τους οικισμούς που αναφέρονται στον Πίνακα 1, ανήκουν επίσης σ' αυτόν οι Μονές Κοίμησης της Θεοτόκου, Αγίου Νεκταρίου γύρω από τον οποίο υπάρχουν ερείπια της Μεσαιωνικής Αίγινας, της Παλιόχωρας, με τις 40 εκκλησίες της που χρονολογούνται από το 865 έως το 1765.

Ο παρακάτω πίνακας 1 δείχνει τη διοικητική διαίρεση της νήσου Αίγινας και την κατανομή του πληθυσμού της σύμφωνα με την απογραφή του 1971.

Πίνακας 1

Δήμος ή Κοινότητα	Έκταση συνολικά σε τ. χλμ.	Κάτοικοι 1971	Οικισμοί	Κάτοικοι	Υψόμετρο σε μ.	
Αίγινα	39	6215	Αίγινα	5704	10	
			Αγισταίων	62	230	
			Κουτός	158	55	
			Λαζαρηίδες	43	240	
			Μαραθών	101	5	
			Παχειά Ράχη	57	330	
			Πόρτες	71	60	
			Αγκίστρι	365	15	
			Λιμενάρια	122	35	
			Μετόχι	33	50	
Σκάλα	115	5				
Βαθύ	7	601		51	60	
					80	
					80	
Κυμέλη	7	1176		60		
					80	
					80	
Μεσογρός	21	1027	Μεσογρός	617	80	
			Αγ. Μαρίνα	238	10	
			Αλώνες	112	50	
Πέρδικα	14	534	Βαία	60	15	
			Πέρδικα	438	20	
			Προφ. Ηλίας	13	70	
			Σπεντούρια	83	240	

Ιστορικά στοιχεία για την Αίγινα

Η παρουσία ανθρώπου βεβαιώνεται από τη Νεολιθική περίοδο πριν το 3000 π.Χ. σε τέσσερα σημεία του νησιού με πίο σημαντικό το λόφο της Κολώνας. Στην πρώτη περίοδο του χαλκού ο οικισμός αυτός εμφανίζεται σημαντικό κέντρο, ενώ εμφανίζεται πυκνή η κατοίκηση. Σε 16 θέσεις βέβαιη και πιθανή σε 8. Στη μέση περίοδο του χαλκού έχουμε μείωση του πληθυσμού, όπως άλλωστε σ' όλο τον ελληνικό χώρο. Την ύστερη περίοδο του χαλκού έχουμε 16 βέβαιες θέσεις και 4 πιθανές. Δύο πιθανές θέσεις λατρείας στην Κολώνα και στη θέση της μετέπειτα Αφαιάς, πιθανόν δε και στην κορυφή της Δραγωνέας και στη θέση Αγίου Δημήτριος κοντά στο δρόμο από Αίγινα προς Παχειά Ράχη.

Στις πρώτες φάσεις της περιόδου, αποτελεί πόρτα για την είσοδο του κρητικού πολιτισμού στην περιοχή. Βαθμιαία η σημασία της μειώνεται και τέλος εξαρτάται από το κράτος του Διομήδη της Ηλιάδας (Αργος ή Τιρυνθα). Στο τέλος της περιόδου υφίσταται καταστροφή οφειλόμενη στην επιδρομή και εγκατάσταση εδώ μετά τους χρόνους του ομηρικού έπους, των Μυρμιδόνων και των Ελλήνων.

Η υστερότερη παράδοση λέει, ότι το νησί πήρε το όνομά του από την κόρη του Αισώπου Αίγινα, που γέννησε από το Δία τον Αιακό.

Μετά την εισβολή των Δωριέων στην Πελοπόννησο, έχουμε εγκατάσταση Αχαιών στο νησί. Ίσως μέσα στον 10^ο αι. οι Δωριείς του Αργους που εγκαταστάθηκαν και επικράτησαν στην Επίδαυρο πέρασαν στην Αίγινα, που βρέθηκε στην πρώτη διαμόρφωση των ελληνικών κρατών τμήμα του κράτους της Επίδαυρου. Σ' αυτήν ή την αμέσως υστερότερη εποχή τοποθετούν και την Αμφικτυονία της Καλαβρίας, της οποίας όμως η Αίγινα και η Επίδαυρος ήταν ξεχωριστά μέλη. Θα πρέπει επομένως την αποσπασθεί ή πριν την κατάκτηση της Αίγινας ή μετά την απόσπασή της από την Επίδαυρο.

Στους αιώνες που ακολουθούν οι Αιγινητές εξελίσσονται σε μεγάλους θαλασσινούς εμπόρους. Στο τέλος του 7^{ου} αιώνα το νησί μαζί με την Επίδαυρο υπάγονται στο κράτος του Φειδώνα του βασιλιά - τύραννου του Αργους. Στα χρόνια του ή λίγο μετά, οι Αιγινητές έμποροι, που συναλλάσσονταν ήδη με άργυρο, αποφασίζουν να μμηθούν το παράδειγμα των εμπορών των μικροαστικών πόλεων και των βασιλιάδων της Λυδίας και να σφραγίζουν τα κομμάτια του μετάλλου με το σήμα του ιδιαίτερα λατρευόμενου στο Σαρωνικό Ποσειδώνια τη χελώνα. Την καθαριότητα και το βάρος των σφραγισμένων κομματιών εγγυόταν ο πλούτος των Αιγινητών και το κύρος του επικυριαρχού κράτους του Αργους. Ετσι δημιουργήθηκαν τα πρώτα νομίσματα της Ευρώπης τα "Αιγινητικά" με τη "Φειδώνια" μητρική μονάδα Βάρους.

Η εξάρτηση από το Αργος, η ανάπτυξη του εμπορίου και η εμφάνιση νέων τάξεων οδήγησαν στην εγκαθίδρυση τυραννίας υπό τον Προκλή. Όταν ο Περίανδρος κατόπιν, θελήσοντας να επεκτείνει τις εμπορικές δραστηριότητες της Κορίνθου προς τη μεριά του Αιγαίου, αντιμετώπισε την εχθρότητα των Αιγινητών και Επιδαυρίων, εκστράτευσε και κατέλαβε την Επίδαυρο. Την Αίγινα όμως δεν κατόρθωσε να την πάρει. Από τότε φαίνεται χρονολογείται η διαίρεση του κράτους και η ξεχωριστή πολιτική ιστορία της Αίγινας λίγο πριν το 600 π.Χ. Μετά από μερικά χρόνια συναντάμε την παρουσία των Αιγινητών στην Αίγυπτο και τις Κυδωνίες. Στο μεταξύ η Αίγινα εγκαταλείπει την παραδοσιακή της σχέση με το Αργος και προσεγγίζει τη Σπάρτη προστάπια των ολιγαρχικών.

Όταν οι Πέρσες που ελέγχανε την Ανατολή και μεγάλο μέρος του Αιγαίου ζήτησαν "γή και ύδωρ" πριν το 490 π.Χ., η Αίγινα υποτάχθηκε. Μετά από πίεση των Αθηναίων επενέβησαν οι Σπαρτιάτες και υποχρέωσαν την Αίγινα να συνταχθεί με τους άλλους Έλληνες εναντίον των Περσών. Μετά τη μάχη του Μαραθώνα ξεσπάει πόλεμος Αθηναίων - Αιγινητών. Οι Αθηναίοι αποτυγχάνουν στην υποστήριξη των δημοκρατικών της Αίγινας και ο αρχηγός του Νικόδρομος καταφεύγει στην Αττική. Η κακή έκβαση του πολέμου βοήθησε τον υπέρμαχο της ναυτικής ισχύος τον Θεμιστοκλή και στον εξοστρακισμό του Αριστείδα στην Αίγινα. Οι Αιγινητές συντάχθηκαν με το αντιπερσικό στρατόπεδο και έλαβαν μέρος στις μάχες στο Ατρεμίσιο, την Σαλαμίνα, όπου ανδραγάθησαν, και στις Πλαταιές.

Το 428 οι Κορίνθιοι με τους Αιγινητές επιχειρούν να κτυπήσουν τους Αθηναίους, οι οποίοι όμως νικούν τους Κορίνθιους κοντά στο Αγκίστρι, συντρίβουν τον Αιγινητικό στόλο στη συνέχεια και πολιορκούν την Αίγινα που υποτάσσεται, παραδίδει τα πλοία της, καταδαφίζει τα τείχη της και γίνεται μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας πληρώνοντας τεράστιο φόρο.

Εδώ τελειώνει και η σημαντική περίοδος της ιστορίας της κατά την οποία η Αίγινα υπήρξε μεγάλη διαμετακομιστική εμπορική δύναμη της κυρίως Ελλάδας. Ανέπτυξε επίσης χαλκοπλαστική και λιθοπλαστική.

Μία από τις απαιτήσεις των Σπαρτιατών, η μη αποδοχή των οποίων αποτέλεσε και την αφορμή του Πελοποννησιακού πολέμου, ήταν και η ανεξαρτησία των Αιγινητών όταν οι Αθηναίοι έκαναν το νησί τμήμα της Αττικής. Τους διωγμένους Σπαρτιάτες εγκατέστησαν στη Θήρεια. Τους επανέφερε στο νησί ο Λύσανδρος μετά τη συντριβή της Αθήνας. Το νησί κυβερνιέται τότε από Μακεδόνιους αρμοστές. Ξαναρχίζουν τον πόλεμο με πειρατικό χαρακτήρα εναντίον των Αθηναίων από το 390 π.Χ. Οι Αθηναίοι όμως νικούν.

Μετά τη μάχη της Χαϊρώνειας φαίνεται να υπάγεται το νησί στην μακεδονική κυριαρχία. Το 318 το υποτάσσει ο Κάσσανδρος το 307 ο Δημήτριος πολιορκητής. Μετά το 229 μπαίνει στην Αχαϊκή Συμπολιτεία. Οι αντιπαλοί της Αιτωλοί και Ρωμαίοι το καταλαμβάνουν, το λεηλατούν και πουλούν τους κατοίκους δούλους, μετά οι Αιτωλοί πουλούν το ίδιο το νησί στο σύμμαχό τους Ατταλο Γ', που το κληρονόμησε μαζί με το δικό του βασίλειο στους Ρωμαίους, υπό την κατοχή των οποίων (133 π.Χ. - 395 μ.Χ.) οδηγείται και πάλι σε μαρσάο.

Το 41 ο Μ. Αντώνιος το χαρίζει στους Αθηναίους. Αργότερα το κάνει πάλι αυτόνομο ο Αύγουστος.

Τον 3^ο μ.Χ. αι. Γότθοι και Ερούλοι κατέστρεψαν τις γύρω πόλεις και πολλοί πρόσφυγες καταφεύγουν στην Αίγινα. Επειδή πολλοί απ' αυτούς έμειναν και μετά εδώ ο πληθυσμός της ξαναφτάνει στα χρόνια της ακμής.

Κατά τους επόμενους οκτώ αιώνες 395 - 1204 μ.Χ., περνάει στη Βυζαντινή κυριαρχία. Χαρακτηριστικό της βυζαντινής εποχής για το νησί, ιδίως κατά τον 5^ο αι. και μετά, είναι η εγκατάλειψη της παραλίας, λόγω των πειρατών, και η εγκατάσταση του πληθυσμού στο εσωτερικό, η οποία ολοκληρώνεται κατά τον 10^ο αιώνα.

Από το 1204 έως τον περασμένο αιώνα η Αίγινα, παρασυρόμενη από τη θύελα των Τούρκο-Ενετικών διαμαχών, περνάει συνεχώς από τα χέρια του ενός στα χέρια του άλλου. Ετσι από το 1204-1451 έχουμε κυριαρχία ηγεμόνων υποτελών στους Ενετούς, 1404-1540 έχουμε την πρώτη Ενετοκρατία, 1540-1687 την πρώτη Τουρκοκρατία, 1887-1715 δεύτερη Ενετοκρατία, 1715-1821

δεύτερη Τουρκοκρατία.

Κατά την περίοδο αυτή μαστιζόταν από πειρατές, και άλλους επιδρομείς, όπως ο ναύαρχος του Σουλτάνου Μπαρμπάροσα, υπέβυθος για την τρομερή καταστροφή του 1537. Αλλά και οι Ενετοί με το Μοροζίνι δεν υστερούν σε καταστροφές (1654). Ο πληθυσμός επιβιώνει με το εμπόριο, την πειρατεία και δευτερευόντως τη γεωργία.

Από το τέλος του 18^{ου} αι. αρχίζει η εγκατάλειψη του εσωτερικού και η οριστική πλέον επανεγκατάσταση στην παραλία.

Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης οι Αιγιτίτες παίρνουν ενεργό μέρος στον αγώνα και το νησί γίνεται συγκοινωνιακό κέντρο και πρόχειρο καταφύγιο των καταδιωκόμενων Αθηναίων και άλλων Ελλήνων.

Μετά την απελευθέρωση γνωρίζει στασιμότητας.

Στη δεκαετία του 1960 αρχίζει για το νησί η τουριστική ανάπτυξη που συντελέστηκε σε μία σειρά μέρη της Ελλάδας και στην οποία συνέβαλαν οι φυσικές ομορφίες, η ιστορία, τα μνημεία, οι ομορφοί οικισμοί και οι τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Μνημεία της Αίγινας

Το νησί της Αίγινας έχει πλήθος μνημείων, εκτός από αυτά που βρίσκονται μέσα στην πόλη της Αίγινας, στα οποία θα αναφέρουμε ιδιαίτερα στην σχετική με την πόλη της Αίγινας ενότητα. Κυριότερα μνημεία του νησιού είναι:

Ο ναός της Αφραίας: Αυτός βρίσκεται στο Β.Α. μέρος του νησιού και απέχει 12 χιλιόμετρα από την πόλη της Αίγινας και 4 χιλιόμετρα από την Αγία Μαρίνα. Βρίσκεται σε θέση, που σχηματίζει με τον Παρθενώνα και το ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο ισόπλευρο τρίγωνο. Επιγραφή, που βρέθηκε στο θεμέλιο του ναού στα 1901, απέδειξε ότι ο ναός ήταν αφιερωμένος στην Κρητομικηναϊκή θεότητα Αφραία. Η Αφραία ταυτίζεται με την Μινωική θεότητα Βριτόμαρτιν, φίλη της Αρτέμιδας. Ο πρώτος ναός κτίστηκε στα 600 π.Χ., ήταν ένα απλό τεράγωνο κτίσμα, από το οποίο απομένουν σήμερα μερικά θεμέλια του βωμού. Στα μέσα του 6^{ου} αι. ένας δίστυλος εν παραστάσει ναός με τρικλίτο ναό κτίστηκε στην ίδια θέση. Ο ναός είναι κατασκευασμένος από πωρόλιθο σε Δωρικό ρυθμό, περιπτερο, με έξι κολώνες στις στενές και δώδεκα στις μακρές πλευρές. Μία μεγάλη πόρτα με παραστάδες οδηγεί από τον πρόδρομο στο σηκό στον οποίο ήταν στημένο το άγαλμα της θεότητας. Ο σηκός ήταν χωρισμένος σε τρία κλίτη με μία διπλή σειρά από πέντε κολώνες, που σχημάτιζαν μία διάωροφη στοά προς τη βορινή, την ανατολική και τη νότια πλευρά του ναού. Μία μικρότερη πόρτα, που πιθανόν διανοιχθηκε αργότερα, δεδομένου ότι παρουσιάζει απόκλιση από τον άξονα του ναού, οδηγεί στον οπισθόδομο.

Ενώ ο ναός είχε τελειώσει, νέος βωμός κατασκευάστηκε στο υπαιθρο προς Α. Ναός και βωμός περιφράχθηκαν με περίβολο, που είχε είσοδο προς τη νότια πλευρά, ένα νέο πρόθυλο κτίστηκε με δύο στέες διατηρώντας το αρχικό σχέδιο αλλά σε νέες διαστάσεις. Αγάλματα των αετωμάτων του ναού βρίσκονται στη γλυπτοθήκη του Μονάχου από το 1813. Τα δύο αετώματα έχουν βασική μορφή την Αθήνα. Το δυτικό αέτωμα απεικονίζει ίσως τον Αγαμέμνονα στον Τρωικό πόλεμο. Το ανατολικό τύμπανο δείχνει την εκστρατεία του Ηρακλή εναντίον του Λασμέδοντα, βασιλιά της Τροίας. Το δυτικό αέτωμα απεικονίζει την Αθήνα σε μία ομάδα πολεμιστών. Το ανατολικό αέτωμα ενακρίστηκε στα 480

π.Χ. με την Αθήνα στο κέντρο και πολεμίστριες.

Αρχαιολογικός χώρος Ελλαίνου όρους: Στο νότιο τμήμα του νησιού, παρά την κορυφή του Ελλαίνου όρους, που είναι και η ψηλότερη του νησιού υπάρχουν τα ερείπια, του ναού του Ελλαίνου Διός, ελληνιστικής εποχής. Καθώς και ο αξιόλογος ναός των Ταξιαρχών.

Η Παλιάχωρα: Κοντά στο μοναστήρι του Αγίου Νεκταρίου υψώνεται ένα βραχώδες λόφος με παλιές μικρές εκκλησίες. Είναι τα μόνα λείψανα που σώθηκαν από την πόλη, η οποία κτίστηκε από τους Αιγινίτες για να σωθούν από τις επιδρομές από τη θάλασσα. Ίσως είναι η θέση της αρχαίας ακρόπολης της Οίης. Με όνομα Αίγινα. Μετά το 1800 που άρχισε η επάνοδος στην παραλία η Παλιαχώρα εγκαταλείφθηκε. Οι εκκλησίες της χρονολογούνται από το 865 μ.Χ. έως το 1765 μ.Χ.

Σώζονται περίπου 40 εκκλησίες και ερείπια σπιτιών με δρόμους μονοπάτια δεξαμενές. Μεταξύ άλλων είναι οι ναοί: Ο Άγιος Νικόλαος του Μαυρίκα (13^{ος}). Ο Σταυρός. Ο Άγιος Γεώργιος ο Καθολικός (14^{ος}). Ο Άγιος Διονύσιος, ο οποίος ήταν επίσκοπος εδώ από το 1576 έως το 1579. Η Αγία Άννα, μικρό εκκλησάκι νότια πίσω από την Επισκοπή, Οι Άγιοι Θεόδωροι. Ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος (αρχές 14^{ου}). Ο Άγιος Νικόλαος. Οι Άγιοι Ανάργυροι. Ο Άγιος Δημήτριος (17^{ος}). Η Κοίμηση της Θεοτόκου (17^{ος}). Το μοναστήρι της Αγίας Κυριακής κέντρο της Παλιαχώρας από το 17ο έως το 1830, με τη διπλή βασιλική αφιερωμένη στην Αγία Κυριακή και τη Ζωοδόχο Πηγή κ.α. Στην κορυφή του λόφου υπάρχει κάστρο κτισμένο από τους Βενετούς στα 1654, επί του οποίου υπάρχουν δύο εκκλησίες, του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Δημητρίου, για τους Καθολικούς και του Ορθόδοξους αντίστοιχα.

Οι ναοί της Παλιαχώρας είναι τύπου βασιλικής ή σταυροειδείς. Ο οικισμός υπέστη καταστροφές το 1502 όταν κατελήφθη από τους Τούρκους, το 1537 από τον Μπαρμπάροσα, το 1654 από τους Ενετούς.

Μονή Χρυσολέντισσας: Από το λόφο της παλιαχώρας βλέπουμε το μοναστήρι της Χρυσολέντισσας, του 17ου αι., με εκκλησία κτισμένη στα 1808 με ψηλό πύργο κτισμένο στα 1610.

Μονή του Αγίου Νεκταρίου: Κοντά στην παλιαχώρα 6 χιλιόμετρα από την πόλη της Αίγινας είναι η μονή του Αγίου Νεκταρίου, που κτίστηκε το 1904 - 1910, στην θέση ενός μικρού βυζαντινού νομαστηρίου. Εδώ έζησε ο Άγιος Νεκτάριος μέχρι που πέθανε το 1920.

Πολλά μικρά εκκλησάκια βρίσκονται επίσης στη γύρω περιοχή, καθώς και σε άλλες θέσεις του νησιού.

Η πόλη της Αίγινας

Η θέση της σύγχρονης και αρχαίας πρωτεύουσας κατοικείται από την ύστερη νεολιθική περίοδο με πυρήνα το λόφο της Κολόνας, όπου και η ακρόπολη των ιστορικών χρόνων.

Στην εποχή του χαλκού υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα οικιστικά κέντρα της κυρίως Ελλάδας. Στα πρώτα χρόνια της εποχής ανήκει ορθογώνιο κτίσμα και εγκατάσταση για χύσιμο χαλκού.

Οι ανασκαφές έδειξαν ότι έντεκα τουλάχιστον απεπάλληλες πόλεις διαδέχθηκαν η μία την άλλη ως το τέλος των προϊστορικών χρόνων και εννέα φορές κτίστηκαν οχυρωματικά έργα με τείχη πύργους και πύλες.

Στα ιστορικά χρόνια η πόλη φτάνει εντός του σημερινού λιμανιού, όπου και το αρχαίο λιμάνι, ως το λόφο των Ανεμόμυλων στα ΒΑ. Καταλάμβανε επίσης έκταση Β από το λόφο της Κολόνας, που σήμερα είναι θάλασσα.

Ανάμεσα στο λόφο και το λιμάνι προστατευόμενος από τη μεριά της θάλασσας από το τείχος της πόλης, βρισκόταν ο "κρυπτός λιμνή", δηλαδή πολεμικό λιμάνι, που εσωτερικά οι πλευρές του καταλαμβάνονταν από νεώσοικους για τα πολεμικά πλοία.

Πάνω στην ακρόπολη βρισκόταν ο σημαντικός ναός του Απόλλωνα, που πρωτοκτίστηκε φαίνεται, γύρω στα 600 π.Χ. Η νεώτερη κατασκευή ήταν δωρικής περίπτερος ναός που χρονολογείται στα 520 π.Χ. Είχε 6 κολώνες στις στενές πλευρές και 12 στις μακρές. Τα λίγα τμήματα των γλυπτών του αετώματος, που σώζονται στο Μουσείο, δείχνουν ότι μπορεί να απεικονιζόταν στο αέτωμα Αμαζονομαχία. Υπάρχουν επίσης στην ακρόπολη τα θεωρούμενο μνήμα του Φώκου και το ιερό του Αιακού. Κοντά βρισκόταν ναοί του Διονυσίου και της Αρτέμις και τέμενος του Αττάλου.

Στην Α πλευρά του λόφου βρίσκονταν το βουλευτήριο, το θέατρο, το οποίο ο Πausανίας λέει, πως ήταν ωραιότατο και όμοιο με αυτό της Επιδαύρου στην εργασία και το μέγεθος. Παλαιότερα σώζονταν αρκετά λείψανά του. Στην πλευρά αυτή βρισκόταν επίσης και το στάδιο.

Κοντά στο λιμάνι υπήρχε και ο ναός της Αφροδίτης, ίσως στη θέση του ναού του Αγίου Νικολάου και πιθανά ο ναός της Εκάτης. Δύο μεγάλα υδραγωγία χρησίμευαν για την ύδρευση της πόλης: το ένα στο βορειο και το άλλο στο νότιο τμήμα της. Το νότιο αυτό τμήμα φαίνεται ότι περιλήφθηκε στην πόλη μετά το 6^ο αιώνα, γιατί στο χώρο έχουν βρεθεί τάφοι της προ του 600 π.Χ. εποχής. Περιφίρμιο είναι οι θαλαμοειδείς λαξευτοί τάφοι γύρω από την πόλη, που αρχίζουν από τον 6^ο αιώνα και γίνονται πιο περίπλοκοι και πλούσιοι στα Ελληνιστικά χρόνια. Την πόλη μαζί με τα λιμάνια περιέβαλλε τείχος, που ανανεώθηκε τον 3ο μ.Χ. αιώνα. Οι κάτοικοι στην περίοδο ακμής μπορεί να υπολογισθεί ότι ήταν περίπου 10.000 έως 12.000.

Το 1826 γίνεται έδρα της Κυβέρνησης και το 1828 πρωτονή πρωτεύουσα της Ελλάδος. Η ύπαρξη μεγάλου πληθυσμού (45.000), ιδίως προσφύγων, σε συνδυασμό με την πολιτική συγκυρία δημιουργεί μία προσωρινή εμπορική και πολιτισμική ακμή, η οποία υποχωρεί με τη μεταφορά της πρωτεύουσας στα τέλη του 1829.

Η Περίοδος αυτή δίνει μία σειρά αξιόλογα δημόσια κτήρια, όπως:

Το κυβερνείο: αξιόλογο κτήριο, το οποίο διατάσσεται σε σχήμα Γ σε δύο ορόφους. Σπίτι της οικογένειας Μοίρα, επισκευάστηκε στα 1827 και εγκαταστάθηκε εκεί ο Καποδίστριας. Παλαιότερα στέγαζε το σχολείο.

Το Ευνάρδειο: Αξιόλογο νεοκλασικό κτήριο με δωρική στοά στη βόρεια πλευρά του. Στέγασε το Καποδιστριακό σχολείο. Παλαιότερα στέγαζε το Αρχαιολογικό Μουσείο, μέχρι τη μεταστάση του στο νέο κτήριο νότια του αρχαιολογικού χώρου της Κολόνας.

Ανατολικά απ' αυτό βρίσκεται και άλλο νεοκλασικό κτήριο της ίδιας περιόδου, παράρτημα του σχολείου.

Ο Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου: Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου κτίστηκε το 1806. Είναι περίοδος, που όλο και περισσότεροι κάτοικοι κινούνται προς την παραλία. Στις 12 Γενάρη 1828 ο λαός της Αίγινας υποδέχεται τον πρώτο κυβερνήτη του Ι. Καποδίστρια στην Αίγινα, γεμάτος συγκίνηση και ελπίδα. Η απόβαση του Καποδίστρια έγινε στην "Περιβόλα". Εκεί είχε συγκεντρωθεί η Αντικυβερνητική Επιτροπή, δηλαδή η Κυβέρνηση και οι λοιπές αρχές, με το λάο της Αίγινας. Ο Κυβερνήτης είχε έρθει με το αγγλικό πολεμικό "Γουαρ-

σπαίτ", που συνοδεύονταν από το γαλλικό "Ηρα" και το ρωσικό "Ελένη".

Η πομπή ξεκίνησε για την μητρόπολη, στο Ναό Κοίμησης της Θεοτόκου, όπου έγινε δοξολογία.

Στις 26 του Γενάρη του 1828 ο Ι. Καποδίστριας ορκίζεται στον μητροπολιτικό ναό ως πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας. Η Αίγινα η οποία από τις 11 Νοεμβρίου του 1826 ήταν κυβερνητική έδρα, γίνεται πρωτεύουσα του νεοσύστατου κράτους και από εδώ αρχίζει η σύνταξη της νεοελληνικής πολιτείας.

Ο Πύργος του Μαρκέλλου: Είναι ένα από τα πρώτα κτήρια που κτίστηκαν κοντά στην παραλία κατά την περίοδο που αρχίζει η ανάπτυξη εκ νέου του οικισμού μετά την εγκατάλειψη της Παλιαχώρας. Έχει κτιστεί το 1802 από τον Σπυριδώνα Μάρκελο³.

Αποτελεί πυργοειδή οικο με ανάπτυξη σε τρεις στάθμες, με πολεμίστρες και τριγωνικές εξοχές στις γωνίες της απόληξης στο δώμα. Η είσοδος γίνεται σε δύο στάθμες στην κάτω και την μεσαία, στην οποία μπαίνουμε από μία κλιμακα, που καταλήγει σε πλατύσκαλο πάνω από μία καμάρα. Στο άνοιγμα της καμάρας υπάρχει η είσοδος στο ισόγειο. Στις τέσσερις γωνίες του πύργου υπάρχει ημικυκλική εξοχή με πολεμιστροειδή ανοίγματα.

Το 1826 εγκαταστάθηκε σαυτόν η Αντικυβερνητική Επιτροπή⁴. Στα χρόνια του Καποδίστρια φαίνεται πως χρησιμοποιείται ως οικία διαφόρων προσωπικότητων⁵.

Το κτήριο του Ορφανοτροφείου, Μεγάλο ορθογωνικής κάτοψης κτήριο με εσωτερική αυλή, και σύγχρονο ναό στην ανατολική του πλευρά, που γνώρισε πολλές χρήσεις, αλλά από το 1880 μέχρι το 1984 λειτουργούσε ως κτήριο φυλακών.

Μέσα στην χώρα και γύρω απ' αυτήν υπάρχει σειρά αρχοντικών. Μεταξύ αυτών έχουμε:

Την "Περιβόλα" του Βούλγαρη (1767), στην ομόνυμη θέση, στα νότια της πόλεως, κτισμένο με λαϊκή αιγαιοπελαγίτικη αρχιτεκτονική.

Τα αρχοντικά του Κανάρη (σημ. Λυκούρη), Μαυροκορδάτου - Finlay (σημ. Μελά, κόκκινο κάστρο), Λυμπερόπουλου (σημ. Παπαλεονάρδου), Βαρβάκη (σημ. Λογιοτατίδη), οικίες κτισμένες λίγο μετά την επανάσταση, λαϊκού στεργιανού ρυθμού με αφομοιωμένα νεοκλασικά στοιχεία.

Εκτός της πόλεως προς νότον υπάρχουν επίσης τα αρχοντικά Κοντοσταύρου και Τρικούπη, τα οποία συνδυάζουν τα λαϊκά, νεοκλασικά στοιχεία συνδυασμένα με δυτικές επιδράσεις.

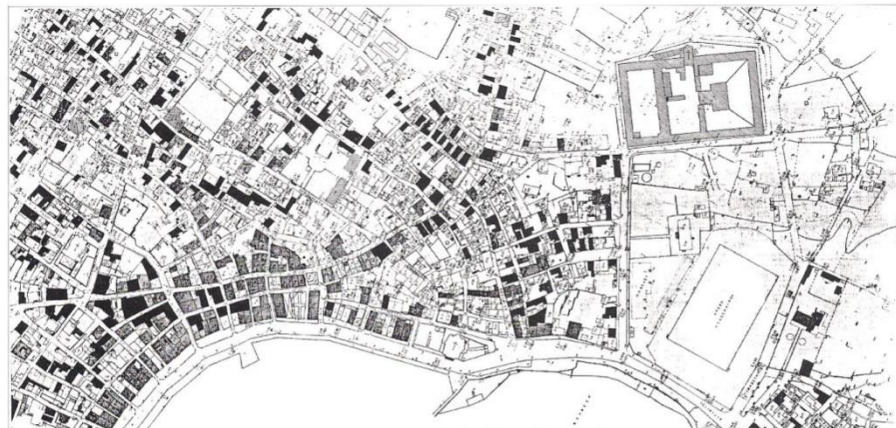
Οι επικρατέστεροι τυποι κτηρίων αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής, στεργιανής επηρεασμένης από Αθήνα και Πειραιά με ενσωματωμένα νεοκλασικά στοιχεία, καθώς και τα νεοκλασικά, σημειώνονται σε ειδικό τοπογραφικό, στο οποίο έχουν τοποθετηθεί οι σχετικοί χαρακτηρισμοί με βάση τη μελέτη για την Αίγινα των Σ. Μαύτα -Παπαδοπούλου, Η. Αγγελόπουλου και Γ. Μιχαλιτοάνου (1974). Στο ίδιο διάγραμμα διακρίνεται η θέση των φυλακών και ο γύρω απ' αυτές χώρος.(εικ. 1)

Α. Ιστορικά στοιχεία για το κτήριο του ορφανοτροφείου (παλιών φυλακών)

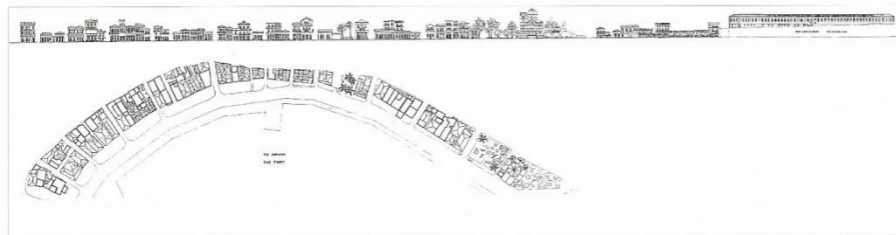
Το κτήριο των φυλακών της Αίγινας βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της πόλης της Αίγινας. Είναι από τα πρώτα κτήρια που κτίστηκαν στο νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος.

Β. Κτήριο ορφανοτροφείου (παλιών φυλακών)

Εικ. 1. Τοπογραφικό διάγραμμα περιοχής Ορφανοτροφείου (Φυλακών) Αίγινας.

Εικ. 2. Συσχετισμός κτηρίου Ορφανοτροφείου με παραλία Αίγινας.

Το κτήριο κτίστηκε το 1928 και άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 1929.

Η πρώτη χρήση του κτηρίου ήταν του ορφανοτροφείου, όπως γράφεται και στη μεγάλη επιγραφή, πάνω από την είσοδο, που καταλαμβάνει όλο το πλάτος αυτής, η οποία μας πληροφορεί και για το έτος ανέγερσης του κτηρίου. Η επιγραφή αναφέρει:

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ
ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΤΟΔΕ
ΑΝΗΓΕΙΡΕΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ
ΧΘΗΗΗΔΠΙΙΙ

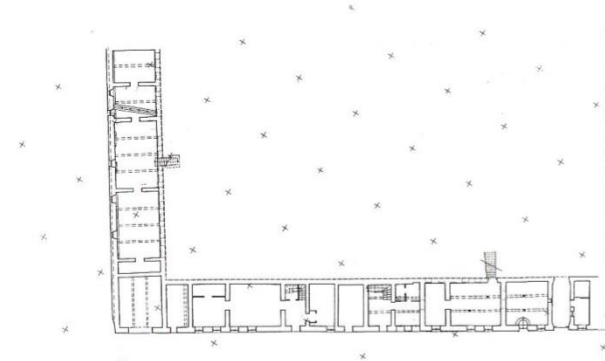
Προορισμός του κτηρίου ήταν να φιλοξενήσει τα ορφανά παιδιά των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης. Στη συνέχεια το κτήριο έλαβε πολλές χρήσεις, όπως Επαγγελματική Σχολή, Αρχαιολογικό Μουσείο, Ορυκτολογικό Μουσείο, Εθνική Βιβλιοθήκη, Εθνικό Τυπογραφείο, Στρατιωτική Σχολή.

Το ορφανοτροφείο αποτελούσε το μεγαλύτερο κτήριο της εποχής του για την Αίγινα.

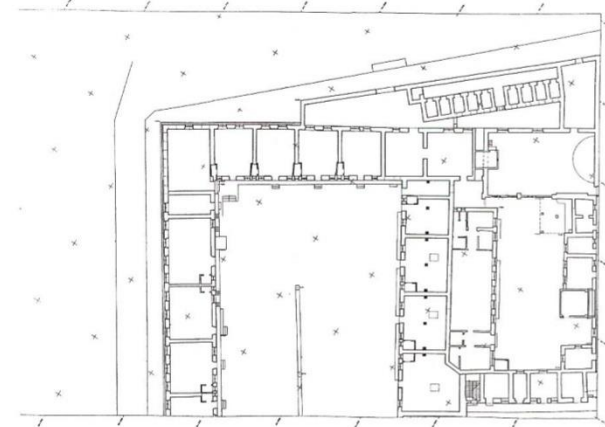
Ο Καποδίστριας συγκέντρωσε εκεί γύρω στα 500 ορφανά, που ζητιάνευαν και αλήτευαν μέχρι τότε. Το ίδρυμα αυτό δεν ήταν μόνο ένα ίδρυμα κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και εκπαιδευτικό κατάστημα. Οι υπότροφοι εξασφάλιζαν εκεί τροφή, ενδυμασία και υπόδηση, αλλά ταυτόχρονα μάθαιναν γράμματα και πρακτικές τέχνες.

Η οικοδόμηση του Ορφανοτροφείου εξασφάλισε εργασία σε έναν μεγάλο αριθμό εξεθλωμένων κατοίκων, κυρίως προσφύγων, που δούλευαν για ένα κομμάτι ψωμί.

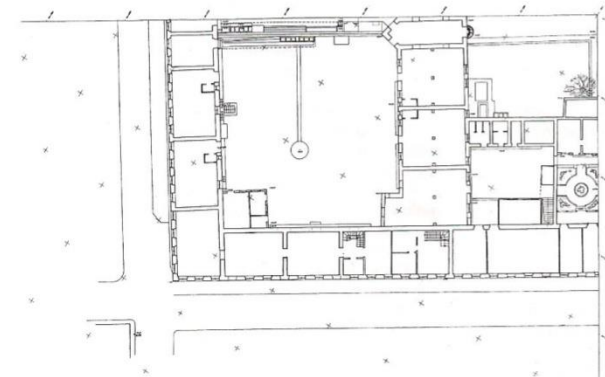
Από έγγραφο της Δημογεροντίας που δημοσιεύτηκε στη "Γενική Εφημερίδα", μαθαίνουμε ότι "οι πολίται της Αίγινης μόλις μαθόντες την ευχαρίστηση την οποίαν η Σ. Κυβέρνησις, εφάνέρωσε διά να λάβη δι' αγοράσεως έναν τόπο κατάλληλον προς χρήσιν του Ορφανοτροφείου... νομίζονται ευτυχείς εις τοιαύτην ευκαιρίαν να προσφέρωσι δωρεάν τον άνωθεν τόπο εις την Σ. Κυβέρνησιν εις τεκμήριον της μεγίστης ευγνωμοσύνης την οποίαν οφείλουσι εις αυτήν". Η έκταση αυτή ήταν 55

Εικ. 3. Κάτοψη κτηρίου. Α' στάθμη, Γυμνάσιο.

Εικ. 4. Κάτοψη κτηρίου. Β' στάθμη, Ισόγειο, ΒΑ τμήμα.

Εικ. 5. Κάτοψη κτηρίου. Β' στάθμη, Ισόγειο ΒΔ τμήμα.

στρέμματα και βριοκόταν "κατά πρόσωπον οικοδομής", πρόκειται δηλαδή για την έκταση που βρίσκεται μπροστά από τις φυλακές γνώστη και ως "Χωράφα". Προσφεραν ακόμα και "μίαν οικίαν κειμένην εις το πλάγιον της μεγάλης εκκλησίας...πρός χρῆσιν δημοσίου υπηρεσίας⁶. Οι χώροι όμως ανήκαν και σε ιδιώτες, που αποζημιώθηκαν για την απώλειαν της ιδιοκτησίας τους⁷.

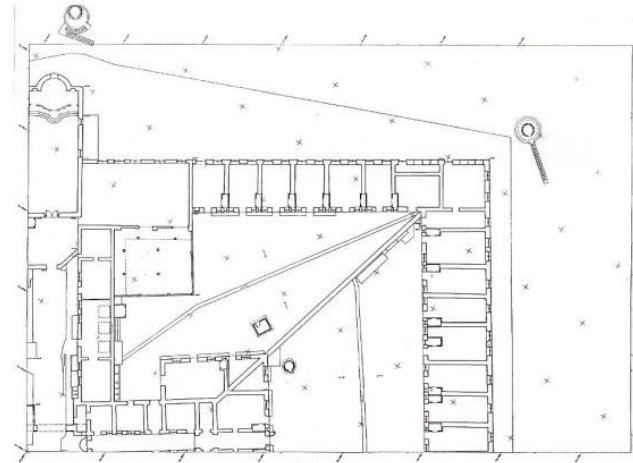
Ο χώρος αυτός εκτάσεως 55 στρεμμάτων εξαπλωνόταν μεταξύ του κτηρίου του Ορφανοτροφείου και της θάλασσας. Σήμερα στο χώρο αυτό φιλοξενείται Σχολείο, Γήπεδο, χώρος πράσινου και ορισμένα κτίσματα. Όπως μας πληροφορεί ο Πρόεδρος του Ορφανοτροφείου Αλέξανδρος Μουστοξύδης⁸, "τα εκτός του οικοδομήματος εσκιάσθησαν με δένδρα" σχετός διά τους αποπάτους υπεσκάφη έως εις την θάλασσαν" από δε του οικοδομήματος έως εις την θάλασσαν επεριορίσθη και επε-

ριταφρεύθη το ήδη γεωργηθέν χωράφιον, διωρισμένον εις κήπον, δια να ενασχολώνται εις αυτόν και να διασκεδάζωσι σωφρόνως οι υπότροφοι".

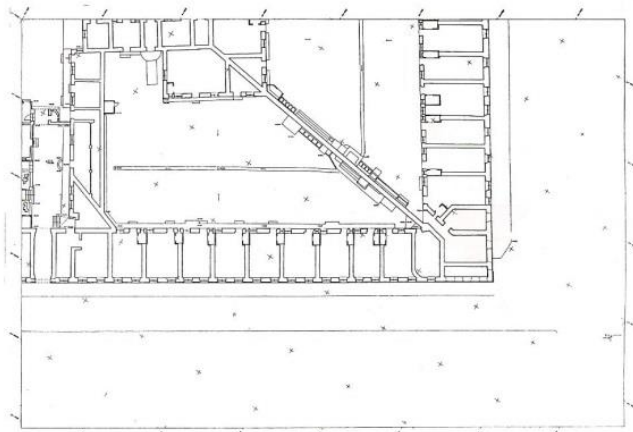
Ορισμένες πέτρες συγκεντρώθηκαν από υπάρχουσες στις γύρω ιδιοκτησίες. Χρησιμοποιήθηκαν όμως για την οικοδόμησή του και πέτρες από αρχαία μνημεία, όπως χρησιμοποιήθηκαν και για τα άλλα κτήρια και κατασκευές στην Αίγινα, όπως στο Υγειονομείο, τον μάλιο του λιμανιού και αλλού⁹.

Για τις θρησκευτικές ανάγκες των ορφανών ο Καποδίστριας έκτισε και εκκλησία του Σωτήρος, στο κέντρο της νοτιοανατολικής πλευράς του κτηρίου, η οποία πλουτίστηκε με "ιερατικές στολάς, ιερά σκέυη, βιβλία και εικόνες"¹⁰.

Στο ορφανοτροφείο στεγαζόταν το πρώτο Αρχαιολογικό Μουσείο της χώρας και η πρώτη Εθνική Βιβλιο-

Εικ. 6. Κάτοψη κτηρίου. Β' στάθμη. Ισόγειο ΝΑ τμήμα

Εικ. 7. Κάτοψη κτηρίου. Β' στάθμη. Ισόγειο ΝΔ τμήμα.

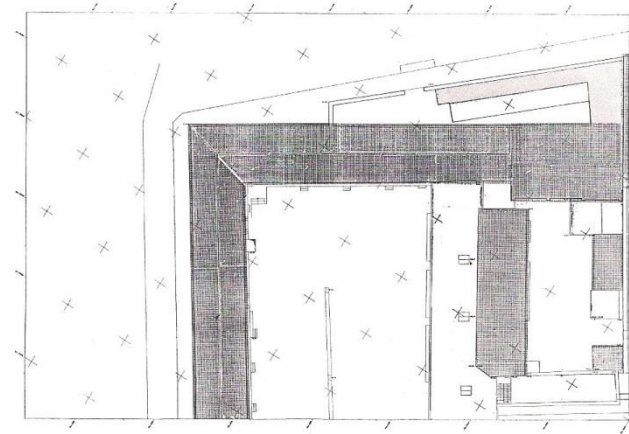
θήκη, αλλά και το Εθνικό τυπογραφείο προτού μεταφερθεί, στο σπίτι του Λογοθέτη, τη "Σπιτάρα". Λειτουργούσε επίσης αλληλοδιδασκτικό σχολείο με 400 περίπου εσωτερικούς μαθητές και 65 εξωτερικούς. Διευθυντής του ήταν ο Ν. Νικητόπουλος, από τη Δημητοάνα Γορτυνίας. Λειτουργούσε ακόμη και ελληνικό σχολείο, καθώς και σχολείο μουσικής. Στο Ορφανοτροφείο υπήρχαν και εργαστήρια, στα οποία οι υπότροφοι μάθαιναν διάφορες πρακτικές τέχνες¹¹.

Το ίδρυμα λειτούργησε μέχρι το 1844. Το 1854 ο Αβουί το βρήκε ερειπωμένο¹².

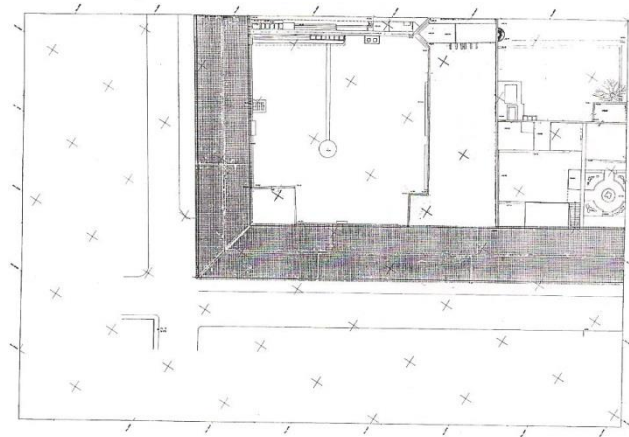
Το 1829 πρόεδρος του Ορφανοτροφείου ήταν ο Ανδρέας Μουστοξύδης, στενός συνεργάτης του Καπο-

δίστρια, τον οποίο εκάλεσε και του ανέθεσε την διεύθυνση των διδακτικών καταστημάτων στην Αίγινα. Δεν ήταν απλώς ένας δημόσιος υπάλληλος αλλά ο ανώτατος άρχων της παιδείας, στην Αίγινα. Σ' ένα γράμμα του προς το φίλο του Lardin, μιλάει για τις αρμοδιότητές του: "Είναι πρόεδρος του Ορφανοτροφείου, δηλαδή ενός μικρόκοσμου από 300 παιδιά, Διευθυντής του Μουσείου, πρόεδρος του Κεντρικού Σχολείου, Επιθεωρητής των Εθνικών Τυπογραφείων, μέλος δύο Επιτροπών για την ίδρυση σχολείων αλληλοδιδασκτικής εκπαίδευσως και μυστικός συντάκτης μιάς Γαλλικής Εφημερίδος".

Όπως το πρόσωπο του Μουστοξύδη σε συνδυασμό

Εικ. 8. Κάτοψη κτηρίου. Γ' στάθμη. Στέγες δώματα, ΒΑ τμήμα

Εικ. 9. Κάτοψη κτηρίου. Γ' στάθμη. Στέγες δώματα, ΒΔ τμήμα.

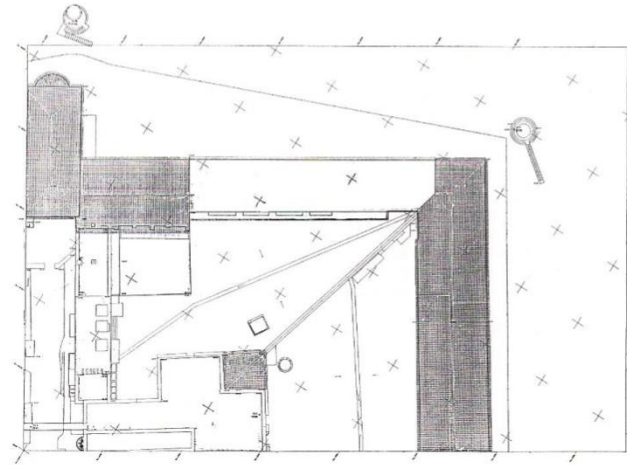
και με την έλλειψη στέγης για τις δημόσιες υπηρεσίες να ήταν η αιτία της συγκέντρωσης τόσο πολλών χρήσεων στο κτήριο του Ορφανοτροφείου.

Η πρώτη Εθνική Βιβλιοθήκη στεγάζεται στο κτήριο του Ορφανοτροφείου και το 1830 τα βιβλία της, που προέρχονται από αγορές και κυρίως από δωρεές ανέρχονται σε 1018 τόμους. Είχε και Τμήμα Χειρογράφων. Ο Α. Μουστοξύδης αναφέρει 24 παλιά χειρόγραφα σε μεμβράνη και βαμβάκοχαρτί¹³.

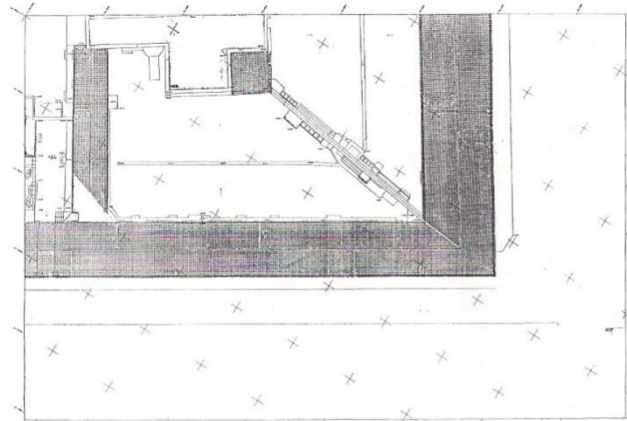
Συλλογή αρχαίων φαίνεται πως γινόταν από τότε που άρχισε να κτιζεται το Ορφανοτροφείο. Τα αρχαία

συγκεντρώνονταν σε κάποιο μέρος του καταστήματος μέχρις ότου ιδρυθεί το Μουσείο. Η Γενική Εφημερίς γράφει: "Ενώ κατωρύοντο τα θεμέλια του ευρέθησαν αγγεία τινά παλαιά των οποίων και η κατασκευή και η μορφή είναι άξια της περιεργίας των αρχαιολόγων. Ευρέθησαν υσαύτως και εις εξομαλισμόν των οδών της πόλεως άλλα τοιαύτα καθώς και εις την γήν του λοιμοκαθαρητίου ευρέθη ανάγλυπτον παριστάνον ιππον με τον ιπποκόμον του¹⁴".

Η συγκέντρωση ενός αρκετά σημαντικού αριθμού αρχαίων λοιπόν, τόσο στο χώρο του ίδιου του Ορφανο-

Εικ. 10. Κάτοψη κτηρίου. Γ' στάθμη. Στέγες δώματα, ΝΑ τμήμα.

Εικ. 11. Κάτοψη κτηρίου. Γ' στάθμη. Στέγες δώματα, ΝΔ τμήμα.

τροφείου, όσο και σε άλλα κτήρια κατά την ανοικοδόμησή δημοσίων και άλλων κτηρίων στην Αίγινα, οδήγησαν στην ανάγκη δημιουργίας ενός μουσείου.

Επίσημα το πρώτο Αρχαιολογικό Μουσείο της χώρας ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1929 με το υπ' αριθμ. 49/20.10.29 ψήφισμα. Εφορος του Μουσείου διορίστηκε ο Ανδρέας Μουστοξύδης¹⁵.

Στην από 31.12.1830 έκθεσή του προς το Υπουργείο Παιδείας μας λέει πως μέχρι τότε το Μουσείο περιλάμβανε "Αγγεία ζωγραφισμένα διαφόρων, σχημάτων μεγέθους ιδιαιτητών 1090, Λύχνους 108, Αγάλματα 24, Αλάβαστρα 34, άλλα κεράμια 16, Αγγεία υάλινα 19, Σπονδεία, όπλα και διάφορα άλλα σκεύη χάλκινα 137, Επιγραφαί 71, Αγάλματα κατά μάλλον ή ήττον ακέραια 24, ανάγλυφα 14, Τεμάχια γλυπτικής 53, Νομίσματα 359"¹⁶.

Το 1830 ο Καποδίστριας απευθύνει στους Εκτάκτους Επιτρόπους του κράτους την υπ' αριθμ. 953/28.6.30 εγκύκλιο, με την οποία δίνει οδηγίες και διαταγές για την προστασία των αρχαιοτήτων της χώρας¹⁷. Μετεκάλεσε και ξένες επιστημονικές αποστολές για τις αρχαιότητες.¹⁸

Εντούτοις κατά τον ερχομό των Βαυαρών "εν τω μουσείω τούτω της Ελλάδος ευρίσκοντο, εκτός μερικών πολύ ωραίων αγγείων, μόνο επιγραφαί τινές, θραυσμένα κεφαλαί, ακρωτηριασμένα τινά αγάλματα και άλλα ασήμαντα γλυπτικά έργα. Οτι υπήρχε καλλίτερο από την συλλογήν είχε κλαπή κατά την διάρκεια της διευθύνσεως του Α. Μουστοξύδη". Αλλά και η βιβλιοθήκη "ήτο απρόσιτος και συνεπώς αχρησιμοποίητος. Η Διοικητική Επιτροπή ήνοιξε τω όντι τας πύλας της εις τον καθένα, ένεκεν όμως της αναρχικής καταστάσεως της εποχής εκεινης, η εις αυτήν προσέλευσις δεν ήτο μεγάλη".¹⁹

Ο Κοραής στα "Σύμμικτα Ελληνικά", μέρος πρώτον, 1831, γράφει μεταξύ των άλλων για την Βιβλιοθήκη και το Μουσείο και τα εξής:

"... Αλλ' η βιβλιοθήκη; Αυτή είναι πάντοτε σφαλισμένη, και μέσα κανείς άλλος δεν έχει την άδεια να εμβή παρά μόνο τρεις κλάσεις υποκειμένων, τα σκωλήκια, οι ποντικοί και οι επιστάται... εις την Αίγιαν είναι κ' εν μουσείων, ωρισμένων να δέχεται και να φυλάττη τα λείψανα των αμίμητων και ατίμητων Ελληνικών αριστουργημάτων. Αλλά και τούτο το κατάντημα είναι, ως όλα τα έργα του Καποδίστρια, παγίς και δέλεαρ. Οι ευκολόπιστοι Έλληνες έστειλαν και στέλλουν πανταχόθεν της Ελλάδος μερικοί αγοράζουν ακριβά δι' αυτό το τέλος, όσα μνημεία, ανδριάντας και σκεύη αρχαία ευρίσκοντο. Τα μέτρια, τα κολωβομένα, τα καταθέτει εκεί δια τα ομμάτια του κόσμου· τα πολύτιμα όμως και τα σώα, αλλά επώλησε και άλλα φυλάττει κρυμμένα εις τα υπόγεια εργαστήρια. Τοιαύτα εργαστήρια έχει κάντισσα κ' εις την Ελλάδα και έξω της Ελλάδος. Οι ταξιδεύοντες επιστήθιοι του δεν ανεχώρησαν απ' αυτήν μήτε με κενάς χείρας, μήτε εις κενά πλοία."²⁰

Ανεξάρτητα από την υπερβολή, που φαίνεται να έχουν οι λόγοι του Κοραή, συνέπεια της πολεμικής του στάσης απέναντι στο Καποδίστρια, θεωρείται ότι έχουν κάποια βάση αληθείας. Οπωσδήποτε όμως η Βιβλιοθήκη και το Μουσείο αποτελούσαν μία σημαντική κατάκτηση για την καποδιστριακή Ελλάδα.

Ο Α. Μουστοξύδης ως προσωπικός φίλος και του Καποδίστρια συγκέντρωνε τις βολές πολλών αντιπάλων του. Παρά τις αμφισβητήσεις του η συμβολή του στην νεοελληνική παιδεία υπήρξε σημαντική²¹. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια ο Μουστοξύδης παραιτήθηκε και αναχώρησε για την Κέρκυρα.

Υπήρχε στην Αίγινα και σχολείο Μουσικής, που στεγάζονταν στο Ορφανοτροφείο.

Η κυβέρνηση πίστευε ότι "η επιστημονική μουσική είναι μέρος ουσιώδες της ελευθέρας αγωγής, ρυθμίζουσα και ηθικοποιούσα τας φυσικές και ηθικές δυνάμεις των παιδων...". Γι' αυτό το Γενάρη του 1830 διόρισε δασκαλο της μουσικής "των τω Ορφανοτροφείω και Κεντρικό Σχολείω μαθητευομένων παιδων" τον Αθανάσιο Αβραμάδη²².

Ο Καποδίστριας κατά την επίσκεψή του το 1830 στα σχολεία έμεινε ικανοποιημένος από την πρόοδο των μαθητών και έδωσε εντολή να ευχαριστήσουν το δασκαλο "εκ μέρους της Κυβερνήσεως" και διέταξε να αγοράσουν για τις ανάγκες του σχολείου Δώδεκα μουσικά όργανα (βιολιά) και άλλα αναγκαία μέσα.²³

Ο Μουστοξύδης μας λέει στην από 31.12.1830 σχετική με το Ορφανοτροφείο έκθεσή του, ότι οι μαθητές της σχολής (της μουσικής) ανέρχονται σε 32²⁴. Ο Γρηγόριος Κωνσταντάς σε δική του έκθεση προς το Υπουργείο Παιδείας, με ημερομηνία 9.5.1832, γράφει σχετικά με το σχολείο της μουσικής τα εξής: "Έχει προσέτι το κατάντημα (το Ορφανοτροφείο) και Σχολείον Μουσικής Ευρωπαϊκής ή μάλλον ειπείν Ρωσικής, εις την οποίαν διδάσκονται περίπου τριάκοντα υπότροφοι, και εις το οποίον ευρίσκον μεγάλην ευαρέσκειαν ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, και το οποίον λέγει ο σεβάσιμος γέρων Κύριος Θήρσιος, θέλει φανή αρεστόν εις τον ελεουσόμενον ηγεμόνα της Ελλάδος"²⁵.

Σημαντική είναι η παρουσία στο Ορφανοτροφείο και του Γρηγορίου Κωνσταντά, γνωστού στην νεοελληνική γραμματεία ως φωτισμένου δασκάλου της εποχής του διαφωτισμού. Χρησιμοποιήθηκε από πολύ νωρίς στο Ορφανοτροφείο. Όταν ήρθε ο Καποδίστριας βρισκόταν στη Σύρο. Στις αρχές του 1828, μας λέει ο ίδιος στα αυτοβιογραφικά του στοιχεία, τον κάλεσε ο Κυβερνήτης στην Αίγινα και του ανέθεσε να πάει στη Σύρο, για να πάρει ξυλικά για το Ορφανοτροφείο που κτιζόταν τότε, "διατάξας τον τότε Διοικητήν Σύρας να μοι χορηγή με εξέτασιν και ακρίβειαν τα απαιτούμενα χρήματα για την αγορά της ξυλικής". Μόλις τελείωσε τη δουλειά αυτή, τον έκανε "επιστάτη να επιστατώ εις την πληρωμήν των ημερησίων των εργαζομένων πτωχών ανθρώπων όπου δούλευαν εις την οικοδομήν του καταστήματος (Ορφανοτροφείου)"²⁶.

Το 1829 διορίζεται ως μέλος της τριμελούς επιτροπής, που θα διήυθνε το Ορφανοτροφείο, με το αριθ. 12478 διάταγμα, ανατίθεται η γενική Επιστοασία του Ορφανοτροφείου σε επιτροπή συγκειμένη από τον επίτροπο Δ. Σποράδων, τον ιεροδιάκονο Γρηγόριον Κωνσταντά, και τον Αρχιμανδρίτην Λεόντιον Καμπάνη²⁷.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του διατάγματος "Ο ιεροδιάκονος κ. Γρηγόριος Κωνσταντάς ασχολείται ιδιαίτερος περί την οικονομίαν, προμηθεύει εις τα καταστήματα παν ότι είναι αναγκαίον εις τους μαθητάς, έχει ταμείον και δίδει λόγον κατά μήνα εις την Κυβέρνησιν δια μέσου του Προέδρου της Επιτροπής".

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του διατάγματος "Ο Αρχιμανδρίτης κ. Καμπάνης έχει την άμεσον επιστοασίαν όλων των υπουργών και των μαθητών ως και της εσωτερικής ευταξίας του Ορφανοτροφείου". Οι Ι. Βενθύλος και Ν. Νικητόπουλος διορίζονται σύμβουλοι της επιτροπής και είναι μαζί με τον Γρ. Κωνσταντά αρμόδιοι για την "αγωγή των μαθητών του αλληλοδιδασκτικού".

Τον Οκτώβριο του 1829 Πρόεδρος του Ορφανοτροφείου διορίστηκε ο Α. Μουστοξύδης. Από τότε οι ε-

ξουσίες του Κωνσταντά μειώθηκαν. Οι Μουστοξύδης και Κοκκώνης αποτελούν τους εμπιστούς του καθεστώτος και οι άλλοι περιορίζονται σε δευτερότατο ρόλο. Ο Κωνσταντάς συνεχίζει το έργο του στο Ορφανοτροφείο και μετά την αναχώρηση του Μουστοξύδη, οπότε αναλαμβάνει την διοίκηση με τους Νεόφυτο Δούκα και Γ. Καραμάνο. Ουσιαστικά οι δύο πρώτοι αποτελούν την διεύθυνση του ιδρύματος.

Σε έκθεση του Κωνσταντά κατά το Μάιο του 1832²⁸ προς το Υπουργείο Παιδείας περιγράφει την κατάσταση που επικρατεί στο Ορφανοτροφείο και κάνει προτάσεις για μερικές μεταρρυθμίσεις.

Μεταξύ αυτών προτείνει για λόγους οικονομικούς να φύγουν από το ίδρυμα, όσοι από τους 320 υπότροφους έχουν γονείς και ίσως και ευκατάστατους. Αναφέρει ότι οι περισσότεροι από τους μαθητές που υπάρχουν είναι πάνω από 17 χρονών και "είναι δυσάγωγοι, ταραξίαι, ηθδούν από τα παράθυρα" και προτείνει να μη γίνονται δεκτοί μαθητές που είναι πάνω από 15 χρόνων.

Σχετικά με το σχολείο αναφέρει ότι "το κατάστημα έχει σχολείον αλληλοδιδασκτικό, εις το οποίον διδάσκονται οι του Ορφανοτροφείου υπότροφοι. Θυμίζουν όμως και πολλοί παίδες των Αιγινιτών και παροίκων, και επομένως ωφέλιμοι και αναγκαίοι. Είναι όμως κακώς διοργανισμένοι παρά του τσαρλατάνου Κοκκόνη, όστις ήτον εταίρος και ιδώλων του Μουστοξύδου και ολίγος ο εκ τούτου καρπός" και ασκεί κριτική στο εκπαιδευτικό σύστημα του σχολείου.

Πληροφορεί ότι το ίδρυμα έχει και "εργαστάσιον" ραπτικής, στο οποίο διδάσκταν και δούλευαν οι υπότροφοι την τέχνη. Ο μάστορης "ηθέλησε να αναχωρήσει ομού με τους συμπατριώτες τους εις Κέρκυραν".

Υπάρχει και "εργαστάσιον βιβλιοδετικής του οποίου τον μαιστρα τον έφερε ο Μουστοξύδης από Βενετίας ως φίλος του δια να τον κυβερνήσει...". Κρίνει ότι είναι περιττό βάρος για το κατάστημα. Γράφει ακόμη ότι "ήτον ωφέλιμοι, αναγκαίοι και οικονομικοί να καταστηθή εις το κατάστημά της παπουτζίτικης τέχνης εργοστάσιον, και να έρχονται εις τούτο αναγκαούντα δέρματα από Ανατολήν, ή από τα χωριά της Ζαγοράς, επειδή χρειάζονται εις υποδησίαν των υποτρόφων τουλάχιστον διακόσια ζευγάρια παπούτσια τουν μήνα...".

Την περίοδο αυτή υπάρχει μία διαμάχη μεταξύ διοίκησης και δασκάλων²⁹, αυτή προκαλεί το διορισμό στο Ορφανοτροφείο ως σχολάρχη του Θεόκλητου Φαρμακίδη. Οι εξουσίες του Κωνσταντά εξακολουθούν να είναι μεγάλες. Μετά από επιβώρηση του Α. Ραγκαβή ως εκπροσώπου Υπουργείου Παιδείας οι Γ. Κωνσταντάς και Ν. Δούκας απομακρύνονται από το Ορφανοτροφείο³⁰.

Οι υπότροφοι στο Ορφανοτροφείο εκτός από την τροφή, την ενδυμασία και υπόδηση, που εξασφάλιζαν, μάθαιναν και γράμματα και πρακτικές τέχνες. Ο Α. Μουστοξύδης σε σχετική με το Ορφανοτροφείο έκθεσή του, μας λέει ότι "εισηγήσαν εις το Ορφανοτροφείο και τινές τέχναι μηχανικάι πρός γύμνασιν των εκ αυτών κατοικούντων υποτρόφων" και ότι "καταγίνονται εις την βιβλιοδετικήν 4, εις την ραπτικήν 5, εις την ξυλουργικήν 2". Ο ίδιος πάλι μας πληροφορεί ότι στη "σκυτοτομικήν και άλλας βαναύσους εις Αίγινα" μαθήτευαν 9 υπότροφοι. Τέλος 4 μάθαιναν την τυπογραφική τέχνη.

Μέσα στο Ορφανοτροφείο λοιπόν υπήρχαν πολλά εργαστήρια, όπως βιβλιοδετικής, ραπτικής, "παπουτζίτικης", ξυλουργικής, τυπογραφίας, βιβλιοδεσίας, κ.ά.

Η Κυβέρνηση διόρισε και αρχιτέκτονες στο Ορφανο-

τροφείο για να διδάξουν "θεωρητικώς και πρακτικώς τους ήδη προηγμένους νέους του Ορφανοτροφείου, όσοι έχουν κλίσιν και εφύϊαν εις την τέχνην". Πρόκειται για τους Σταμάτη Κλεάνθη και τον Γερμανό Εδουάρδο Σάουμπερτ.

Ο Σταμάτης Κλεάνθης καταγόταν από τον Βελβεντό της Μακεδονίας. Πήρε μέρος στον αγώνα του Αλ. Υψηλάντη και μόλις μπόρεσε να σωθεί μετά την αποτυχία του κινήματος. Πήγε στην Γερμανία και σπούδασε στο Βερολίνο Αρχιτεκτονική. Μετά την απελευθέρωση κατέβηκε στην Ελλάδα μαζί με τον φίλο του Εδ. Σάουμπερτ. Ο τελευταίος καταγόταν από το Breslau, σπούδασε κι αυτός αρχιτεκτονική και υπήρξε μαθητής του Schinkel.

Η Καποδιστριακή Κυβέρνηση τους διορίζει "Αρχιτέκτονες της Κυβερνήσεως" με διάταγμα της 15.6.1830. Με άλλο διάταγμα του ανατίθεται η διδασκαλία των υπότροφων του Ορφανοτροφείου.

Οι δύο γνωστοί αρχιτέκτονες παρέμειναν στην Αίγινα μέχρι το 1831, οπότε παραιτήθηκαν "απαυθίσαντες από τας ιδιοτροπίας του Δυνάστου και τας μηχανορραφίας των οργάνων του, ιδίως του Ανδρέου Μουστοξύδη, έδωσαν παραίτηση την οποίαν είχαν και προηγουμένως προσφέρει δύο φορές" και αναχώρησαν για την Αθήνα, όπου εργάστηκαν για την πολεοδομική συγκρότηση της μετέπειτα πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους.

Από τα ανωτέρω διαφαίνεται ο σημαντικός ρόλος του ιδρύματος του ορφανοτροφείου κατά τα χρόνια του Καποδιστρία και εκείνα που ακολούθησαν. Όπως αναφέραμε παραπάνω το ίδρυμα λειτουργήσε μέχρι το 1854, ενώ το 1854 το κτήριο εμφανίζεται εγκαταλελειμμένο και ερειπωμένο. Η ερείπωση αυτή πιθανόν περιλάμβανε τμήματα του εσωτερικού και εξωτερικού τοίχου του τμήματος της ΒΑ πτέρυγας, τμήμα του εξωτερικού τοίχου και ολόκληρο σχεδόν τον εσωτερικό τοίχο του Ν τμήματος της ΒΑ πτέρυγας, τμήματα του εξωτερικού και εσωτερικού τοίχου της ΝΑ πτέρυγας.

Για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε το κτήριο ως φυλακή από το βασιλιά Όθωνα, που φυλάκιζε στο βορειοδυτικό τμήμα του αγωνιστές του 1821 και συνταγματικούς.

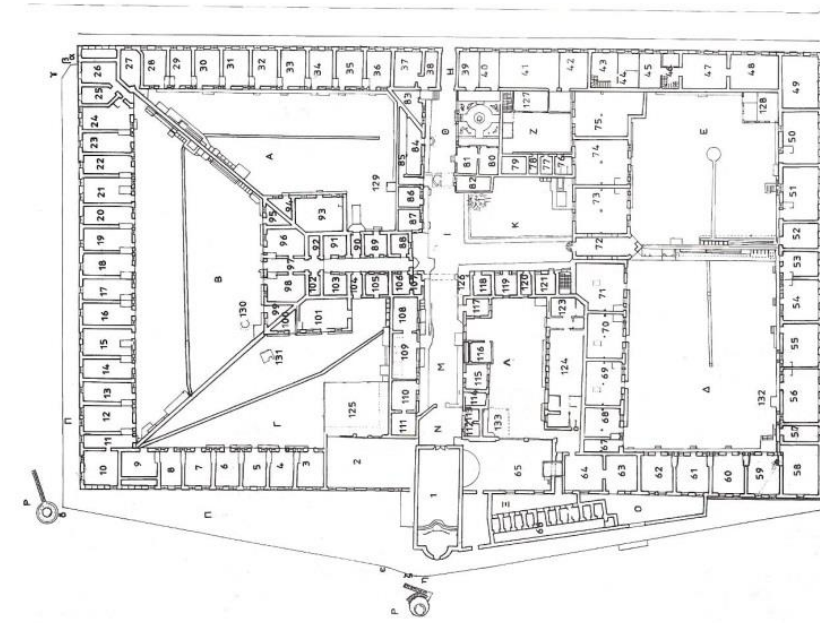
Αποκλειστική χρήση φυλακών πήρε το κτήριο γύρω στα 1880 και λειτουργήσε ως φυλακή μέχρι το 1984, όταν οι εκεί λειτουργούσες φυλακές μεταστέγάστηκαν. Στο κτήριο φυλακίστηκαν εκτός από ποινικούς και πολλοί κρατούμενοι πολιτικών και κοινωνικών αγώνων μέχρι το 1974. Μεταξύ αυτών, αγωνιστές της Επανάστασης του 1821, όπως ο Νικηταράς, ο Μακρυγιάννης, κ.ά., ο Μαρίνος Αντύπας, αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης και του αντιδικτατορικού αγώνα.

Το κτήριο των φυλακών κηρύσσεται με την με αριθμ. Β1/Φ26/24081/718/ 12-6-85 (ΦΕΚ 467/τεύχ. Β' /26-6-85) απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, ως διατηρητέο μνημείο κατά το τμήμα του μεγάλου ορθογωνικού αρχικού κτηρίου και του ναού του Ορφανοτροφείου.

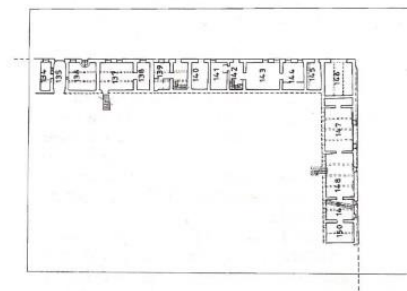
Χρήσεις χώρων κατά τον χρόνο λειτουργίας των φυλακών

Κατά τον χρόνο, που το κτήριο λειτουργούσε ως φυλακή, οι χώροι του είχαν τις παρακάτω χρήσεις, όπως προκύπτει και από σχέδια που έχει συντάξει το Υπουργείο Διακαιοσύνης.

Αναλυτικά με βάση το σχέδιο, στο οποίο παρουσιάζεται αριθμηση των χώρων, οι χρήσεις ήταν οι εξής. (εικ. 12, 13):

Εικ. 12. Συνολική κατοψη Β στάθμης. Αριθμηση χώρων.

Εικ. 13. Συνολική κατοψη Α' στάθμης. Αριθμηση χώρων.

Α' Ισόγειο

1. Ναός του Σωτήρος της Ελλάδος Θεού.
2. Εργαστήριο.
- 3, 4, 5, 6, 7, 8. Θάλαμοι κρατουμένων.
9. W.C.
- 10, 11. Αποθήκη ματισμού κρατουμένων.
- 12 έως 25 θάλαμοι κρατουμένων.
- 26, 27. W.C.
- 28 έως 36 θάλαμοι κρατουμένων.
- 37, 38. Γραμματεία.

39. Διευθυντής.
40. Υποδιευθυντής.
- 41, 42. Θάλαμοι προσωπικού.
- 43, 44. Οικία Διευθυντού.
- 45, 46. Χωροφυλακή.
- 47, 48, 49. Θάλαμοι Χωροφυλακής.
- 50, 51. Θάλαμοι Κρατουμένων.
52. W.C.
- 53 έως 57. Θάλαμοι κρατουμένων.
58. W.C.
59. Κουρεία.
- 60, 61, 62. Θάλαμοι κρατουμένων.
- 63, 64. Αποθήκες (παλιά ξυλουργείο).
65. Κινηματογράφος (παλιά ξυλουργείο).
66. Απομόνωση Κρατουμένων.
67. Θάλαμος κρατουμένων.
68. Αποθήκη ματισμού κρατουμένων.
- 69, 70, 71. Θάλαμοι κρατουμένων.
72. Διαδρομός.
- 73, 74, 75. Θάλαμοι κρατουμένων.
- 76, 77, 78. W.C.
79. Δεξαμενή.
- 80, 81, 82, 83. Λογιστήριο.
- 84, 85. Χώροι επισκεπτηρίου.
86. Λογιστήριο.
87. Οδοντιατρείο.
88. Κουρεία.
89. Αποθήκη ματισμού.
90. Διαδρομός.

Εικ. 20. ΒΑ πλευρά κτηρίου, εξωτερικό ναού.

Εικ. 21. ΒΑ πλευρά κτηρίου.

- 139. Κατοικία Διοικητού.
- 140. Αποθήκη (πρόσκοποι).
- 141. W.C.
- 142, 143, 144. Χωροφυλακή.
- 145. Αποθήκη.
- 146. Σταθμευση οχημάτων.
- 147, 148, 149, 150, 151 Ημιυπόγειοι ημιτελείς χώροι, Αποθήκες

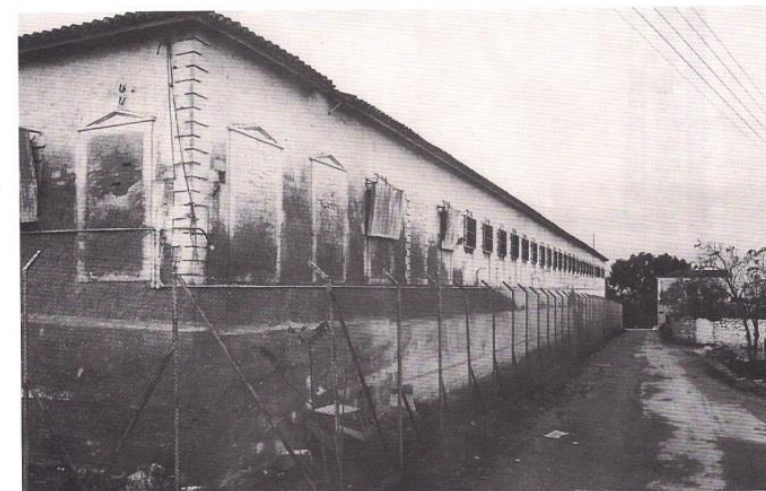
Β. Κατασκευαστικά στοιχεία

Βα. Αρχικό κτήριο

Τοιχοποιία: Το αρχικό κτήριο είναι κατασκευασμένο λιθοδομή μεγάλου πάχους (γύρω στα 70 εκατ.). Η λιθοδομή του διαμορφώνεται εξωτερικά με πυρόλιθους περιβαλλόμενος από κεραμικά στοιχεία. Κατά τις επιφάνειες έδρασης έχουμε παρεμβολή μίας σειράς κεραμικών και κατά τους αρμούς ώσεως τοποθετούνται οριζό-

Εικ. 22. ΒΑ πλευρά κτηρίου.

Εικ. 23. ΒΔ πλευρά κτηρίου.

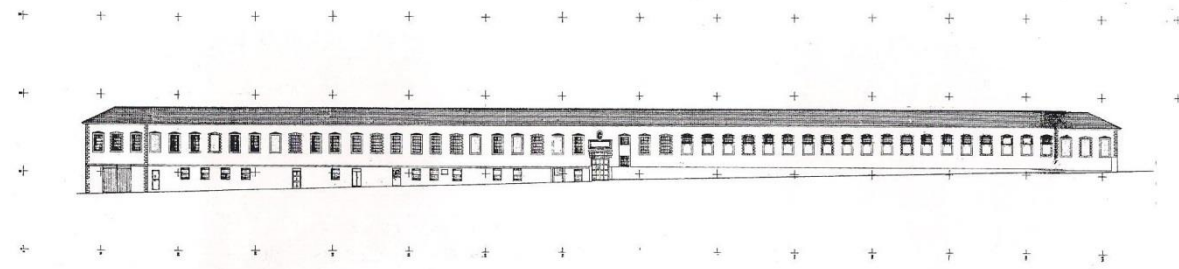
ντια μικρά κεραμικά πολλά καθ' ύψος, τα οποία πληρώνουν όλο το πλάτος του αρμού, το οποίο μεταβάλλεται από 3-12 ή και περισσότερα εκατοστά. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα κεραμικά αντικαθίστανται με αντίστοιχης μορφής τεμάχια πυρόλιθου.

Στα νεώτερα τμήματα που έχουν γίνει επανακατασκευές της λιθοδομής δεν υπάρχει η παρεμβολή των κεραμικών και σε πολλές περιπτώσεις δεν χρησιμοποιείται πυρόλιθος αλλά ασβεστολιθικές πέτρες.

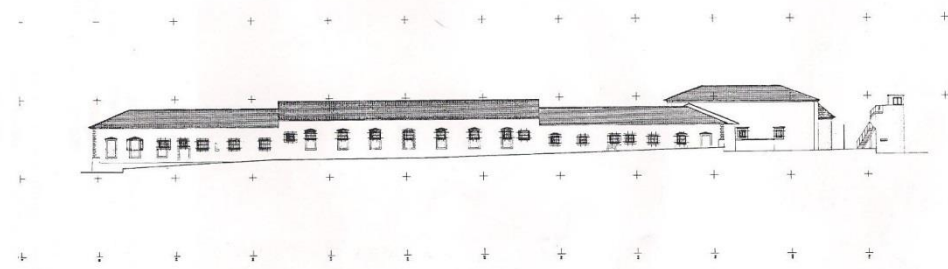
Στο παλιό αρχικό κόνιαμα διακρίνουμε την ύπαρξη

αργιλικού χώματος, ενώ στα νεώτερα επικρατούν η άμμος θαλάσσης και η άσβεστος.

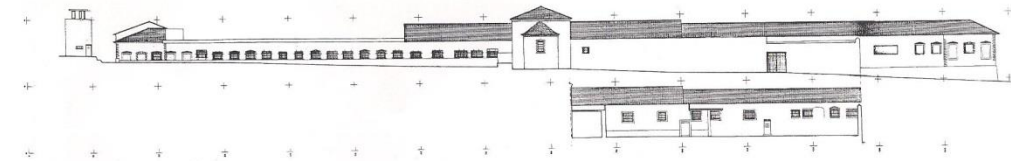
Τα ανοίγματα διαμορφώνονται με λαμπάδες κατασκευασμένους από μεγάλους πυρόλιθους, στους οποίους λαξεύονται τα πλαίσια των παραθύρων. Αυτές οι λαξεύσεις δίνουν α) την μορφή παραστάδας β) τη μορφή γωνιολιθών, ενός και μισού πλάτους εναλλάξ. Στα νεώτερης κατασκευής επισκευασμένα τμήματα η διακόσμηση αυτή των παραθύρων ή γίνεται με αντίστοιχη διαμόρφωση του σοβά ή παραλείπεται.

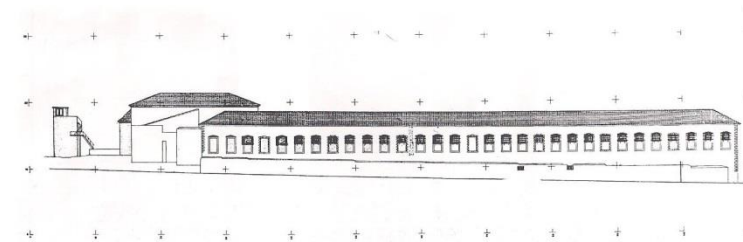
Εικ. 24. ΝΔ πλευρά κτηρίου.

Εικ. 25. ΝΑ εξωτερική όψη κτηρίου.

Εικ. 26. ΒΑ εξωτερική όψη κτηρίου.

Εικ. 27. ΒΔ εξωτερική όψη κτηρίου.

Τα υπέρθυρα των αρχικών παραθύρων διαμορφώνονται στην πρώτη περίπτωση με επίπεδο μονολιθικό πρέκι και την προσθήκη αετώματος και στην δεύτερη με τη λάξευση σφηνόλιθων με κλιμακωτή διάταξη συμμετρική ως προς κεντρικό κλειδί σε μονολιθικό πρέκι. Τ' ανοίγματα των δύο αυτών μορφών εναλλάσσονται με κάποιο ρυθμό ανάλογα με το είδος του ανοίγματος και την θέση του. Ετσι η αναλογία αυτή άλλοτε είναι 1:1, άλλοτε 3:1.

Αντίστοιχη κατασκευή με τη δεύτερη περίπτωση είναι και η δημιουργία γωνιολιθών λαξευμένων σε μεγαλύτερους λίθους σχετικά ακανόνιστου σχήματος.

Τα ανοίγματα εσωτερικά φέρουν τοξωτό υπέρθυρο και παρουσιάζουν διεύρυνση προς το εσωτερικό.

Τα νεώτερα ανοίγματα, που ανοίχθηκαν στο κτήριο δεν έχουν τις κατασκευές που περιγράψαμε προηγουμένα. Απ' αυτά εκείνα που ανήκουν στις παλαιότερες επανακατασκευές τμημάτων δημιουργούνται με πωρόλιθο, και τα συναντάμε κυρίως στο ΝΑ τμήμα της ΒΔ της πλευράς του ναού στοάς και στο κεντρικό τμήμα της ΝΑ πτέρυγας.

Τα αρχικά ανοίγματα των παραθύρων έχουν μεγάλο ύψος, περίπου 2,10 μέτρα, το οποίο έχει περιοριστεί στα εξωτερικά ανοίγματα των παραθύρων με απόφραξη του κάτω τμήματος με λιθοδομή και κατασκευή έντονα κεκλιμένης ποδιάς.

Τα ανοίγματα, που ανήκουν σε νεώτερες επανακατασκευές ή έχουν διανοιχθεί μεταγενέστερα, έχουν διάφορες κατασκευές με πρέκια από ξύλο ή σκυρόδεμα ή με κα-

τασκευή λίθινων χαμηλών τόξων. Τα ανοίγματα αυτά δεν φέρουν ιδιαίτερη διακόσμηση. Μεγάλος αριθμός ανοιγμάτων έχει αποφραχθεί με λιθοδομή, κυρίως κοντά στις γωνίες εξωτερικά και σε θέσεις προσθηκών εσωτερικά.

Όλα τα παράθυρα των θαλάμων κρατούμενων έχουν μεταλλικά κάγκελα.

Το αρχικό κτήριο δεν είναι εξωτερικά σοβαντισμένο παρά μόνο στις μπροστά όψεις του υπογείου. Το γεγονός αυτό μπορεί να σημαίνει, ότι η πρόθεση των κατασκευαστών του κτηρίου ήταν να μείνει αυτό ανεπίχριστο ή ότι παρέμεινε έτσι, λόγω της ανάγκης να κατασκευαστεί σύντομα για να χρησιμοποιηθεί για το σκοπό τον οποίο προοριζόταν να υπηρετήσει. Υπέρ της πρώτης εκδοχής συνηγορούν: α) Η επιμελημένη κατασκευή της λιθοδομής, με την παρεμβολή των κεραμικών στοιχείων στην με ισόδομο περίπου σύστημα δόμηση των τοίχων. β) Το μικρό ύψος της εξοχής των λαξεύσεων στα πλαίσια των ανοιγμάτων, το οποίο είναι συνήθως της τάξεως των 2 εκατοστών. Είναι φανερό ότι αν αρχική πρόθεση των κατασκευαστών ήταν να κατασκευαστεί επίχρισμα, το ύψος της εξοχής των διακοσμητικών στοιχείων θα ήταν μεγαλύτερο. Υπέρ της δεύτερης εκδοχής συνηγορούν: α) Η ανομοιογένεια στην κατασκευή της τοιχοποιίας, όπως στην περίπτωση της αντικατάστασης κεραμικών στοιχείων με λίθινα ενσφηνώματα. β) Η χρησιμοποίηση στα πλαίσια των ανοιγμάτων και τη διαμόρφωση των γωνιολιθών μεγάλων λίθων ορισμένες φορές έντονα ακανονίστων.

Εσωτερικά οι τοίχοι φέρουν επίχρισμα εκτός από

Εικ. 28. Εσωτερική πλευρά κεντρικής εισόδου, αυλή Θ.

Εικ. 30. Γέφυρα, αυλές Ι, Μ, Ν, ναός

Εικ. 29. Αυλή Ι, γέφυρα, καγκελόφρακτη πόρτα στο διάδρομο 97 προς ακτίνες Α, Β, Γ.

Εικ. 31. Αυλή Κ, χώροι 117, 118, 126, γέφυρα αυλή Ι.

τους χώρους της ΒΔ πτέρυγας του ημιπογείου.

Στο ημιπογείο στην εσωτερική πλευρά διακρίνουμε σε όλα τα ανεπίχριστα τμήματα, δηλ. σ' ολόκληρη τη ΒΔ πτέρυγα και στους χώρους 137, 138, του ΒΔ τμήματος της ΝΔ πλευράς του κτηρίου, την συνεχή διαδοχή πεσσών και ανοιγμάτων, τα οποία έχουν αποφραχθεί προκειμένου να μπλοκωθεί η αυλή. Ερευνα που κάναμε σε ένα ανοίγμα, διαπίστωσε σύγκλιση προς τα έξω στη διαμόρφωση του ανοίγματος, γεγονός που φανερώνει την κατασκευή θυρών και παραθύρων στην εσωτερική πλευρά αντίστοιχη με εκείνη της εισόδου στο χώρο 137. Εξωτερικά στην ΒΔ πτέρυγα υπάρχουν παράθυρα τα περισσότερα από τα οποία έχουν φραχθεί. Διαπιστώνουμε επίσης την ύπαρξη πλινθίου τόξου στον τοίχο του ανατολικότερου χώρου της πτέρυγας αυτής γύρω από το εξωτερικό παράθυρο, γεγονός που υποδηλώνει την προϋπαρξη πόρτας στη θέση αυτή και τη μετατροπή της σε παράθυρο.

Στους χώρους του ημιπογείου της ΝΑ πτέρυγας (πρόσοψη), μόνο στους χώρους 137 και 138 μπορούμε να διαπιστώσουμε τον τρόπο κατασκευής των εξωτερικών παραθύρων, όπου συναντάμε ξύλινα πρέκια. Στους άλλους χώρους τα υπέρθυρα είναι καλυμμένα από σοβά, είναι όμως φανερό από την επίπεδη διαμόρφωσή τους ότι είναι μεταγενέστερα. Δεν είναι δυνατόν χωρίς την αφαίρεση των επιχρισμάτων να διαπιστώσουμε την ύπαρξη αρχικών ανοιγμάτων, τα οποία είτε έχουν αποφραχθεί είτε έχουν καταστραφεί από τη διάνοιξη των νεωτέρων.

Εικ. 32. Αυλή Κ, χώροι 121, 122. Καγκελόφρακτη πόρτα προς ακτίνες Δ, Ε.

Εικ. 33. Αυλές Μ, Ν, ναός.

Οι διαχωριστικοί τοίχοι του κτηρίου της αρχικής φάσης δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί αν ανήκουν στην αρχική φάση, δεδομένου ότι σήμερα είναι επιχρισμένοι. Στο ημιπογείο της ΝΔ πτέρυγας διαπιστώνουμε την ύπαρξη διαχωριστικών τοίχων, στους οποίους υπάρχουν ανοίγματα με τοξωτά υπέρθυρα. Τα ανοίγματα αυτά σήμερα έχουν αποφραχθεί και απ' αυτά διατηρείται εκείνο που ενώνει τους χώρους 137 και 138.

Στα διαχωριστικά ανοίγματα που ημιπογείου της ΒΔ πτέρυγας, τα ανοίγματα γεφυρώνονται με σιδηροδοκούς.

Οι εξωτερικοί και εσωτερικοί τοίχοι του κτηρίου παρουσιάζουν κλιμακωτή αύξηση του πάχους του από πάνω προς τα κάτω.

Κάλυψη: Το κτήριο καλύπτεται με στέγη ξύλινης κατασκευής και επικάλυψη από κοίλα κεραμίδια. Εσωτερικά φέρει επίπεδη ξύλινη οροφή σε θέσεις που έχει καταστραφεί η οροφή. Η κατασκευή της στέγης στη θέση αυτή γίνεται με μεγάλα ξύλινα ζευκτά κατασκευασμένα με ορθογωνικής διατομής ξύλα και ενισχύσεις από μεταλλικά ελάσματα.

Η επιμελημένη μορφή των ζευκτών στις στοές, τα οποία είναι βαμμένα μπλέ και η προχειρότητα της κατασκευής της οροφής, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα ζευκτά ήταν ορατά στις στοές. Προς το εσωτερικό τα ζευκτά στηρίζονται επί σιδηροδοκών, οι οποίες πατούν επί των πεσσών.

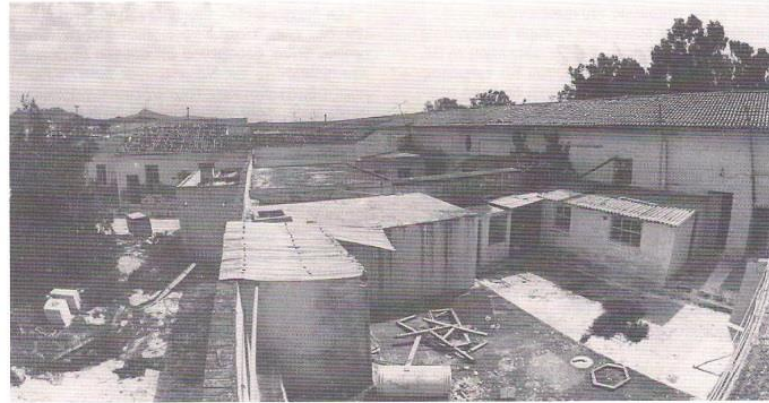
Στο Ν τμήμα της ΒΑ πτέρυγας έχει καταστραφεί η ξύλινη στέγη από τη θέση της νότιας στοάς μέχρι την ΝΑ γωνία. Η στέγη στο σημείο αυτό έχει αντικαταστα-

Εικ. 34. Αυλή Μ, χώροι 109, 110, 111.

Εικ. 35. Γέφυρα, αυλή Ι.

Εικ. 36. Αυλή Z, άποψη από ΝΔ.

Εικ. 37. Αυλή Z, ΒΔ πλευρά, χώροι 74, 75.

θεί από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος.

Στο κεντρικό τμήμα της ΝΑ πτέρυγας η στέγη παρουσιάζει μία υπερύψωση της τάξεως του ενός μέτρου σε σχέση με τα γειτονικά τμήματα. Υπερύψωση παρουσιάζουν επίσης οι στέγες των δύο στοών, λόγω του ότι οι στοές έχουν μεγαλύτερο πλάτος από τα γειτονικά τους κτήρια και η εξωτερική πλευρά της δόρικής στέγης βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την εξωτερική πλευρά της γειτονικής στέγης. Προς το μέρος του ναού οι στέγες των στοών αυτών ακουμπούν στους τοίχους του και η τετράρρηκτη στέγη αυτού βρίσκεται ψηλότερα. Έτσι η στέγη του ναού αποτελεί το ψηλότερο σημείο του συγκροτήματος.

Στις άλλες θέσεις του κτηρίου της αρχικής φάσης η στέγη έχει το ίδιο ύψος.

Τα δωμάτια των δύο κυρίων ογκών προσθηκών, δηλ. της ΝΑ πλευράς των ακτίνων Δ και Ε και του κτηρίου σχήματος Τ στο κέντρο των ακτίνων Α, Β, Γ επικοινωνούν με μεταλλική γέφυρα (εικ. 29, 30)

Πατώματα: Τα πατώματα στο διώροφο τμήμα του κτηρίου ήταν ξύλινα. Από τα παλιά πατώματα διατηρούνται σήμερα τμήματα στους χώρους 137 και 138. Στους χώρους αυτούς διαπιστώνουμε ότι τα πατώματα διαμορφώνονταν από δοκούς, που στηρίζονταν στους εξωτερικούς και εσωτερικούς τοίχους και ενδιάμεσα σε ξύλινη δοκό, η οποία στηριζόταν σε ξύλινα υποστηλώμα-

τα. Στις άλλες θέσεις το ξύλινο πάτωμα έχει αντικατασταθεί από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος, διακρίνουμε όμως τις θέσεις που πατούσαν οι ξύλινες δοκοί στον εσωτερικό και εξωτερικό τοίχο στο υπογείο της ΒΔ πτέρυγας.

Τα δάπεδα στους χώρους είναι κατασκευασμένα από σκυρόδεμα. Έρευνα που πραγματοποιήσαμε σε δάπεδο της ΒΔ πτέρυγας, διαπίστωσε την διάστρωση σκυροδέματος επί στρώματος χαλικιών θαλάσσης κάτω από τα οποία υπήρχαν πέτρες και χώμα.

Το δάπεδο του υπογείου είναι χωμάτινο σε μεγάλα τμήματα, κυρίως στη ΒΔ πτέρυγα και τους χώρους 137, 138.

Β6. Κτήρια μεταγενέστερων φάσεων

Τοιχοποιία: Ανάλογα με το χρόνο κατασκευής τους οι τοίχοι των νεωτέρων κτηρίων είναι κατασκευασμένοι είτε από λιθοδομές, είτε από σκελετό οπλισμένου σκυροδέματος και στοιχεία πληρώσεως οπτοπλινθοδομές. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα περισσότερα κτήρια προσθηκών, όπως διαπιστώνεται και από την κάτοψη.

Οι τοίχοι από λιθοδομή έχουν κατασκευαστεί από πωρόλιθο στις παλαιότερες προσθήκες, ή από ασβεστολιθικές πέτρες από κοινού με πωρόλιθο.

Το κόνιωμα κατασκευάζεται με την προσθήκη ασβέστου και άμμου θαλάσσης. Στις νεώτερες προσθήκες γίνεται και προσθήκη τσιμέντου. Στην κατασκευή δεν παρεμβάλλονται κεραμικά στοιχεία.

Τα ανοίγματα διαμορφώνονται άλλοτε με ξύλινα πρέκια, όπως π.χ. στους χώρους της ΝΑ πλευράς των ακτίνων Δ και Ε, άλλοτε τοξοτά, όπως στη ΒΑ πλευρά, άλλοτε από σκυρόδεμα, στις νεώτερες προσθήκες ή επανακατασκευές. Σε άλλες περιπτώσεις κατασκευάζονται με σοβά πλαίσια γύρω από τα παράθυρα, όπως π.χ. στην περίπτωση των χώρων γύρω από επιμήκη αυλή μεταξύ εισόδου και ναού και το κεντρικό τμήμα σε σχήμα Τ, που τοποθετείται μεταξύ των ακτίνων Α, Β, Γ. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις δεν υπάρχει καθόλου πλαίσιο, όπως π.χ. στη ΝΔ πτέρυγα των ακτίνων Δ και Ε, καθώς και στα νεώτερες κατασκευές κτήρια από σκυρόδεμα.

Ορισμένα κτήρια φέρουν επιχρίσμα, ενώ άλλα απλώς αλλεπάλληλες επαλειψείς ασβέστου.

Εικ. 38. Αυλή Α. Στο βάθος η ΒΔ στοά και η Εκκλησία. Αριστερά το Αναρρωτήριο.

Κάλυψη: Από τα κτήρια προσθηκών, μόνο οι χώροι του αναρρωτηρίου και οι ΝΑ της αυλής εισόδου Θ και τμήμα απέναντι από τα μαγειρεία, καλύπτονται από στέγη (βλ. σχέδιο επάνω στάθμης). Οι άλλοι χώροι καλύπτονται από δώματα, τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν αντικατασταθεί από πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος, όπως π.χ. στα μαγειρεία, στους χώρους ΝΑ των ακτίνων Δ και Ε.

Δάπεδα: Τα δάπεδα κατασκευάζονται από σκυρόδεμα. Σύμφωνα με όσα μας είπε παλιός φύλακας, οι εξωτερικοί χώροι στις αυλές των φυλακών και φυσικά οι χώροι των δαπέδων προσθηκών, αφού κάποτε ανήκαν στην κατηγορία αυτή, ήταν στρωμένοι με καλντερίμι, το οποίο καλύφθηκε με σκυρόδεμα κατά την κατοχή.

Γ. Φάσεις κτηρίου

Το κτήριο μέχρι την τελική του μορφή το κτήριο πέρασε πολλές φάσεις. Δεν είναι εύκολο αυτή τη στιγμή ο ακριβής προσδιορισμός των φάσεων του κτηρίου. Ένα από τα προβλήματα είναι και η ύπαρξη των επιχρισμάτων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις μας κρύβουν την κατασκευή.

Τα κατασκευαστικά στοιχεία, τα οποία είναι εμφανή και όσα μπορούσαμε να διαπιστώσουμε με επιτόπια έρευνα, να δίνουν την δυνατότητα κάποιος κατ' αρχήν εκτίμησης των φάσεων του κτηρίου. Η αφαίρεση των επιχρισμάτων σε πολλές θέσεις θα μας δώσει περισσότερες πληροφορίες τόσο για την ακριβή μορφή της αρχικής φάσης, όσο και για την χρονική ιεράρχηση των κατασκευών. Σχετικά με τις προσθήκες δεν είναι δυνατή ούτε ακριβής χρονική τους κατάταξη τη στιγμή αυτή, ούτε η ακριβής χρονική τους ιεράρχηση, έτσι η κατάταξη που επιχειρείται είναι μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα. (εικ. 72-75)

Γα. Τροποποιήσεις και φάσεις του αρχικού κτηρίου

Στο αρχικό κτήριο έχουν γίνει αρκετές τροποποιή-

Εικ. 39. Αυλή Α, χώροι 123 και 124 Αναρρωτηρίου.

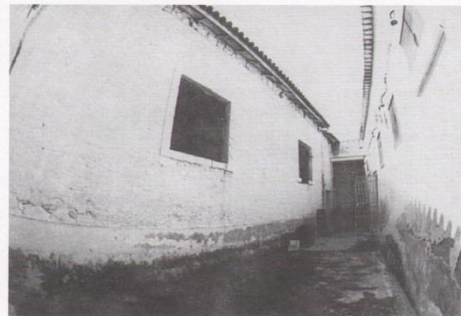

Εικ. 40. Εσωτερικό χώροι 124 Αναρρωτηρίου.

Εικ. 57. Αυλή Ο, ΝΔ πλευρά.

Εικ. 58. Αυλή Ε, ΝΔ πλευρά.

Εικ. 59. Ακτίνα Γ. Αποψη προς βορρά. Μπροστά ο χώρος 2 και ο ναός και δεξιά κελιά της Γ.

Εικ. 60. Ακτίνα Γ. ΒΑ πτέρυγα. Δεξιά διακρίνεται πάνω από την πόρτα αέτωμα.

οι θάλαμοι απομόνωσης και μεταξύ αυτών και του ναού παρεμβάλλεται άλλος ένα χώρος με πρόσβαση από το χώρο της ΒΔ στοάς (κινηματογράφος). Τα παράθυρα του ναού, που υπάρχουν στον χώρο αυτό, έχουν φραχθεί, διακρίνουμε όμως τα ίχνη των πλαισίων τους (εικ. 42).

Οι χώροι των δύο στοών, που βρίσκονται ΒΔ και ΝΑ του ναού, έχουν υποστεί πολλές τροποποιήσεις από την αρχική τους μορφή.

Έχουν συμπληρωθεί τα μεταξύ των πεσών διαστήματα με τοιχοποιία, κυρίως πλινθοδομή. Οι τοίχοι που βρί-

Εικ. 61. Ακτίνα Γ. Χώροι 125, 2, 3, 4. Διακρίνονται δύο πεσσοί της στοάς του χώρου 2.

Εικ. 62. Αυλή ακτίνας Β, χώροι 95, 96.

Εικ. 63. Ακτίνα Β. Αριστερή η ακτίνα Γ.

Εικ. 64. Ακτίνα Α. ΝΔ πλευρά.

σκονται απέναντι από αυτούς του ναού παρουσιάζουν στα χαμηλότερα σημεία τους δύο ισοδομες σειρές πωρολίθων. Τέτοιες σειρές δεν συναντάμε στους εξωτερικούς τοίχους των στοών, όπως μπορούσαμε να διαπιστώσουμε στη νότια απ'αυτές.

Το γεγονός αυτό φανερώνει, ότι οι στοές ήταν κλειστές προς την απέναντι από το ναό πλευρά, επειδή όμως οι δύο αυτές σειρές διακόπτονται στο τμήμα μεταξύ των δύο πεσών της πλευράς αυτής, μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα ΝΔ τμήματα αυτών μεταξύ των δύο

Εικ. 65. Παράθυρα ημιυπόγειου ΒΔ πλευράς στη θέση παλιάς πόρτας.

Εικ. 68. Ημιυπόγειο ΒΑ τοίχος χώρου 137 Φραγμένα ανοίγματα εσωτερικής τοξοστοιχίας

Εικ. 66. Ημιυπόγειο ΝΑ τοίχος χώρου 148 ΒΔ πλευράς, φραγμένα ανοίγματα εσωτερικής τοξοστοιχίας, νεώτερη πόρτα.

Εικ. 69. Κατασκευαστική λεπτομέρεια τοίχου εσωτερικός τοίχος.

Εικ. 67. Ημιυπόγειο ΒΔ τοίχος χώρου 147.

Εικ. 70. Φυλάκιο που έχει αφαιρεθεί στη ΒΔ

πεσσών ήταν ανοικτά. Προς το εξωτερικό οι στοές δεν γνωρίζουμε πως ακριβώς διαμορφώνονταν, δεδομένου ότι οι τοίχοι προς την πλευρά αυτή είναι μεταγενέστεροι, όπως μαρτυρούν, η μορφή της τοιχοποιίας, καθώς και η μορφή των παραθύρων, παρόλον ότι τα τελευταία διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την κατασκευή.

Στην κατασκευή των παραθύρων εξωτερικά στη βόρεια στοά έχει χρησιμοποιηθεί πωρόλιθος και έχουν διαμορφωθεί πλαίσια, ενώ στη νότια έχουν χρησιμοποιηθεί σιδηροδοκοί και σκυρόδεμα. Όλα τα εξωτερικά παράθυρα της πλευράς αυτής είναι διαφορετικής κατασκευ-

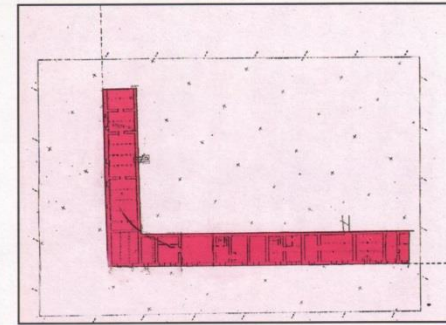
ής και από τα νοτιότερα αυτής εξωτερικ ακτίνας Γ.

Από τα 18 εξωτερικά παράθυρα της τα περισσότερα διατηρούν την αρχική 1 ενώ αυτά που από τη ΝΑ γωνία έχουν 14, 15 έχουν υποστεί επισκευή.

Στην εσωτερική πλευρά των θαλάμων αυτής συναντάμε αέτωμα επάνω από υπάρχει στην ΝΑ γωνία. Το ύψος του αέτωματος, που μας κάνει να υποθέσουμε ότι παράθυρο της αρχικής φάσης. Η υπόλ-

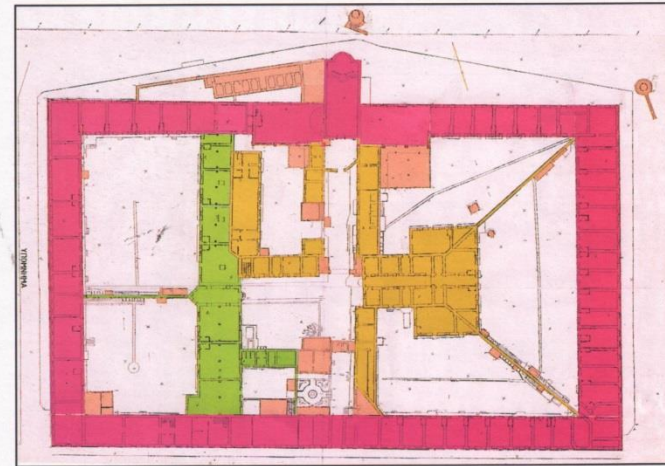

Εικ. 71. Φυλάκιο που έχει αφαιρεθεί στη ΝΔ γωνία.

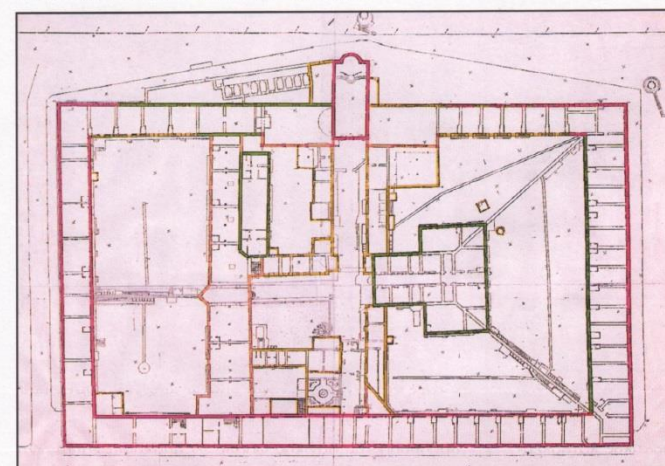
ΥΠΟΜΗΜΑ
Α' φάση (αρχική)

Εικ. 72. Σχέδιο κατασκευαστικών φάσεων. Ημιυπόγειο.

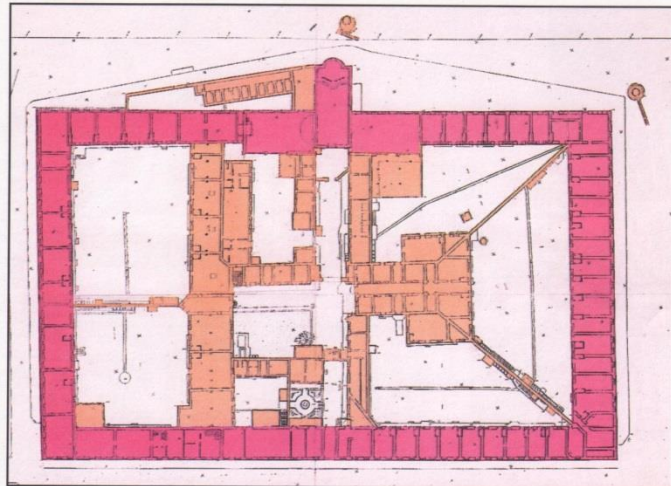
Εικ. 73. Σχέδιο κατασκευαστικών φάσεων. Ισόγειο.

ΥΠΟΜΗΜΑ
Αρχική φάση με νεότερες επιρροές, κατατέτακτο όροφο
Β' φάση, βόρεια διαίτημα
Γ' φάση, ενδιάμεση τροποποίηση, εντός
Δ' φάση, ανακατασκευή κελυφών

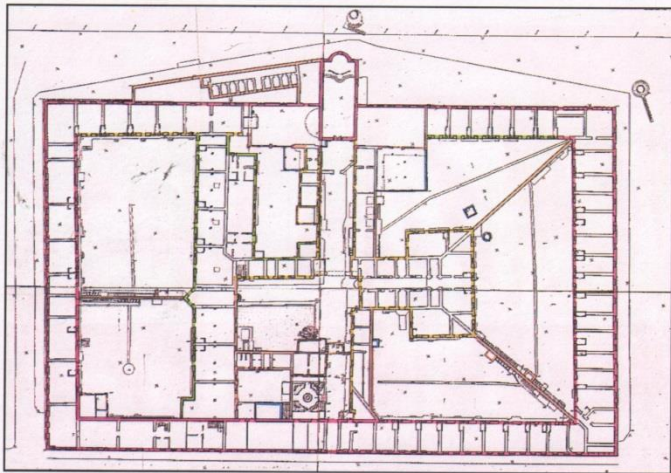
ΥΠΟΜΗΜΑ
Αρχική φάση με νεότερες επιρροές, κατατέτακτο όροφο
Β' φάση, βόρεια διαίτημα
Γ' φάση, ενδιάμεση τροποποίηση, εντός
Δ' φάση, ανακατασκευή κελυφών

Εικ. 74. φάσεις κατασκευής όψεων. Βαθμοί προστασίας. Ισόγειο

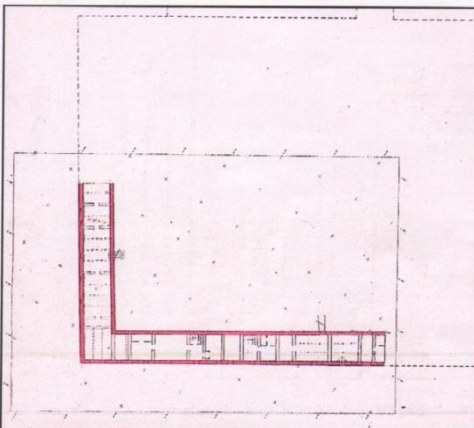
ΥΠΟΜΗΜΑ
 Αρχική φάση
 Προσθήκες

Εικ. 75. Σχέδιο αρχικής φάσης κτηρίου και προσθηκών. Κάτοψη ισόγειου.

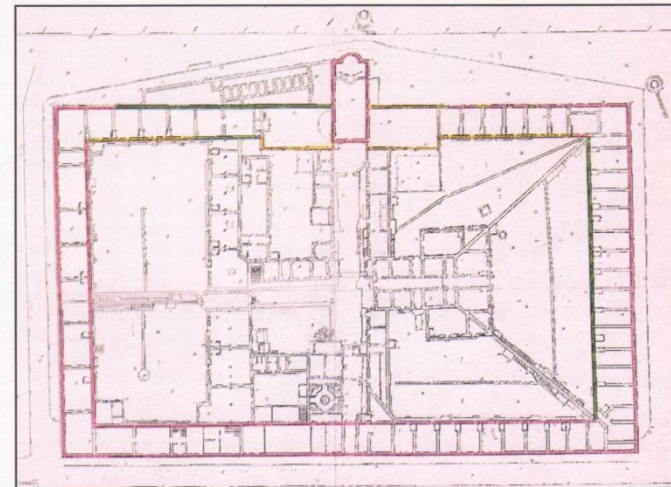
Πολύ καλές φέρες αρχικής φάσης με επιβλητικές νεότερες
 Αδύνατες φέρες νεότερης φάσης με καλές φέρες
 Καλές φέρες νεότερης φάσης
 Καλές φέρες νεότερης φάσης

Εικ. 76. Αισθητική ποιότητα όψεων. Ισόγειο.

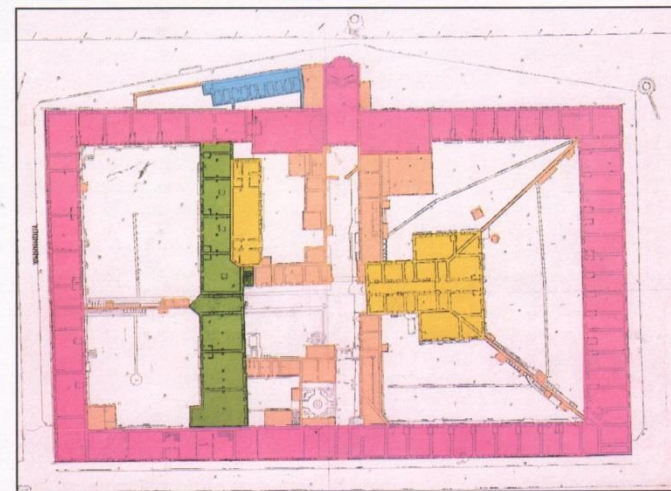
ΥΠΟΜΗΜΑ
 Πολύ καλές φέρες αρχικής φάσης με καλές επιβλητικές νεότερες

Εικ. 77. Αισθητική ποιότητα όψεων. Ημιυπόγειο.

ΥΠΟΜΗΜΑ
 Αρχική φάση με προσθήκες και επιβλητικές νεότερες
 Τραπέζιους που της φάση λειτουργίας των γυαλιών 1928-1931
 Τραπέζιους μετά τα λειτουργία των γυαλιών 1938-1952

Εικ. 78. Κατάσταση διατήρησης όψεων αρχικού κτηρίου.

ΥΠΟΜΗΜΑ
 Α. Διατήρηση τμήτου ανακατασκευασθέντων
 Επιβλητικών επιβλητικών στη οχύρωση και
 σε τμήματα των μεταγενέστερων φάσεων.
 Β. Επιβλητικά ή κεντρικών διατάξεων τμήτων σε βελ
 ανατομία από τα μόνιμα επιβλητικά, επανακατασκευασθέντων.
 Γ. Διατήρηση σε περίπτωση ανάγκης
 Επιβλητικών επιβλητικών και κεντρικών
 Δ. Επιδόμηση ή κεντρικών
 Ε. Ανεπί ή διατήρηση για λίγες λεπτομέρειες μόλις.

Εικ. 79. Βαθμοί προστασίας τμημάτων του κτηρίου. Ισόγειο.

πλευρά έχει κατασκευή διαφορετική από εκείνη της αρχικής φάσης από ακανόνιστη λιθοδομή και ευθύγραμμο υπέρθυρα εξωτερικά, ενώ εσωτερικά έχει χαμηλό τοξοτό παράθυρο.

Η κατασκευή που συναντάμε σε συνδυασμό με την ύπαρξη πλάκας από σπλισμένο σκυρόδεμα στο τμήμα αυτό φανερώνει μερική επανακατασκευή της πτέρυγας αυτής, πιθανότατα μετά από καταστροφή, από την οποία διασώθηκαν σχεδόν όλη η εξωτερική τοιχοποιία και μικρό τμήμα στο ΝΑ άκρο της εσωτερικής.

Η ΝΑ πτέρυγα έχει μεγαλύτερο πλάτος από όλες τις πτέρυγες της αρχικής φάσης. Το κεντρικό της τμήμα είναι ψηλότερο κατά ένα περίπου μέτρο από τα γειτονικά του. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε μια επανακατασκευή του εσωτερικού τοίχου με μετάθεσή του προς το εσωτερικό. Υπέρ της άποψης αυτής συνηγορεί και το ότι επί της ΝΔ και ΒΑ όψης υπάρχουν σειρές γωνιολίθων μετά το τρίτο παράθυρο από την ΝΔ και ΝΑ γωνία

Εικ. 80. Ανασκαφή ΝΑ του κτηρίου.

αντίστοιχα αντικριστά με τους γωνιακούς και τα παράθυρα έχουν συμμετρική διάταξη. Η διαμόρφωση αυτή στη ΒΔ πτέρυγα γίνεται στην προέκταση του εσωτερικού τοίχου της.

Στο εξωτερικό διατηρούνται στα πλαίσια των παραθύρων τα στοιχεία της αρχικής κατασκευής σε 12 από τα 23 παράθυρα. Τα άλλα έχουν υποστεί μετατροπές ή είναι μεταγενέστερα και έχουν συνήθως απλή τετραγωνική περίπου μορφή και ορισμένα από αυτά φέρουν πωρολιθικό πλαίσιο.

Κάτω από το τέταρτο παράθυρο από την ΝΔ γωνία (πρώτο ανοικτό) υπάρχει κλειστό άνοιγμα, του οποίου το πλαίσιο φθάνει μέχρι το έδαφος που φανερώνει την ύπαρξη πόρτας στη θέση αυτή. Αντίστοιχα συναντάμε την ύπαρξη ανωφλίου και λαμπά κάτω από το πέμπτο παράθυρο από τη ΝΑ γωνία. Παρόλο ότι στην περιοχή της γωνίας αυτής και εξωτερικά του ΝΑ τμήματος της ΒΑ πτέρυγας το έδαφος ήταν χαμηλότερα από σήμερα, δεν φαίνεται πιθανή η ύπαρξη πόρτας στη δεύτερη περίπτωση. Ενδεχόμενα να χρησιμοποιήθηκαν σε επανακατασκευή τμήματα από τη διαμόρφωση παλαιότερων ανοιγμάτων.

Γενικότερα η μορφή της λιθοδομής του εξωτερικού τοίχου και οι τροποποιήσεις του μας κάνουν να υποθέσουμε μερική επανακατασκευή του.

Τα παράθυρα της αρχικής φάσης, όπως και στις άλλες πλευρές που σώζονται εξωτερικά, έχουν κτισθεί με λιθοδομή στο κάτω μισό περίπου τμήμα τους, το οποίο εσωτερικά παρουσιάζει απότμηση. Μερικά από τα αρχικά παράθυρα της όψης έχουν κτισθεί ολόκληρα. Οι παραπάνω τροποποιήσεις των ανοιγμάτων έχουν γίνει προφανώς για λόγους ασφαλείας.

Η όψη παρουσιάζει συμμετρία και το κεντρικό της άνοιγμα έχει υπέρθυρο με διαμόρφωση από 7 σφηνόλιθους και λαμπάδες από γωνιόλιθους σε εξοχή. Δεν σώζονται άλλα ίχνη, ώστε να μπορούμε να διαπιστώσουμε την ακριβή μορφή και θέση των αρχικών ανοιγμάτων, είναι όμως πολύ πιθανόν ότι αυτά ακολουθούσαν αντίστοιχη με αυτές των άλλων πλευρών, δηλαδή τρία παράθυρα με αέτωμα και ένα με σφηνόλιθους εναλλάξ. Η ύπαρξη υπολειμμάτων πόρτας πιθανόν να οφείλεται σε παλαιότερη τροποποίηση.

Εσωτερικά η όψη παρουσιάζει συμμετρική διάταξη με κεντρικό στοιχείο πόρτα διαμορφωμένη με σφηνόλιθους στο ανώφλι και γωνιόλιθους στους λαμπάδες και 6 πόρτες με αετώματα εκατέρωθεν αυτής (εικ. 63, 82). Συμμετρικά ως προς αυτή είναι και τα τέρματα της υπερύψωσης της στέγης. Ανάμεσα στις πόρτες ανοίγονται ορθογωνικά μεγάλα και μικρά παράθυρα. Πιθανότατα μεταγενέστερης κατασκευής, εκτός από δύο που βρίσκονται συμμετρικά ανάμεσα στις δύο τελευταίες πόρτες με αέτωμα σε κάθε άκρη της πτέρυγας, που φέρουν αέτωμα και πλαίσιο και τα οποία θα πρέπει να έχουν κατασκευασθεί συγχρόνως με την υπόλοιπη όψη. Τα στοιχεία που πλαισιώνουν τις πόρτες, είναι από πωρόλιθο εκτός απ'αυτά του ΒΑ από τα δύο παράθυρα, που προαναφέραμε με την αετωματική επίστεψη. Ο τοίχος στο τμήμα κάτω από τις ποδιές των παραθύρων είναι σοβατισμένος και στο υπόλοιπο ασβεστωμένος. Στις άκρες της πτέρυγας αυτής κοντά στις γωνίες, όπου καταλήγουν οι διαγώνιοι τοίχοι που διαχωρίζουν τις ακτίνες, υπάρχουν δύο ανοίγματα, τα οποία διαμορφώνονται με τόξο από τούβλα. Το ανατολικό έχει διαμορφωθεί σε πόρτα. Το ύψος των τόξων αντιστοιχεί με εκείνο του τόξου των παραθύρων, πράγμα που μας κάνει να υποθέ-

σουμε την ύπαρξη παραθύρου στις θέσεις αυτές. Η ύπαρξη όμως τούβλων μέχρι την εξωτερική επιφάνεια δεν αφήνει χώρο για την τοποθέτηση των πώρινων στοιχείων του παραθύρου. Επειδή η κατασκευή των τόξων μοιάζει με εκείνη των εξωτερικών ανοιγμάτων της ΒΔ πτέρυγας του ημιυπογείου, μπορούμε να υποθέσουμε ότι πρόκειται για τροποποίηση σύγχρονης περίπου με την διάνοιξη των παραθύρων αυτών, πιθανόν στη θέση παραθύρων που υπήρχαν εκεί.

Είναι πιθανή η επανακατασκευή του εσωτερικού τοίχου της ΝΑ πτέρυγας για τους λόγους που προαναφέραμε, δεδομένου ότι η δόμηση του τοίχου είναι διαφορετική από εκείνη της αρχικής φάσης ως προς τη μορφή και το κόνιαμα, θα πρέπει όμως να έχει γίνει αρκετά παλιά, ενδεχόμενα προ της λειτουργίας των φυλακών.

Η ΝΔ πτέρυγα του κτηρίου της αρχικής φάσης διασώζει πιθανότατα τους αρχικούς τοίχους σε όλες τις θέσεις τους. Εξωτερικά τα παράθυρα διατάσσονται εναλλάξ τρία με αέτωμα, ένα με σφηνόλιθους (εικ. 14, 15, 24). Στις άκρες της όψης στα τμήματα που αντιστοιχούν στη ΝΑ και ΒΔ πτέρυγα συναντάμε στην προέκταση των εσωτερικών τοίχων των πτερυγών αυτών γωνιόλιθους, ανάμεσα στους οποίους και σ'αυτούς των γωνιών του κτηρίου υπάρχουν τρία παράθυρα, ένα κεντρικό με σφηνόλιθους και δύο με αέτωμα εκατέρωθεν (εικ. 14, 15, 27). Αντίστοιχη διαμόρφωση συναντάμε και στις θέσεις πλησίον της ΒΑ και ΝΑ γωνίας του κτηρίου στη ΒΑ πτέρυγα (εικ. 16, 17, 26).

Ο εσωτερικός τοίχος (εικ. 81) στο τμήμα της ακτίνας Α έχει πόρτες με διακόσμηση αντίστοιχη με τις άλλες της αρχικής κατασκευής και με διάταξη 3 με αέτωμα 1 με σφηνόλιθους, ενώ στη ΝΔ γωνία υπάρχει άνοιγμα αντίστοιχο με αυτά στις άκρες του εσωτερικού τοίχου της ΝΑ πτέρυγας.

Στη ΒΔ γωνία της πλευράς αυτής της ακτίνας Α ο τοίχος των κτηρίων της ΒΔ πτέρυγας της ακτίνας κάμπτεται, προφανώς για να αφήσει χώρο για το παράθυρο του αρχικού κτηρίου που υπάρχει στη θέση αυτή, με αέτωμα, το οποίο σήμερα είναι φραγμένο λόγω της ύπαρξης των κτισμάτων, τα οποία προφανώς είναι μεταγενέστερα της κατασκευής του τοίχου, ο οποίος σε πρώτη φάση ήταν διαχωριστικός.

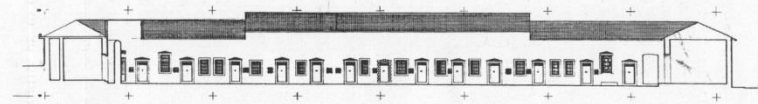
Ο τοίχος αυτός πιθανόν είναι σύγχρονος με το κτίσμα σε σχήμα Τ που έχει προστεθεί στο κέντρο των ακτίνων Α, Β, Γ.

Το παράθυρο αυτό είναι και το πρώτο αρχικό που συναντάμε στην πλευρά αυτή, δεδομένου ότι ο εσωτερικός τοίχος στην ακτίνα Α μόνο νεώτερα μεγάλα και μικρά παράθυρα έχει.

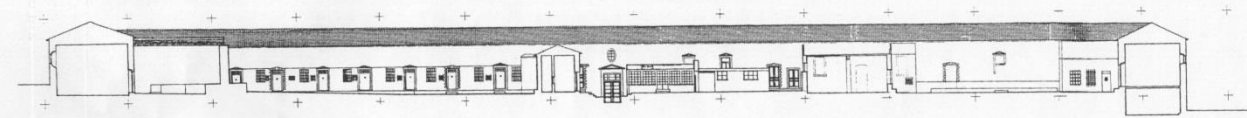
Από το παράθυρο αυτό, του οποίου το πρέκι βρίσκεται ψηλότερα από τις πόρτες, ξεκινάει μία διαμόρφωση, η οποία διατηρεί την ίδια αρχή σε όλο το μήκος του εσωτερικού τοίχου μέχρι την ΒΔ γωνία και τον εσωτερικό τοίχο της ΒΔ πτέρυγας.

Μετά το πρώτο αυτό παράθυρο ακολουθεί πόρτα με σφηνολιθικές πέτρες στη διαμόρφωση του υπέρθυρου και έπειτα το μεγάλο άνοιγμα της εισόδου που κοσμείται με αέτωμα και πάνω απ' αυτό ελλειψοειδές άνοιγμα. Συμμετρικά ως προς το άνοιγμα της εισόδου συναντάμε μια πόρτα, της οποίας η κατασκευή καλύπτεται σήμερα από τον υπάρχοντα εκεί παχύ σοβά και της οποίας η κατασκευή θα πρέπει να είναι όμοια με τη συμμετρική της ΝΔ της εισόδου, καθώς και ένα παράθυρο όμοιο με το πρώτο σε συμμετρική με αυτό θέση.

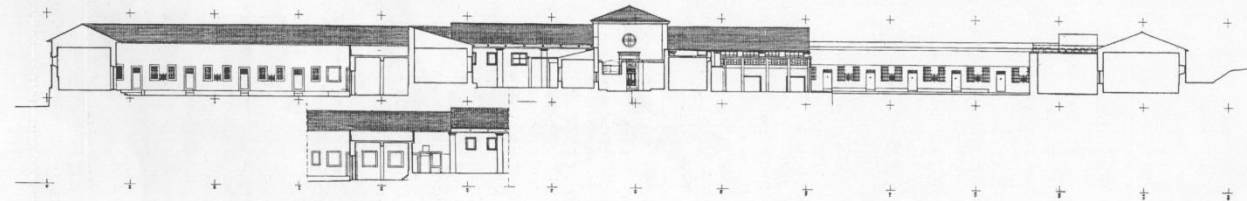
Στη συνέχεια συναντάμε ανοίγματα, με το ρυθμό

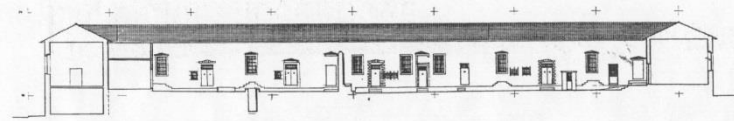
Εικ. 81. Τομή και εσωτερική όψη ΝΑ πλευράς.

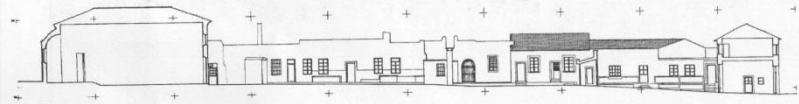
Εικ. 82. Τομή και εσωτερική όψη ΝΑ πλευράς.

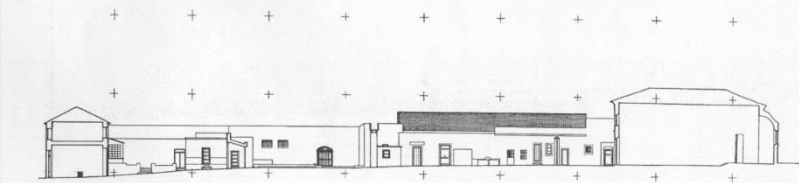
Εικ. 83. Τομή και εσωτερική όψη ΒΑ πλευράς.

Εικ. 84. Τομή και εσωτερική όψη ΒΔ Πλευράς.

Εικ. 85. Τομή και εσωτερική όψη στις κεντρικές αυλές.

Εικ. 86. Τομή και εσωτερική όψη στις κεντρικές αυλές.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1985

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΑΚ 467

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ
Κύρωση καταρτισθέντων Πινάκων αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης από την Πρωτοβάθμια Επιτροπή Κρίσεως του άρθρου 9 του 379/83 Π. Δ/τος (ΦΕΚ Α' 136) Νομαρχίας Φλώρινας... 1
Νοσηλεία Αναπήρων Πολέμου σε Νοσοκομεία των Ενδύλων Δυνάμεων... 2
Χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος Κοινωνικού Λειτουργού στη Μαριπούλη Αικατερίνη του Χρήστου... 3
Ορισμός δευτέρου ακροατηρίου Πολιτικών Συνεδριάσεων του Πρωτοδικείου Χίου... 4
Πρόσληψη διοικητικού προσωπικού στο Πανεπιστήμιο Κρήτης... 5
Άδεια κατοχής Β' θέσης... 6
Άδεια κατοχής Β' θέσης... 7
Ορισμός διατακτικών Προέδρων Τμημάτων του Δημοκριτίου Πανεπιστημίου Θράκης... 8
Αδείωση πίστωσης... 9
Καθορισμός παγίων επιχορηγήσεων της Δ' νοτιος Επαρχίας Τελωνείων και των Περιφερειακών Επιθεωρήσεων αυτής από το από 1ης Ιουλίου 1985 μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 1985 χρονικό διάστημα... 10
Καθορισμός του κατ' αποκοπή χρησθέντος για έξοδα καθαρότητας των Επιθεωρήσεων Δημ. Διαγ/σεων από 1.1.1985 μέχρι 31.12.1985... 11
Αδείωση πίστωσης... 12
Ανάθεση της διαχείρισης των Κρατικών Παιδικών Σταθμών α) Δ' Ρεθύμνης (Ν. Ρεθύμνου) και β) Γ' Αγ. Νικολάου (Ν. Λασιθίου Κρήτης) στην Τράπεζα της Ελλάδας... 13
Ανάθεση της διαχείρισης Συμβουλευτικών Επιτροπών Τοπικών Γειτονιών: α) ΟΑΕΔ Ορεστιάδας - Λογ/σμός Εργατικής Βοήθης και β) ΟΑΕΔ Αμαλιάδας - Λογ/σμός Εργατικής Βοήθης στην Τράπεζα της Ελλάδας... 14

Εγκριση Κανονισμού Λειτουργίας Εθνικού Δρυμού Ολύμπου... 15
Εγκριση Κανονισμού Λειτουργίας Εθνικού Δρυμού Αίνου... 16
Εγκριση Κανονισμού Λειτουργίας Εθν. Δρυμού Πρωσών... 17
Απαγόρευση κληρίδου, σε τιμήα του νησιού Σπέτσες... 18
Κήρυξη καθολικού Ι.Ν. Παναγίας Παλιάς Γέφυρας Αλιαντών... 19
Χαρακτηρισμός του αρχοντικού Ασπ. Φωτήλα στη Ζαρούχλα Αχαΐας ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο... 20
Κήρυξη κτιρίων καποδιστριακής περιόδου συγκροτήματος πρώην φυλακών Αιγίνης... 21
Κήρυξη Ι. Ναού Τιμίου Προδρόμου Καισαρείας Ν. Κοζάνης ως κτίσμα που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία... 22
Τροποποίηση εισαγωγικών διατάξεων... 23
Συγκρότηση Πειθαρχικού Συμβουλίου Μεσσήνων Αστυνομικών Συμβάσεων στο Επαγγελμα. Επιμελητήριο Πειραιά... 24
Αντικατάσταση μέλους της Επιτροπής ελέγχου πωλήσεων επί πιστώσει... 25
Αδείωση τιμολογίου φορτίων αντικειμένων σε τακτικούς των φορτηγών Σηράς Κανίων... 26
Αδείωση τε. τιμολογίου αραιής των φορτηγών Σηράς Πάτων για φορ/σεις υποκαθίστων κλιβάνων... 27
Απακαθορισμός εισφοράς ασφαλισμένου στον κλάδο Ασφάλισης των Φωτοειδησεογράφων και εικονοληπών επικλήρων τηλεοράσεων του ΤΑΙΣΥΡ... 28
Τροποποίηση του άρθρου 56 του καταστατικού του Τμήτου Ασφαλιστικής Προσωπική Ιονική και Ακίνητη Τράπεζας... 29
Αδείωση των συντάξεων του Τμήτου Ασφαλιστικής Ορθόδοξου Εφημεριακού Κλήρου Ελλάδας... 30
Χορήγηση μνημείου εξοιδρωματικού επιδόματος τετραπληγίας - παραπληγίας στους ασφαλισμένους κ.λπ. του ΤΣΑΥ... 31
Τροποποίηση της 022/11.6.85 απόφασης... 32

Να κηρυχθεί το καθολικό της Ι. Μονής Παναγίας, στην τοποθεσία Παλιά Γέφυρα Αλιαντών κοινότητα Αγ. Βαρβάρας Ν. Ημαθίας ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο γιατί αποτελεί αξιόλογο δείγμα της τέχνης του 16ου αιώνα, στην περιοχή της Βέροιας. Πρόκειται για μονόχωρο μικρό ναό στεγασμένο με αμφικύβητο στέγη που φέρει τοιχογραφίες του 1570. Το παρόν να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Ιουλίου 1985
Με εντολή Υπουργού
Ο Διευθυντής
ΜΥΡΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αριθ. Β1/Φ31/34003/742 (20)

Χαρακτηρισμός του αρχοντικού Ασπ. Φωτήλα στη Ζαρούχλα Αχαΐας ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Έχοντας υπόψη :

- 1. Την Υ.Α.-Ο.Ε. 26390/20.5.83 (ΦΕΚ 306/τ.Β/1.6.83) για μεταβίβαση εξουσίας υπογραφής «Με εντολή Υπουργού» στους Γεν. Γραμματέα, Δ/ντές και Τμηματάρχες του ΥΠΠΕ.
2. Τις διατάξεις του άρθρου 52 του Κ.Ν. 5351/32 «περί Αρχ/των».
3. Γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Ν.Δ. Ελλάδας, όπως αυτή διατυπώθηκε στην αριθ. 5/20.6.1985 Συνεδρία του, αποφασίζουμε :

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο τον λεγόμενο Πύργο Ασπ. Φωτήλα στη Ζαρούχλα Αχαΐας, διότι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα κοσμικής αρχιτεκτονικής της ορεινής Πελοποννήσου, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 15 Ιουλίου 1985

Με εντολή Υπουργού
Ο Διευθυντής
ΜΥΡΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αριθ. Β1/Φ26/24081/718 (21)

Κήρυξη κτιρίων καποδιστριακής περιόδου συγκροτήματος πρώην φυλακών Αιγίνης.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

- Έχοντας υπόψη : 1. Την Ο.Ε. 26390/20.5.83 (ΦΕΚ 306/τ.Β/1.6.83) «Μεταβίβαση εξουσίας υπογραφής «Με εντολή Υπουργού» στους Γεν. Γραμματέα, Διευθυντές, Τμηματάρχες του ΥΠΠΕ». 2 Τις διατάξεις του άρθρου 52 του Κ.Ν. 5351/1932 «περί Αρχ/των» 3. Τη Γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου όπως διατυπώθηκε στην αριθ. 18/14.5.85 Συνεδρία του, αποφασίζουμε :

Από το κτιριακό συγκρότημα των πρώην φυλακών Αιγίνης (Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο) να κηρυχθούν ως διατηρητέα μνημεία :

- 1. Το αρχικό μεγάλο ορθογώνιο Καποδιστριακό αρχιτεκτονικό δείγμα της εποχής του (1820) με νεοκλασικά στοιχεία (αετωματικά υπέρθυρα, λίθινα, ή ξύλινα προέξοντα γείσα, εξέχοντες γωνιόλιθους κ.λπ.)
β) Ο ναός του ορφανοτροφείου, μονόκλιτη βασική που ιδρύθηκε στις 8 Οκτωβρίου 1828 και περιέχει ξύλινο τέμπλο και εικόνα.

Το παρόν να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Ιουλίου 1985
Με εντολή Υπουργού
Ο Διευθυντής
ΜΥΡΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αριθ. Ρ1/Φ36/31721/691 (22)

Κήρυξη Ι. Ναού Τιμίου Προδρόμου Καισαρείας Ν. Κοζάνης ως κτίσμα που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

- Έχοντας υπόψη : 1) την Ο.Ε. 26390/20.5.83 (ΦΕΚ 306 τ. Β'/1.6.83) «Μεταβίβαση εξουσίας υπογραφής «με εντολή Υπουργού» στους Γενικό Γραμματέα, Διευθυντές, Τμηματάρχες του ΥΠΠΕ» 2) Τις διατάξεις του Ν. 1469/50 «περί προστασίας ειδικής κατηγορίας έργων τέχνης μεταγενεστέρον του 1830 3) Τη Γνωμοδότηση του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας όπως διατυπώθηκε στην αριθ. 84/20.5.85 Συνεδρία του, αποφασίζουμε :

Να κηρυχθεί ο Ι.Ν. Τιμίου Προδρόμου κοινότητας Καισαρείας Ν. Κοζάνης, ως κτίσμα που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία γιατί πρόκειται για αξιόλογο δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής της περιοχής κατά τον 19ο αιώνα. Το παρόν να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Ιουλίου 1985

Με εντολή Υπουργού
Ο Διευθυντής
Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αριθ. Ε6-3020 (23)

Τροποποίηση εισαγωγικών διατάξεων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις :

- α) Του Ν. 936/79 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Εξωτερικού Εμπορίου διατάξεων».
β) Του Ν. 400/76 «περί Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων».
γ) Του Ν. 1266/82 «Όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις».
δ) Της Ε6/7900 /79 ΚΥΑ «περί κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων που ρυθμίζουν τα της εισαγωγής αγαθών από την αλλοδαπή».
ε) Του Ν. 945/1979 «περί κυρώσεως της Συνθήκης προσχώρησης της χώρας μας τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες».
στ) Της Ε6/4000/82 απόφασης του Υπουργού Εμπορίου «περί τροποποιήσεως κωδικών ΝΙΜΕΧΕ».
ζ) Του Καν. 2188/84 της ΕΟΚ «Για την τροποποίηση του Καν. 771/74 και για θέσπιση λεπτομερειών εφαρμογής όσον αφορά τους γενικούς κανόνες σχετικά με τα περιοριστικά μέτρα κατά την εισαγωγή Κανάβης και σπόρων Κανάβης».
η) Του υπ' αριθμ. 30225/17.6.1985 ΤΕΛΕΧ του Υπουργείου Γεωργίας «Σύστημα Ελέγχου κατά τις εισαγωγές ακατέργαστης Κανάβης (ΔΚ 57.01) και Σπόρων Κανάβης (ΔΚ 12.01Β)», αποφασίζεται :

Από της εκδόσεως της παρούσης θα εισάγονται κατόπιν άδειας της Επιτροπής χορηγήσεως αδειών των πινάκων Α και Β τα παρακάτω προϊόντα.

Table with 3 columns: Δασμ. Κλάση, Κωδικός, Περιγραφή. Includes rows for Νίμεχε (12.01 Β, 12.01Β-62) and Ακατέργαστος, μουσκεμένη, αποφλοιωμένη, κτενισμένη ή...

Εικόνα 132 ΦΕΚ Κήρυξης κτισμάτων Ορφανοτροφείου

Η. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ

Αρχιτεκτονικά Σχέδια Υπάρχουσας Κατάστασης

A0 Τοπογραφικό διάγραμμα

A1 Κάτοψη Ισογείου

A2 Κάτοψη Υπογείου

A3 Κάτοψη Στεγών

A4 Οψοτομές

A5 Όψεις

Σχέδια Λεπτομερειών Υπάρχουσας Κατάστασης

ΛΑ01 Λεπτομέρεια Gunite

ΛΑ02 Λεπτομέρεια κεντρικής εισόδου ναού

ΛΑ03 Λεπτομέρεια πέργκολας εισόδου ναού

ΛΑ04 Λεπτομέρεια πεσσού

ΛΑ05 Λεπτομέρεια πλαισίων ανοιγμάτων

ΛΑ06 Λεπτομέρειες στέγης

Αρχιτεκτονικά Σχέδια Πρότασης

Π0 Τοπογραφικό Διάγραμμα

Π1 Κάτοψη Ισογείου

Π2 Κάτοψη Υπογείου

Π3 Κάτοψη Παταριών

Π4 Κάτοψη Στεγών

Π5 Κάτοψη Ισογείου/ Υπογείου κτηρίου προσθήκης

Π6 Κάτοψη Παταριού/ Δώματος κτηρίου προσθήκης

Π7 Οψοτομές

Π8 Τομές κτηρίου προσθήκης

Π9 Όψεις

Π10 Όψεις κτηρίου προσθήκης

Σχέδια Λεπτομερειών Πρότασης

ΛΠ01 Βιομηχανικό πάτωμα εργαστηρίων

ΛΠ02 Λεπτομέρεια δαπέδου διαδρόμου υπέργειου τμήματος κτηρίου προσθήκης

ΛΠ03 Λεπτομέρεια δαπέδου ξενώνων

ΛΠ04 Λεπτομέρεια δαπέδου τάφρου

ΛΠ05 Λεπτομέρεια διαχωριστικών τοίχων

ΛΠ06 Λεπτομέρεια ξύλινου δαπέδου προσθήκης

ΛΠ07 Λεπτομέρεια θεμελίωσης προσθήκης

ΛΠ08 Λεπτομέρεια κεντρικού κλιμακοστασίου προσθήκης

ΛΠ09 Λεπτομέρεια σύνδεσης κουφώματος-γυψοσανίδας

ΛΠ10 Λεπτομέρεια μεταλλικών κουφωμάτων προσθήκης

ΛΠ11 Λεπτομέρεια νέας πόρτας εισόδου

ΛΠ12 Λεπτομέρεια οροφής υπέργειου τμήματος προσθήκης

ΛΠ13 Λεπτομέρεια πατώματος παταριών

ΛΠ14 Λεπτομέρεια πόρτας εστιατορίου

ΛΠ15 Λεπτομέρεια σκάλας σάμπα προσθήκης

ΛΠ16 Λεπτομέρεια σύνδεσης κοιλοδοκών μεταξύ τους

ΛΠ17 Λεπτομέρεια κλιμακοστασίων Καποδιστριακού κτηρίου

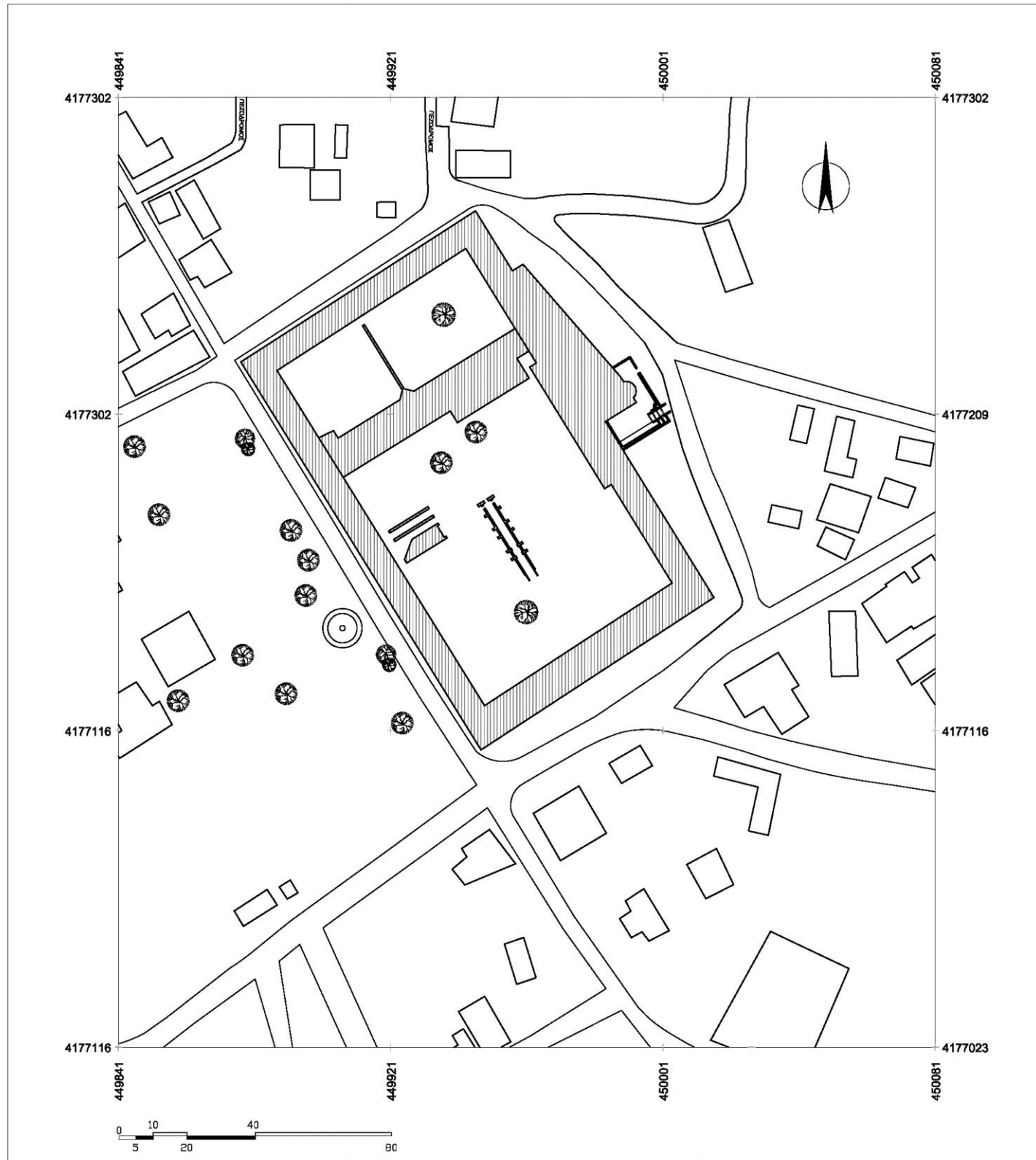
ΛΠ18 Λεπτομέρεια νέων παραθύρων Καποδιστριακού κτηρίου

ΛΠ19 Λεπτομέρεια τοιχοποιιών προσθήκης

ΛΠ20 Λεπτομέρεια στοάς

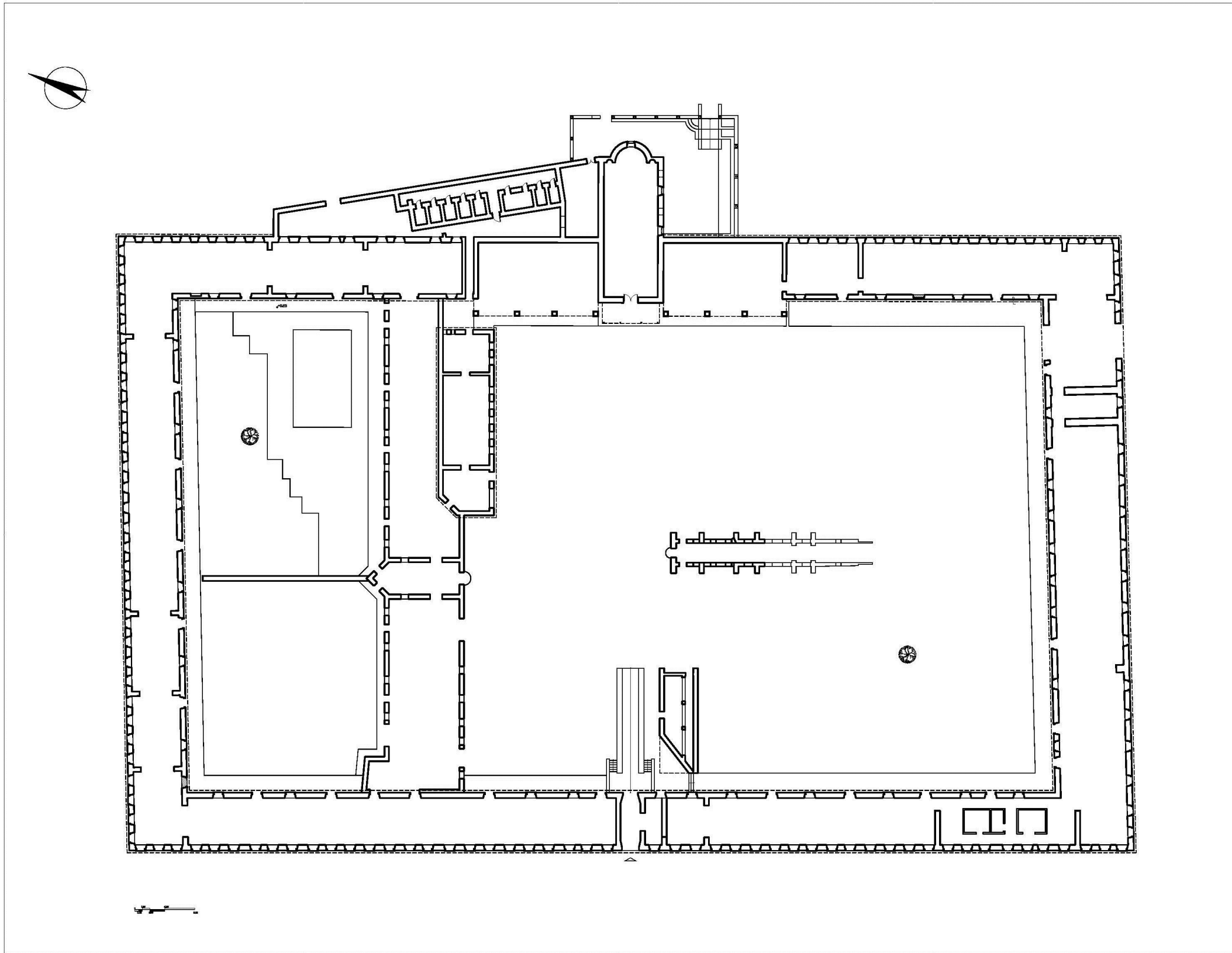
ΛΠ21 Λεπτομέρεια κλιμακοστασίου εισόδου

ΠΚ Πίνακας κουφωμάτων

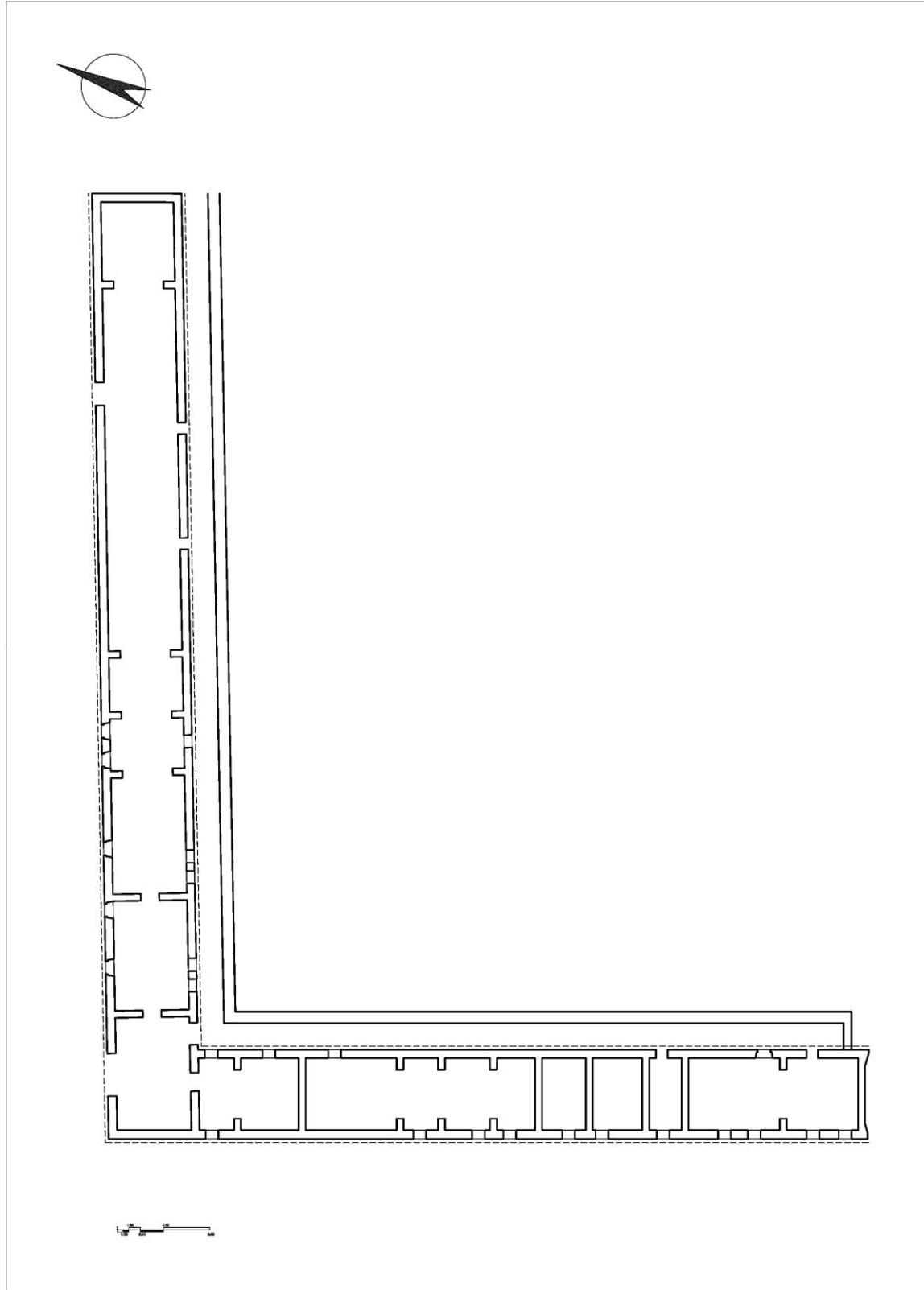

Α0 Τοπογραφικό

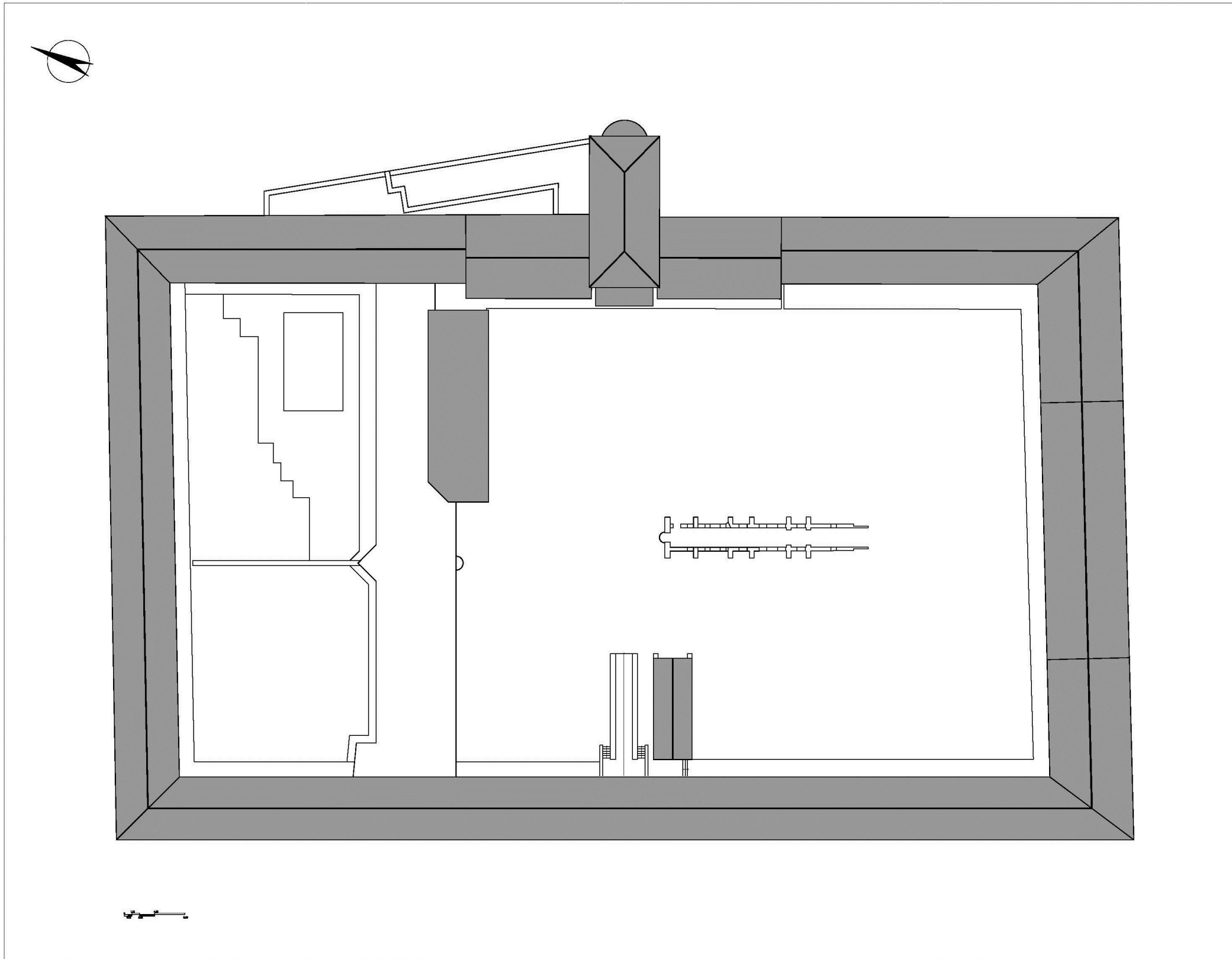

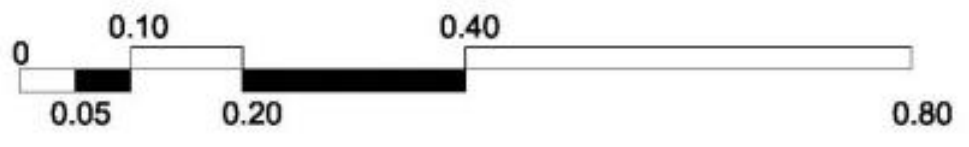
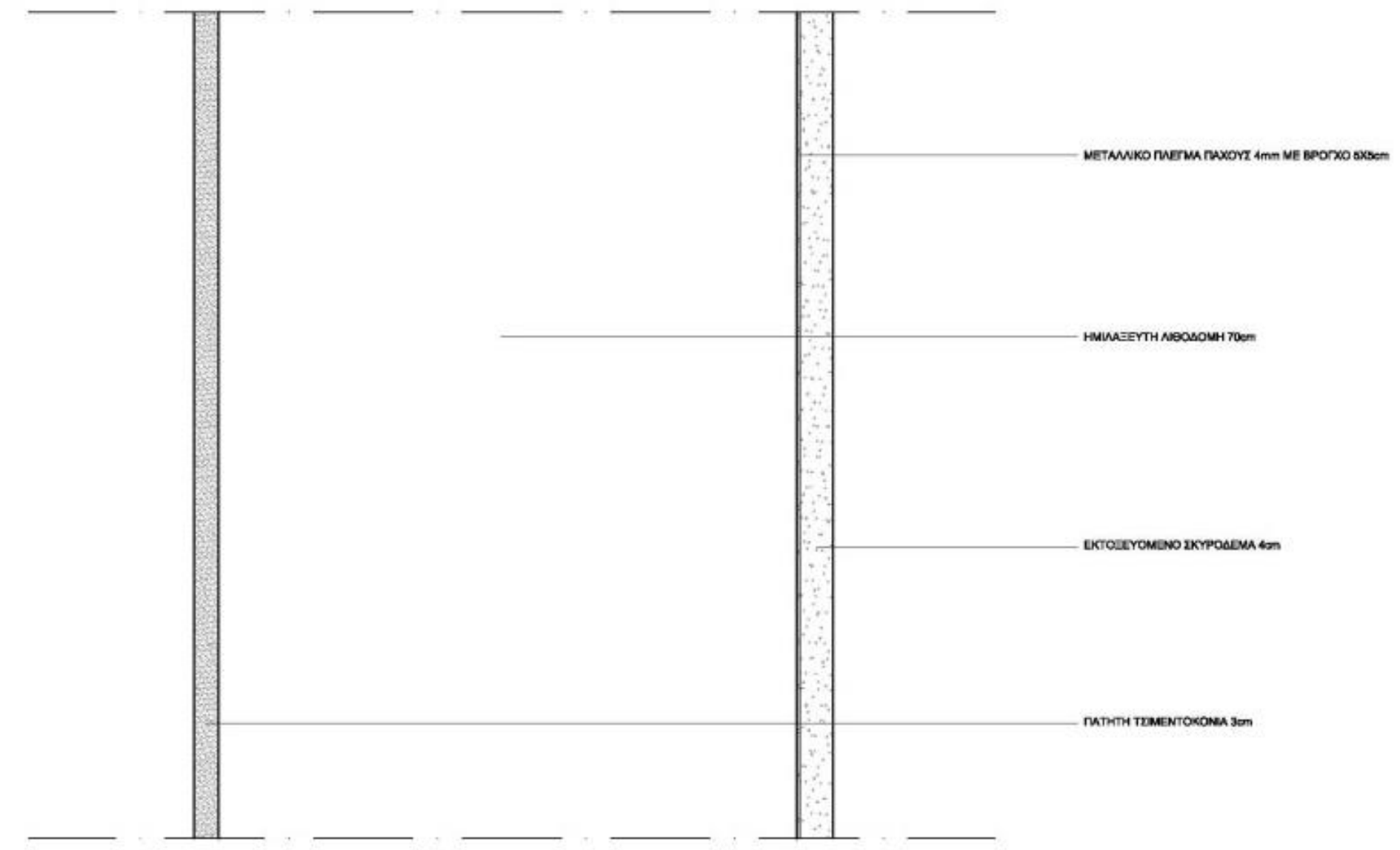
A1 Κάτοψη ισογείου

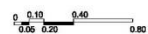
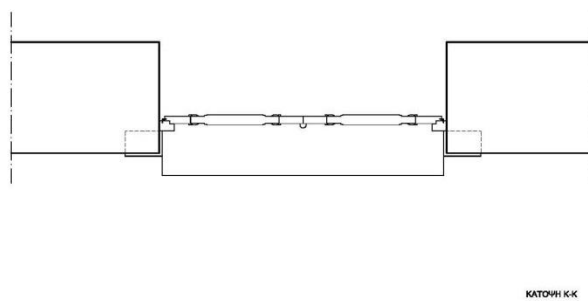
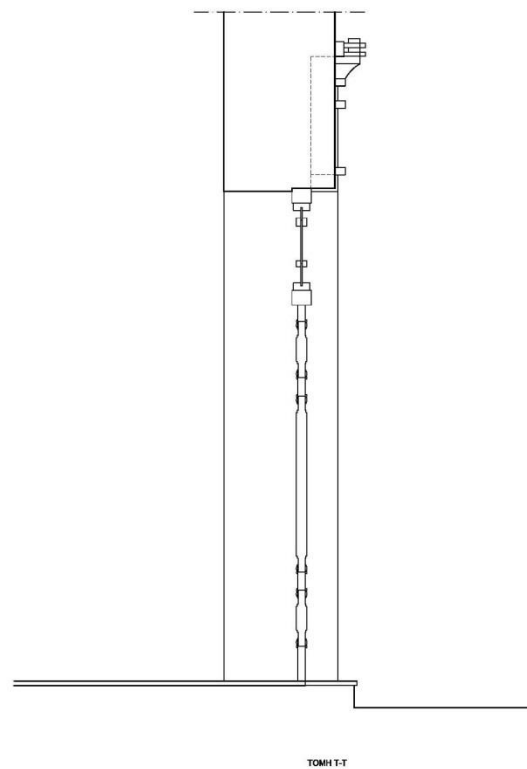
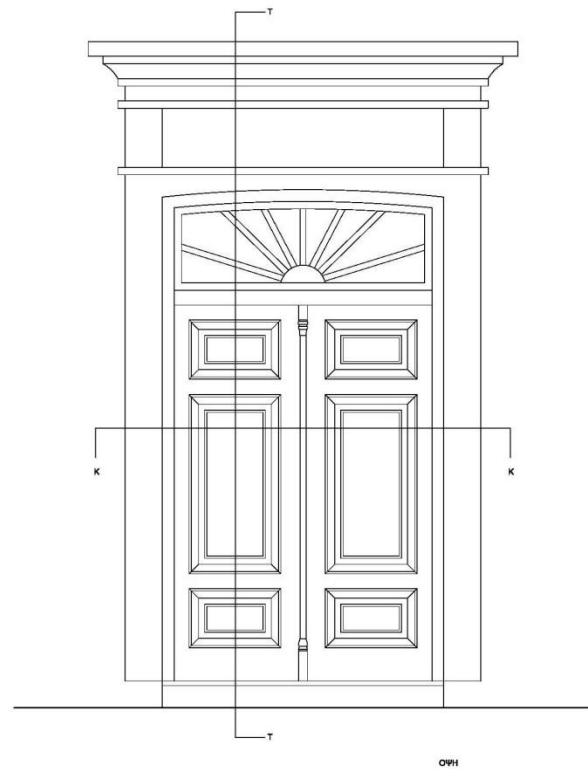
A2 Κάτοψη υπογείου

A3 Κάτοψη στεγών

ΛΑ01 Λεπτομέρεια Gunite

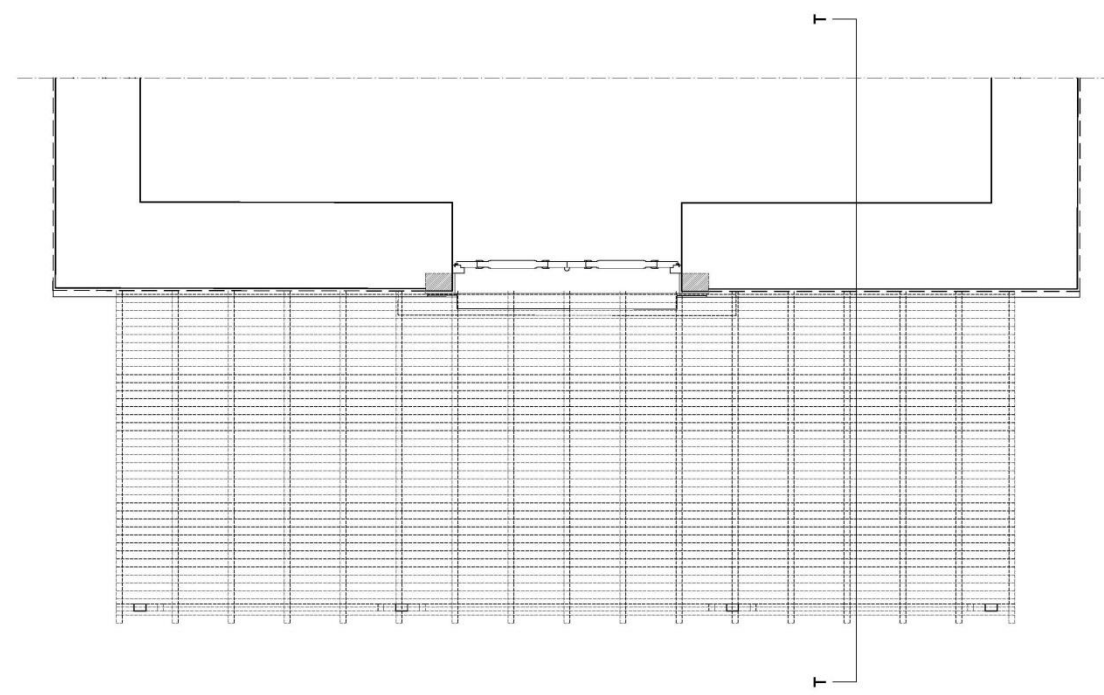

ΛΑ02 Λεπτομέρεια κεντρικής εισόδου ναού

ΤΟΜΗ Τ'Ε

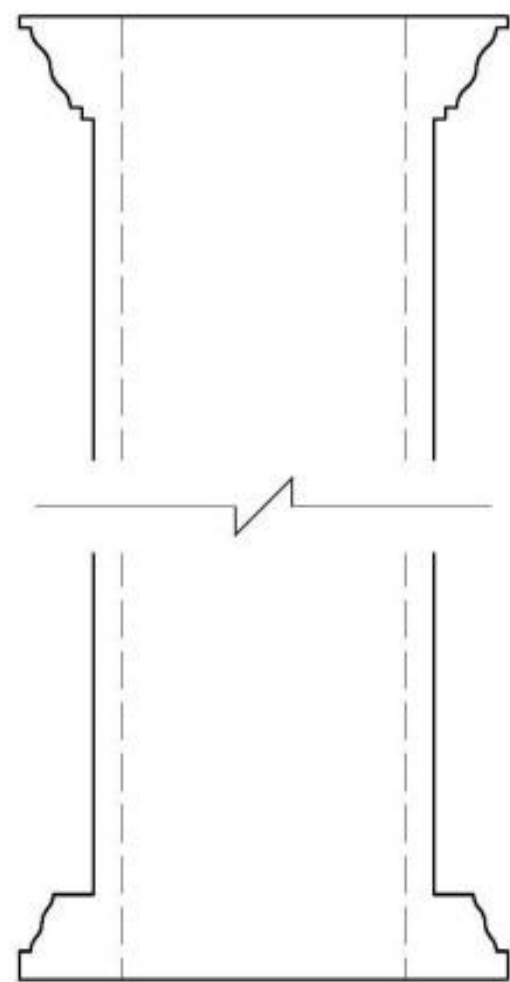
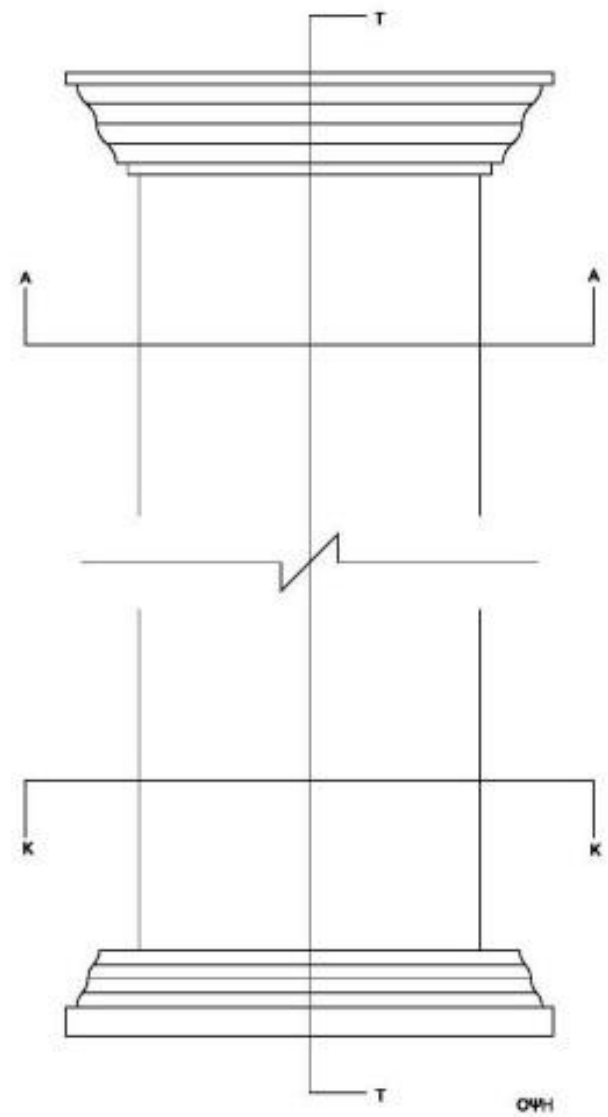
ΟΜΗ

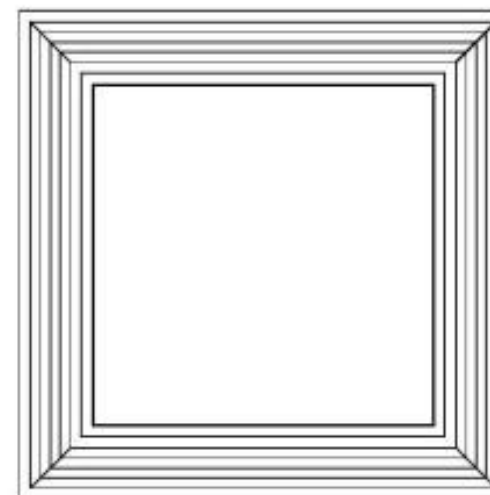
ΚΑΤΩΜΕΛΕ

0 0.1 0.4
0.05 0.2 0.8

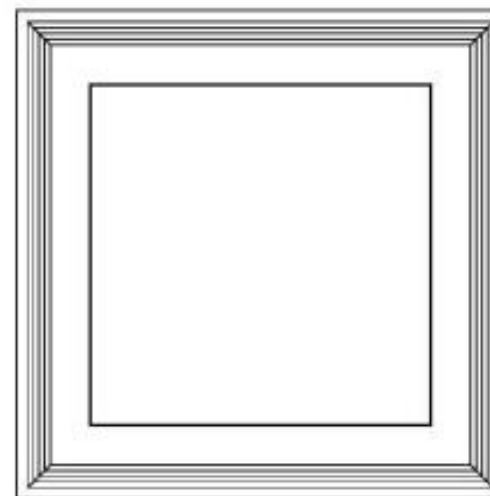
ΛΑ03 Λεπτομέρεια πέργκολας εισόδου ναού

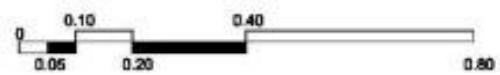
ΤΟΜΗ Τ-Τ

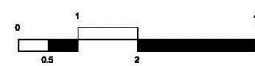
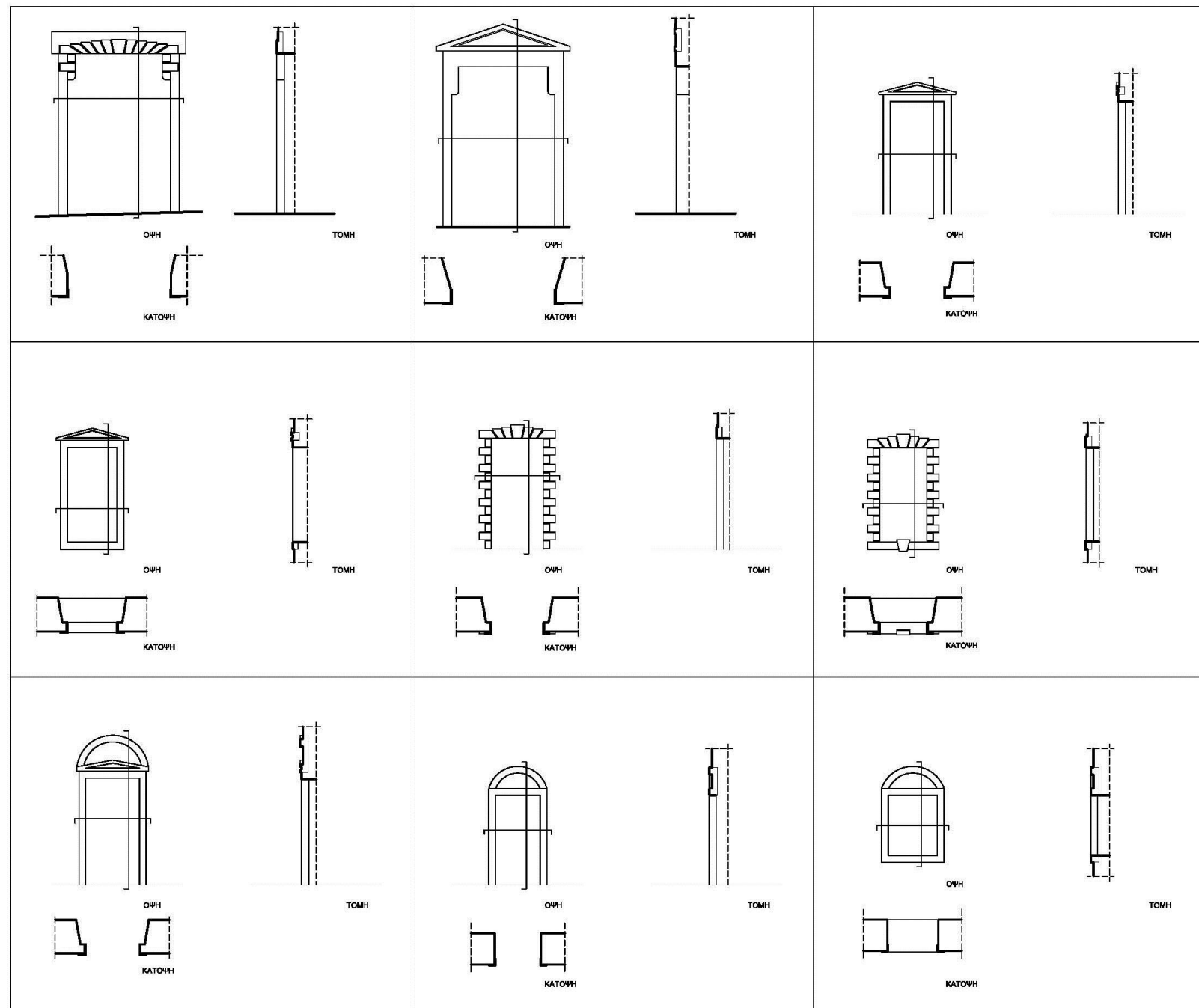
ΑΝΟΨΗ Α-Α (ΤΕΣΣΟΚΡΑΝΟ)

ΚΑΤΟΨΗ Κ-Κ (ΒΑΣΗ ΠΕΣΣΟΥ)

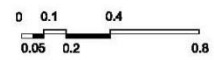
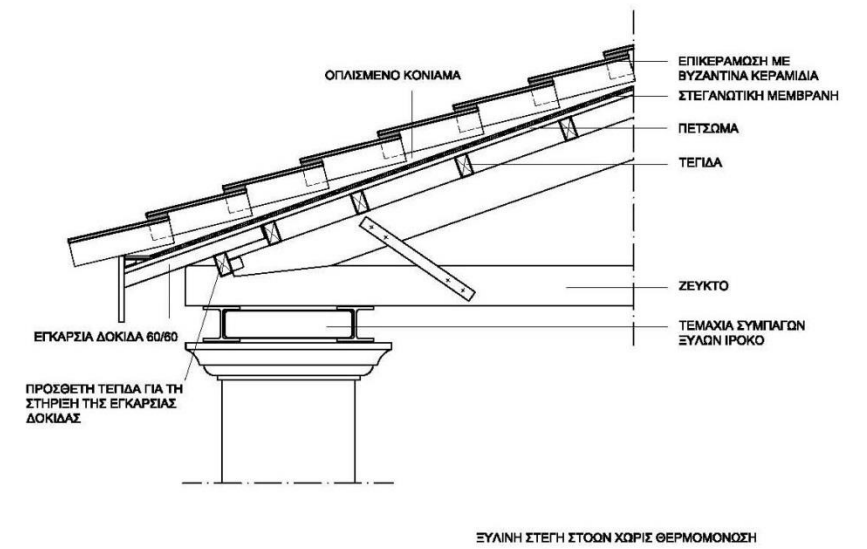
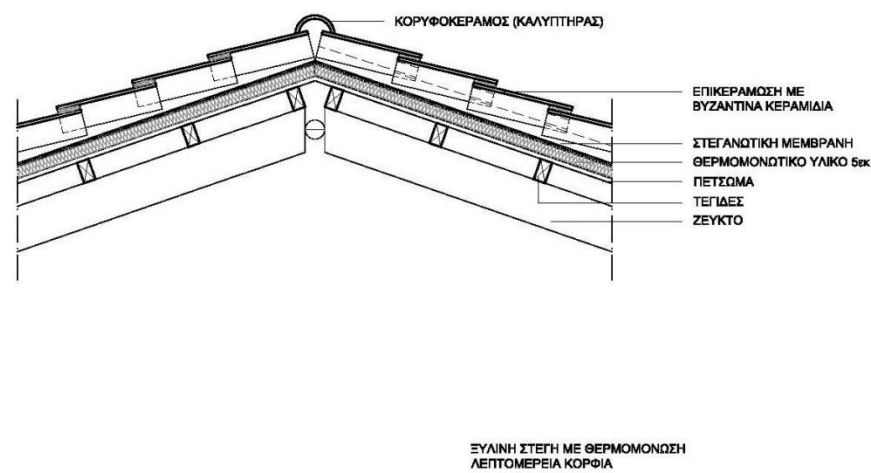
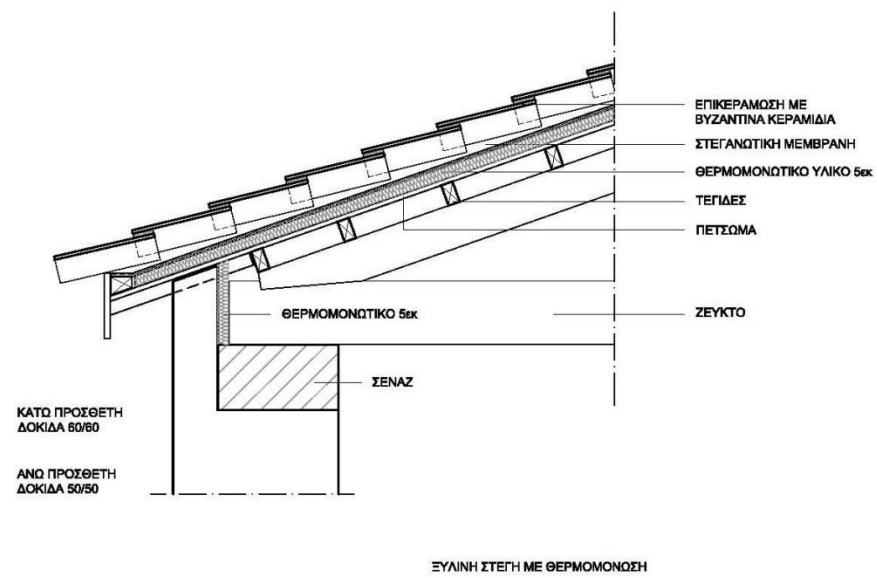

ΛΑ04 Λεπτομέρεια πεσσού

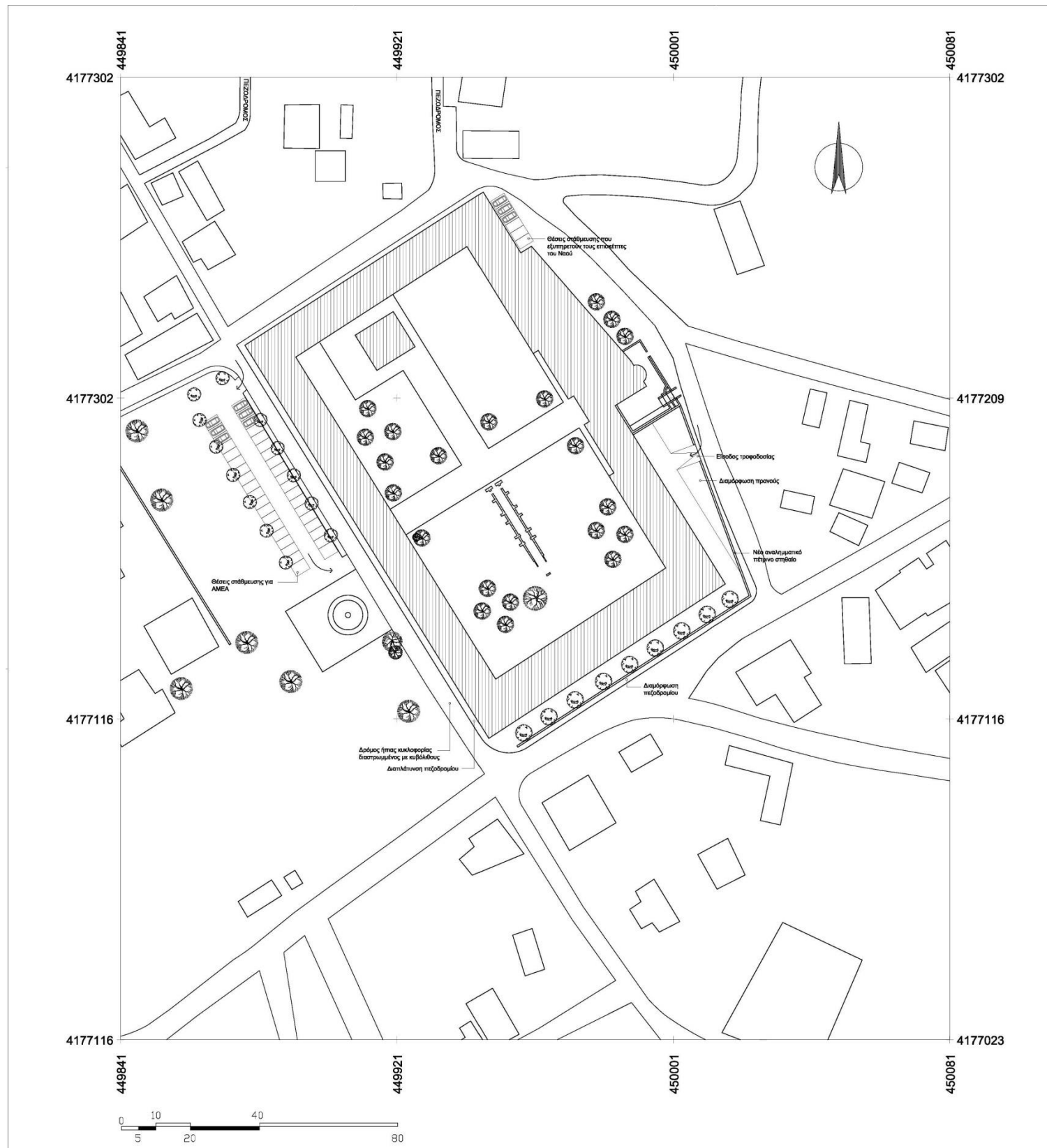

ΛΑ05 Λεπτομέρεια πλαισίων ανοιγμάτων

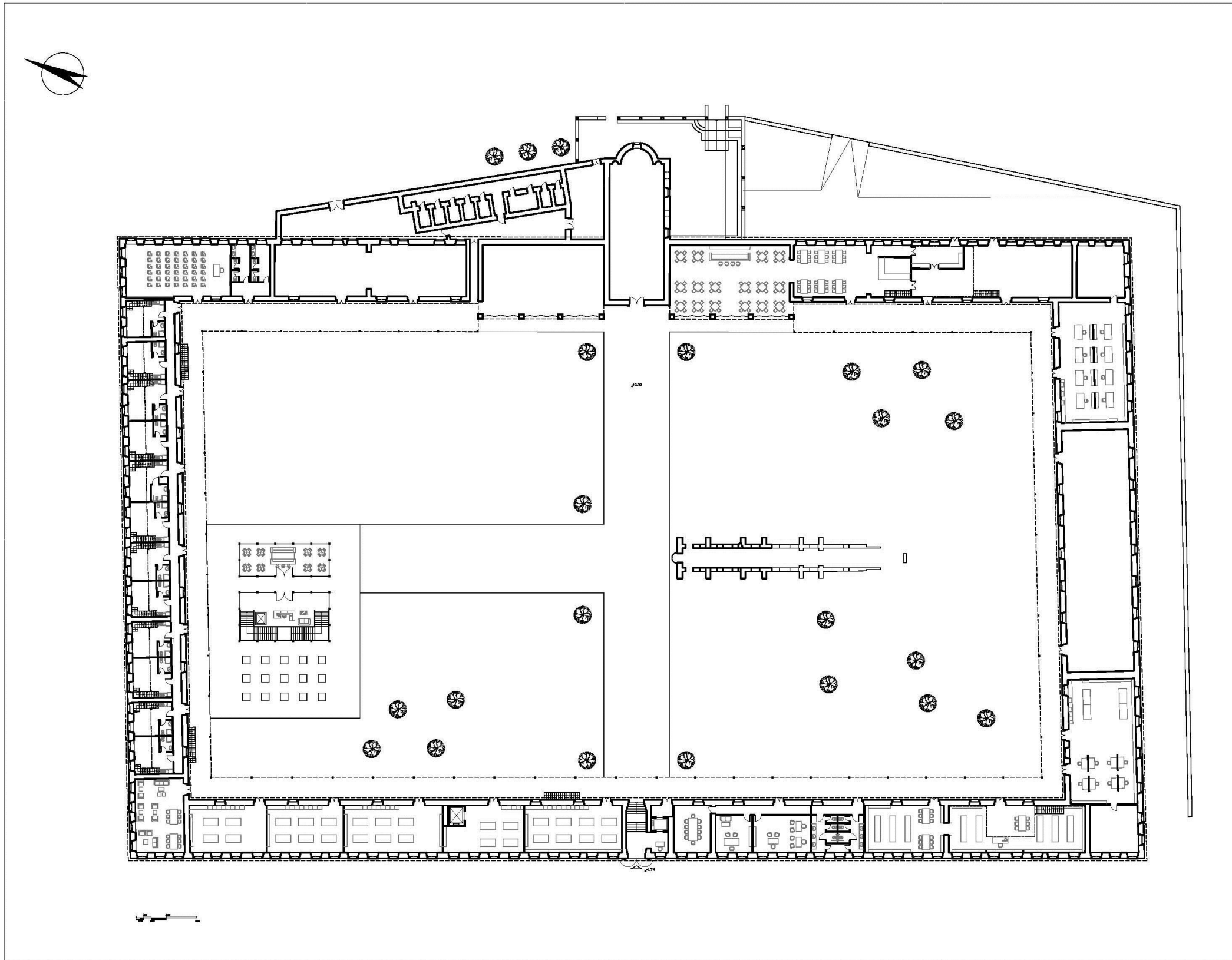

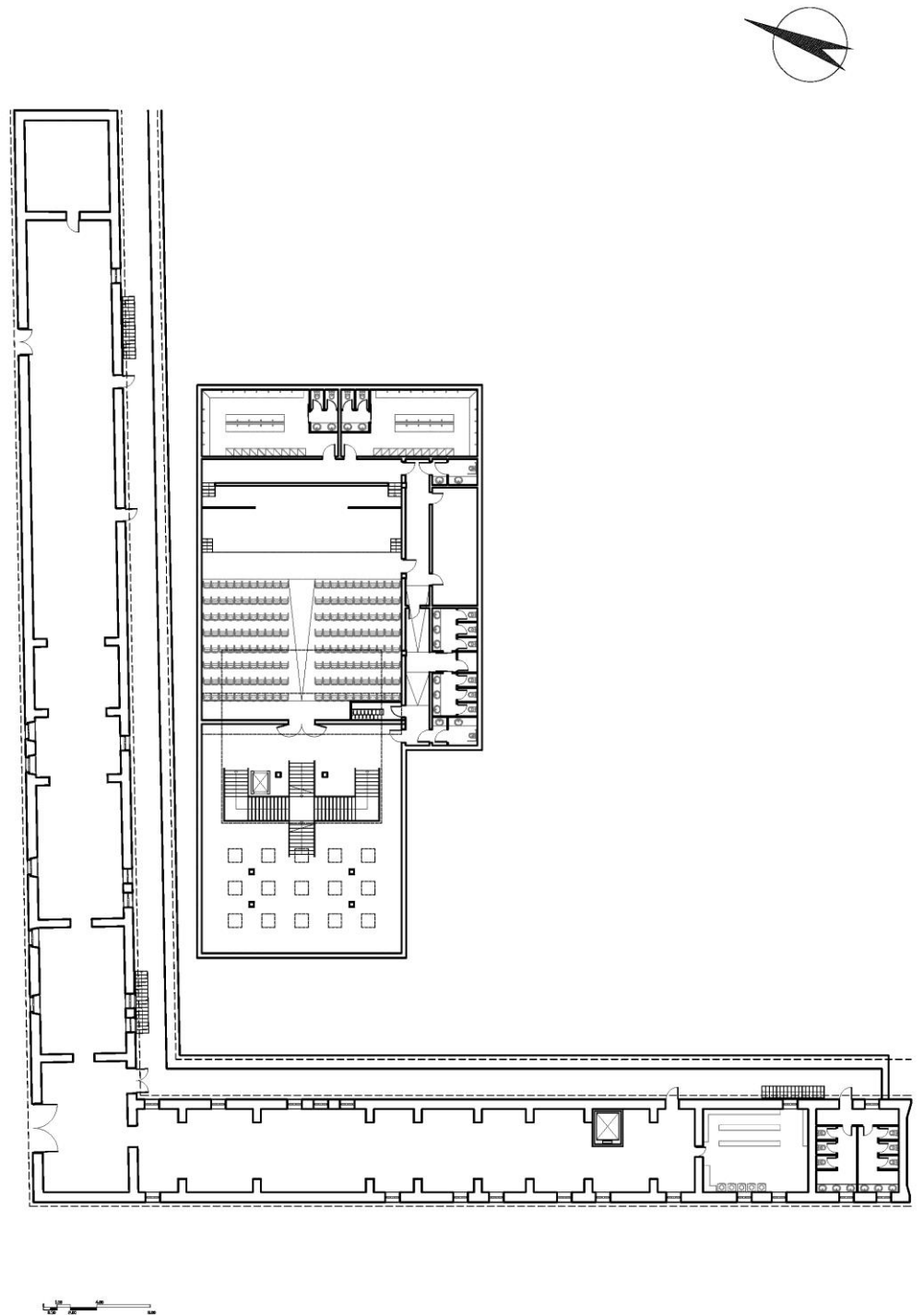
ΛΑ06 Λεπτομέρειες στέγης

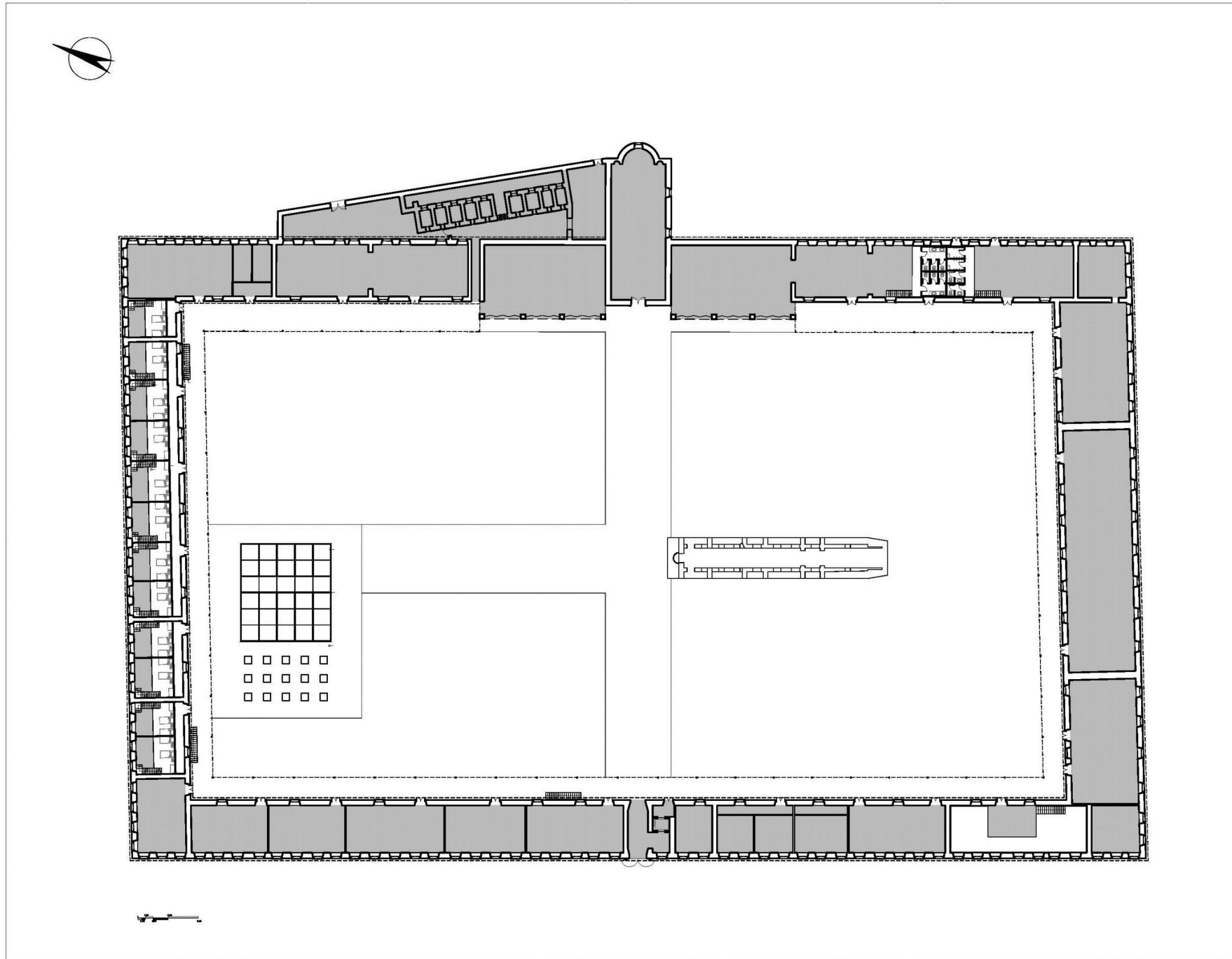
Π0 Τοπογραφικό

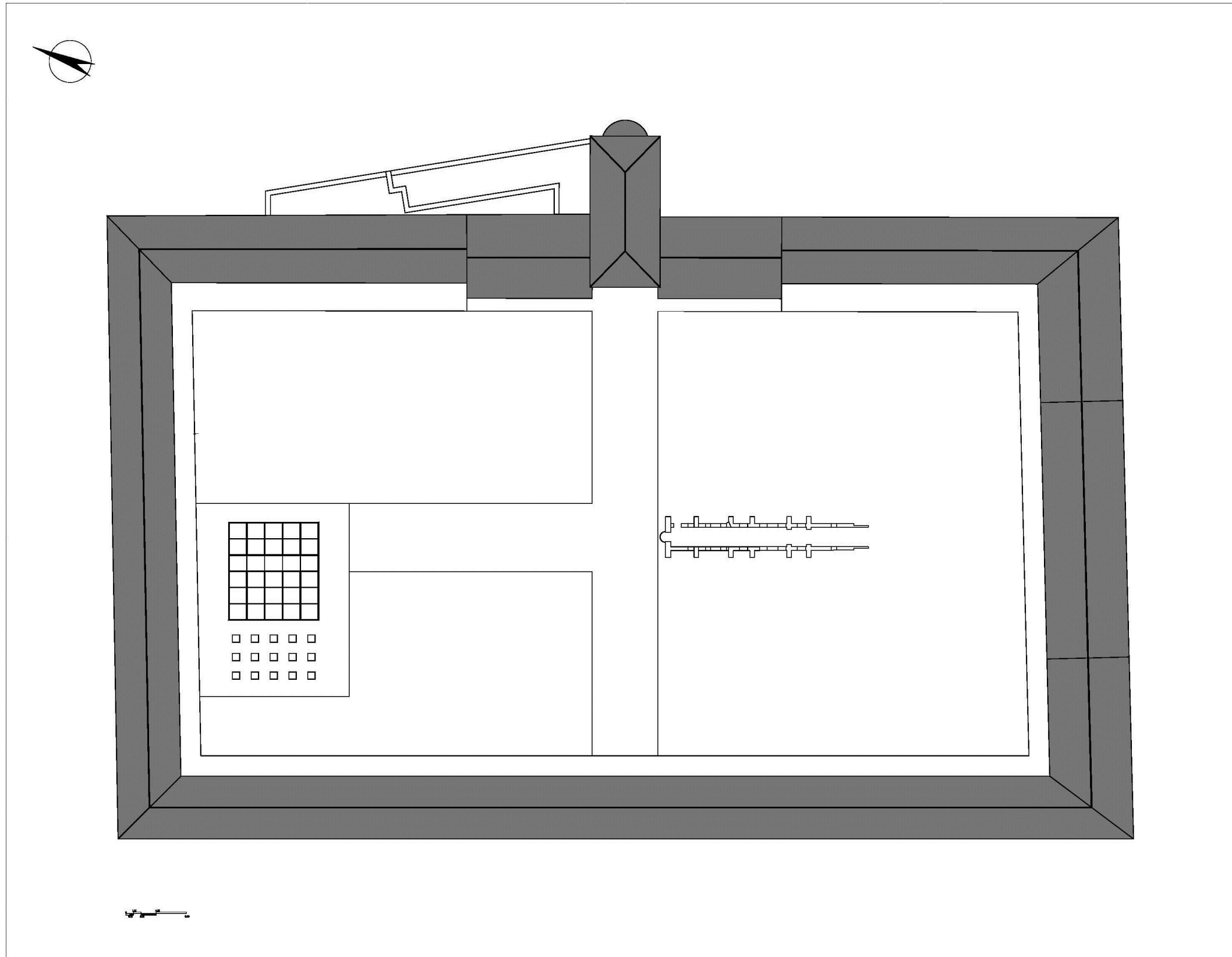
Π1 Κάτοψη ισογείου

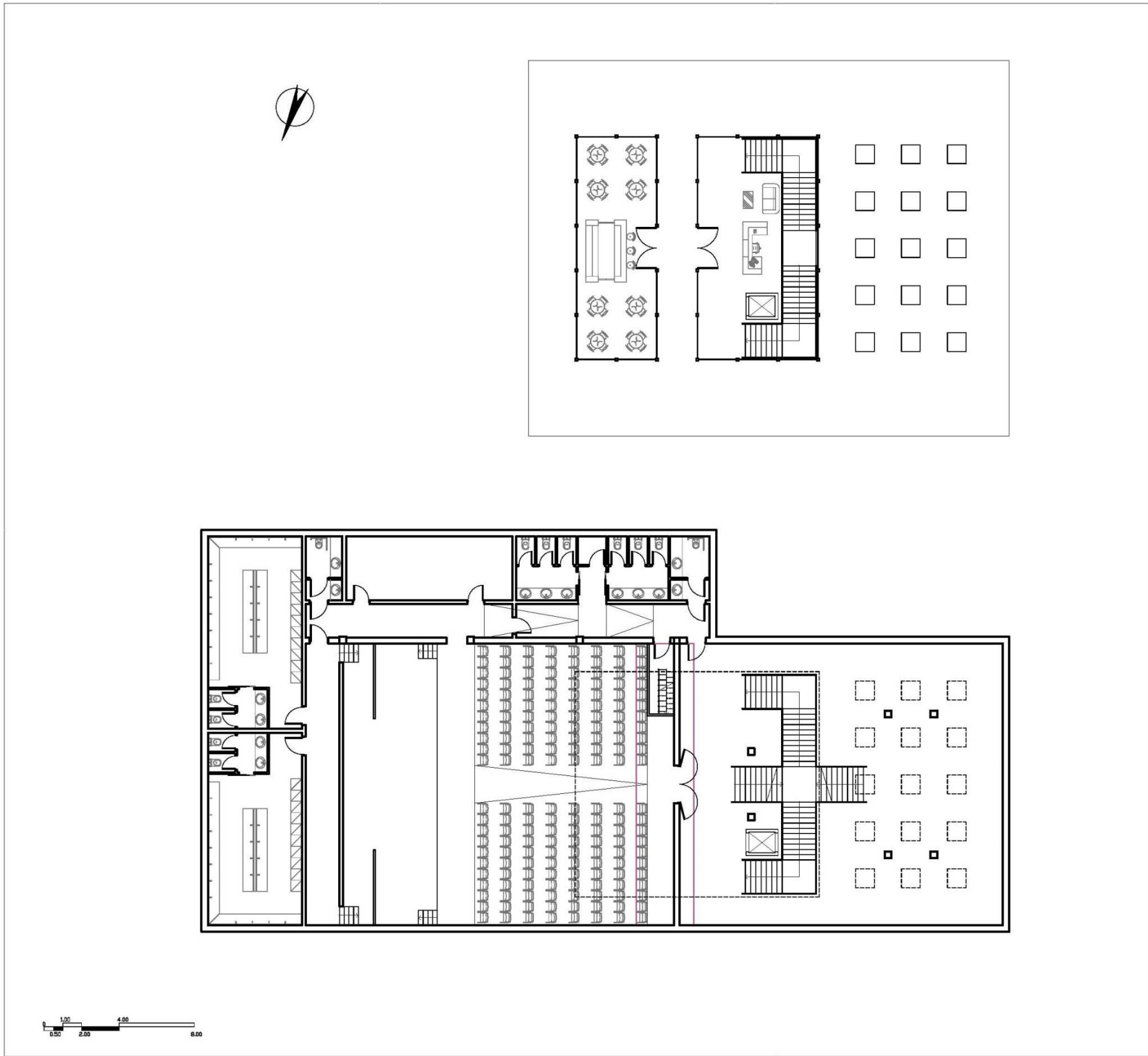
Π2 Κάτοψη υπογείου

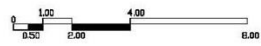
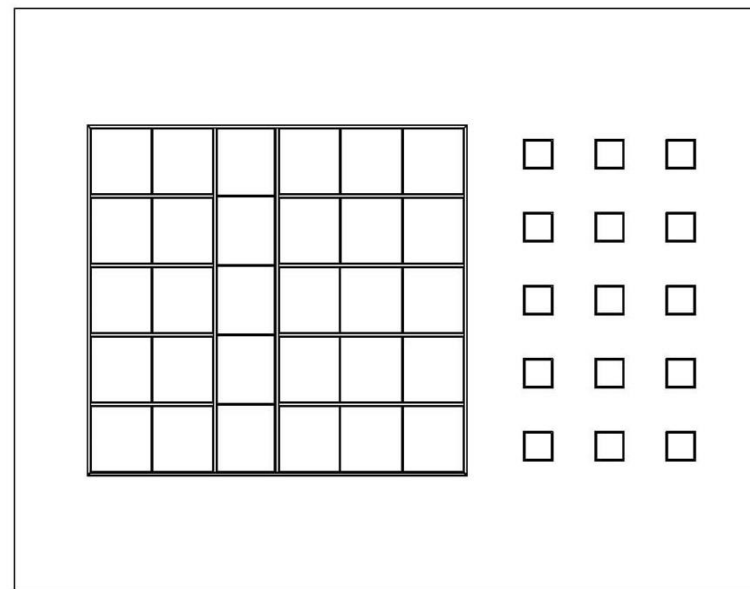
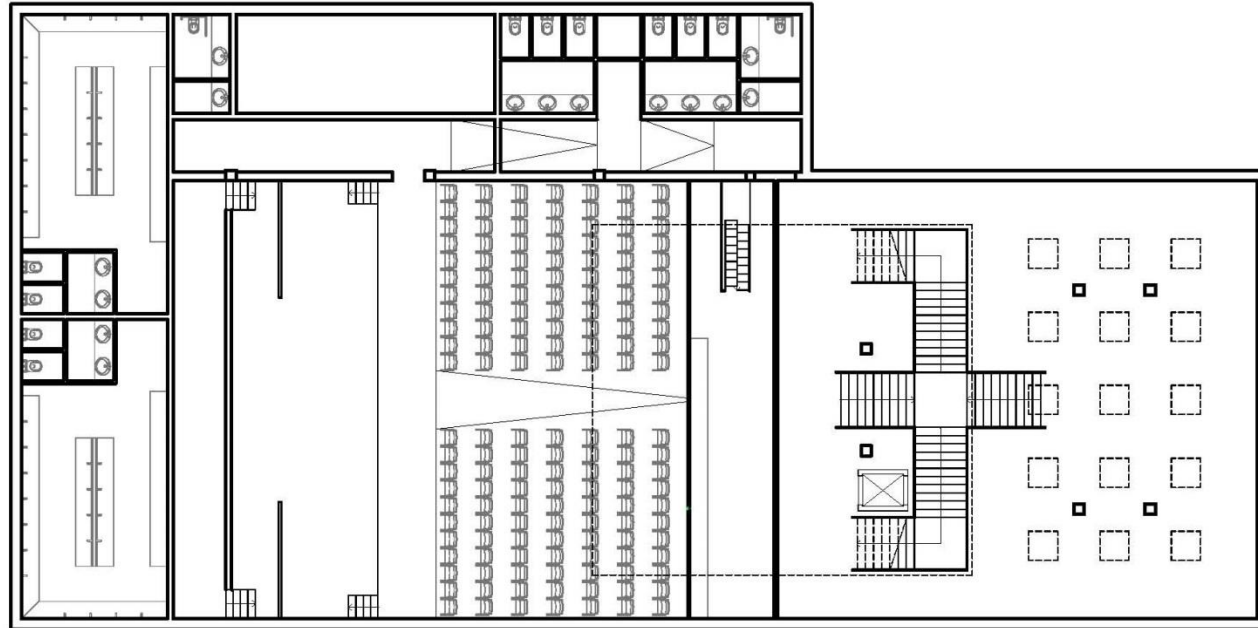
Π3 Κάτοψη παταριού

Π4 Κάτοψη στέγης

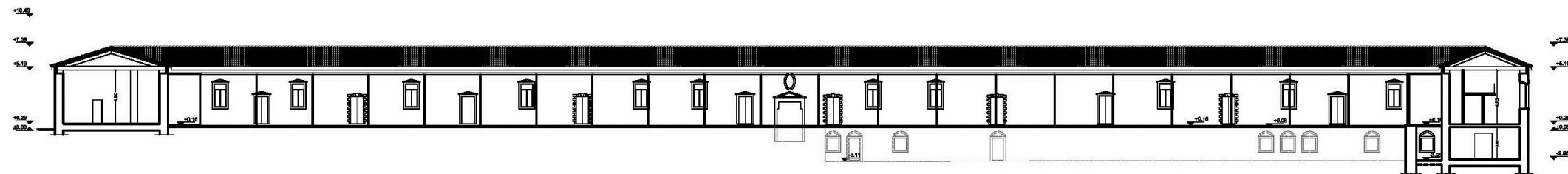

Π5 Κάτοψη ισογείου και υπογείου κτηρίου προσθήκης

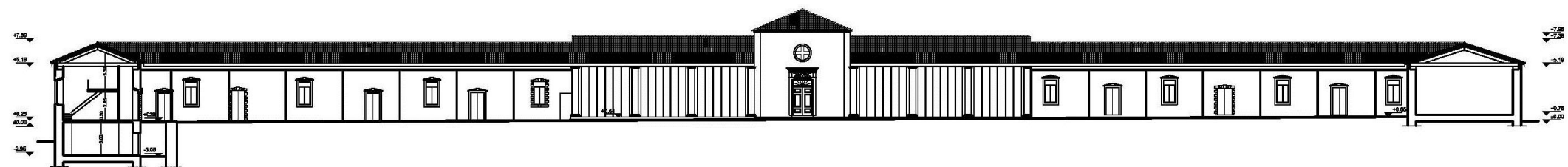

Π6 Κάτοψη παταριού και δώματος κτηρίου προσθήκης

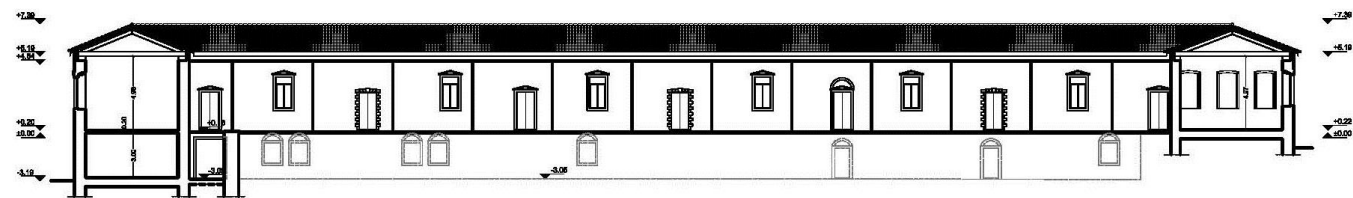

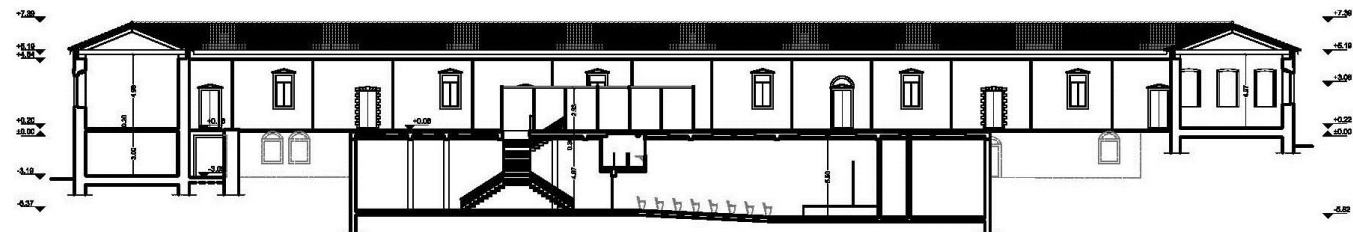
TOMH A-A

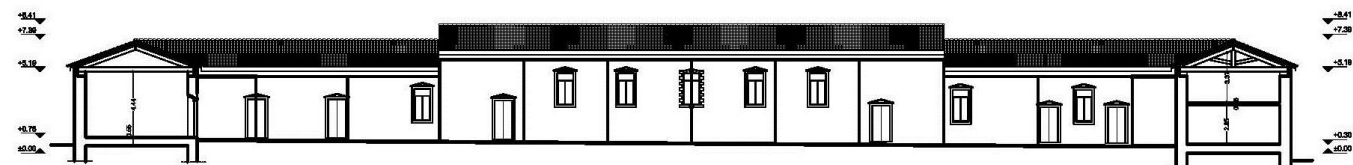
TOMH B-B

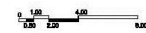
TOMH Γ-Γ

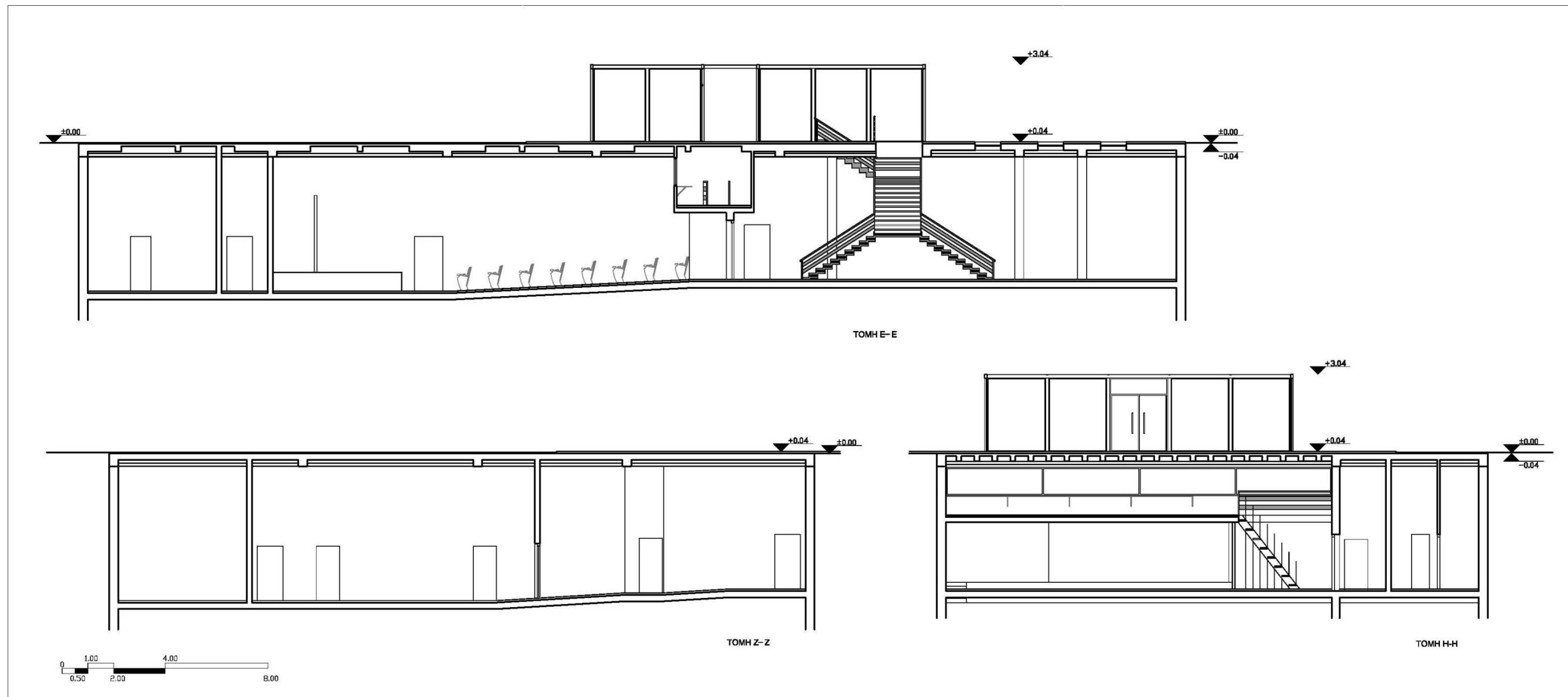
TOMH Θ-Θ

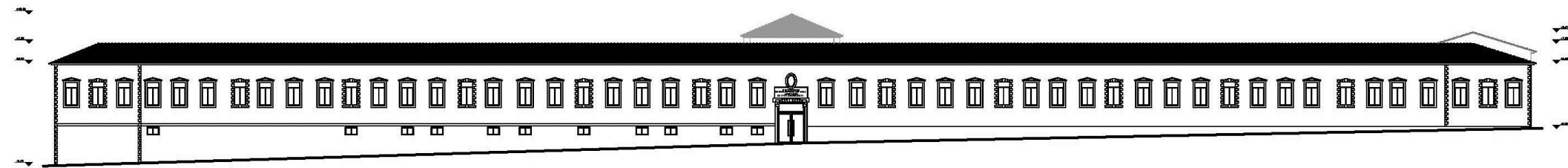
TOMH Δ-Δ

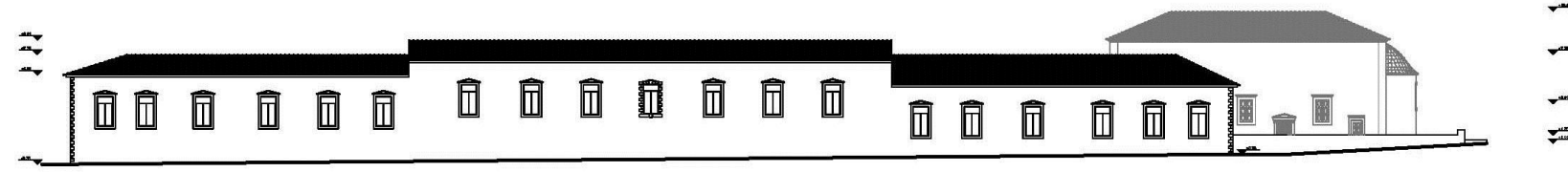
Π7 Τομές Κατοδιστριακού κτηρίου

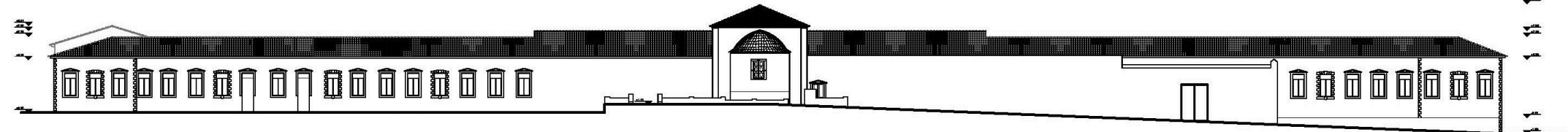
Π8 Τομές κτηρίου προσθήκης

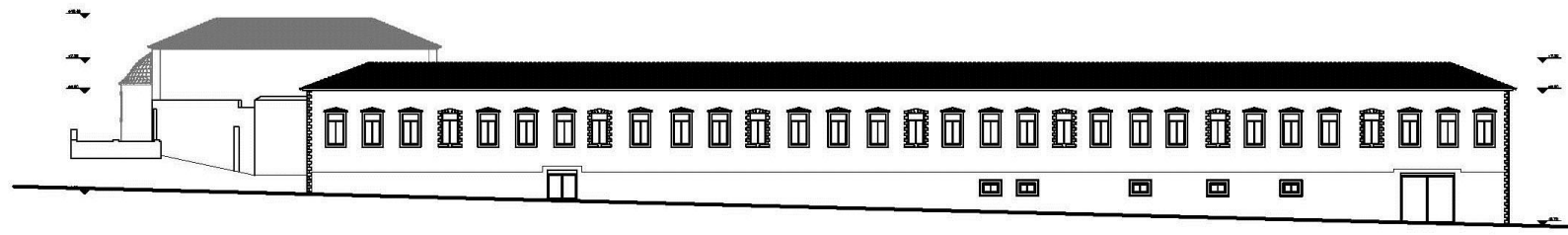
ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ (ΠΡΟΣΟΨΗ)

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

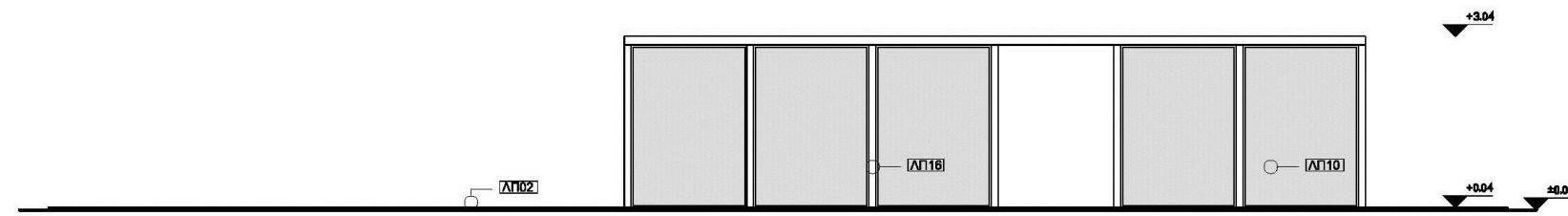
ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

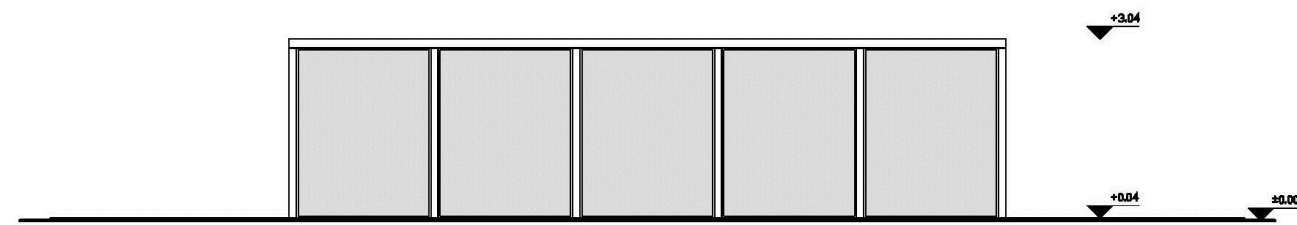
ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

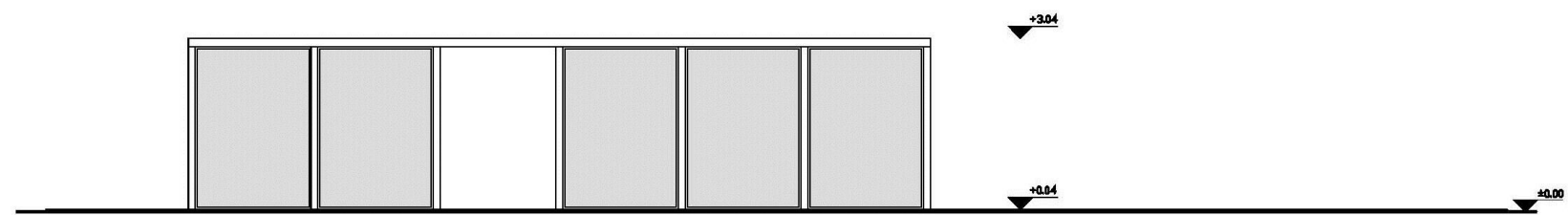
Π9 Όψεις Καποδιστριακού κτηρίου

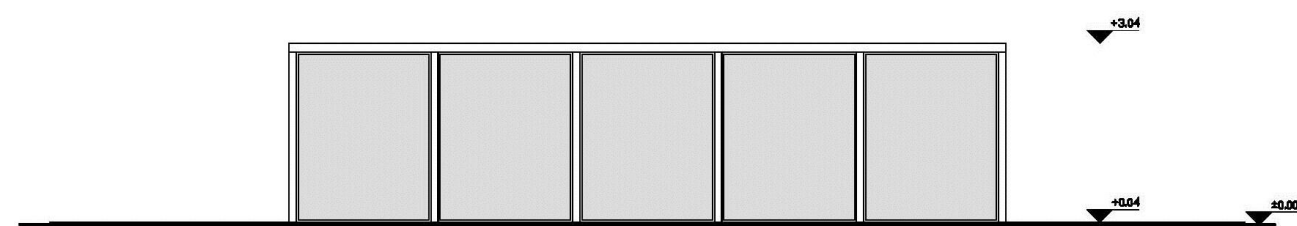
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

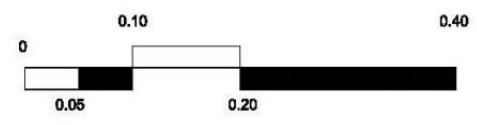
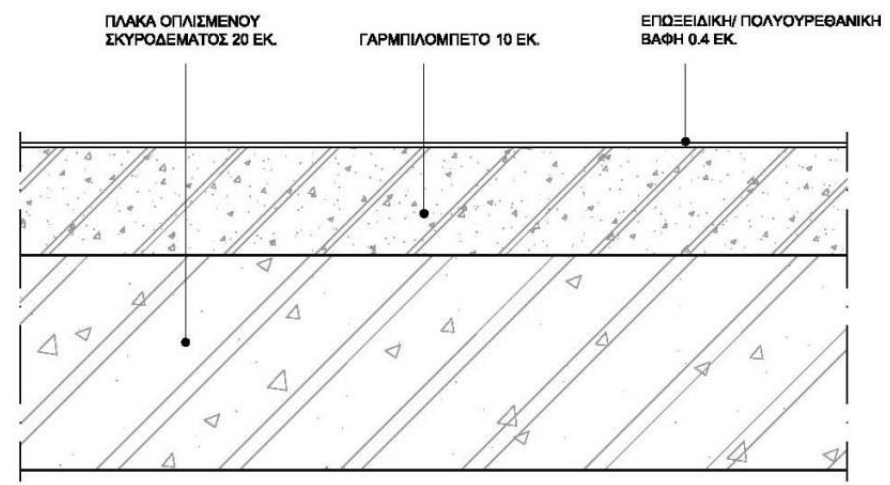
ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

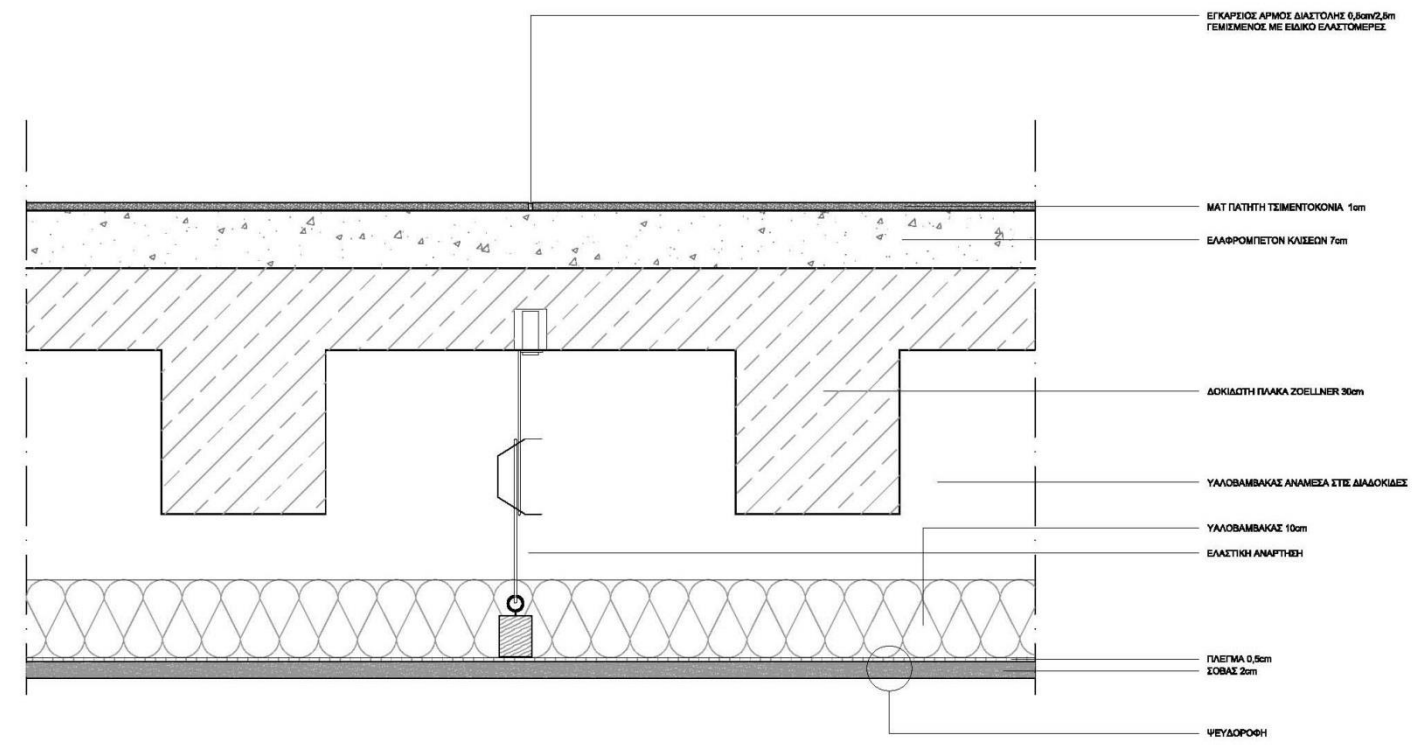
ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

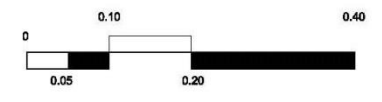
Π10 Όψεις κτηρίου προσθήκης

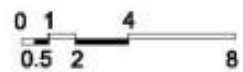
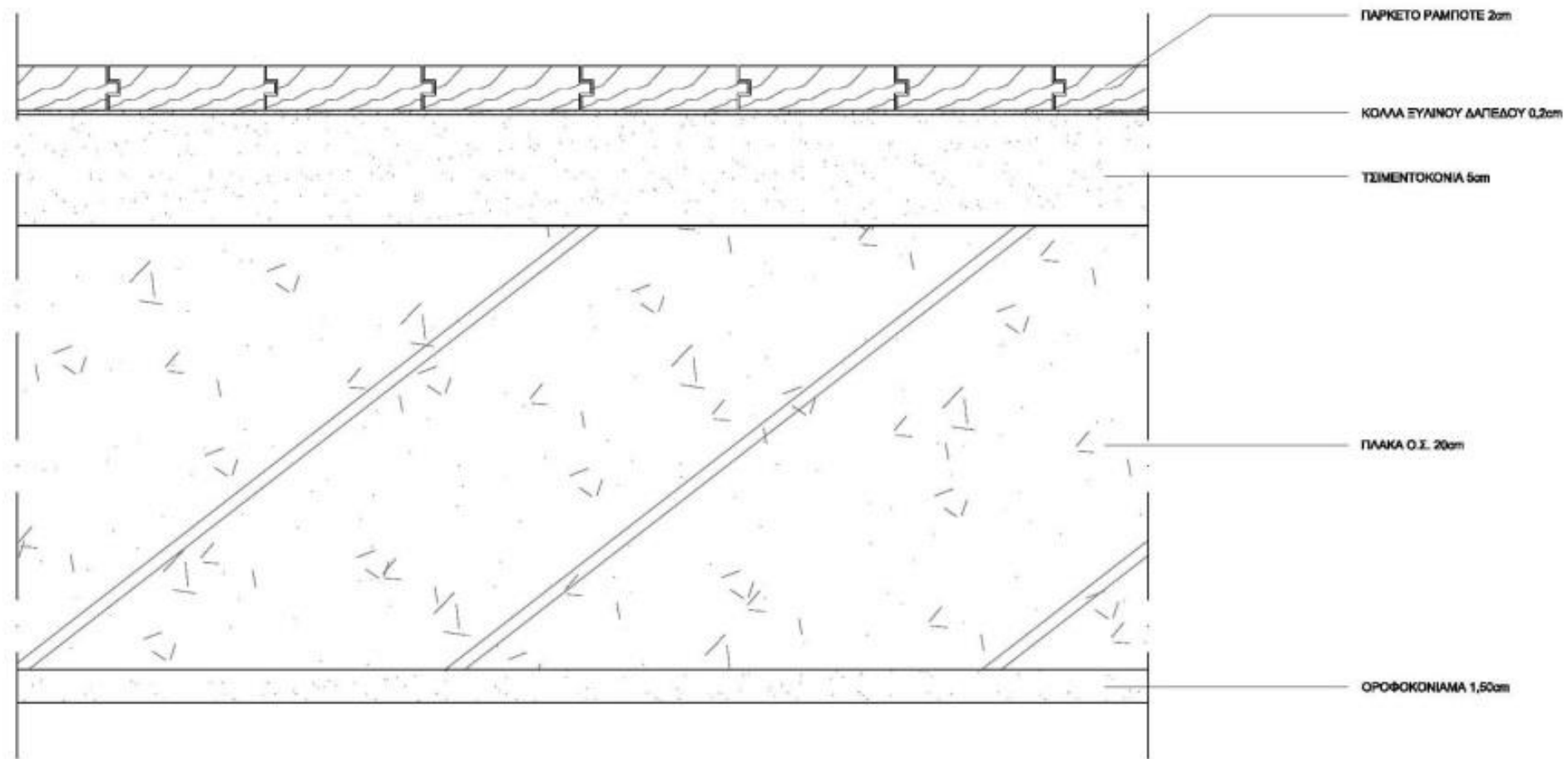
ΛΠ01 Βιομηχανικό πάτωμα εργαστηρίων

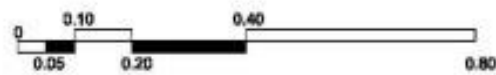
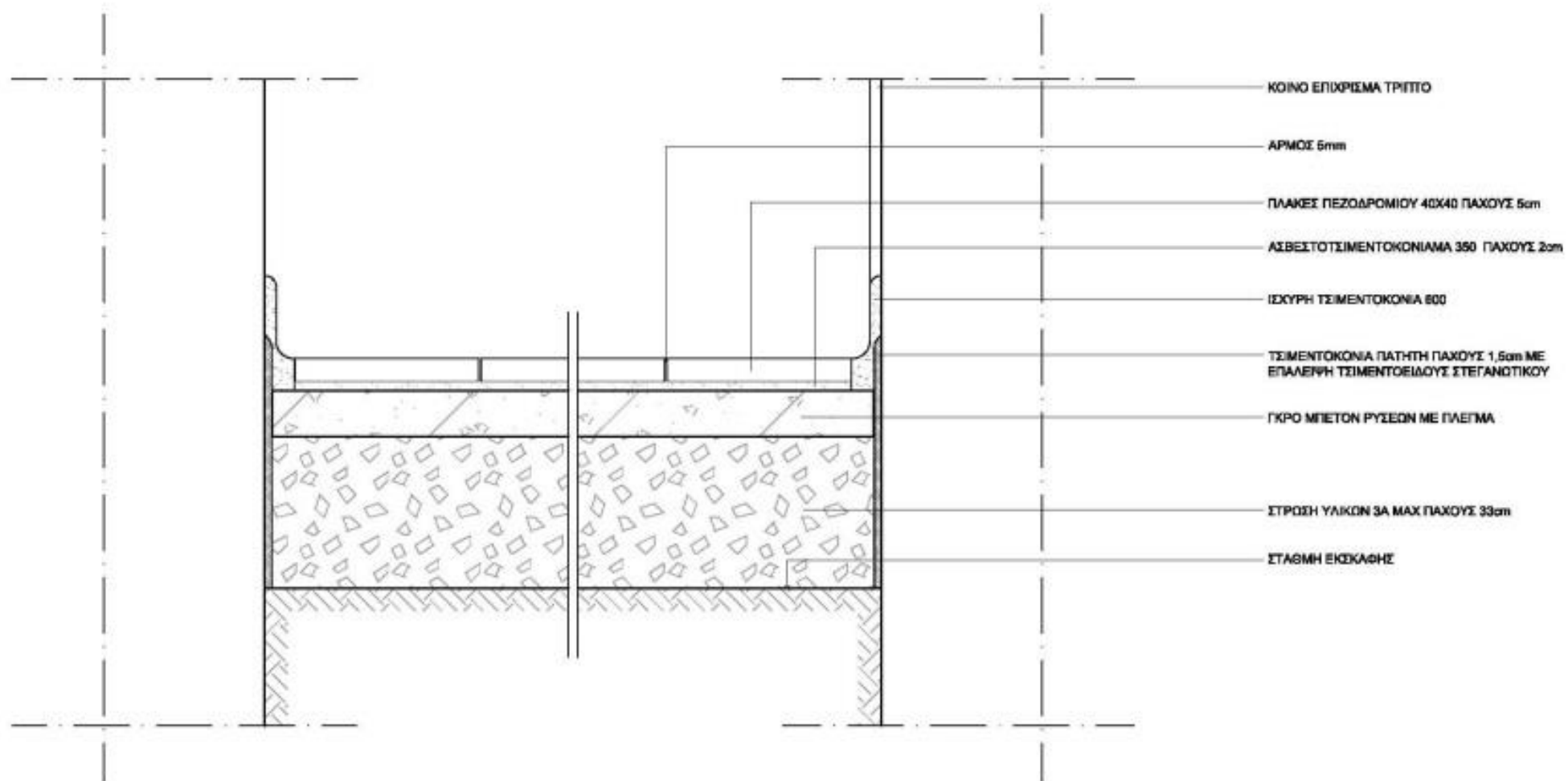
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΔΑΠΕΔΟΥ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥ ΥΠΕΡΓΕΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΟΥ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΠΡΟΣΘΗΚΗΣ

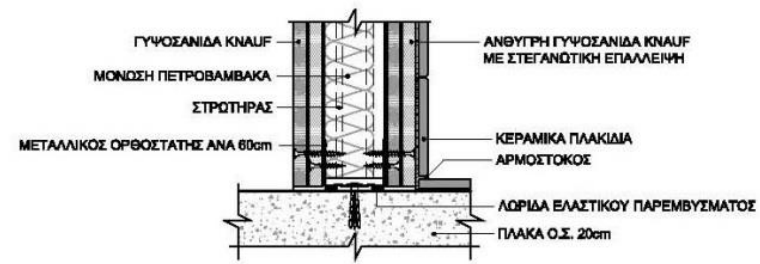
ΛΠ02_Π_Λεπτομέρεια δαπέδου διαδρόμου υπέργειου τμήματος και περιμετρικού πεζοδρομίου

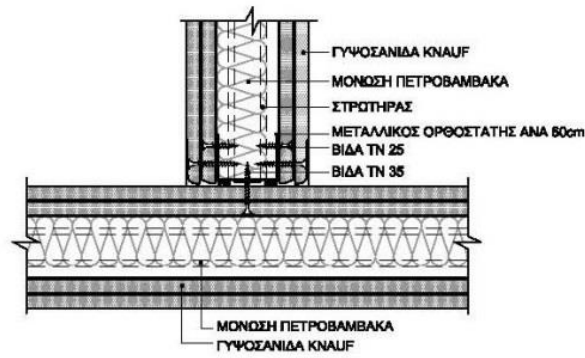
ΛΠ03 Λεπτομέρεια δαπέδου πτέρυγας ξενώνων

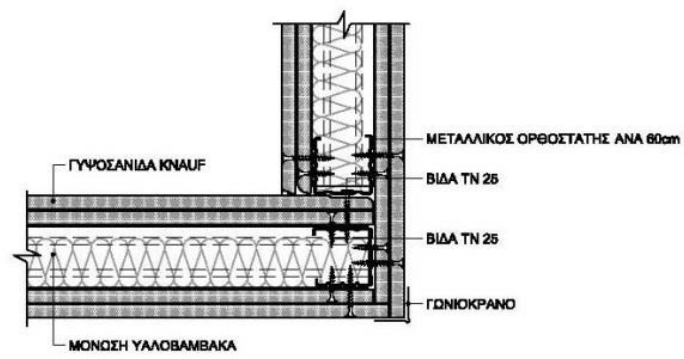
ΛΠ04 Λεπτομέρεια δαπέδου τάφρου

ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΗ ΤΟΜΗ ΣΥΝΑΡΜΟΓΗΣ ΓΥΦΟΣΑΝΙΔΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΤΩΜΑ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΤΟΜΗ ΣΥΝΑΡΜΟΓΗΣ ΓΥΦΟΣΑΝΙΔΑΣ ΜΕ ΓΥΦΟΣΑΝΙΔΑ

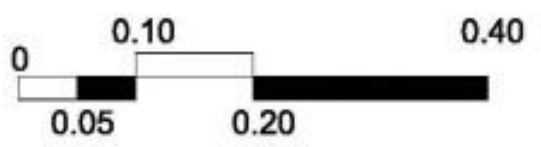
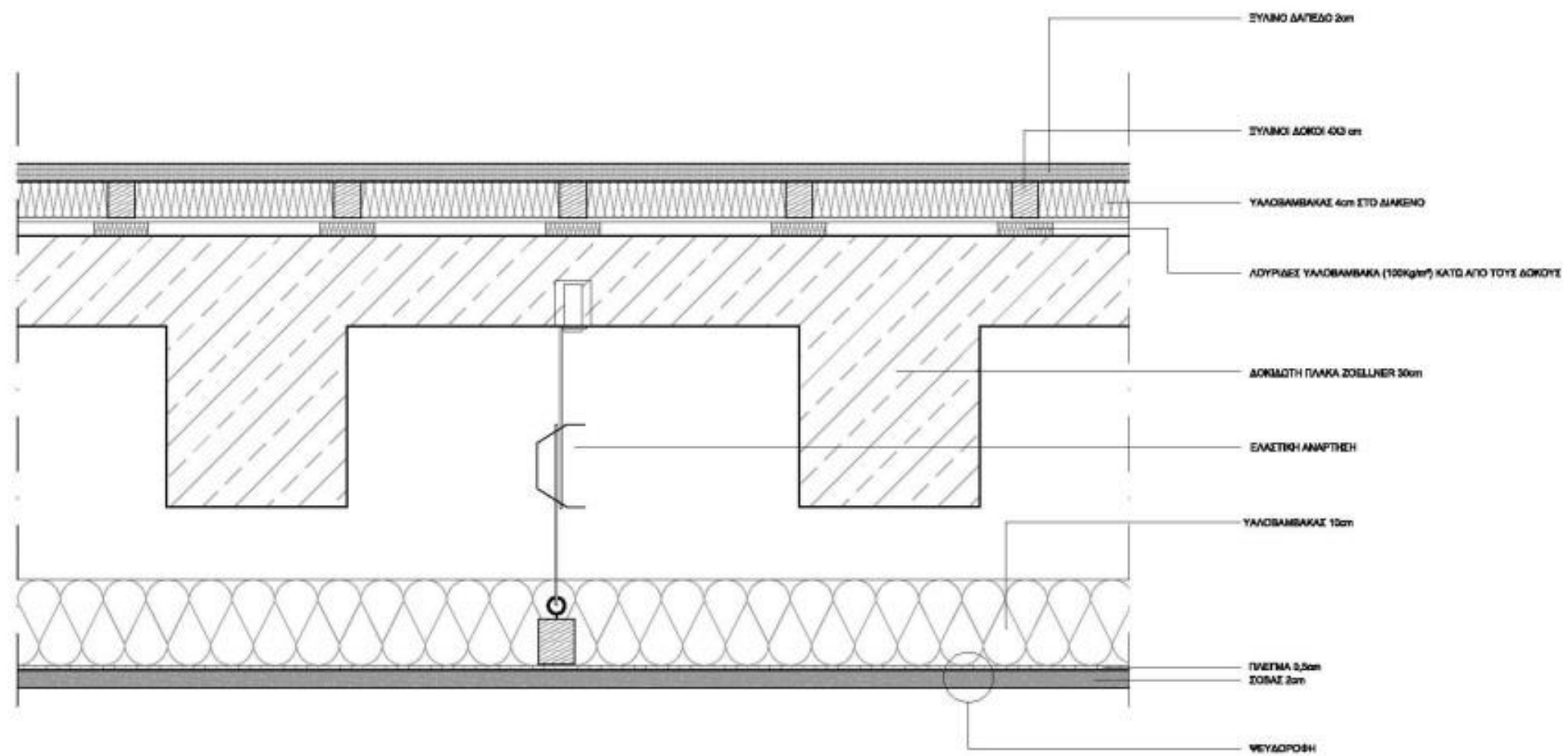

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΤΟΜΗ ΧΩΡΙΣΜΑΤΟΣ ΓΥΦΟΣΑΝΙΔΑΣ

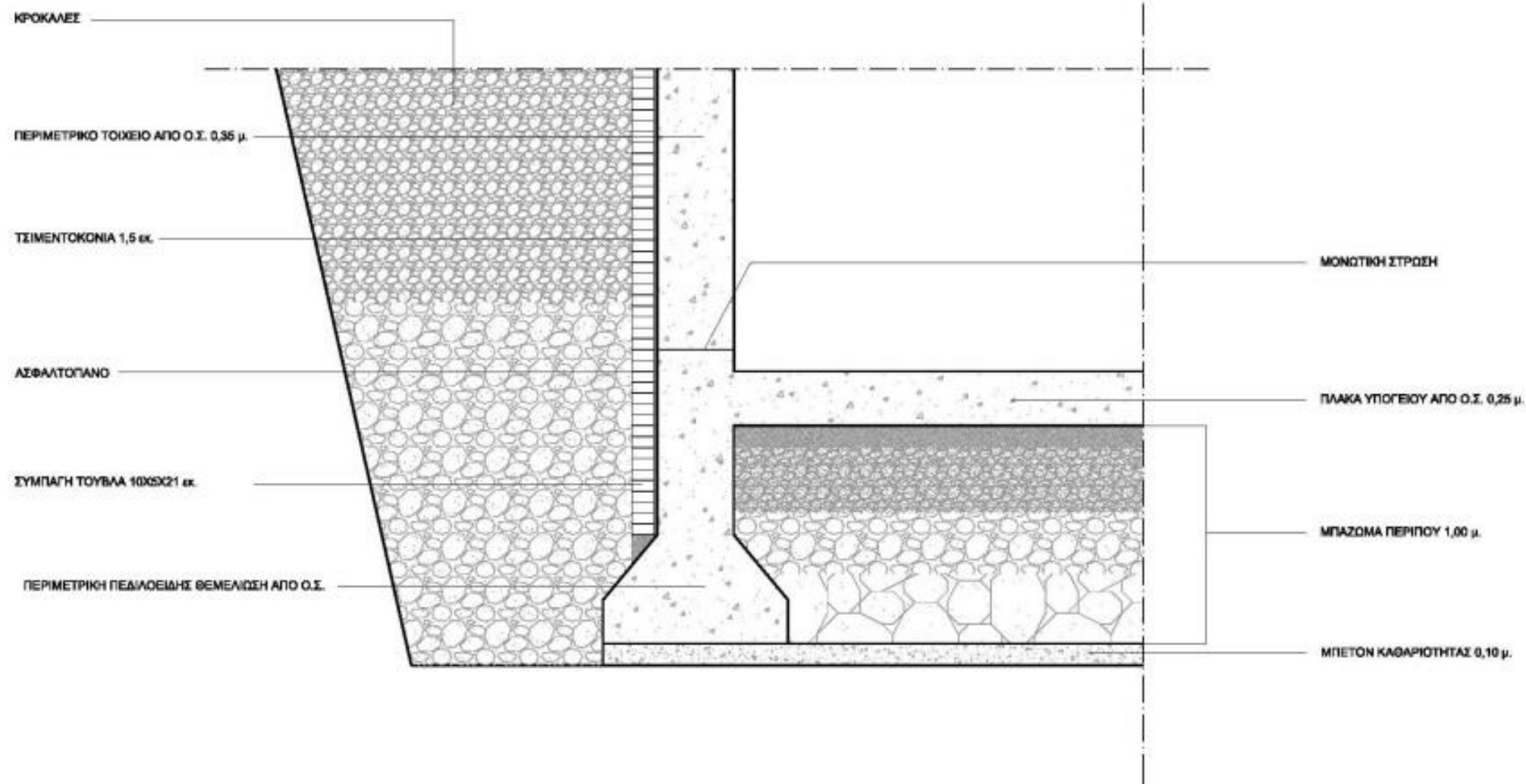

ΛΠ05 Λεπτομέρεια διαχωριστικών τοίχων

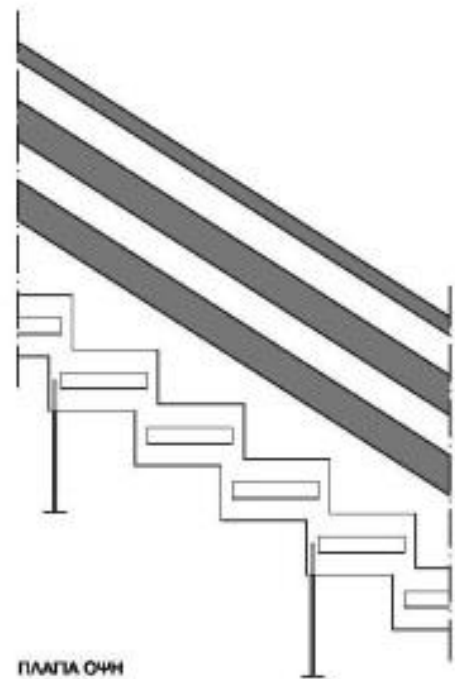

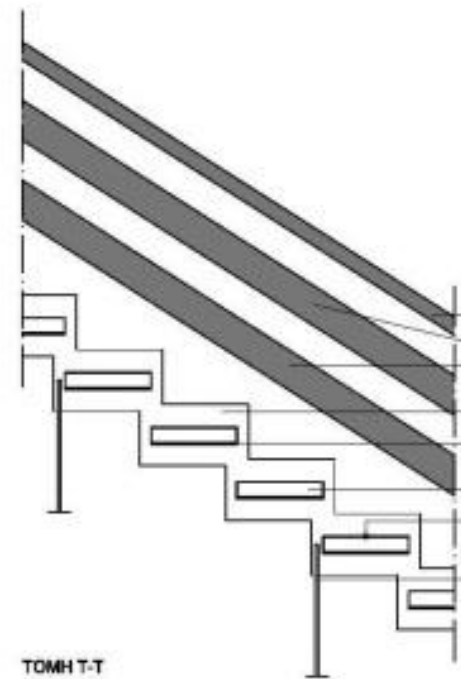
ΛΠ06 Λεπτομέρεια ξύλινου δαπέδου ισογείου κτηρίου προσθήκης

ΛΠ07 Λεπτομέρεια θεμελίωσης κτηρίου προσθήκης

ΠΑΛΤΑ ΟΥΗ

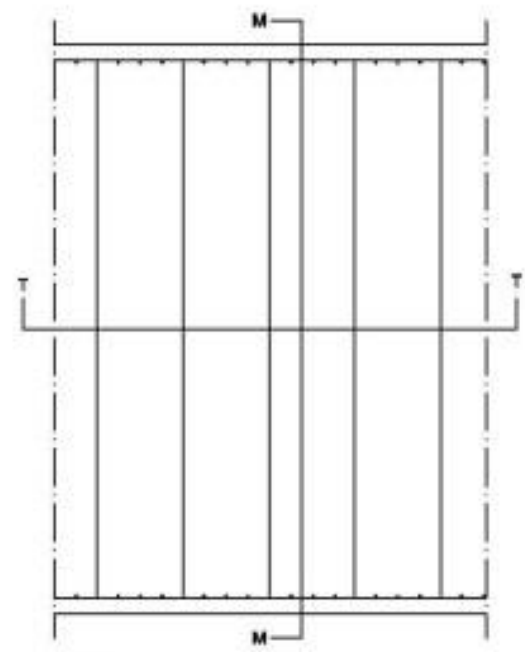

- ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ ΧΕΙΡΟΛΙΣΘΗΡΑΣ Φ6cm
- ΤΑΙΝΙΕΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥ ΠΑΧΟΥΣ 5mm
- ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΟΦΟΡΟΣ
- ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΒΑΣΗ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΚΟΛΛΙΜΕΝΗ ΒΑΘΜΙΔΟΦΟΡΟ
- ΞΥΛΙΝΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΠΑΧΟΥΣ 5cm
- ΞΥΛΟΒΙΔΑ
- ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΒΕΡΓΑ ΠΑΚΤΟΜΕΝΗ ΣΤΟ ΔΑΠΕΔΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΒΑΘΜΙΔΟΦΟΡΟΥ

ΤΟΜΗ Τ-Τ

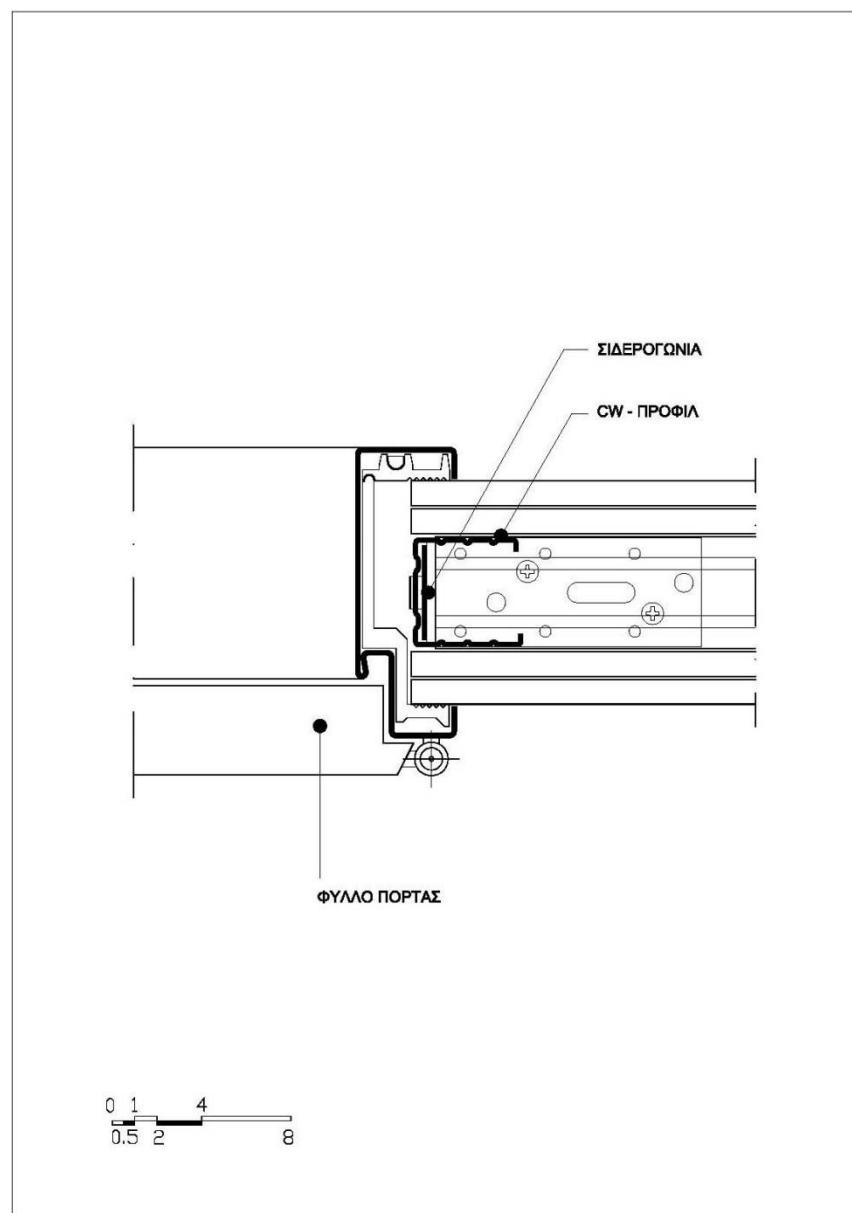

ΤΟΜΗ Μ-Μ

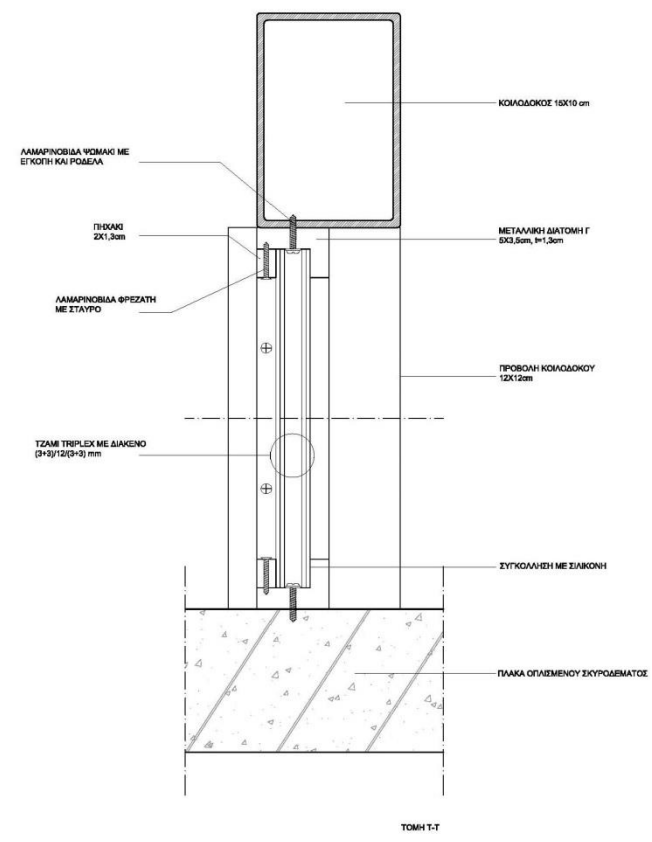
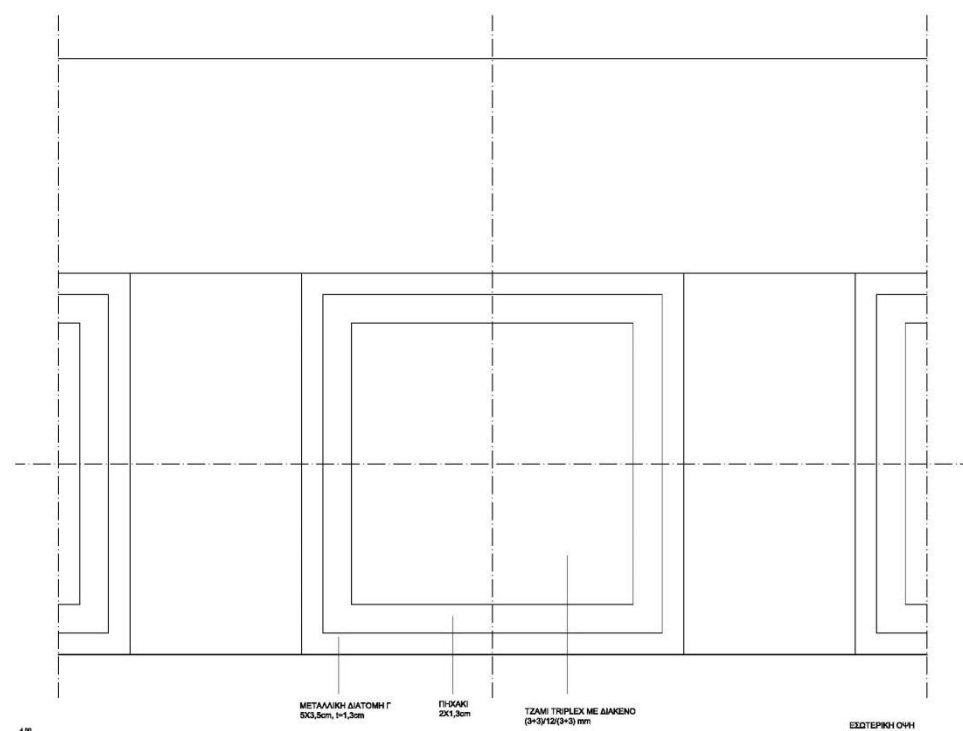
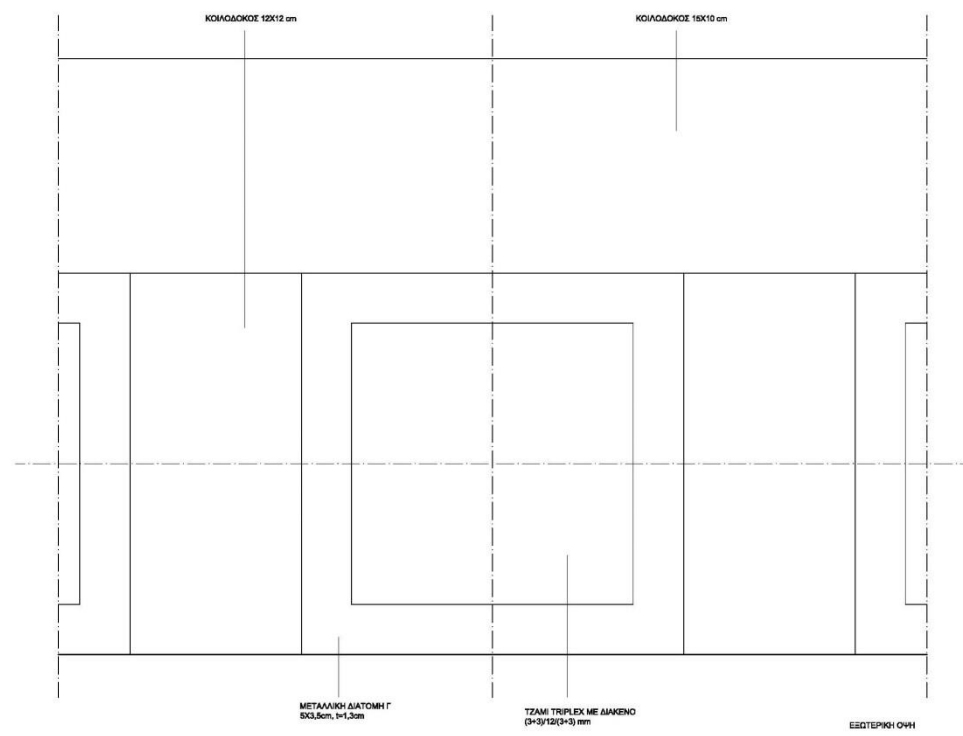

ΚΑΤΩΡΗ

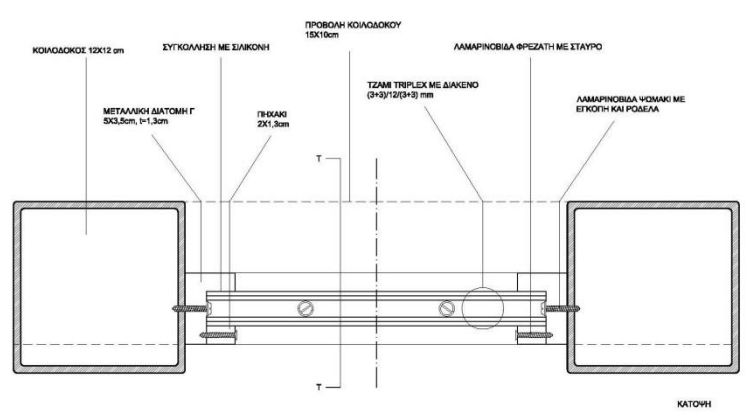
ΛΠ08 Λεπτομέρεια κεντρικού κλιμακοστασίου κτηρίου προσθήκης

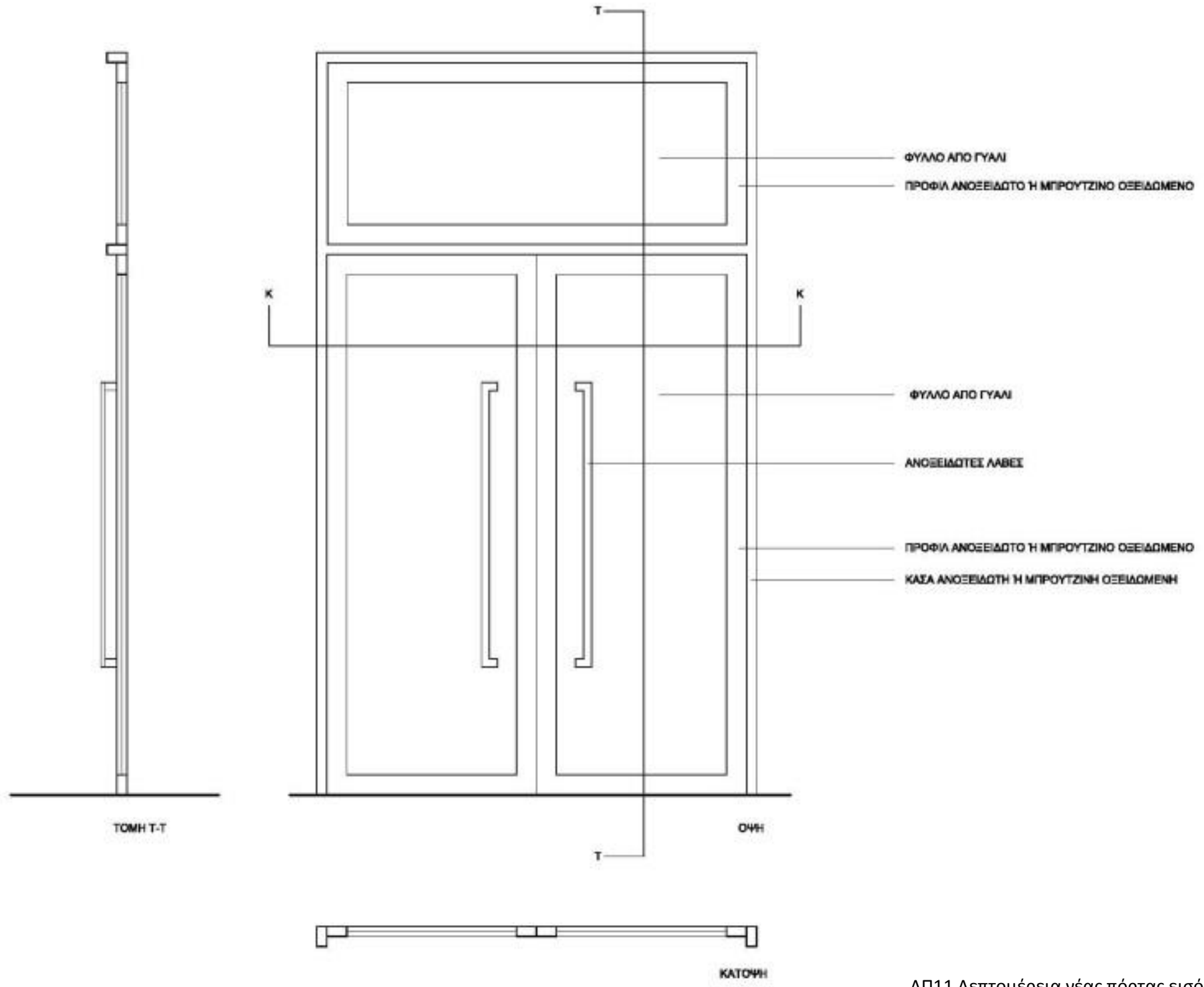
ΛΠ9 Λεπτομέρεια σύνδεσης κουφώματος-γυψοσανίδας

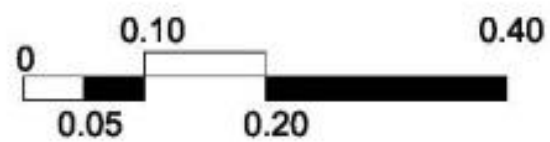
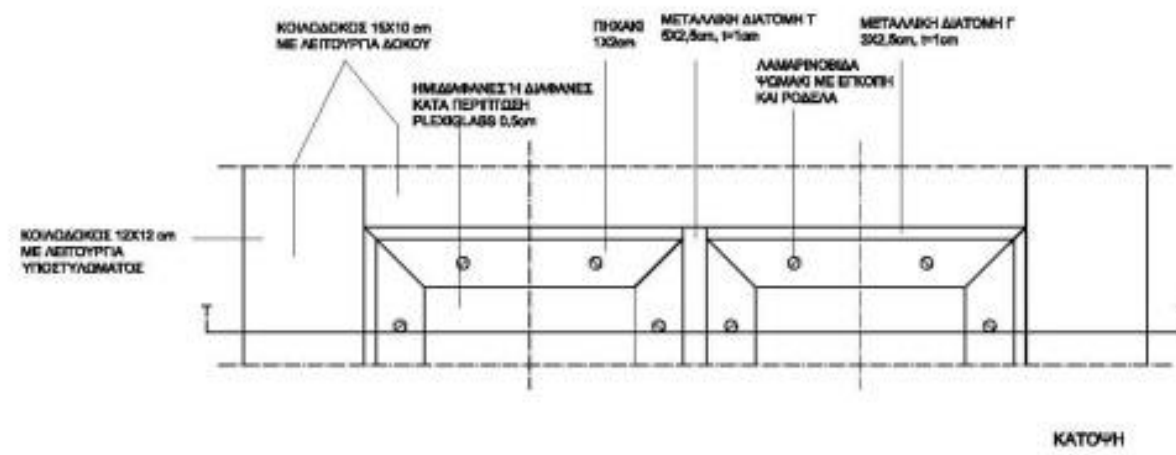
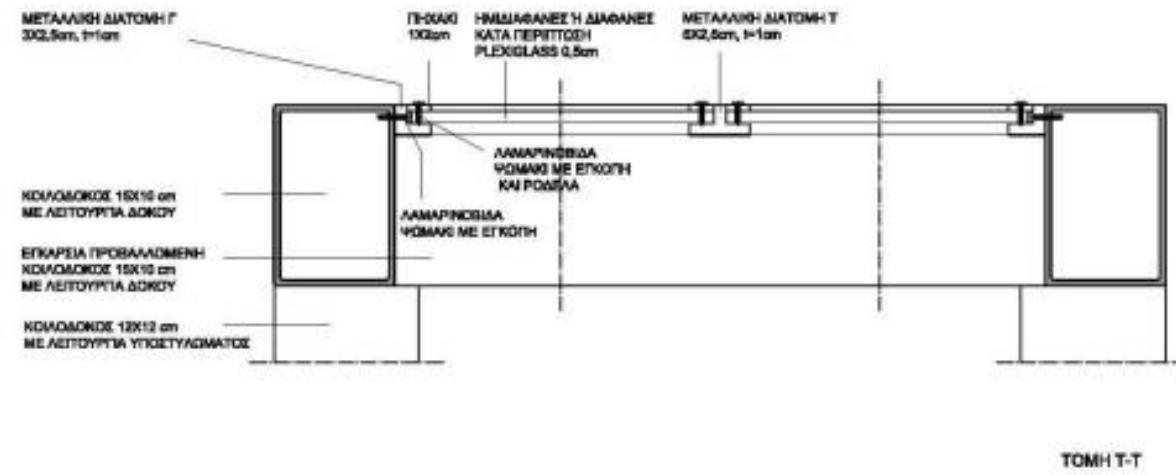
ΤΟΜΗ Τ-Τ

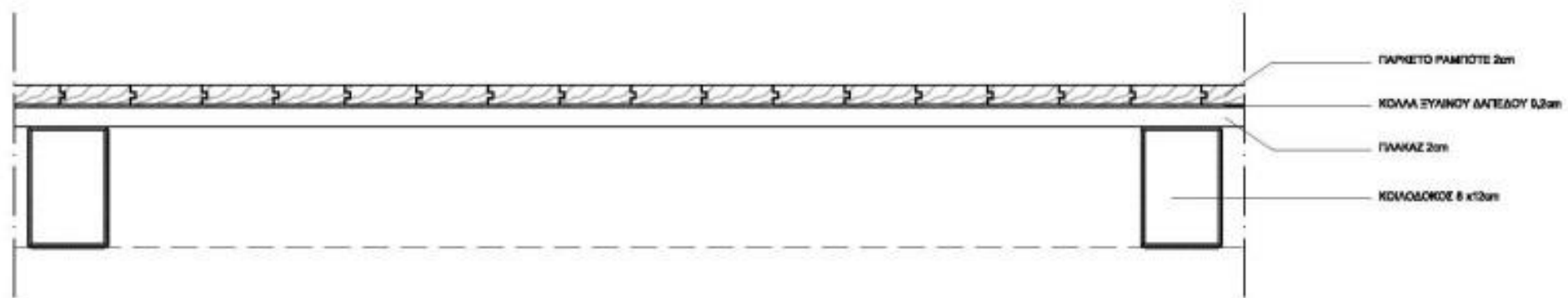
ΛΠ10 Λεπτομέρεια μεταλλικών κουφωμάτων κτηρίου προσθήκης

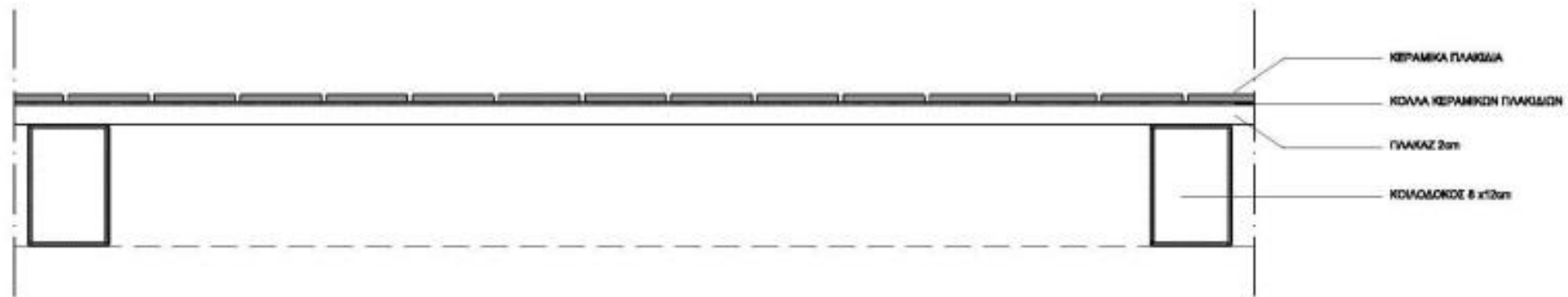
ΛΠ11 Λεπτομέρεια νέας πόρτας εισόδου

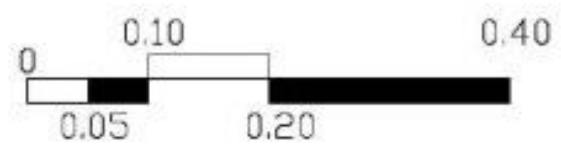
ΛΠ12 Λεπτομέρεια οροφής υπέργειου τμήματος κτηρίου προσθήκης

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΠΑΤΩΜΑΤΟΣ ΠΑΤΑΡΙΟΥ ΞΕΝΩΝΩΝ

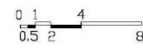
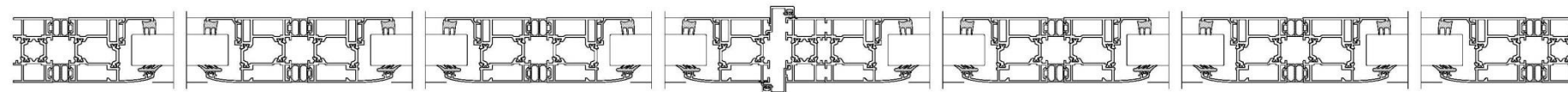
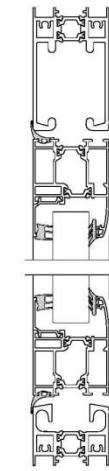
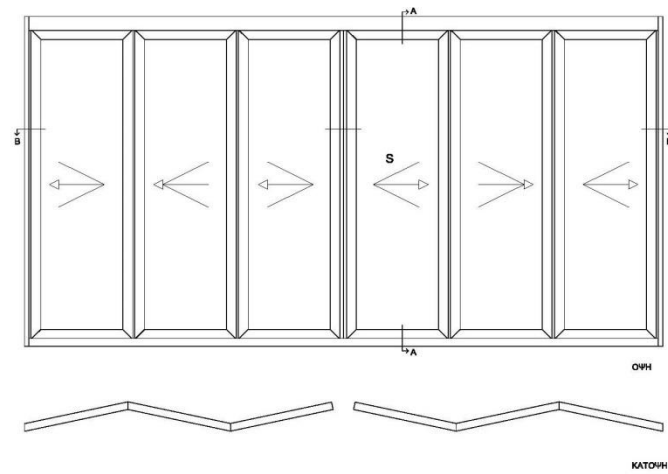

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΠΑΤΩΜΑΤΟΣ ΠΑΤΑΡΙΟΥ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ

ΛΠ13 Λεπτομέρεια πατώματος παταριών

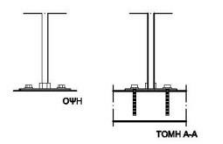

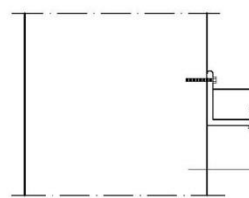
ΛΠ14 Λεπτομέρεια πόρτας εστιατορίου

ALUMIL M198000 Accordon

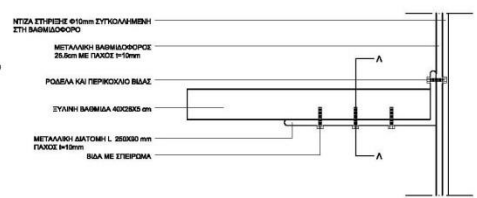
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΝΤΙΖΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΤΩΜΑ

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΣΤΕΡΕΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

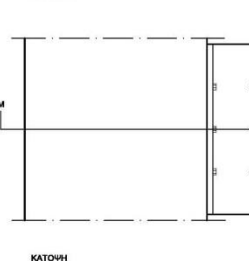
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΣΤΕΡΕΩΜΕΝΩΝ ΣΕ ΣΙΔΕΡΕΝΑ ΒΑΘΜΙΔΟΦΟΡΟ

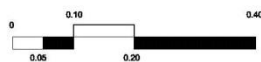
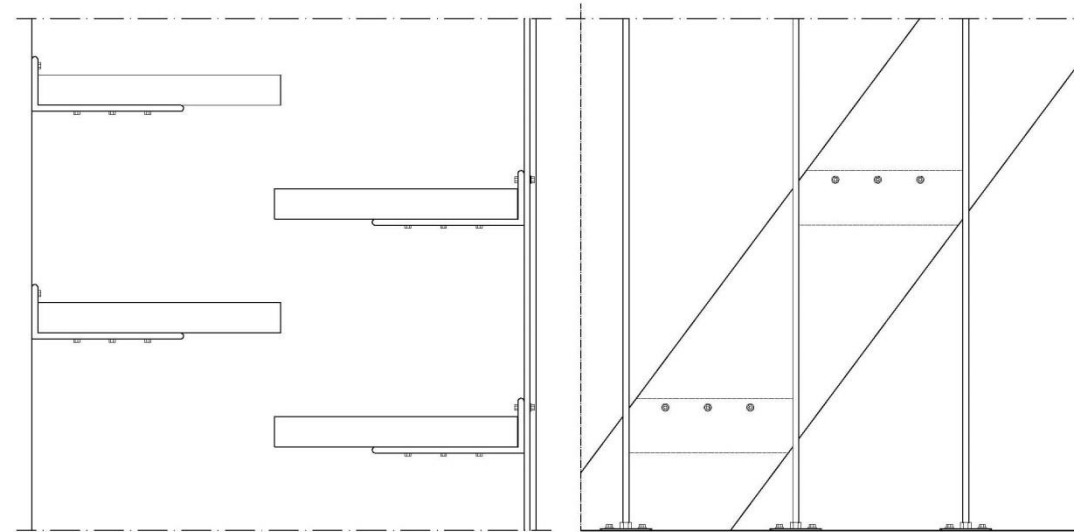
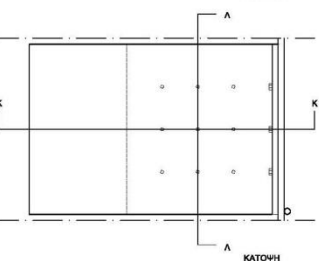
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΝΤΙΖΑΣ

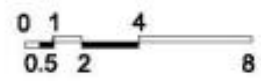
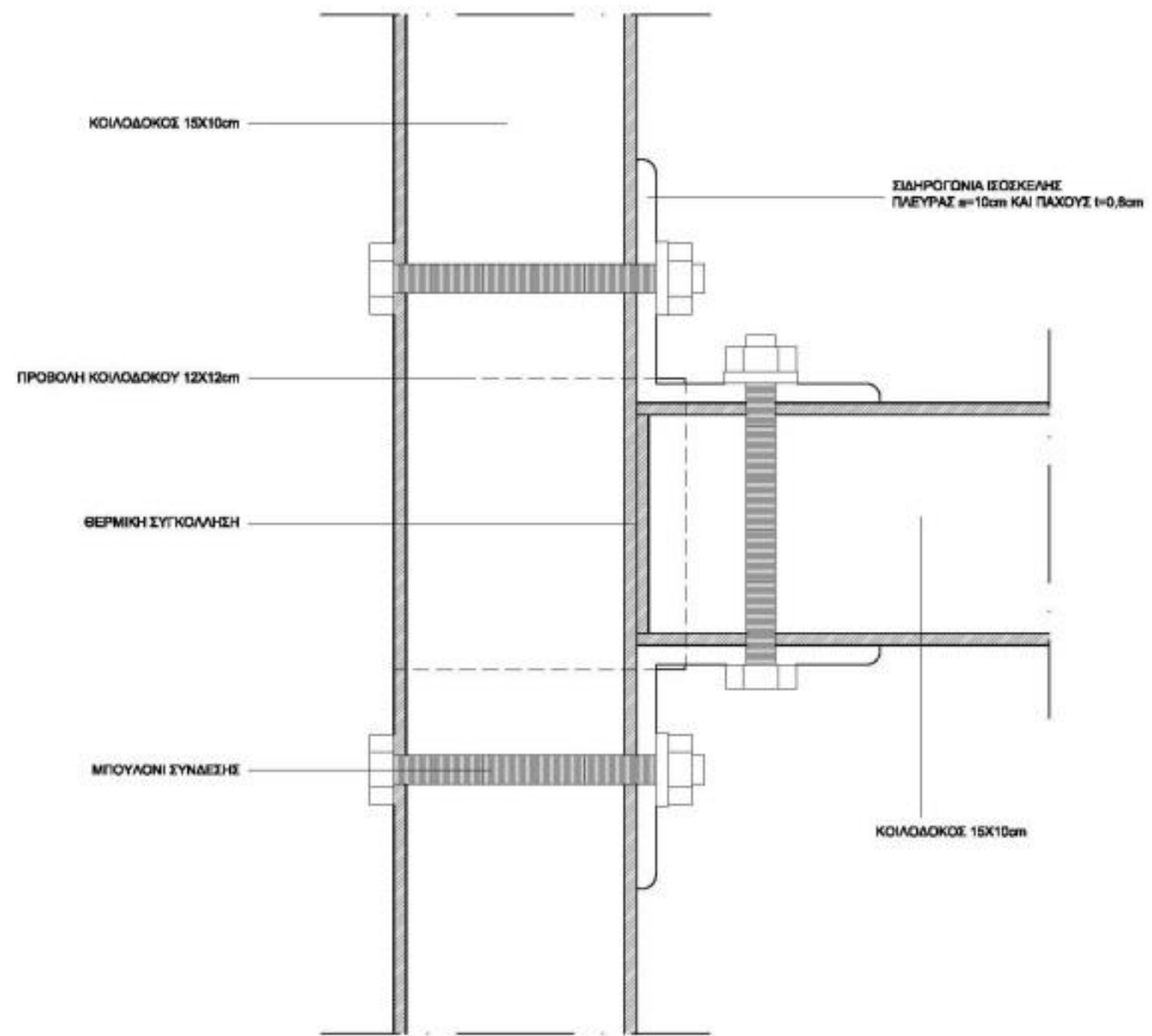
ΤΟΜΗ Μ-Μ

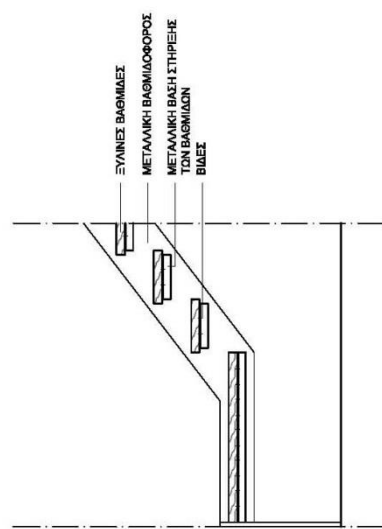
ΤΟΜΗ Κ-Κ

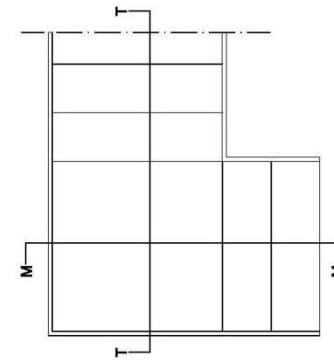
ΛΠ15 Λεπτομέρεια σκάλας σάμπα κτηρίου προσθήκης

ΛΠ16 Λεπτομέρεια σύνδεσης κοιλοδοκών (δοκάρια) μεταξύ τους

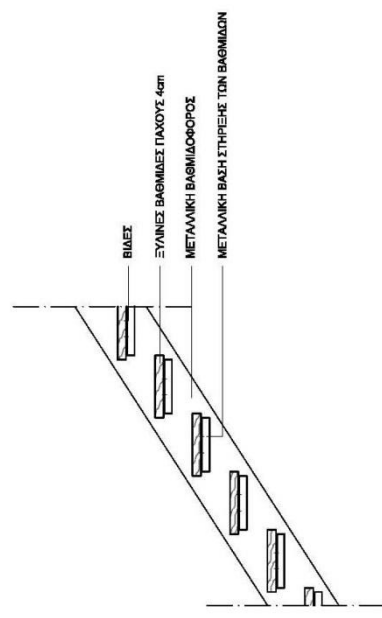

ΤΟΜΗ Τ-Τ

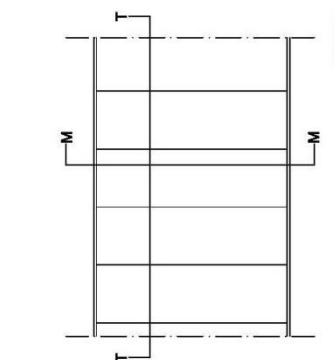

ΚΑΤΩΦΗ

ΣΚΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

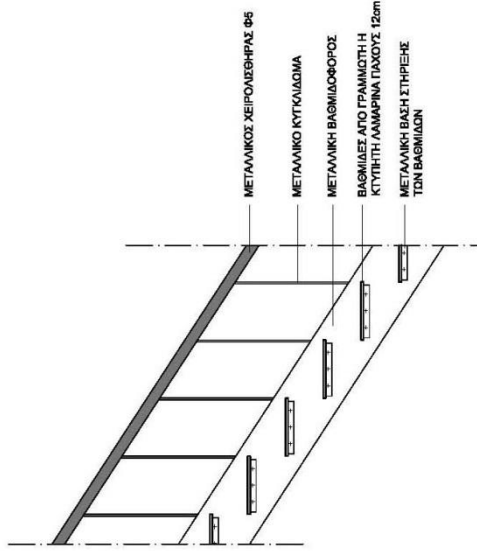

ΤΟΜΗ Τ-Τ

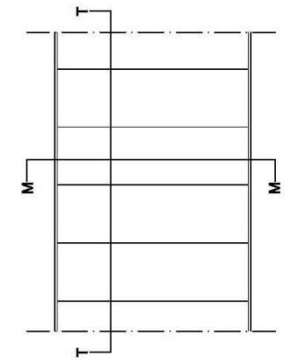

ΚΑΤΩΦΗ

ΣΚΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

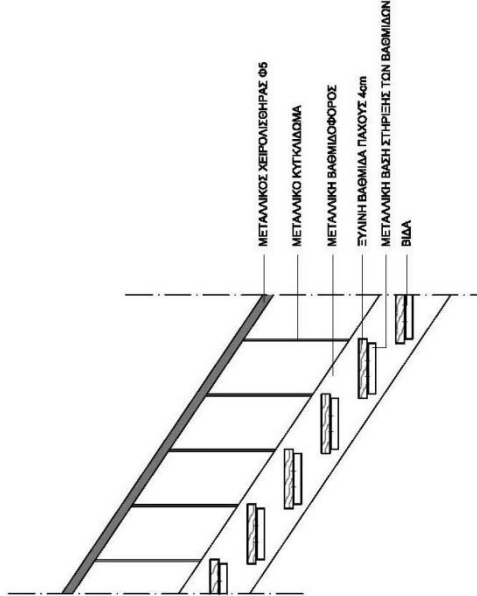

ΤΟΜΗ Τ-Τ

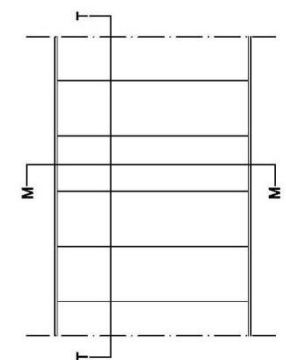

ΚΑΤΩΦΗ

ΕΣΤΕΡΝΗ ΣΚΑΛΑ

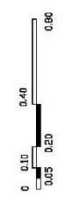

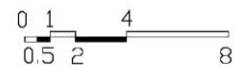
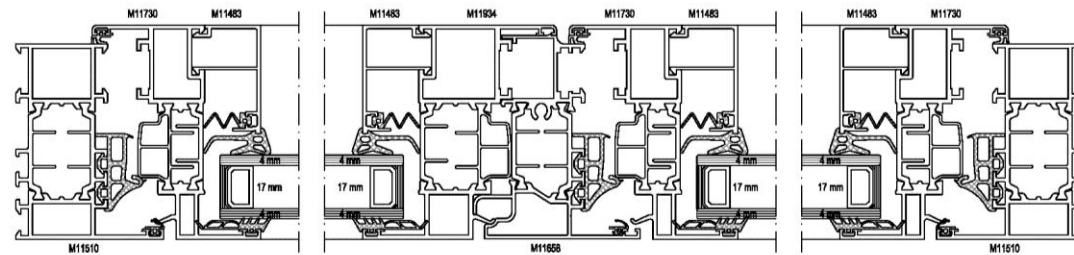
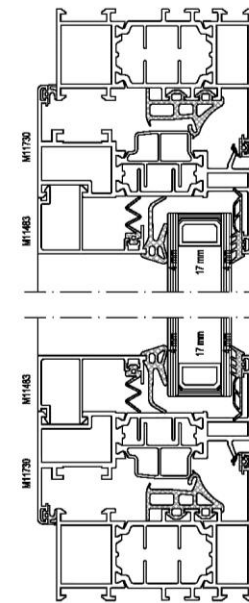
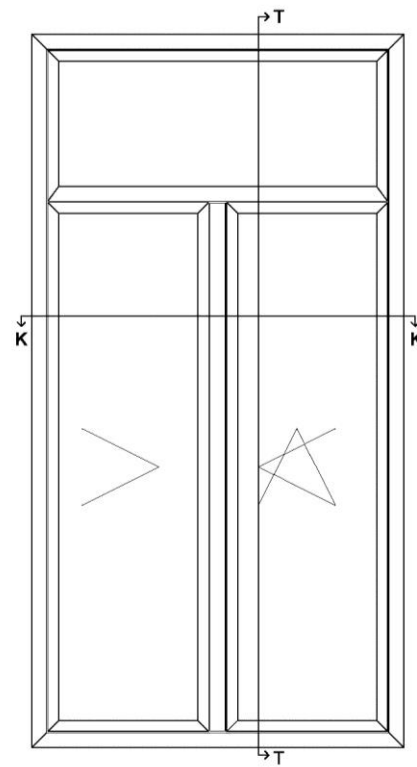
ΤΟΜΗ Τ-Τ

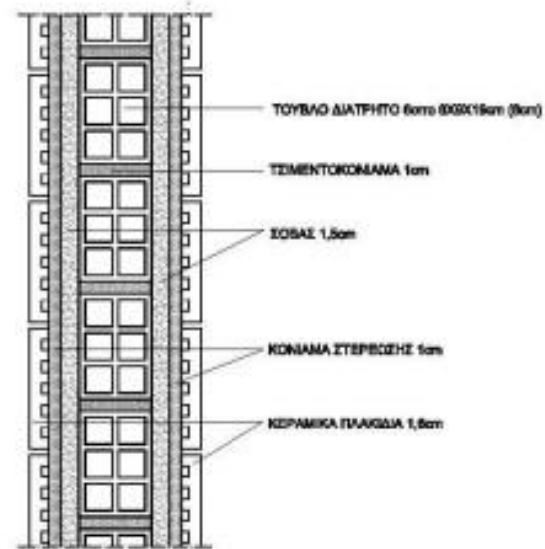
ΚΑΤΩΦΗ

ΣΚΑΛΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ/ΠΑΡΑΚΕΤΑΣΤΗΡΙΟΥ

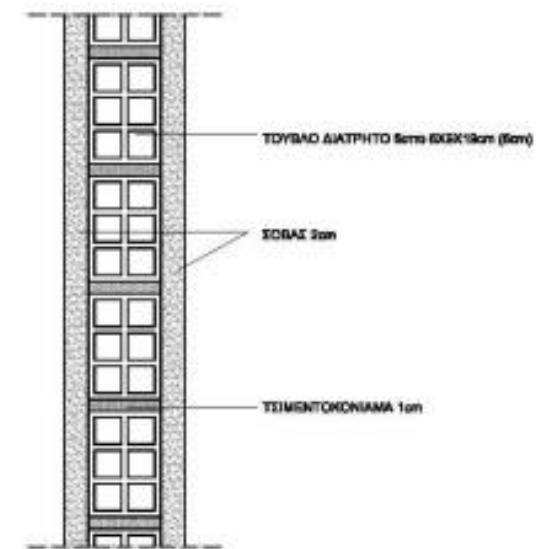

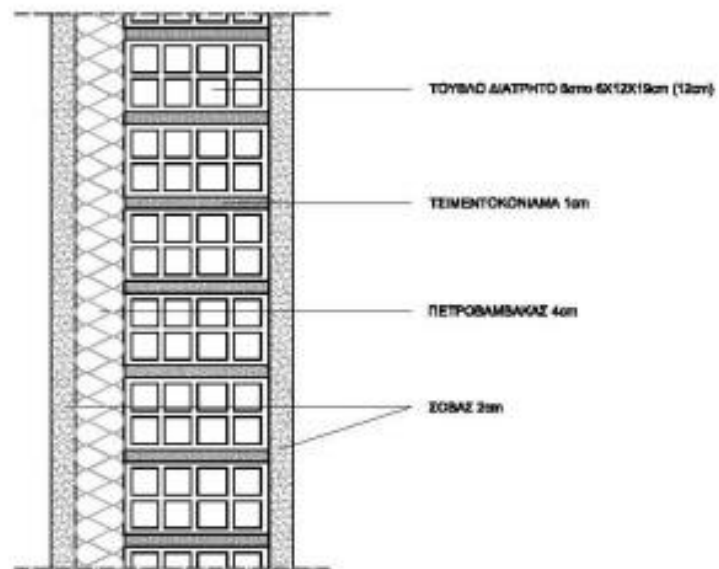
ΛΠ18 Λεπτομέρεια νέων παραθύρων Καποδιστριακού κτηρίου

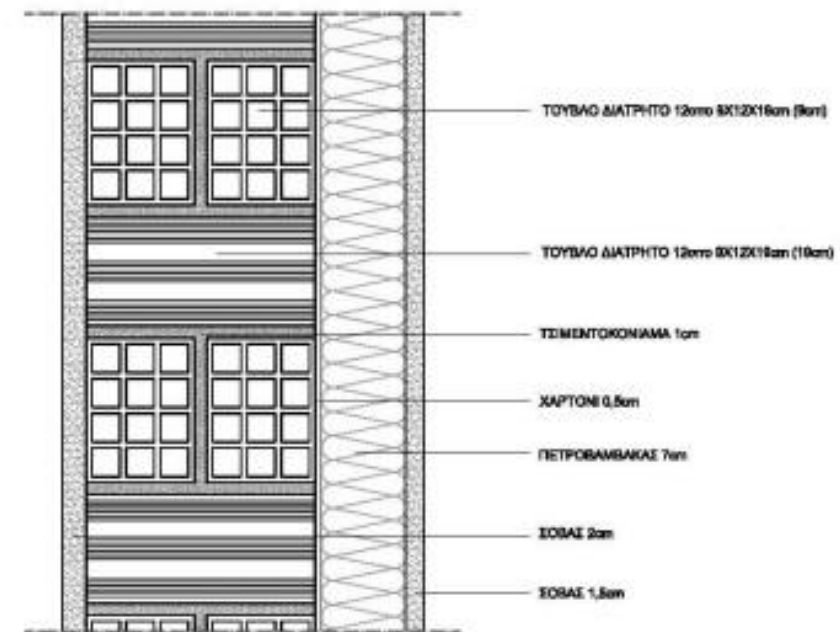
ΔΡΟΜΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΙΧΟΣ W.C. 10cm
ΜΕ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ ΠΛΑΚΩΔΙΩΝ

ΤΟΙΧΟΣ ΔΡΟΜΙΚΟΣ 10cm

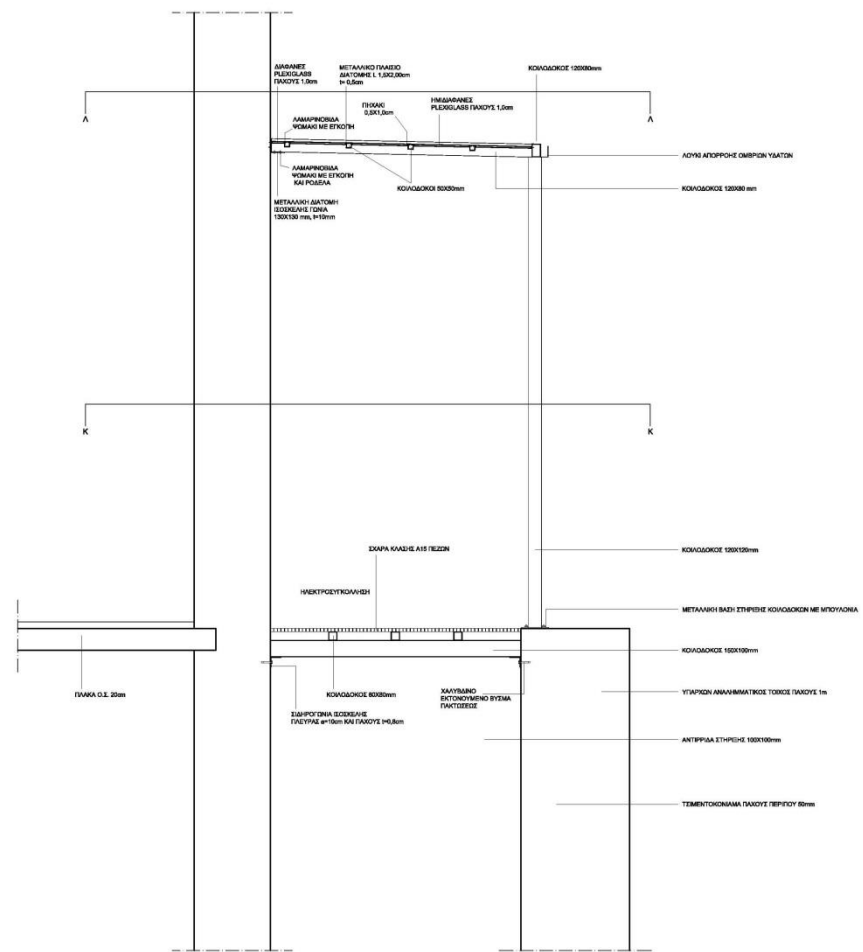

ΤΟΙΧΟΣ ΔΡΟΜΙΚΟΣ 20cm

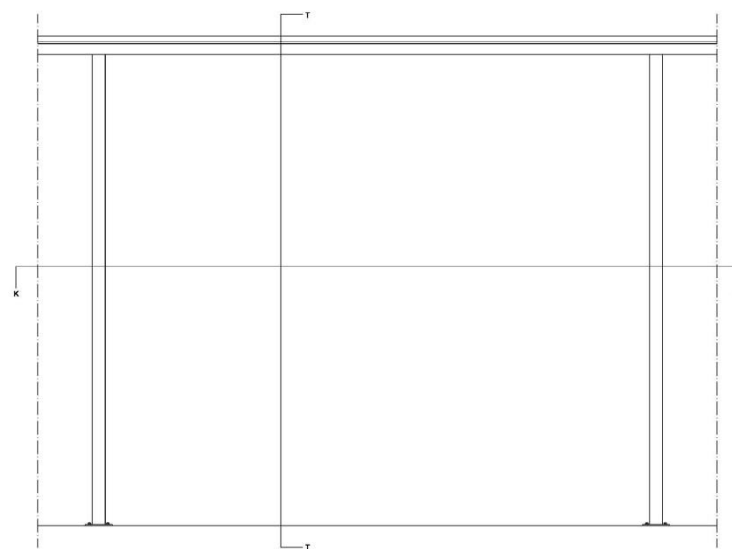

ΤΟΙΧΟΣ ΜΓΙΑΤΙΚΟΣ ΜΕ ΗΧΙΘΜΩΝΟΣΗ 30cm

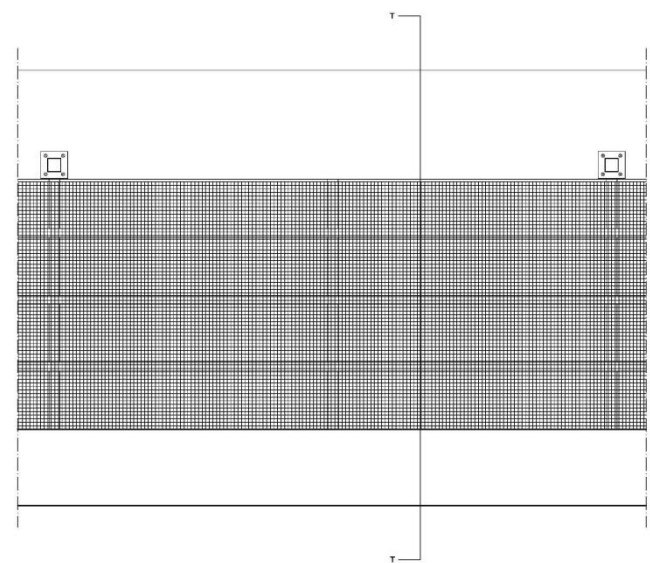

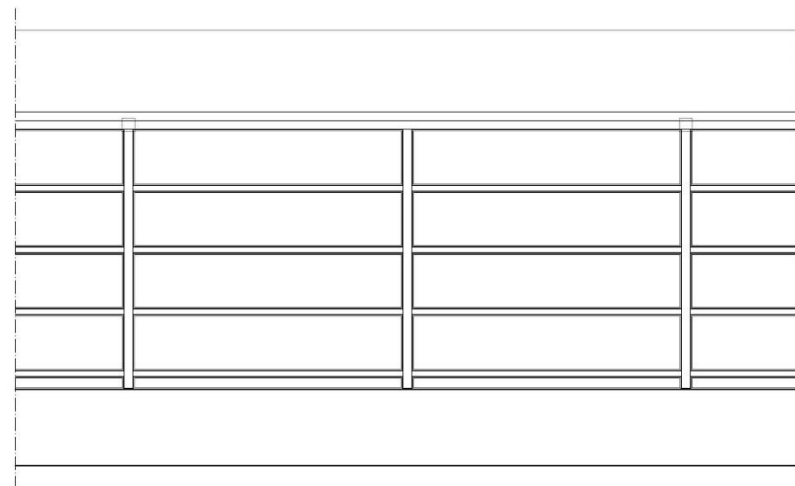
ΤΟΜΗ Τ-Τ

ΟΡΗ

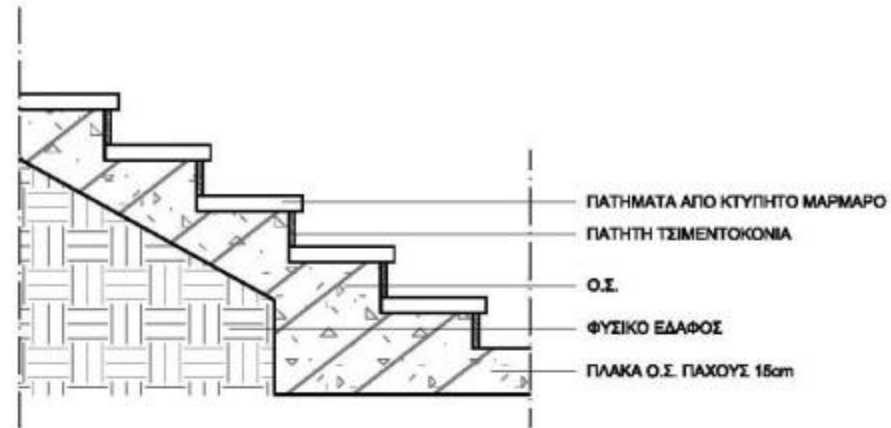

ΚΑΤΩΗ Κ-Κ

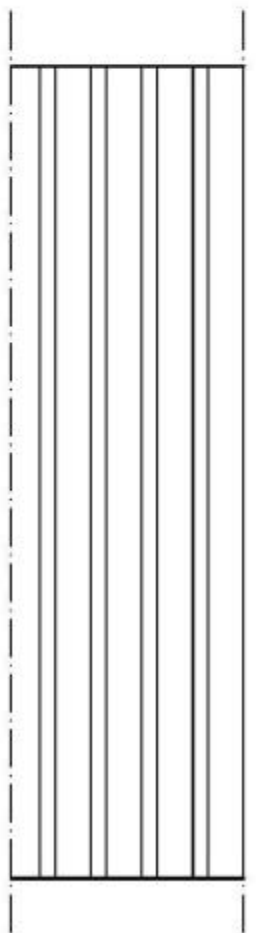

ΚΑΤΩΗ Λ-Λ

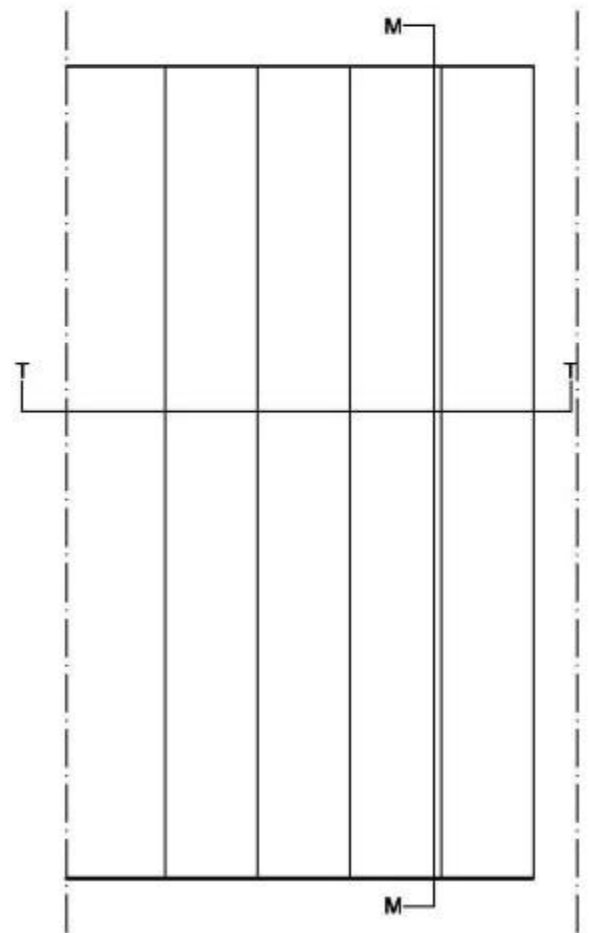
ΛΠ20 Λεπτομέρεια στοάς

ΤΟΜΗ Τ-Τ

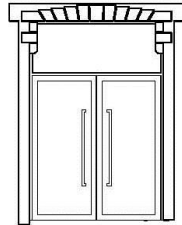
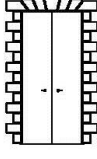
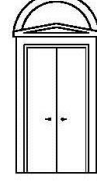
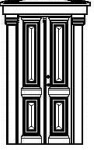
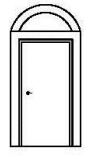
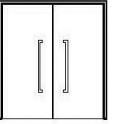
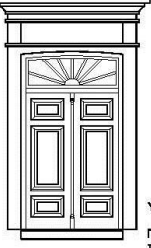
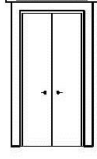
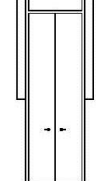
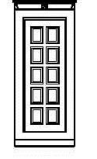
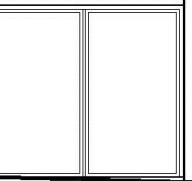
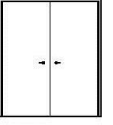

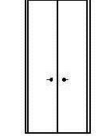
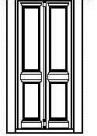
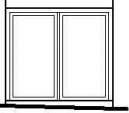
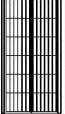
ΤΟΜΗ Μ-Μ

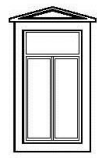
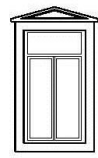

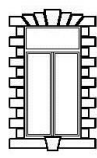
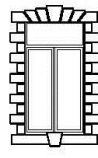

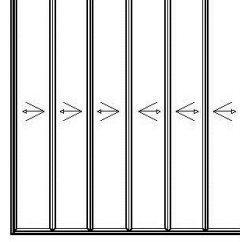
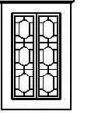
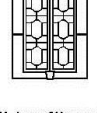
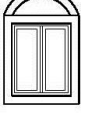
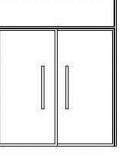

ΚΑΤΟΨΗ

ΛΠ21 Λεπτομέρειες κλιμακοστασίου εισόδου

<p>Θ1</p> <p>K1001</p> <p>Νέα διφυλλή πόρτα ασοδού με ανοξείδωτη κάσα, γυάλινα φύλλα και σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Θ3</p> <p>K1070 - K1118 K1081 - K1120 K1089 - K1128 K1100 - K1128 K1103 K1106 K1112</p> <p>Νέες εξωτερικές διφυλλές πόρτες με κάσα αλουμινίου και ξύλινο φύλλο</p>	<p>Θ6</p> <p>K1118</p> <p>Νέα εξωτερική διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου και ξύλινο φύλλο</p>	<p>Θ9</p> <p>K1208</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο ταμπλαδοτό καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>	<p>Θ12</p> <p>K0014 K0016 K0028 K0029</p> <p>Νέες εξωτερικές μονόφυλλες πόρτες με κάσα αλουμινίου και ξύλινο φύλλο</p>	<p>Θ15</p> <p>Π0001</p> <p>Νέα εσωτερική διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου και γυάλινο φύλλο σε κόστος όρους</p>
<p>Θ2</p> <p>K1261</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο ταμπλαδοτό καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>	<p>Θ4</p> <p>K1088 - K1093 K1072 - K1098 K1074 - K1078 K1077 - K1104 K1083 - K1108 K1085 - K1114 K1087 - K1122 K1089 - K1127</p> <p>Νέες εξωτερικές διφυλλές πόρτες με κάσα αλουμινίου και ξύλινο φύλλο</p>	<p>Θ7</p> <p>K1055 K1056</p> <p>Νέα διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου, γυάλινο φύλλο και σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Θ10</p> <p>K1215</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο ταμπλαδοτό καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>	<p>Θ13</p> <p>K0001 K1212</p> <p>Νέα εξωτερική διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου και γυάλινο φύλλο</p>	<p>Θ16</p> <p>K0022</p> <p>Νέα εξωτερική διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου και ξύλινο φύλλο</p>
	<p>Θ5</p> <p>Π0002 - Π0008 Π0007 - Π0010 Π0012 - Π0028 Π0029 - Π0039 Π1001 - Π1018 Π1018 - Π1047 Π2001 - Π2014</p> <p>Νέες εσωτερικές μονόφυλλες πόρτες με κάσα αλουμινίου και γυάλινο φύλλο</p>	<p>Θ8</p> <p>Π1018 Π1017 Π1057</p> <p>Νέες εσωτερικές διφυλλές πόρτες με κάσα αλουμινίου και γυάλινο φύλλο</p>	<p>Θ11</p> <p>K1211</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο ταμπλαδοτό καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>	<p>Θ14</p> <p>K0081</p> <p>Νέα εξωτερική διφυλλή πόρτα με κάσα αλουμινίου και γυάλινο φύλλο</p>	<p>Θ17</p> <p>K1214 K1216</p> <p>Νέα εξωτερική μεταλλική πόρτα</p>

<p>Π1</p> <p>K1029 - K1033 K1036 - K1077 K1038 - K1078 K1013 - K1015 K1017 - K1019 K1021 - K1023 K1027 - K1035 K1037 - K1046 K1048 - K1061 K1054 - K1066 K1067 - K1069 K1081 - K1083 K1087 K1089 K1099 K1109 - K1138 K1107 - K1141 K1108 - K1148 K1110 - K1151 K1113 - K1157 K1115 - K1188 K1117 - K1188 K1119 - K1169 K1121 - K1173 K1124 - K1178 K1126 - K1183 K1128 - K1187 K1101 - K1102 K1130 - K1188 K1181</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου με σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Π4</p> <p>K1024 K1026</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου με σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Π7</p> <p>K1131 - K1138</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π10</p> <p>K2001 - K2006 K2008 - K2012</p> <p>Νέο σταθερό καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π13</p> <p>K2008 - K2008</p> <p>Υπάρχουν μονόφυλλο ανοιγόμενο ξύλινο καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>
<p>Π2</p> <p>K1094 - K1146 K1098 - K1150 K1012 - K1154 K1018 - K1158 K1020 - K1162 K1038 - K1166 K1047 - K1170 K1052 - K1174 K1059 - K1179 K1080 - K1184 K1080 - K1188 K1140 - K1192</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου με σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Π5</p> <p>K1026</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου με σταθερό φεγγίτη</p>	<p>Π8</p> <p>K1131 - K1138</p> <p>Νέο διφυλλο καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π11</p> <p>K0029 - K0033</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π14</p> <p>K2015 - K2023</p> <p>Υπάρχουν διφυλλο ανοιγόμενο ξύλινο καφέριμα με κάψα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>
<p>Π3</p> <p>K1084 - K1088 K1203 - K1209</p> <p>Νέα πτυσσόμενα καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π6</p> <p>K1207 K1209</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο διφυλλο καφέριμα με υαλοπίνακες.</p>	<p>Π9</p> <p>K1210</p> <p>Υπάρχουν ξύλινο ταμπλαδοτό καφέριμα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>	<p>Π12</p> <p>K0013 K0015 K0017 - K0021</p> <p>Νέο διφυλλο ανοιγόμενο καφέριμα αλουμινίου</p>	<p>Π14</p> <p>K1048 - K1048</p> <p>εσπιτ παράθυρα εσπιτ</p> <p>Υπάρχουν διφυλλο ανοιγόμενο ξύλινο καφέριμα με κάψα. Προτείνεται η συντήρηση και διατήρησή του.</p>

ΚΠ Πίνακας κουφωμάτων

Θ. ΤΕΧΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

Εσωτερικές πόρτες ALUMIL SUITE 300

Πτυσσόμενες πόρτες εστιατορίου ALUMIL ACCORDION
M19800

Εσωτερική πόρτα με κάθετο άξονα ALUMILZEN

Εσωτερικοί διαχωριστικοί τοίχοι με μεταλλικό σκελετό και
διπλή γυψοσανίδα KNAUF

Εσωτερικές πόρτες ALUMIL SUITE 300

alumi | Interno

suite

doors

suite 300

Κάσα αλουμινίου Minimal για τοίχοι πάχους από 100 mm έως 130 mm με κουμπωτό αρμοκάλυπτρο. Φύλλο ξύλινο πρεσσαριστό σε ποικιλία χρωμάτων με κρυφό μεντεσέ.

Minimal aluminum frame for wall thickness from 100 mm to 130 mm, with clipped decorative trimming. Pressed wooden sash with hidden hinge, available in a big variety of colors.

14

suite

doors

Suite 300
RAL3020 Gloss

Suite 300
White Gloss

Suite 300
RAL1014 Matt

Suite 300
RAL9011 Matt

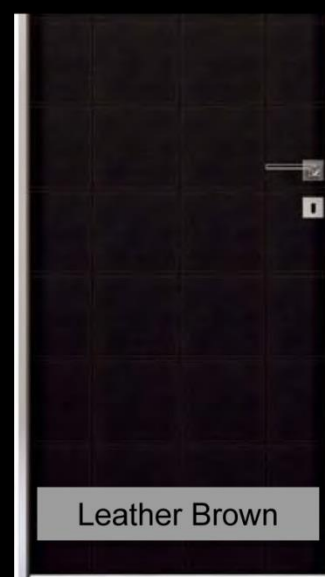
Suite 300
RAL3000 Matt

INTERNO
DOORS BY ALUMIL

Suite Series

■ Surface Finishes

Πτυσσόμενες πόρτες εστιατορίου ALUMIL ACCORDION M19800

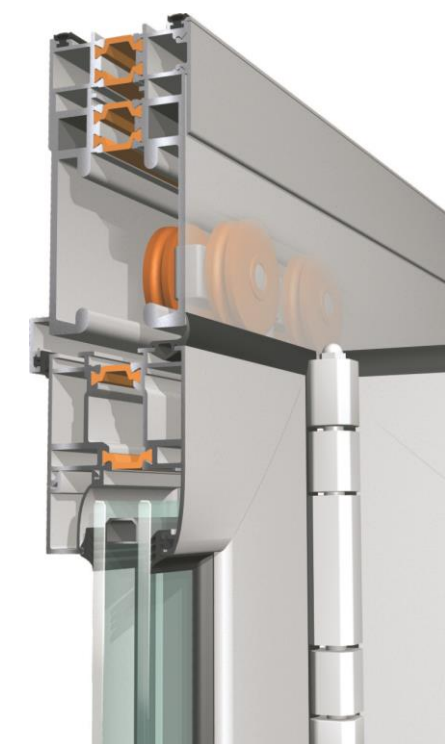
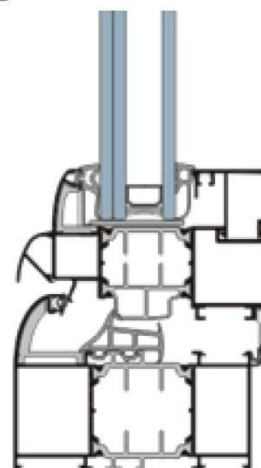

ALUMIL M11500 Alutherm Super Plus

Σειρά ανοιγόμενων θερμομονωτικών κουφωμάτων της υψηλότερης κατηγορίας θερμομόνωσης.

Βασικά χαρακτηριστικά:

- Ανοιγόμενο θερμομονωτικό σύστημα, με φύλλο πλάτους 84 mm.
- Κατηγορία θερμομόνωσης Gruppe 1.0 (Σύμφωνα με DIN52619-3 $U_R = 1,9$ W/m^2K).
- Θερμοδιακοπή με υαλοενισχυμένο πολυαμίδιο PA 6.6, πλάτους 34-38mm.
- Μεγάλο κανάλι αποστράγγισης και αερισμού.
- Διθάλαμα φύλλα για σωστή απορροή του νερού.
- Καθαροί θάλαμοι για σωστή σύνδεση στην γωνία.
- Σύνδεση με διπλή γωνία (μέσα-έξω) σε όλα τα προφίλ.
- Δυνατότητα χρήσης πρεσαριστών, μηχανικών, και καρφωτών γωνιών σύνδεσης.
- Δυνατότητα χρήσης μηχανισμού περιμετρικής ασφάλισης
- Μεγάλη ποικιλία σχεδίων για τις εξωτερικές και τις εσωτερικές επιφάνειες.
- Πληθώρα κατασκευαστικών λύσεων.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΙΑΤΟΜΩΝ	
Κράμα αλουμινίου	AlMgSi (EN AW 6060)
Σκληρότητα	12 Webster ή 70 HB minimum
Ελάχιστο πάχος Βαφής (H/B)	75μm minimum
Πάχος διατομών (min-max)	1,6 – 3,0 mm
Έλεγχος διαστάσεων διατομών	Σύμφωνα με EN DIN 12020-2
Είδος θερμοδιακοπής	Μηχανική, με παρεμβολή υαλοενισχυμένου πολυαμιδίου PA 6.6, πλάτους 34 και 38 mm σε φύλλο και κάσα αντίστοιχα

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ	
Πλάτος βασικής κάσας / φύλλου	76,5 / 84 mm
Είδος υαλοπίνακα που μπορεί να δεχθεί	Μονός, διπλός ή τριπλός έως 64 mm
Μέγιστο βάρος υαλοπινάκων	130 Kg (για κουφώματα) 150 Kg (για θύρες εισόδου)
Είδος στεγάνωσης	Τριών επιπέδων, με κεντρική στεγάνωση "Aluseal" και ελαστικά από EPDM

Κατασκευαστικές δυνατότητες της σειράς:

- Παράθυρα μονόφυλλα, δίφυλλα κ.λ.π. με ή δίχως παντζούρια.
- Είσοδοι με μεντεσέδες βαρέως τύπου και καθαρές επίπεδες επιφάνειες.
- Δυνατότητα κατασκευής βιτρινών σε πολλά διαφορετικά σχέδια.
- Επίπεδη εξωτερική επιφάνεια, χωρίς εμφανείς αρμούς.
- Κατασκευή κρυφού φύλλου, με συνολική εμφανή επιφάνεια 70mm.
- Πολλές δυνατότητες για γωνιακές κατασκευές.

Πιστοποιήσεις

- Ο σχεδιασμός, η διαδικασία παραγωγής, και ο ποιοτικός έλεγχος όλων των διατομών της Αλουμύλ έχουν πιστοποιηθεί με το Ευρωπαϊκό πρότυπο ISO 9001.
- Η διαδικασία βαφής σε όλα τα βαφεία της Αλουμύλ είναι πιστοποιημένη και διενεργείται σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα βαφής QUALICOAT και RAL (GSB).
- Η σειρά M11500 ALUTHERM SUPER PLUS έχει πιστοποιηθεί από το διεθνούς φήμης Γερμανικό Ινστιτούτο IFT ROSENHEIM, έχοντας τις υψηλότερες επιδόσεις σε όλες τις κατηγορίες δοκιμών (υδατοστεγάνωση, ανεμοπερατότητα, μηχανική αντοχή και θερμομόνωση).

Εσωτερικές πόρτες με κάθετο άξονα ALUMILZEN

INTERNO
DOORS BY ALUMIL

ZEN PIVOT BASE

**DEFINE YOUR DESIRE,
COLOR YOUR ENVIRONMENT**
Express yourselves creatively and enjoy the harmony of simplicity, by selecting amongst a wide variety of anodizing, Sable or Ral colours that will realize the entrance that you vision.

Εκφραστείτε δημιουργικά και απολαύστε την αρμονία απλότητας των γραμμών, επιλέγοντας ανάμεσα από πολυάριθμες επιλογές αποχρώσεων ανοδίου και ηλεκτροστατικών βαφών, μεταμορφώνοντας σε πραγματικότητα την είσοδο που οραματίζεστε.

	MINIMUM • ΕΛΑΧΙΣΤΟ	MAXIMUM • ΜΕΓΙΣΤΟ
height • ύψος	2000mm	3000mm
width • πλάτος	1115mm	2000mm

TECHNICAL CHARACTERISTICS

- frame profile width: 115 mm
- sash profile width: 115 mm
- aluminium sheet thickness: 3mm
- special anti-distortion glass reinforced polyamides, 34mm, with polyurethane core
- continuous central gasket
- standard 5-point automatic lock
- pivot mechanism with adjustable pins
- co-planarity between frame and sash
- special 7mm threshold
- integrated recessed external handle
- CE certification

PERFORMANCE

- heat transfer co-efficient - Uf up to 1,50 W/m²K
- heat transfer co-efficient, sash - Ud <0,70 W/m²K
- 3 levels of waterproofing (3 gaskets)
- air tightness: Class 3
- water tightness: Class 1A
- resistance to wind load: C5
- security level (Anti-burglary): RC3
- sound proofing up to 34dB

SEAL

3-level sealing, with the use of specially designed EPDM rubber gaskets with continuous central gasket at the door's sash offers a high level air tightness, waterproofing and insulation.

THERMAL INSULATION

The system uses special anti-distortion polyamides that provide thermal break to the system, which in combination with the polyurethane core achieve optimal thermal insulation. In addition, the polyamides minimize the operational problems and accommodate the deflection of the door due to the temperature difference between inside and outside.

ACCESS

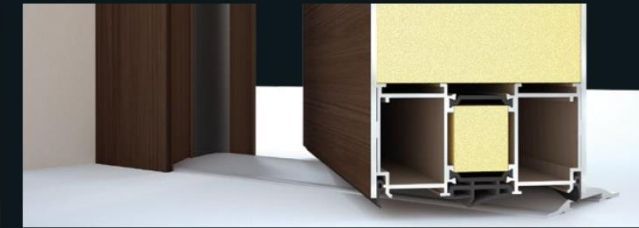
Low threshold that provides easy access to and from the interior, suitable for people with disabilities.

SECURITY

Standard automatic 5-point lock. ZEN is also available with an electromagnetic lock version. Feel free to select the lock type and the access control system that suits your needs either through a 'finger scanner' or via a wireless digital keyboard.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- πλάτος προφίλ κάσας: 115 mm
- πλάτος προφίλ φύλλου: 115 mm
- πάχος φύλλου αλουμινίου: 3mm
- ειδικά υαλοεισχυμένα πολυαμιδία 34mm, αποτροπής παραμορφώσεων - στρεβλώσεων, με πυρήνα πολυουρεθάνης
- κεντρικό ενιαίο λάστιχο
- αυτόματη κλειδαριά 5 σημείων
- μηχανισμός ρινοί με ρυθμιζόμενους πύρρους
- ομοεπιπέδτητα κάσας - φύλλου
- ειδικό χαμηλό κατωκάσι 7mm
- ενσωματωμένη χωνευτή εξωτερική χειρολαβή
- πιστοποίηση CE

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

- συντελεστής θερμοπερατότητας - Uf up to 1,50 W/m²K
- συντελεστής θερμοπερατότητας φύλλου - Ud <0,70 W/m²K
- 3 επίπεδα στεγάνωσης (3 λάστιχα)
- αεροστεγανότητα: Κλάση 3
- υδατοστεγανότητα: Κλάση 1A
- αντοχή σε ανεμοπύση: C5
- επίπεδο ασφαλείας (Αντι διάρρηξη): RC3
- ηχομόνωση έως 34dB

ΣΤΕΓΑΝΟΤΗΤΑ

3 επίπεδων στεγάνωση με χρήση EPDM ελαστικών με συνεχόμενο κεντρικό λάστιχο στο φύλλο της πόρτας για υψηλά επίπεδα αεροστεγάνωσης, υδατοστεγάνωσης και ηχομόνωσης.

ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΣΗ

Το σύστημα χρησιμοποιεί ειδικά πολυαμιδία που ελαχιστοποιούν τα λειτουργικά προβλήματα συστολοδιαστολών των προφίλ, που οφείλονται σε ακραίες αεζομειώσεις θερμοκρασιών, ενώ παράλληλα παρέχουν και θερμοδιακοπή, η οποία σε συνδυασμό με τον πυρήνα πολυουρεθάνης επιτυγχάνουν εξαιρετικά επίπεδα θερμομόνωσης.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Το ειδικό σχεδιασμένο χαμηλό κατωκάσι, ύψους μόλις 7 χιλιοστών, εξασφαλίζει άνετη πρόσβαση σε ΑΜΕΑ.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Αυτόματη κλειδαριά 5 σημείων στο βασικό εξοπλισμό. Προαιρετική εγκατάσταση ηλεκτρονικής κλειδαριάς με αναγνώστη δακτυλικών αποτυπωμάτων, ή με χρήση κωδικού (PIN) σε ψηφιακό ηλεκτρολόγιο.

COLORS & FINISHES

RAL POWDER COATING COLORS

interior surfaces
εσωτερικές επιφάνειες

ANODIZING COLORS

all surfaces
όλες οι επιφάνειες

small color and finishing deviations from the real samples may occur due to print representation of the materials
μπορεί να υπάρξουν μικρές αποκλίσεις στην αναπαράσταση χρωμάτων και φινιρισμάτων, λόγω έντυπης αναπαράστασης των υλικών

ANODIZING EFFECTS

ΕΦΕ
ΑΝΟΔΙΩΣΗΣ

EXTRA DURABLE POWDER COATING COLORS

exterior surfaces
εξωτερικές επιφάνειες

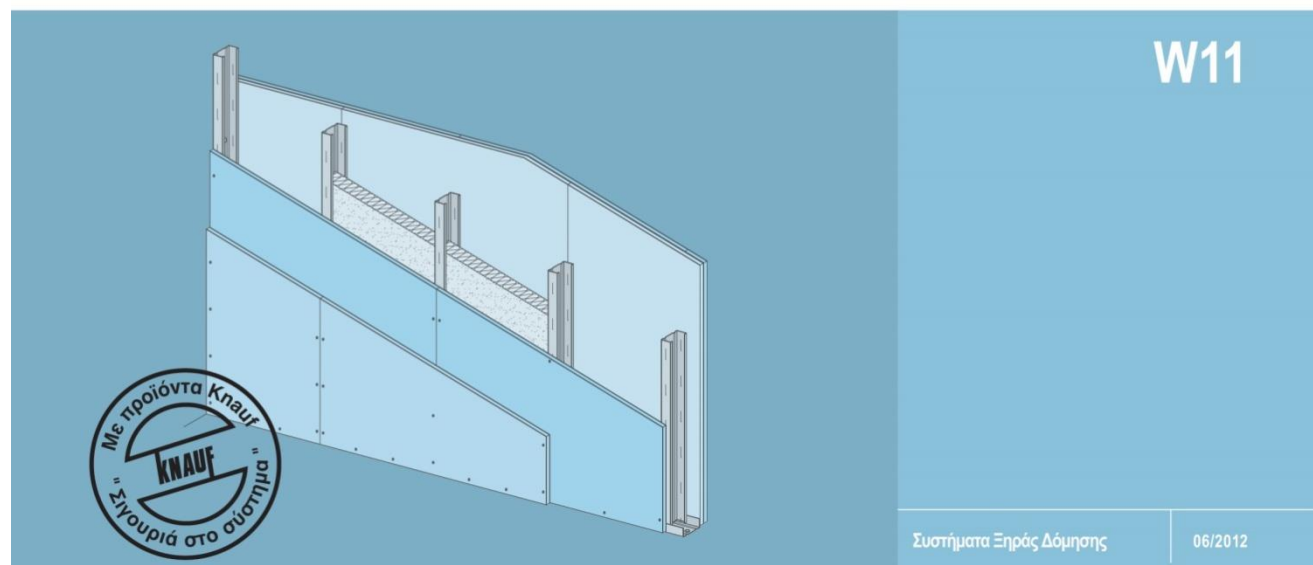

SUBLIMATION WOOD EFFECTS

ΣΟΥΜΠΛΙΧΡΩΜΙΑ
ΕΦΕ
ΞΥΛΟΥ

Εσωτερικοί διαχωριστικοί τοίχοι με μεταλλικό σκελετό και διπλή γυψοσανίδα KNAUF

W11 Τοιχοποιίες μεταλλικού σκελετού Knauf

W111 - Τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού - μονός σκελετός, μονή στρώση γυψοσανίδας

W112 - Τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού - μονός σκελετός, διπλή στρώση γυψοσανίδας

W113 - Τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού - μονός σκελετός, τριπλή στρώση γυψοσανίδας

W115 - Τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού - διπλός σκελετός, διπλή στρώση γυψοσανίδας

W116 - Τοιχοποιία εγκαταστάσεων - διπλός σκελετός, μονή ή διπλή στρώση γυψοσανίδας

Νέο

- Γυψοσανίδες υψηλής σκληρότητας Knauf Diamant
- Τοιχοποιίες για μεγάλα ύψη
- Ηχομονωτική τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού με Silentboard

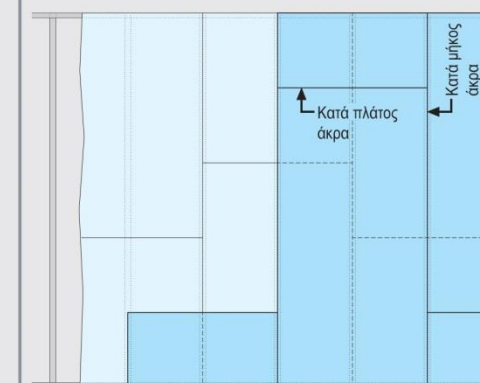
μεταλλικού σκελετού

Τοποθέτηση των δομικών πλακών (γυψοσανίδων) Knauf (Ενδεικτικά σχέδια-Παραδείγματα)

Κατακόρυφες στρώσεις γυψοσανίδων

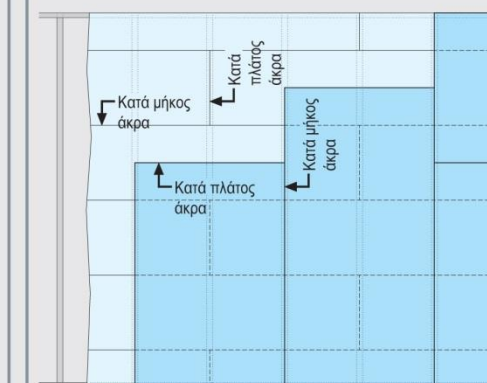
Πλάτος γυψοσανίδας: 1200 ή 1250 mm
Απόσταση ορθοστατών: 600 ή 625 mm

- Οι κατακόρυφοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων της δεύτερης στρώσης πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση των ορθοστατών.
- Στην περίπτωση μη χρήσης μονοκόματων γυψοσανίδων μέχρι την οροφή, οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά 40 cm καθ' ύψος.
- Στην περίπτωση εφαρμογής περισσότερων στρώσεων γυψοσανίδας, πρέπει επίσης οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί να μεταπίθονται καθ' ύψος.
- Τόσο οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί, όσο και οι κατακόρυφοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει μεταξύ των αντίπερα ευρισκόμενων στρώσεων της διατομής της τοιχοποιίας να μη ταυτίζονται, αλλά επίσης να μεταπίθονται.

Οριζόντια και κατακόρυφη στρώση γυψοσανίδων

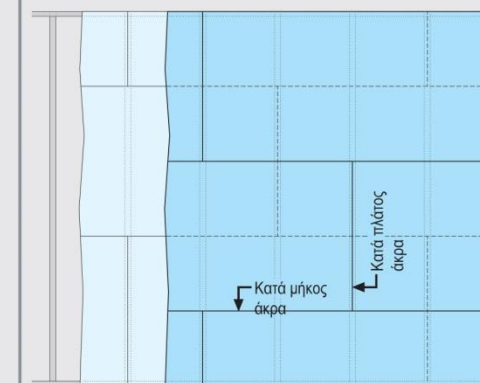
Πλάτος γυψοσανίδας: 600 ή 625 mm (κάτω στρώση οριζόντια)
Πλάτος γυψοσανίδας: 1200 ή 1250 mm (άνω στρώση κατακόρυφη)
Απόσταση ορθοστατών: 600 ή 625 mm

- Κάτω στρώση:
- Οι κατακόρυφοι κατά πλάτος αρμοί πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση των ορθοστατών.
- Πάνω στρώση:
- Οι κατακόρυφοι κατά μήκος αρμοί πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση των ορθοστατών.
  - Στην περίπτωση μη χρήσης μονοκόματων γυψοσανίδων μέχρι την οροφή, οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά 40 cm καθ' ύψος.
- Μετάθεση μεταξύ άνω και κάτω στρώσης:
- Οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί των γυψοσανίδων της πάνω στρώσης πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση του μισού πλάτους των γυψοσανίδων της πίσω στρώσης.
  - Τόσο οι οριζόντιοι κατά πλάτος αρμοί, όσο και οι κατακόρυφοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει μεταξύ των αντίπερα ευρισκόμενων στρώσεων της διατομής της τοιχοποιίας να μη ταυτίζονται, αλλά επίσης να μεταπίθονται.

Οριζόντιες στρώσεις γυψοσανίδων (π.χ. W116)

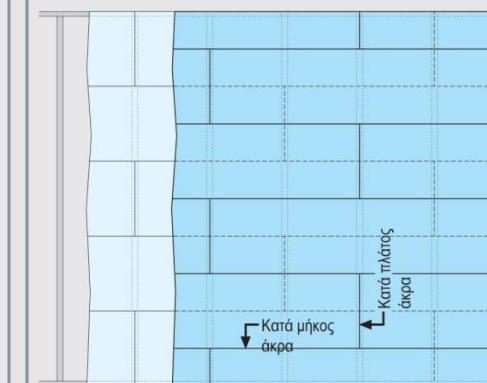
Πλάτος γυψοσανίδας: 1200 ή 1250 mm
Απόσταση ορθοστατών: 600 ή 625 mm

- Οι κατακόρυφοι κατά πλάτος αρμοί των γυψοσανίδων της δεύτερης στρώσης πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση των ορθοστατών.
- Σε περίπτωση εφαρμογής περισσότερων στρώσεων γυψοσανίδας, πρέπει οι οριζόντιοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων να μεταπίθονται καθ' ύψος τουλάχιστον κατά 40 cm.
- Τόσο οι κατακόρυφοι κατά πλάτος αρμοί, όσο και οι οριζόντιοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει μεταξύ των αντίπερα ευρισκόμενων στρώσεων της διατομής της τοιχοποιίας να μη ταυτίζονται, αλλά επίσης να μεταπίθονται.

Οριζόντιες στρώσεις γυψοσανίδων

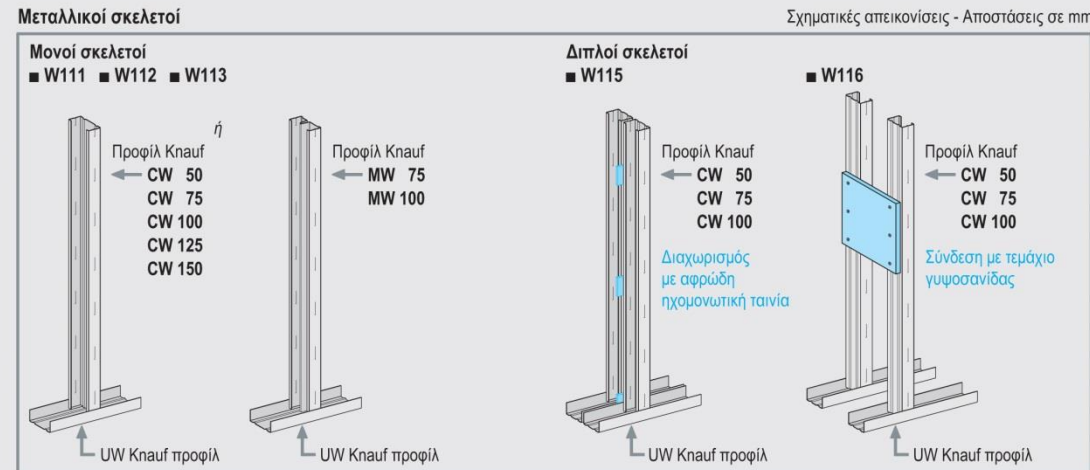
Πλάτος γυψοσανίδας: 600 ή 625 mm
Απόσταση ορθοστατών: 600 ή 625 mm

- Οι κατακόρυφοι κατά πλάτος αρμοί πρέπει να μεταπίθονται τουλάχιστον κατά την απόσταση των ορθοστατών.
- Στην περίπτωση χρήσης πολλών στρώσεων γυψοσανίδων, οι οριζόντιοι κατά μήκος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει να μεταπίθονται καθ' ύψος τουλάχιστον κατά το ήμισυ του πλάτους της γυψοσανίδας.
- Τόσο οι οριζόντιοι κατά μήκος αρμοί, όσο και οι κατακόρυφοι κατά πλάτος αρμοί των γυψοσανίδων πρέπει μεταξύ των αντίπερα ευρισκόμενων στρώσεων της διατομής της τοιχοποιίας να μη ταυτίζονται, αλλά επίσης να μεταπίθονται.

W11 Τοίχοι μεταλλικού σκελετού

Σκελετός
Ισχύουν μόνο για κατασκευές με μεταλλικά προφίλ Knauf ελάχιστου πάχους χάλυβα 0,6 mm

Κατακόρυφες επιμήκυνσεις προφίλ

Προφίλ Knauf	Επικάλυψη
CW / UA 50	≥ 500 mm
CW / MW / UA 75	≥ 750 mm
CW / MW / UA 100	≥ 1000 mm
CW / UA 125	≥ 1250 mm
CW / UA 150	≥ 1500 mm

■ Ενώσεις καθ' ύψος μετατίθενται

■ Λύση 1 έως 3:
Στο τμήμα ένωσης των προφίλ βιδώνεται ή πριτσινώνεται

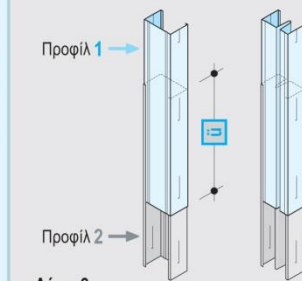

■ Λύση 4:
Βίδωμα 2 φορές για κάθε UA Προφίλ με βίδα και παξιμάδι M8 ή με βίδες στριφώνια ≥ Ø 4,5 mm

■ Σύσταση Knauf:
UA-Προφίλ μονοκόμματα στο ύψος της κατασκευής

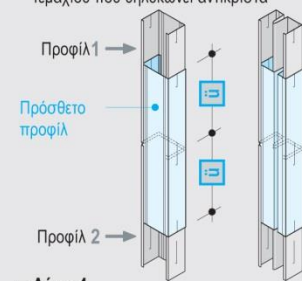
Λύση 1

2 CW- / MW- Προφίλ θηλυκώνουν αντικριστά

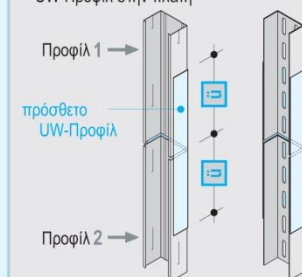
Λύση 2

2 CW- / MW-Προφίλ Επιμήκυνση μέσω πρόσθετου τεμαχίου που θηλυκώνει αντικριστά

Λύση 3

2 CW- / UA-Επιμήκυνση με πρόσθετο UW-Προφίλ στην πλάτη

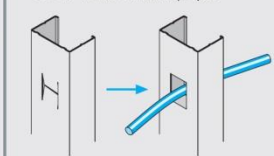
Λύση 4

2 UA-Επιμήκυνση με πρόσθετο κομμάτι UA-Προφίλ

Ανοίγματα τύπου H στο εργοτάξιο

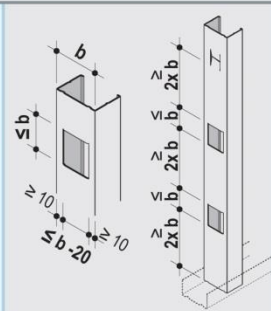
■ Για διέλευση καλωδίων σε CW- / MW Knauf Προφίλ

Διάνοιξη οπών στο εργοτάξιο

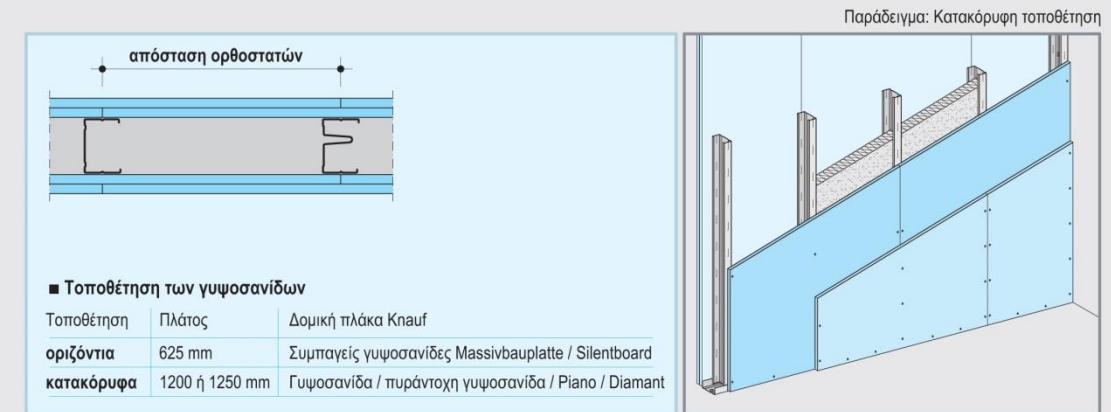
Max. διάνοιξη Προφίλ Knauf	Πάχος στρώσης ανά πλευρά τοίχου	Ανοίγματα οπών
CW 75 / 100 / 125 / 150	≥ 12,5 mm	2 ανά ορθοστάτη

- Είναι εφικτό μικρότερα ανοίγματα σε μεγαλύτερο αριθμό
- Τα ανοίγματα μπορούν επιπλέον να είναι σύνθη Η
- Ανοίγματα σε MW- ή UA Προφίλ κατά παραγγελία

W112 Τοιχοποιία μεταλλικού σκελετού

Μονός σκελετός - με διπλή στρώση γυψοσανίδας

Λεπτομέρειες M 1:5

Οριζόντιες τομές - Παραδείγματα

Κατακόρυφες τομές - Παραδείγματα

W112-A6 Σύνδεση με συμβατική τοιχοποιία

■ με πυροπροστασία

TRIAS + Διαχωριστική ταινία
Diamant (κατακόρυφα)
MW-Προφίλ
Ακρυλική μαστίχη
Βύσμα
CW-Προφίλ

W112-VO1 Σύνδεση με οροφή

■ με πυροπροστασία

Uniflott + Διαχωριστική ταινία
Ακρυλική μαστίχη π.χ. Knauf εκτονούμενο βύσμα
UW-Προφίλ π.χ. CW-Προφίλ

W112-B1 Αρμός γυψοσανίδας - CW-Προφίλ

■ με πυροπροστασία

CW-Προφίλ
UW-Προφίλ
Uniflott
Αιχμηρή βίδα TN
Γυψοσανίδες Knauf (κατακόρυφα)
Diamant-βίδες XTN
Diamant (κατακόρυφα)
Δίχτυλο (βλέπε σελίδα 5)

W112-VM1 Αρμός γυψοσανίδας

■ με πυροπροστασία

Diamant (κατακόρυφα)
Diamant βίδες XTN
Οριζόντιος αρμός Στοκάρεται με χρήση χαρτοταινίας Kurt
Μονωτικό υλικό κατά απαίτηση

W112-B2 Αρμός γυψοσανίδας - MW-Προφίλ

■ με πυροπροστασία

Μονωτικό υλικό κατά απαίτηση
MW-Προφίλ
UW-Προφίλ
25 mm Γυψοσανίδα GKF (οριζόντια)
12,5 mm Diamant (κάθετα)

W112-VU1 Ένωση με δάπεδο

■ με πυροπροστασία

Γυψοσανίδες Knauf (κατακόρυφα)
π.χ. CW-Προφίλ
UW-Προφίλ
Αιχμηρή βίδα TN
Uniflott